DE VERDEDIGING VAN JAVA.

EENE STUDIE

DOOR

W. A. COBLIJN,
Ridder der Militaire Willemsorde.
Gepensionneerd Kolonel van het N. I. leger.

'S-GRAVENHAGE,
DE GEBROEDERS VAN CLEEF.
1890.

LEMBAGA KEBUDAJAAN
INDONESIA
VI-79

185 Kal

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VI-272

VII-79.

DE VERDEDIGING VAN JAVA.

EENE STUDIE

DOOR

W. A. COBLIJN,
Ridder der Militaire Willemsorde.
Gepensionneerd Kolonel van het N. I. leger.

'S-GRAVENHAGE,
DE GEBROEDERS VAN CLEEF.
1890.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.
BAT. GENOOTSCHAP VAN KENW.
PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 30-06-2010
Nomor Induk : 612
SUB - ID : 0010-29667960
ITEM - ID : 0109052201
Asal : Museum Pusat

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Si vis pacem para bellum.

In December van het vorige jaar hield de heer G. W. BEEGER, kapitein van den Generalen Staf van het Indische leger, leeraar aan de 2e Afdeeling der Krijgsschool, in de „Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap" eene lezing, tot onderwerp hebbende: „*Nog eens de verdediging van Java.* (1)

Een jaar te voren hadden wij voor onze lezing, in dezelfde Vereeniging gehouden, hetzelfde onderwerp gekozen; en gereedelijk kan uit den door den Kapitein BEEGER voor zijne beschouwingen gekozen titel de gevolgtrekking gemaakt worden, dat hij het door ons voorgestelde stelsel van verdediging van Java niet alleen niet goedkeurt, niet slechts verwerpt, maar dat hij zich ten volle bewust is, daarvoor een veel beter in de plaats te kunnen geven.

De onderstelling van den kapitein BEEGER, dat hij over het door hem gekozen onderwerp met gezag mag spreken, komt reeds uit in het begin van zijne voordracht, als hij zegt: „Eerstens toch liep ten vorigen jare het debat bijna uitsluitend

(1) Doordien wij om familie-redenen in het buitenland waren, hebben wij de lezing van den kapitein BEEGER niet kunnen bijwonen. Spijt gevoelden wij daarover niet, overtuigd als wij waren dat het verschil in zienswijze tusschen hem en ons te groot zoude zijn om in den tijd, die ons in de vergadering gegeven zou kunnen worden, zelfs in zijne hoofdpunten te kunnen worden toegelicht.

Het gewicht van het onderwerp, dat den kapitein BEEGER noopte om: „*Nog eens de verdediging van Java*" te behandelen, dringt ons, na lezing van zijne voordracht, tot repliek.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

„over maritieme aangelegenheden en was er door gebrek aan „tijd *voor de landmacht* (1) weinig of geen gelegenheid ook haar „oordeel over zulk een uiterst gewichtig vraagstuk te doen „hooren, en in de tweede plaats wijl, naar 't mij voorkomt, „de verdediging van het eiland Java voor Nederland van zoo „groot gewicht is, dat men met recht mag verwachten dat daarin „wellicht meer dan in eenig ander Indisch onderwerp belang „zal worden gesteld". (blz. 106.)

Is het woord „*Landmacht*", dat eene collectieve eenheid aanduidt, zoo collectief zelfs, dat men daarmede het gansche Nederlandsche en Indische leger te zamen kan bedoelen, onwillekeurig in des Sprekers rede geslopen? Dat zouden wij gaarne willen toegeven, zoo het woord „landmacht" slechts op zich zelf stond; dit is echter niet het geval. Immers een weinig later hooren wij hem zeggen: „In ernst denkt dan ook zeker „niemand meer aan het stichten van eene nieuwe hoofdplaats; „van militaire zijde wordt echter verlangd dat ook de Regeering „in het moederland zulks openlijk uitspreke, wat tot nu toe „niet geschiedde". (blz. 127.)

Wat wordt hier met de woorden „*van militaire zijde*" bedoeld? Wederom het gansche leger of slechts hen die men gewoon is onder de autoriteiten op militair gebied te rangschikken? . . . .

Hoe hoog het standpunt ook moge zijn, waarop de kapitein Beeger meent zich te mogen plaatsen wanneer hij zijn oordeel over de verdediging van Java ten beste geeft, toch wagen wij het hem te bestrijden en ons oordeel tegenover het zijne te plaatsen.

Wij meenen toch, te kunnen aantoonen dat ons verdedigingsstelsel van Java (2) boven het zijne verre de voorkeur verdient,

---

(1) Wij cursiveeren.

(2) Zie onze brochure: „De Verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand" en de toelichtingen daarop, als: „De Verdediging van Java zonder Marine" en onze lezing in de „Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap", dato 20 December 1888.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

en dat, zoo zijn stelsel werd aangenomen, dit voor de toekomst van Nederland *eene ramp zoude zijn.*

Wordt zijn stelsel aanvaard, dan zullen wij vele offers brengen, vele millioenen verkwisten, zonder dat de verdediging van Java met de geringste hoop op succes zal gevoerd kunnen worden. Het eiland zal eenige weken, in het gunstigste geval enkele maanden kunnen verdedigd worden, meer niet.

Het kan toch niet het doel zijn om millioenen uit te geven, zich opofferingen te getroosten, *alleen* om een verdedigingsstelsel te bezitten, om het Indische leger met enkele duizend man te vermeerderen, om kustbatterijen te bouwen, die geen waarde hebben, en forten die onnoodig zijn?

Men zal, nadat dit verdedigingsstelsel millioenen heeft verslonden, niet verder zijn dan men nu is, n l. dat zoo Java wordt aangevallen, het ook veroverd zal worden, zij het dan na wat langer vechten, met wat meer bloedvergieting dan nu het geval zou zijn.

Voor de eer der wapenen alleen bouwt men geen verdedigingsstelsel op. Men bouwt dat op om *zooveel mogelijk zeker te zijn* dat men een vijandelijken aanval kan afweren. Zijn de eischen voor zoo'n verdedigingsstelsel hoog, zeer hoog, maar *niet onmogelijk*, dan is het toch veel beter *om met inspanning van alle krachten* aan deze *mogelijke* eischen te voldoen, dan om slechts de mindere eischen te bevredigen, maar daarmede niet te hebben wat men zoekt, wat men verlangt, waarop het aankomt: *Het zooveel mogelijk verzekeren van het voortdurend rustig bezit van Java!*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

I.

De heer BEEGER zegt, op blz. 122 van het verslag zijner rede: „De vraag, of er in de toekomst meer dan voorheen gevaar „bestaat, dat Java zal worden aangevallen, kan, evenals de „vraag van welke zijde voor ons het meeste gevaar dreigt, „met stilzwijgen worden voorbijgegaan. Die vragen missen „practisch nut" . . . .

Tegen deze laatste uitdrukking meenen wij in de eerste plaats te moeten protesteeren.

Wanneer wij letten op onze indolentie in zake de verdediging onzer koloniën, die wij toch zoo *moeielijk* zouden kunnen missen, en die wij door den tijd, wanneer wij niet voor hare verdediging zorgen, *zeker* zullen verliezen, dan is het o. i. wel de moeite waard om de mogelijkheid, of Java zal worden aangevallen, in beschouwing te nemen! De geschiedenis raadplegende komt men o. i. tot de onvermijdelijke slotsom dat dit gevaar van jaar tot jaar *vermeerdert*.

„Das Schicksal der Staaten ist dem menschlichen Leben ähnlich; sie entstehen, wachsen, blühen, gerathen in Verfall und hören auf zu sein." (1)

Voor dat een volk uit de rij der staten uitgewischt wordt, moet het, evenals de mensch, bij zijn leven verschillende lotgevallen ondergaan: van geluk en ongeluk, van vreugde en verdriet, gezondheid (vrede), ziekte (oorlogen) en dood.

---

(1) F. v. d. DECKEN. *Betrachtungen über das Verhältnisz des Kriegesstandes zu dem Zwecke der Staaten.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Zal de oorlog ooit eindigen? IJdele vraag! De oorlog is zoo oud als de menschheid, en zal zoo oud worden als zij.

„Si la guerre est un mode de l'évolution, elle doit avoir toujours existé. En effet, elle nous apparaît aussi ancienne que l'homme. La légende de Caïn et de son attentat sur son frère Abel est le premier indice de la lutte de l'homme contre son semblable. Toutes les croyances invoquent un Dieu des armées." (1)

„Ce n'est pas la paix qui est l'état naturel, primitif, antique, — mais bien la guerre. La guerre paraît aussi vieille que l'humanité; mais la paix est une invention moderne. Notre intelligence commence tout au plus à nous permettre de sonder les nuages qui couvrent le premier seuil de l'histoire. Or, s'il est une chose qui semble évidente pour tout observateur exercé, c'est la belligérance universelle de l'humanité primitive." (2)

Naast den vrede staat de oorlog en naast den oorlog de vrede. Zij zijn onafscheidelijk van elkander; de een vult den ander aan, zij hebben elkander noodig. Calvo zegt:

„En nous plaçant au point de vue plus large de l'humanité et de l'histoire, nous nous convainquons que presque toutes les guerres ont contribué au progrès de la civilisation."

Vele schrijvers die goed over den oorlog en zijne oorzaken hebben nagedacht, o.a. Proudhon, Funck-Brentano, Sorel, Treitschke, Lasson, Rüstow en Hartmann, hebben den oorlog voorgesteld als bevorderlijk voor de beschaving en de moraal der volken.

Evenals de mensch, maakt ook het menschdom zich aan uitspattingen schuldig. De oorlogen, die geen waarde voor de beschaving gehad hebben, zijn uitspattingen van het menschdom geweest. En over 't geheel, zullen zelfs ook deze oorlogen een gunstigen invloed op de beschaving hebben uitgeoefend. Raadpleeg de geschiedenis der oude, raadpleeg de vroegste en vroegere geschiedenis der tegenwoordige volken, — hunne geschiedenis bestond voornamelijk in de geschiedenis hunner oorlogen.

(1) Général Jung. *La guerre et la société.*

(2) Sir Henry Summer Maine. *Le droit international. La guerre.* [Uit het Engelsch.]

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wij nemen gaarne aan dat in de toekomst de oorlogen minder veelvuldig zullen voorkomen, doch achten een eeuwigen vrede onbestaanbaar.

„Alle Erkenntnisz, dasz die Opfer, welche die Völker der Ausbildung ihres Heerwesens bringen, schwer auf den Schultern des lebenden Geschlechtes lasten, vermag hierin nichts zu andern. Dasjenige Volk, welches zuerst in dieser Beziehung mit dem Rückschritte beginnen möchte, würde alsbald Stellung, Macht und Stimme verlieren. Es hätte die Kosten jeder entstehenden Reibung zu tragen und möchte, durch diese trübe Erfahrung belehrt, sehr bald nach der Weise der Andern zu rüsten beginnen, um das Versaümte nachzuholen. Alle Abrüstungs-Vorschläge bewegen sich in Verkennung des gegenwärtigen staatlichen Lebens, welches von der Stammesverwandtschaft der Völker ausgeht. Durch die Gemeinschaft der Interessen, welche in jedem Volke heute herrscht, treten die verschiedenen Völker einander wie Personen gegenüber, bei denen die natürliche Eigensucht auch beim besten Willen des Einzelnen doch zur Quelle von Streitigkeiten wird. Von unsern Begriffen von nationaler Grösze ist der nationale Egoismus unzertrennlich. Dieser wird immer, wenn andere Mittel versagen, zu den Waffen rufen, und wo sollte dann wohl ein Schiedsgericht herkommen, das Frieden zu gebieten vermag. Nur ein Weltreich könnte dies. Weltreiche aber sind durch Kriege emporgewachsen und von Kriegen unzertrennlich." (1)

Naarmate de beschaving toeneemt, naarmate de oorlogen daardoor minder veelvuldig zullen voorkomen, ook naar die mate zal men de ware geaardheid van den oorlog, dat is: *kracht*, meer en meer erkennen en recht doen, hoe men ook aan den anderen kant zijne slagen tracht te verzachten en te heelen. In de beschaafde wereld zullen de toekomstige oorlogen nog geweldiger, nog beslissender zijn, dan die welke de geschiedenis reeds als zoodanig heeft opgeteekend.

„Wollte ein Volk aus Humanität nicht bis zum Ende gehen, sondern in Anwendung seiner Kraft auf einer vorher bestimmten Linie Halt machen, so würde es sich bald gegen seinen Willen fortgerissen sehen. Kein Feind möchte sich gebunden erachten, eine gleiche Beschränkung eintreten zu lassen. Vielmehr würde Jeder die freiwillige Zurückhaltung des Andern sofort zum Ueberbieten an Leistungen benützen.

„Nun können sich menschenfreundliche Seelen leicht denken, es gebe ein künstliches Entwaffnen oder Niederwerfen des Gegners, ohne zuviel Wunden

(1) COLMAR Freiherr v. D. GOLTZ. *Das Volk in Waffen.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zu verursachen, und das sei die wahre Tendenz der Kriegskunst. „Wie gut sich das auch ausnimmt," sagt CLAUSEWITZ. „so musz man doch diesen Irrthum zerstören, denn in so gefährlichen Dingen wie der Krieg eins ist, sind die Irrthümer, welche aus Gutmüthigkeit entstehen, gerade die schlimmsten. Da der Gebrauch der physischen Gewalt in ihrem ganzen Umfange die Mitwirkung der Intelligenz auf keine Weise ausschlieszt, so musz der, welcher sich dieser Gewalt rücksichtslos, ohne Schonung des Bluts, bedient, ein Uebergewicht bekommen, wenn der Gegner es nicht thut. Dadurch giebt er dem Andern das Gesetz, und so steigern sich Beide bis zum Aeuszersten, ohne dasz es eine andere Schranke gäbe, als die der innewohnenden Gegengewichte." (1)

Wanneer men nu aanneemt dat het leven der volken aan verschillende lotgevallen onderworpen is, dat de oorlogen *nooit* zullen eindigen, en dat, alhoewel zij niet zoo veelvuldig zullen voorkomen als in vroegere eeuwen het geval was, zij in beteekenis hebben gewonnen, en wel in die mate, dat zoo een klein met een groot volk in oorlog gewikkeld wordt, zijn bestaan op het spel staat, zoo is het zeker geen overdreven vrees, wanneer wij, in Nederland zoowel als in Indië, ons krachtig wapenen, om tot den oorlog voorbereid te zijn.

Wij leven nu reeds drie vierde eeuw in ongestoorden vrede (2); hebben wij nu wel het recht om nog op een langdurigen vrede te rekenen?.... Met ons Vaderland hopen wij het, en blijven wij het hopen, maar wij vreezen het tegendeel!

Geen land, ook dit leert de geschiedenis, ontloopt op den langen duur den oorlog, en dit te minder nog, wanneer het in gunstigen toestand verkeert.

En Nederland heeft tientallen jaren achtereen veel geluk gehad: alhoewel het zeer klein en zeer rijk, in het bezit van uitgestrekte koloniën, en voor den handel zeer gunstig gelegen is; alhoewel het benijdenswaardige zeehavens bezit, en de machtigste Staten van Europa tot naburen had, is het nog steeds voor den oorlog gespaard geworden. *Dit mag gelukkig genoemd worden!*

(1) COLMAR Freiherr v. D. GOLTZ. *Das Volk in Waffen.*

(2) De Belgische revolutie kan hier buiten aanmerking blijven.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wanneer voor ons de oorlog moet komen, en komen zal hij, daaraan kan niet getwijfeld worden, dan is het natuurlijk dat de kans daarop van jaar tot jaar vermeerdert. De verantwoordelijkheid der Regeering ten opzichte der verdediging van Moederland en Koloniën rijst van jaar tot jaar, en het wordt daarom van jaar tot jaar ook des te *onverantwoordelijker*, wanneer wij de verdediging van onze koloniën blijven verwaarloozen!

Wanneer de thans komende oorlog ons *onvoorbereid* vindt, onze koloniën daardoor verloren gaan, terwijl Nederland, zoo het zijne onafhankelijkheid bewaart, tot *eene niets beduidende mogendheid terugzinkt*, wat zal dan wel het oordeel van het nageslacht over ons zijn?.... Zou het te veel gezegd zijn wanneer wij beweren, dat het ons *vervloeken*, — verachten zal?

Wij hooren ons tegenwerpen: „O! die gevreesde oorlog zal „nog wel lang uitblijven, wij gelooven zelfs niet dat hij ooit „zal komen." Hij zal komen, zooals het onwêer komt na een *heerlijken langen warmen zomerdag*!

In een schoonen, levendigen stijl brengt MAINE in zijn werk: *Le droit international*, ons een tijdperk uit de geschiedenis in herinnering:

„On peut dire que cette génération avait fait un beau rêve. Elle rêvait d'un temps où, suivant le mot du grand poète qui commençait alors d'exercer sur elle son influence, „on n'entendrait plus le tambour de la guerre, où le drapeau des batailles ne déroulerait plus ses plis." Et, en 1851, s'était produit un événement qui, depuis lors, est devenu quelque peu banal à force de se réitérer, l'ouverture de la première Exposition des Arts et de l'Industrie. Son succès accrut sérieusement la conviction que les guerres avaient cessé désormais; qu'une compétition dans les arts pacifiques allait remplacer la lutte par les armes; que les différends seraient dorénavant soumis à une action littéraire, et non plus à la force brutale. Comme l'écrivait un prosateur, doublé d'un poète, qui vivait alors: „Le capitaine Plume avait vaincu le capitaine Sabre.""

„Mais l'édifice même qui figurait ce Temple de la Paix venait à peine de disparaître, que la guerre éclata de nouveau, plus formidable que jamais. D'abord vint l'expédition de Crimée, où l'Angleterre eut un rôle de belligérante principale. Puis, suivit l'effroyable lutte occasionnée par la révolte de l'Inde, où les intérêts Anglais furent seuls en jeu. Peu après, le Gou-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

vernement du nouvel Empire français attaqua les Gouvernements fondés en Italie par le traité de Vienne; et, bientot, les divers arrangements créés dans la péninsule par ce traité se trouverent anéantis. Avant qu'il fût longtemps, les Etat-Unis d'Amérique, que l'on regardait comme préservés de ce fléau par une sorte de bon sens terre à terre, se virent déchirés par la guerre de Sécession, qui, relativement à sa durée, aura été la plus coûteuse et la plus sanglante de toutes. Il ne fut pas longtemps encore avant que l'organisation de l'Allemagne, fixée par le traité de Vienne, s'écroulât par suite d'une querelle entre les grandes puissances germaniques. C'est presque d'hier que datent la guerre Franco-Allemande, et la campagne des Russes contre les Turcs, double conflict qui nous a révélé des sources d'antagonisme dont nous n'entrevoyons pas encore le terme: savoir, la rivalité historique des Français avec les Allemands; et le plus désespérant des problèmes qu'ait à résoudre le monde civilisé, le règlement de comptes provoqué par l'inévitable effrondement de l'Empire turc."

Laat ons zorgen dat de oorlogsbliksems ons niet onvoorbereid vinden!

Daar zijn er velen die, al gelooven zij ook niet dat Europa nog lang vrede zal behouden, maar niet kunnen aannemen, dat wij spoedig in een oorlog zullen gewikkeld worden. Zij voorspellen ons nog een langdurigen vrede.

Met de brandstoffen, die in Europa voor een oorlog zijn opeengehoopt, kan de oorlog elk jaar uitbreken. Welke gevolgen kan zoo'n oorlog hebben? 't Is te voorzien, dat hij voor een groot gedeelte zeer nabij onze grenzen zal gevoerd worden. Zullen wij er in gemoeid kunnen worden? 't Is zeker niet te hopen, alhoewel toch toegegeven moet worden, *dat dit zeer goed mogelijk is.* In 1870 zijn wij niet in den oorlog betrokken geworden, misschien zal dit ook niet bij een aanstaanden in de nabijheid van onze grenzen gevoerden oorlog het geval zijn; *zullen wij echter het geluk hebben om die kans nog lang te ontloopen?* Hierop te rekenen *zou het geluk tarten kunnen heeten* . . . . . .

Wanneer de aanstaande oorlog niet eene der partijen volstrekt machteloos maakt, dan zal de gesloten vrede wederom de kiem

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zijn voor een nieuwen oorlog. Elke oorlog zaait zijn wrok, en zoo volgt de eene oorlog op den anderen.

Welke weinig bemoedigende ideëen, om van Frankrijk niet te spreken, in Duitschland omtrent een oorlog met Frankrijk worden ontwikkeld, kunnen ons, al overdrijft de schrijver ook, de ondervolgende regelen overtuigen.

„Der nächste Krieg mit Frankreich wird also dem Duell gleichen, welches so lange fortgeführt wird, bis einer der Duellanten schwer verwundet ist.

Nunmehr müssen wir uns die Frage vorlegen, auf welche Weise erreichen wir am sichersten die schwere Wunde bei dem Gegner? Es ist klar, dasz in erster Linie seine Armee geschlagen, oder richtiger gesagt Zerschlagen werden musz. Dann aber müssen wir auch den materiellen Wohlstand des Landes nach Möglichkeit schädigen, sowohl durch überreichlich bemessene Kontributionen und Kriegsentschädigungen, als auch während des Krieges durch Benutzung aller uns zu Händen gelangenden Güter.

Ueberflüssiges Zerstören feindlichen Besitzes musz bestraft werden, da es uns den Nieszbrauch jener Güter entzieht. Bei Annäherung der feindlichen Armee dagegen sollte es unsere Pflicht sein, Alles was wir nicht mitführen können, der Vernichtung zu weihen. Die Streifkorps unserer Kavallerie werden auf diesem Gebiete eine besonders fruchtbare Thätigheit entfalten können.

Mit grausamer Strenge musz eingeschritten werden, wenn die Civilbevölkerung sich bewaffnet und sich am Kampfe betheiligt. Das Dorf, dessen Bewohner sich auch nur mit einem Schusz gegen unsre Truppen wenden, musz vom Erdboden verschwinden. Ist es nicht möglich, den Uebelthäter festzustellen, so versichere man sich einer reichlichen Anzahl einfluszreicher Geiseln und scheue sich nicht, diese zu erschieszen, falls nach Ablauf eines bestimmten Zeitabschnitts die Schuldigen nicht zur Stelle geschafft sind.

Insonderheit groszen Städten, als den Sammelplätzen des stimmführenden Proletariats, ist mit gesuchter Sorgfalt die Abneigung gegen den Kriegszustand beizubringen. Man mache Jenen klar, dasz wir, die Sieger, fortan einzig und allein die rechtmäszigen Besitzer aller Güter sind und sie, die Besiegten, nebenbei nur geduldet werden, solange sie sich ruhig und anständig betragen. Man scheue nicht vor den härtesten Mitteln zurück und antworte auf etwaige Klagen mit Achselzucken: „*Dans la guerre comme à la guerre!*"

„Beim Friedenschlusz gilt es, dem Gegner den letzten Stosz zu versetzen. Man sei nicht schüchtern, sondern fordere reichlich. Auszer allen Kriegskosten fordere man nicht 5, sondern 20 Milliarden und behalte reichliche Landestheile als Unterpfand. Es ist selbstredend, dasz die Truppen der Occupations-Armee ebenfalls auf Feindes Kosten gut ernährt und reichlich besoldet werden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

„Dieses sind die Grundsätze, nach welchen wir zu verfahren haben, *pour saigner à blanc!*

„Dann werden wir 30 Jahre Frieden haben!!" (1)

Wij willen *hopen*, dat de aanstaande oorlog niet zoo wreedaardig gevoerd zal worden als de Schrijver dit wenscht of schijnt te wenschen; hij echter die meent, dat deze oorlog veel zachter, met veel meer menschelijkheid zal gevoerd worden als door hem bij overdrijving geschetst wordt, geeft zich aan illusiën over.

De Schrijver vervolgt: „30 Jahre fliegen aber schnell dahin; — Wunden heilen, und Schmerzen werden vergessen; eine neu herangewachsene Generation fühlt Kraft und Hoffnung, zu glücklicherem Erfolge noch einmal die Waffen zu ergreifen.

„Um einen wahrhaft dauerhaften Frieden zu erhalten, werden schärfere Mittel in Anwendung gebracht werden, das Duell wird für einen der Kampfenden einen tödlichen Ausgang nehmen müssen. Der Krieg der Heere wird zum Vernichtungskrieg der Völker werden.

„Es läszt sich schwerlich sagen wann die Kriegsfürung ihre Aufgabe in dieser Form lösen wird; feststehend je doch ist, dasz solches einmal sicher geschehen wird."

Zullen wij dan toch nog altijd vrede behouden, voor den oorlog gespaard blijven, terwijl onze naaste buren zóó om hun bestaan worstelen? Neen, eenmaal zullen ook wij om ons bestaan moeten worstelen, al zou dit eerst over 30 à 40 jaren zijn.

Eene kwart, eene halve eeuw in het leven der volken, is gelijk te stellen met enkele jaren in dat van den mensch. Zou nu een mensch, wanneer hij zijne bezittingen door de eene of andere omstandigheid kan verliezen, niet zooveel mogelijk zijne maatregelen nemen en er althans voor waken, dat men hem niet onvoorbereid vindt om zijne bezitting te verdedigen? En wij, wat doen wij ten opzichte onzer koloniën, alhoewel wij toch zeker weten, dat, zoo wij haar niet verdedigen, wij haar in de toekomst *moeten* verliezen?

---

(1) *Militärische Paradoxen.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wanneer wij nagaan welke mogendheden voor ons, voornamelijk ten opzichte van onze koloniën, gevaarlijk kunnen genoemd worden, dan is de slotsom van ons onderzoek, dat ons, met het tegenwoordig statenstelsel op onzen aardbol, de beschaving en de politieke verhouding der landen onderling, slechts uit enkele richtingen gevaar dreigt.

Uit de geschiedenis der laatste jaren kan worden afgeleid, dat de Vereenigde Staten van Noord-Amerika voor alle geschillen buiten het werelddeel, wanneer niet eenig tot Amerika behoorend land daarin betrokken is, eene strikte non-interventie handhaven. De Noord-Amerikaansche Staten haken niet naar veroveringen. Zij schijnen genoeg te hebben aan het uitoefenen van invloed binnen het werelddeel waarin zij gelegen zijn, en aan de ontwikkeling van hunne kracht binnen hunne eigene grenzen. Het pan-Amerikaansche congres kan hiervoor wederom als bewijs gelden.

De andere Amerikaansche staten kunnen buiten beschouwing blijven; van hen zullen wij voor onze koloniën wel niets te vreezen hebben.

De kapitein Beeger gelooft, wat Azië betreft, aan de mogelijkheid van een conflict met China. Uit een conflict kan een oorlog ontstaan, en een oorlog leidt tot veroveringen.

China is zeker groot, volkrijk en zoo men wil, ook machtig. Na 1879 is een gedeelte zijner strijdkrachten naar Europeesche wijze georganiseerd geworden China gaat hiermede voort. De vloot is nog kortelings met twee gepantserde corvetten, twee beschermende kruisers en eene torpedoboot vermeerderd geworden. Toch behoeven wij het, al zou het nog zoo sterk zijn, niet te vreezen. Zoo het eene onzer bezittingen, zoo het Java zou willen veroveren, dan zou de gansche beschaafde wereld daartegen opkomen. Een aanval op onze bezittingen zou China een bombardement van een zijner voornaamste kustplaatsen op den hals halen.

China mag niet grooter, niet machtiger worden dan het reeds

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

is. Nu reeds dreigt het zich ontwikkelende China gevaarlijk te worden voor het toekomstigste Europa. De beschaafde menschheid mag niet dulden dat onze koloniën in de macht van China komen, mag zelfs niet dulden dat zijn invloed daar te groot wordt.

Engeland biedt China de behulpzame hand in het organiseeren zijner strijdkrachten. Dit is zeker gevaarlijk. Eigenbelang drijft Engeland daartoe: van China is voor Engeland misschien hulp te verwachten tegen Rusland. — Dit neemt echter niet weg, dat Engeland ons zeker zou helpen zoo China ons in onze Koloniën mocht willen bedreigen. Ook Frankrijk zou ons helpen, en misschien ook de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. In elk geval, wij zullen dan niet aan ons lot worden overgelaten. — Eene onzer bezittingen in handen van China, zou *een gruwel* zijn.

Ook de strijdmacht van Japan organiseert en versterkt zich al meer en meer. Japan zal zeker eene zeer machtige natuur worden, doch aspiratiën naar veroveringen heeft het voor het oogenblik niet. Zoo het echter een begeerig oog sloeg naar onze koloniën, zou het dan evenals dit het geval met China zou zijn, belet worden aan deze begeerte toe te geven.

De groote beschaafde staten hebben van hunne missie ten behoeve der beschaving eene te hooge, te edele opvatting, dan dat zij zouden kunnen dulden, dat half beschaafde, ruwe, immoreele Aziatische volken veroveringen zouden maken op bezittingen van eene Europeesche mogendheid.

Wij zijn ten opzichte van het besturen onzer koloniën niet onfeilbaar, op dit bestuur zijn misschien groote, overwegende aanmerkingen te maken, — toch kan ons niet de eer onthouden worden, dat wij onze koloniën met zachtheid, met menschelijkheid besturen. — Wat zou wel het lot van onze koloniën zijn, zoo zij onder China of Japan kwamen? . . . .

Van Australie zullen wij in de eerste tientallen jaren niets te vreezen hebben.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Noemen wij Australië, dan bedoelen wij de Engelsche koloniën in Nieuw-Holland, Van Diemensland en Nieuw-Zeeland, met name: Nieuw-Zuid-Wales, Victoria, Queensland, Zuid-Australië, West-Australië-Tasmania en Nieuw-Zeeland.

Deze koloniën zijn van elkander onafhankelijk. Zij hebben eene groote uitgestrektheid, maar slechts eene geringe bevolking. De gezamenlijke bevolking is niet grooter dan ± 4.000.000 zielen, nagenoeg allen Europeanen. De inheemsche bevolking is bijna uitgestorven.

Buiten de steden leeft de bevolking, dun verspreid, over eene groote uitgestrektheid.

De Australische koloniën zijn aan het moederland zeer gehecht, maar op elkander *zeer* ijverzuchtig.

Alhoewel haar handel bloeit, toch kunnen zij slechts over een zeer matig budget beschikken.

Noemenswaardige strijdkrachten bezitten zij nog niet.

Voor deze koloniën kan, in de eerste halve eeuw, van machtsontwikkeling naar buiten geen sprake zijn. In eene meer verwijderde toekomst echter, belooft Australië eene mogendheid te worden die voor onze koloniën zeer gevaarlijk kan zijn. Intusschen, om tot zoo'n mogendheid te kunnen aangroeien, zouden de Australische staatjes eerst onafhankelijk van het moederland moeten zijn, en, hunne groote ijverzucht vergetende, zich tot eene federatieve republiek hebben vereenigd. Op zulk eene afscheiding van het moederland zal vooralsnog wel geen uitzicht bestaan.

TROLLOPE laat in zijn werk: *Australia and New-Zealand*, zich o. m. daarover als volgt uit:

„There is very much to be done before the question of separation can be regarded as one that is imminent, or fit for the immediate manipulations of statesmanship. Australia must be one whole before she can settle herself and take a place among the nations. There must be some federation of the different colonies before separation can be considered. The states must bind themselves together with the united object of making themselves a nation, and the men who now pride themselves on being Victorians, or South Australians,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

or Queenslanders, must learn to pride themselves on being Australians. At present they are very far from entertaining any such pride. The inhabitant of Melbourne thinks himself to be very much higher than the inhabitant of Sydney, and looks down from a great eminence upon the Tasmanian. In New-South-Wales there is a desire to maintain the distance between itself and Victoria, — as though a gulf between the two, which could not be passed, would be for its good. Queensland, the youngest daughter of New-South-Wales, has but little respect for her parent. South Australia thinks herself better than her neighbours because she has never received a convict. There is, no doubt, something of similar jealousy between different groups of states in the American Union; — but there they have learned the strength of union and have preserved it. As Australia becomes older, and as the number of her leading children who are Australianborn becomes greater, as the tendency to lean upon the mothercountry becomes slighter, the feeling for the newer patriotism will grow up; and with the feeling of Australian pride will grow the conviction that Australia, to be great and strong, should be one."

Dat zich in de toekomst Australië van het moederland zal afscheiden, hieraan behoeft niet te worden getwijfeld.

Engelsch Australië wordt uit koloniën gevormd die voornamelijk uit Europeanen bestaan; deze Europeanen zijn voor het grootste gedeelte Engelschen. Daarbij ontwikkelen zich deze koloniën, zoowel in beschaving en rijkdom als in zielen aantal, zeer snel. — Eene, als één volk levende *beschaafde* groote menschenmassa, van vele millioenen, kan niet onder voogdij blijven van een ander volk, kan niet onmondig gehouden worden.

„I trust, indeed, that they may be inseparable, — that as the one advances so must the other, and that the greatness of England may for many years to come be based, in part, on the increasing wealth, and the increasing population, of Australia. The one may be consequent on the other. The greatness of the nation may be perpetuated by the strength of her off-shoots. But it is not for that reason that we should endeavour to make these off-shoots strong. Every man who goes out thither has a right to demand that his political status shall be used so as best to contribute to his own happiness, and that it shall not be manipulated to the advantage of others, except in so far as he is part and parcel with those others. This was the mistake which we made with the revolted American colonies, — that we were to hold them for our advantage, not for theirs. I think it very improbable that we shall make such a mistake with the Australias. But it would be well that every Englishman who gives a thought to the colonies, should bear in mind the conviction that their connection with the mother country is to be weighed

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

by colonial measures. When the question of separation does arise, let it then be considered solely in regard to the interests of the colonists.

„It may be taken as nearly certain that after some rough fashion colonists will manage things for themselves, and that they will not submit to much management from home. Military depôts must be governed from home. Sugar islands which are in fact inhabited not by white men, but by negroes and half-castes, may be governed from home. Such dependencies as Ceylon and Singapore, in which again the real population is not European, may be governed from home or by home-sent governors. But I regard such government to be impossible in a true British colony. The inhabitants are not represented in the British Parliament, and will not therefore be taxed by it. They raise and spend their own taxes, and consequently must govern themselves. It is out of the question therefore that we should hold them for our glory and power, rather than to their own comfort, even were we so minded. But that theory of England's glory, which is no longer permissible to us, is happily permissible to them. How different are the words, whether spoken by us at home or by colonists. „We will keep you in our hands in order that we may be great." That is what we in such case should say. „We wish to remain in your hands because we are proud of your greatness." That is what they may say. And as yet they do say it. In such a connection the adhesion should altogether come from them. Let them be ours as long as such adhesion is felt by them to be for their benefit. (1)

En op eene andere plaats:

„The mistake I think is in this, — that the colonists allow themselves to believe that the mother country is repudiating them because the statesmen want to save themselves trouble and because her people desire to avoid expenses;— whereas at home we feel, not a wish to repudiate the colonies, but a conviction that after a while they will repudiate us, and that we are bound by our duty to them and to ourselves to be ready for the time when that repudiation shall come. We are called upon to rule them, — as far as we do rule them — not for our glory, but for their happiness. If we keep them, we should keep them, — not because they add prestige to the name of Great Britain, not because they are gems in our diadem, not in order that we may boast that the sun never sets on our dependencies, but because by keeping them we may best assist them in developing their own resources. And when we part with them, as part with them we shall, let us do so with neither smothered jealousy nor open hostility, but with a proud feeling that we are sending a son out into the world able to take his place among men."

. . . . . .

(1) A. TROLLOPE. *Australia and New-Zealand.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

„Does anybody believe that a population of twenty millions in Australia would remain subject to a population of forty millions in the British Isles? And the former numbers may be reached as quickly as the latter."

Dit ligt zeker nog in het verschiet. Er zullen nog tientallen jaren moeten voorbijgaan, voordat de Australische koloniën, als een federatieve staat van 20 millioen menschen, plaats zullen kunnen nemen in de rij der groote mogendheden. Zullen de koloniën, zal Java dan nog in ons bezit zijn? . . . . . Wij hopen het!

Wij laten de kleine Europeesche Staten buiten beschouwing; evenzoo Spanje en Turkije.

Rusland wordt door zijne veroveringsplannen in Europa en het vasteland van Azië zoo gebonden, dat wij deze machtige mogendheid wel niet zullen behoeven te vreezen. Dit is evenmin het geval met Oostenrijk, Italië en Frankrijk.

Het dualistische, inwendig verdeelde, weinig krachtige Oostenrijk bezit niet de macht voor groote maritieme uitrustingen. Groote levensvatbaarheid bezit Oostenrijk niet meer. Men zou geneigd zijn te beweren, dat het, door politieke verdeeldheid verscheurd, eer achteruit dan vooruit gaat. Het is voor ons niet te vreezen, zelfs niet in de toekomst.

Italië is eene jonge mogendheid met eene misschien nog groote toekomst. Het streeft op koloniaal gebied voornamelijk naar het verkrijgen van invloed in Noord-Afrika. Dat dit niet zoo gemakkelijk gaat, hebben de expeditiën naar Massaowah geleerd. Italië heeft, in dit streven, voornamelijk Frankrijk tot antagonist. Het zal er dus wel niet aan denken, om op zeer verwijderden afstand veroveringen te ondernemen, waartoe groote maritieme uitrustingen noodig zijn. Wel is waar kan niet ontkend worden, dat Italië, door de ontwikkeling van zijn oorlogs- en koopvaardijvloot, alsmede door de organisatie van zijn leger, daartoe in de toekomst wel in staat zou zijn; doch de staatkundige toestand van Italië in Europa is van dien aard, dat wil het den hoogen rang behouden dien het thans

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

heeft ingenomen, het daartoe al zijne krachten noodig zal hebben.

Frankrijk bezit alleszins de macht voor groote maritieme uitrustingen. Zijn koloniaal bezit kost echter reeds zooveel beslommeringen van allerlei aard, dat het er zeker wel niet aan zal denken, die door veroveringen nog te vermeerderen.

Het streeft er thans voornamelijk naar, de hooge staatkundige positie, die het in Europa door den oorlog van 1870 verloren heeft, te herwinnen. Wij zullen dit machtige rijk, ook zelfs in de toekomst, wel niet te vreezen hebben.

Wanneer wij een aanval op onze koloniën moeten vreezen, dan is het van Engeland of van Duitschland. Er kan dus slechts van twee kanten gevaar dreigen. Het gevaar is daarom niet minder, de zorg voor het bezit onzer koloniën niet lichter.

Wij kunnen ons, wat betreft zorg voor de grootheid van het land, voor het rustig bezit van hetgeen men heeft, voor het behoud van den vrede, wel eens spiegelen aan hetgeen andere landen daarvoor doen. Duitschland o. a. vermeerdert nu weêr zijn leger met 20 batterijen artillerie, alleen omdat het niet over zooveel artillerie kan beschikken als Frankrijk.

Vrees voor den oorlog, n.l. de vrees voor de gevolgen eener botsing van de machtige en goed bewapende legers der groote Mogendheden, is het beste middel om den vrede te bewaren. Wie zal de gevolgen van een toekomstigen oorlog wagen te voorspellen? Zal Frankrijk half verpletterd worden, of zal Duitschland van het hooge standpunt, dat het nu inneemt, afgeworpen worden? . . . . Welke gevolgen zal de aanstaande oorlog nog meer hebben? . . . . . Slechts omdat men die niet doorgronden kan, wordt het uitbreken daarvan van jaar tot jaar verschoven. Van dit standpunt beschouwd zijn de hooge lasten, die de groote natiën zich voor hare legers en vloten getroosten, zeker niet nutteloos besteed. Kleine natiën moeten daarom trachten zich zoodanig te wapenen, dat zelfs eene groote mogendheid

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

tegen de inspanning opziet, die een aanval op eene kleine natie haar kost, dat zelfs zij terugdeinst voor de staatkundige gevolgen van zoo'n aanval. Men vergete niet, dat alleen eene krachtige worsteling van een klein volk om zijn bestaan belangstelling afdwingt, dat eene lauwe verdediging deze afstoot. Hoe langer de worsteling van een volk om zijn bestaan duurt, hoe gevaarlijker dat voor den aanvaller kan worden.

Mocht tusschen ons en Duitschland onverhoopt een oorlog uitbreken, dan is het goed niet op bondgenooten te rekenen, want wie zou onze bondgenoot *kunnen* zijn? . . . . Frankrijk heeft te veel met zich zelf te doen. Engeland heeft, om als tegenwicht tegen Rusland te dienen, te veel belang bij een sterk Duitschland. België en Denemarken zullen, zoolang dit ten minste mogelijk is, onzijdig blijven.

Engeland heeft een groot aantal bezittingen, over de gansche wereld verspreid. Met zijne koloniën medegerekend, is Engeland, op Rusland en China na, het grootste rijk der wereld. Het is zoo gewoon geraakt aan het bezit van uitgestrekte koloniën, dat koloniaal bezit eene behoefte, een hartstocht is geworden. Geen Engelschman kan zijn moederland zonder uitgestrekte koloniën denken, met deze gedachte vrede hebben Zoo er een land aan eene hoogere missie gelooft, gelooft dat het een uitverkoren volk is, bestemd om onbeschaafde, onmondige volken de weldaden der beschaving deelachtig te doen worden, hen op te voeden en gelukkig te maken; een volk, bestemd om koloniën te stichten en deze tot onafhankelijkheid op te leiden, dan is dit Engeland. En men moet erkennen dat het zijne grootsche taak bij uitnemendheid opvat en volbrengt. Het heeft ten behoeve zijner bezittingen met groot succes gearbeid. Het uitgestrekte Indië, de Noord-Amerikaansche staten, Canada en de Australische koloniën zijn hiervan de getuigen.

Engeland's zorgen voor zijne koloniën zullen, na een langer of korter tijdsverloop, een einde nemen. Het gezag en toezicht,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dat Engeland nog over de Australische koloniën, Canada en de Kaapkolonie uitoefent, zijn thans nog slechts gering. Deze koloniën zullen zich op haren tijd van het moederland afscheiden. Niet met geweld, niet door oorlog zooals dit het geval was met de Noord-Amerikaansche Staten, maar hoogst waarschijnlijk zeer vredelievend, geheel met wederzijdsch goedvinden.

Indië, alwaar Engeland zich, na den grooten soldatenopstand, als heerscher van eene zeer uitgestrekte bezitting in zijne volle majesteit doet kennen, dit Indië, dat misschien nog eeuwen lang een groot arbeidsveld voor Engeland's ondernemingsgeest kan zijn, is thans voor dit rijk een angstig bezit geworden. Rusland heeft, tot voortdurende bedreiging van Indië, in Midden-Azië eene zeer sterke strategische stelling ingenomen.

Met de Oostelijke kust van de Kaspische zee tot basis, die door een levendig stoombootenverkeer met de Westelijke kust en zoo met Kaucasië en de Zwarte Zee is verbonden, is Rusland reeds in Turkestan en Bokhara, tot aan Noordelijk Afghanistan, doorgedrongen. Askabad en Merw zijn Russische legerplaatsen geworden. Van de Kaspische zee tot aan Samarkand loopt een spoorbaan; bruikbare wegen voeren van het Westen naar het Oosten.

Rusland verbetert en versterkt zijne positie in Midden-Azië hoe langer hoe meer. Zijne troepen worden daar georganiseerd en steeds vermeerderd; en wanneer men nagaat wat Rusland in die streken in een betrekkelijk korten tijd verricht heeft, (1)

---

(1) George M. Curzon, M. P. Russia in Central Asia in 1889 and the Anglo-Russian Question: „Twenty-five years ago, when Russia, recovering from the prostration inflicted by the Crimean war, began to push into the heart of Asia, it was from the north and north-west that she advanced. Her objective was the Khanates of the middle zone, towards which her route lay over the Kirghiz steppes, and she attained her end with the capture of Samarkand and practical subjugation of Bokhara in 1868. Turkestand and Khokand were already conquered, if not finally absorbed, and north of the Oxus no fresh enemy awaited or merited attack. Accordingly she shifted her attention to another quarter, and commenced, at first tentatively and blunderingly, from the direction of the Caspian Sea. Ambition,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dan kan de onderstelling niet gewaagd genoemd worden, dat in een niet ver verwijderde toekomst groote Russische strijdkrachten daar zullen samengetrokken zijn; strijdkrachten, sterk genoeg en voldoende op het moederland gebaseerd, om een aanvallenden oorlog, met Indië als object, te kunnen beginnen.

„Schliesslich wenden wir den Blick nach dem Zauberlande Indien, das zum Genusse einlädt. Indien träumte schon Peter der Grosse. Wenn dieser Traum, von dem der Russengeist voll ist, bis in die Neuzeit als Thorheit verlacht wurde, so hat man heute kein Recht, noch länger darüber zu lachen. Es is nicht mehr zu bezweifeln: Russland, das in Asien die Entschlossenheit zur Gefährtin, den Fortschritt zum Wegebahner wählte, bedroht das Fünfstromland in der That, seit Merw in moskowitischer Hand befindlich ist; denn einen Teil des Glacis von Merw bildet Herat, die „Perle von Charasan, der Muschel der Welt, der Segensort, die Stadt der hunderttausend Gärten" an den Wassern des Herirud, die von den Eingeborenen „klar wie Tränen" bezeichnet werden." (1)

„l'Entreprise des Anglais dans l'Inde mérite que tous les amis de l'humanité et de la civilisation en souhaitent le succès. Faire l'éducation politique et morale de deux cent cinquante millions de nos semblables est une tâche prodigieuse, qui, noblement commencée avec ce siècle, exigera, pour être entièrement accomplie, une suite d'efforts dont on ne saurait préciser la durée. Mais, tout en l'admirant, on ne peut se défendre d'une appréhension, que de récents événements justifient de plus en plus, en s'accumulant chaque jour. L'Angleterre pourra-t-elle achever son oeuvre? La paix, qui lui est indispensable, lui sera-t-elle laissée pendant le temps nécessaire? Un voisin ne viendra-t-il pas troubler et empêcher l'exécution de ses desseins magnanimes? Aucune puissance ne tentera-t-elle de remplacer le gouvernement britannique, au risque d'échouer là où il réussit, aux applaudissements sincères de tous les esprits éclairés et impartiaux? Sur une telle question, le doute n'est pas permis. Ce serait fermer volontairement les yeux à la

---

nature, necessity, gradually tempted her on, from Krasnovodsk to Geok Tepe, from Geok Tepe to Askabad, from Askabad to Merv, and from Merv to Sarakhs and Penjdeh, until presently she found herself in possession of a twofold Asiatic dominion, the one part in Turkomania, the other in Turkestan. A mighty river and impassable sands separated the two and rendered communication precarious. General Annenkoff's railway has laughed alike at river and at sands, has passed the impassable, and has linked together and consolidated the earlier and later conquests, welding east and west into a single Central Asian Empire."

(1) Otto Wachs. Die politische und militärische Bedeuting des Kaukasus.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

lumière que d'hésister à répondre: C'est l'empire russe, qui seul peut songer, dans un avenir plus ou moins lointain, à déposséder les Anglais et à se substituer à eux dans l'administration de l'Inde." (1)

Enkele Engelsche schrijvers willen doen gelooven, dat Rusland ten opzichte van Indië voor Engeland *niet zóó* te vreezen is.

Georg M. Cuszon M. P. zegt o. m. in zijn werk „Russia in Central Asia in 1889 and the Anglo Russian Question:

„I do not suppose that a single man in Russia, with the exception of a few speculative theorists and here and there a giddy subaltern, ever dreams seriously of the conquest of India. To anyone, Russian or English, who has even superficially studied the question, „the project is too preposterous to be entertained" . . . . . „On the day that a Russian army starts from Balkh to the passes of the Hindu Kush, or marches out of the southern gate of Herat *en route* for Kandahar, with reason may the British commander repeat the triumphant exclamation of Cromwell at Dumbar „ Now hath the Lord delivered them into my hand."'"

In een goed geschreven artikel in de „Edinburgh Magazine" vinden wij omtrent ditzelfde onderwerp het ondervolgende:

„Let Russia always clearly understand that any wilful infraction of existing arrangements will be immediately considered as a *casus belli*, and we are confident that she will long hesitate to precipitate a crisis in Asia. The Russian forces are being steadily assembled on her western frontier, and if her policy leads her to consider this as a needful step, we may be sure that she will not weaken her position in that quarter by unnecessarily committing herself to difficulties in Asia. A prudent firm attitude on our part may postpone the evil day in Central Asia until, from the everchanging force of circumstances, the danger which from time to time now threatens us shall have finally passed away; and should our eastern interests unhappily become involved in a European war, we have perfect confidence in England's might and right to „scatter her enemies."'"

De kundige schrijver van *The balance of Military power in Europe*, de kolonel Maurice, zegt hieromtrent echter het volgende:

We by no means desire to underrate the danger of Russian power, and of the steady purpose with which she pursues her aims against us. The

(1) J. Barthélemy-Saint Hilaire: L'Inde anglaise. Son état actuel, — son avenir.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

danger with which Russia menaces us is her steady progress towards our Indian frontier, extending her dominion over tribes at such a distances from us that we cannot with advantage to ourselves reach her during her progress; while yet she is continually more and more able to employ those tribes in harassing us. She can so, almost without effort, entail costly expenditure upon us. Therefore it appears to be our true policy to forbid her advance, and to enforce that prohibition by attacking where we can get at her."

De schrijver van *L'Inde anglaise son état actuel, son avenir*, BARTHÉLEMY SAINT-HILAIRE zegt, over hetzelfde onderwerp handelende:

„Les Russes d'ailleurs font en quelque sorte étalage de leurs intentions, loin de les tenir secrètes. Ainsi le général ANNENKOFF, gouverneur de l'Asie Centrale, publie un pamphlet qu'il intitule: „L'oasis de Tekké et les routes de l'Inde." En 1881 et 1882, le gouvernement russe envoie M. GOSPONDIN LESSAR, ingénieur renommé, explorer l'Asie centrale; et la Gazette officielle de l'Empire reproduit ses mémoires communiqués à la société impériale de géographie. Ces descriptions, les meilleures qu'on ait eues jusqu'à cette heure, paraissent assez importantes à l'ambassadeur anglais à Saint-Pétersbourg, pour qu'il croie devoir les traduire et les transmettre à son gouvernement; la Reine les fait imprimer pour l'usage de la Chambre des communes, en 1883. Les publicistes s'emparent de ces incidents, et dans la même année M. MARVIN public un ouvrage qu'il intitule: „Les Russes à Merv et à Hérat et leur pouvoir d'envahir l'Inde." En France, des écrivains militaires profitent de la brochure de M. LESSAR, et ils approuvent tout ce que tentent les Russes pour conquérir l'Afghanistan, qu'il doivent, dit on, civiliser. Qnant à M. LESSAR, il s'attache surtout à découvrir quel est le chemin le plus sûr pour se rendre de Merv á Hérat, et il donne la préférence à la passe de Robat, dans la chaîne de Barkhout, qui n'a pas plus de trois cents mètres d'élévation."

Rusland's toeleg om Indië te veroveren en toen Engeland's macht daar hoe langer hoe meer om zich henen greep, deze macht te fnuiken, is niet van jongen datum. Reeds in de vorige en in het begin dezer eeuw vreesde Engeland een aanval van Rusland:

„The marches of Tartar, Turk, Afghan, and Mogol belong to a distant period. The march of Russia began in the first quarter of the eighteenth century. Peter the Great had been humiliated by Turkey on the banks of the Pruth, and looked to Persia for compensation. Persia was on the brink of

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ruin. In 1722 the Afghans had advanced to Ispahan; and the Czar and the Sultan prepared to divide her remaining territory. Turkey took the western provinces, whilst Russia occupied the provinces along the south of the Caspian. The Caspian was a base for an advance on India, and had Peter lived he would have found his way to India. The road was easy viâ Meshed to Herat, and the Mogol empire would have fallen into his hands like an overripe plum. The British at Calcutta were a little hive of traders, who would have been helpless to resist a Russian invasion. Most probably they would have preferred Russia to the Mogul, and would have sent a deputation to the Russian camp to pray for the protection of the Czar. . . .

. . . . . .

„Lord WELLESLEY [1798—1805] was not afraid of Afghans alone, but of French or Russians, who might make their way through Persia, join the Afghans, resuscitate the Great Mogul, and establish a European empire in his name as the rightful representavive of Aurangzeb . . . . . .

. . . . . .

„For months they had been discussing the expedition sent from Bombay to the Persian Gulf to defeat the designs of Russia on Herat; and now there was to be a war with China! [1856] . . . . . .

. . . . . .

„Under Lord LYTTON'S *régime* [1876—1880] there was a second war in Afghanistan. Shere Ali Khan had become estranged from the British governement. He imprisoned his eldest son, Yakub Khan, and refused British mediation. He was offended because the British governement would not conclude an offensive and defensive alliance on equal terms. He received a mission from Russia at Cabul, and refused to receive a mission from the British governement.

Accordingly, it was resolved to establish British supremacy in Afghanistan; to advance the British frontier to the Hindu Kush; to convert the mountain range into a natural fortress, with Afghan-Turkistan for its *berme* and the river Oxus for its ditch. Russia already held the glacis as represented by Usbeg-Turkistan (1).

Misschien kan in de toekomst Australie (2) Engeland in Indië, in geval van een oorlog met Rusland, zeer groote

---

(1) J. TALBOYS WHEELER, India under British rule from the foundation of the East India Company.

(2) Elke Australische kolonie heeft haar eigen leger. Deze legers zijn nu nog zeer zwak, daaraan is echter in den laatsten tijd veel zorg besteed.

Raadpleeg omtrent het Australische leger voornamelijk: The admiralty and horseguards gazette."

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

diensten bewijzen. Rusland ziet dit vermoedelijk in, ten minste het schijnt ook deze kolonie in het oog te houden.

„Yet it is no secret that had war with Russia broken out a few years ago, it was her purpose to have struck thence directly upon our Australian colonies, and that the knowledge of that fact has been the great motive which has led our colonists to set seriously to work to arm and prepare themselves. It may, no doubt, on that account be necessary that one of our earliest blows should be struck at Vladivostock (1).

Ook zegt de kolonel MAURICE:

„There is, however, one element in our strength which neither we nor Russia can safely ignore. Sir Lepel Griffin has lately spoken, with an authority almost beyond dispute, of the zeal with which the feudatory princes of India would aid us to resist a transfer of authority in the East from us to Russia. That is a point on which we cannot now dwell at length, but it is an element in the question not to be ignored."

Wij gelooven gaarne, dat zoo noodig, de Indische vorsten Engeland tegen Rusland zullen bijstaan, wij twijfelen niet aan de aanhankelijkheid van deze vorsten. Engeland is in Indië zeker niet gehaat, er bestaan zelfs redenen om het tegenovergestelde aan te nemen en te gelooven, dat Engeland daar bemind is: het is echter de vraag, of, zoo Engeland niet machtig genoeg is om zichzelf te verdedigen, de hulp van deze vorsten en vorstjes met hunne legertjes, die uit alle oorden van Indië moeten worden samengetrokken en misschien niet behoorlijk geoefend zijn, wel veel zal baten?

Misschien vindt Engeland in China een bondgenoot tegen Rusland. Dat er in Engeland aan China als bondgenoot tegen Rusland gedacht wordt, is zeker, maar dit bewijst ook dat de vrees van Engeland voor Rusland niet gering is.

„We have given a sufficiently long catalogue of Chinese grievance against Russia; and we may be assured that the recovery of her Pacific provinces, and the desire to check Russian encroachments on her western frontier, are interests sufficiently strong to ensure that China will take the field if she sees Russia in any difficulty. The best proof of the tendency

(1) Colonel MAURICE: The balance of military power in Europe.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

of Chinese policy was given in 1885, when hostilities between England and Russia appeared imminent. On that occasion, not only the central Government at Pekin, but what is equally important, the local provincial governments, showed every readiness to assist and co-operate with England. If English policy in China be prudently conducted, China may safely be reckoned on as an ally against Russia" (1).

Hoe het ook zij, of Engeland zich tegen Rusland zal kunnen verdedigen of niet, Indië blijft, door de agressieve aspiratiën van Rusland in Azië, voor Engeland een angstig bezit, dat voor de toekomst niet meer goed verzekerd is.

Het kan mogelijk zijn, dat Rusland, uit Afghanistan Indië binnendringende, door het Britsch-Indische leger zal worden geslagen, maar zal hiermede de oorlog eindigen? En zoo er al vrede gesloten wordt, zal dan de aanval later niet hernieuwd worden? . . . . Wij gelooven, dat ingeval Rusland geen voldoend succes heeft, de aanval telkens met meer kans op succes zal hernieuwd worden.

De veroveringen van Rusland in Midden-Azië worden hoe langer hoe meer bevestigd; hoe langer hoe meer zal Rusland zich in die streken thuis gevoelen. Zijne hoofdsubjecten [basis] zullen daardoor verplaatst kunnen worden, zijne operatielijnen daardoor verkort, vermeerderd en verbeterd. Wat zal Engeland tegen dit alles kunnen doen? Indië ligt eenige duizend geographische mijlen van het moederland verwijderd. Telkens rechtstreeksche hulp uit Engeland zenden is moeilijk en gaat met tijdverlies gepaard. Een veel grooter leger in Indië onderhouden dan het daar reeds heeft, zal wel niet mogelijk zijn, tenzij men het leger nagenoeg geheel uit inlandsche elementen doet bestaan.

De kolonel MAURICE zegt:

„In India itself our whole advantage lies in forcing Russia to act as far from her base as possible, and in striking her line of communications through Persia, as has been admirably pointed out by Colonel MALLESON.

(1) BLACKWOODS *Edinburgh Magazine.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Engeland zou hiertoe uit de Perzische golf een inval kunnen doen in Perzië. Hoe lang zal Engeland hiertoe nog in staat zijn?

Wie Sebastopol das Ausfallsthor nach Konstantinopel ist, so ist Iran für Russland der ersehnte Trittstein nach dem persischen Busen, welcher für das Zarenreich grösseren Wert besitzt, als für Oesterreich das ägäische Meer; darum auch ertönt immer wieder die Losung: „Vorwärts bis zum persischen Golf!" Denn dieser stellt das Mittelthor zum Ozean dar, den zu erreichen Russland sich überall streckt und reckt. Zu dieser Losung geben das geographische Moment in der Lage des russischen Kolosses und das der heutigen Weltwirtschaft das Motiv.

. . . . . .

„Nicht nur beherrschen heute schon die Russen von Transkaukasien, dem Kaspisee und von Turkestan aus alle nach den persischen Hauptstädten führenden Wege, wie die Strassen nach Tabris, Resch, Teheran, Asterabad und Schahrud, sondern sie arbeiten auch eifrig an dem Schienengeleise, welches Teheran mit Resch verbinden soll, um später weiter nach Baku geführt zu werden; Resch ist der gute persische Hafen an der Südküste des Kaspischen Meeres; dieses kennt aber nur eine *Kriegsflagge*, die russische" (1).

Kan Rusland Perzië de wet voorschrijven, dan gebiedt het ook over de Perzische golf en is het daarmede meester van haren ingang.

De groote zeemanoeuvres, die in de laatste twee jaren in het Kanaal en in de Noordzee hebben plaats gehad, hebben bij de Engelsche marine groote gebreken aan het licht gebracht. Deze en nog meer redenen hebben Engeland genoopt, zijne marine te verbeteren en te versterken.

Engeland gaat ook voort met de versterking en verbetering van zijn leger. Thans heeft het twee legerkorpsen [met wat daarbij behoort] georganiseerd, die ook bestemd zullen zijn voor maritieme expeditiën.

In de naaste toekomst zal Engeland alleszins de middelen bezitten om Turkije, misschien in vereeniging met Oostenrijk en andere groote Mogendheden, krachtig tegen Rusland te ondersteunen.

---

(1) Otto Wachs: Die politische und militärische Bedeutung des Kaukasus.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

„ A further result would be that, in order to maintain our present position in the Mediterranean, we should immediately have to face the expense of greatly strengthening our Navy; for we should have to reckon on the constant possibility of a hostile Russian fleet issuing from a safe base in the Black Sea, to threaten our merchant shipping and our communications with India. On these grounds alone, which are indicated by purely commercial reasoning, we think that the necessity of keeping Russia out of Constantinople must be sufficiently clear to a business community. But these are not the only reasons for desiring to see the Turk maintain his position. In speaking of the late Russo-Turkish war, we have pointed out the enormous strategical advantage, to any Power at war with Russia, of the command of the Black Sea, both for purely naval operations and for assisting military operations, by landing troops and stores at convenient localities. Few now affect to disregard the possibility of our being engaged in a struggle with Russia for the defence of our trade and dominion in India; and if the occurrence of such a struggle must be contemplated, we cannot too seriously consider what preparatory steps should be taken to meet the threatened danger. It is in the necessity of such preparation that we find our third ground for immediatily resisting all Russian attemps to occupy Constantinople, and obtain the command of the Bosphorus" (1).

Maar wanneer Engeland Turkije tegen Rusland ondersteunt, zal dit dan geen aanleiding geven tot een aanval van Rusland op Indië?

„Their object is not Calcutta, but Constantinople; and their avowed intention is to strike at India if England interferes with the realisation of their national aims in Europe" (2).

Wanneer Engeland voor een oorlog met Rusland gereed is (het bereidt zich thans daarop voor), dan schrijft eene gezonde politiek voor, om Turkije *steeds* tegen Rusland bij te staan. (3)

Engeland heeft, zooals wij reeds deden uitkomen, behoefte aan koloniën. Niet alleen omdat de volksgeest onbevredigd

(1) BLACKWOOD'S *Edinburgh Magazine.*

(2) The Edinburgh Review.

(3) Eene partij in Engeland raadt, om te voorkomen dat Rusland Indië aanvalt, een bondgenootschap aan tusschen Engeland en Rusland. Engeland moet dan Rusland ten opzichte van Turkije en Afhanistan, de vrijheid van handelen laten, onder beding, dat de N. W. grenzen van Indië tegen een aanval van Rusland gewaarborgd moet zijn. Sir CHARLES WENTWORTH DILKE wijst, in zijn kortelings verschenen werk: *Problems of Greater Britain*, op de groote nadeelen die voor Engeland uit zulk een bondgenootschap zouden kunnen voortvloeien.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zou blijven zoo het die niet of niet meer in voldoende mate bezat, maar ook omdat het koloniën noodig heeft voor zijn uitgebreiden handel, tot omzet van zijne groote rijkdommen. Nu reeds heeft Rusland een groot deel van den handel van Midden-Azië, die vroeger voornamelijk in handen van Engeland was, aan zich getrokken.

Het denkbeeld, dat uithoofde Engeland reeds zooveel uitgestrekte koloniën bezit, het er geen meer zou verlangen, kan voor ons niet als geruststelling dienen. Wij herinneren aan het Helgoland-tractaat tusschen Engeland en Duitschland. Dit tractaat geeft het doorslaandst bewijs, dat Engeland's zucht naar koloniën niet te verzadigen is.

Wanneer de Australische koloniën, Canada en de Kaapkoloniën zich van het moederland hebben afgescheiden en om Indië moet geworsteld worden, dan kan Engeland geen voorname bezittingen meer aanwijzen in wier *rustig bezit* het zich verheugen kan. Zal Engeland daarom niet, voor dat het zoover komt, eene begeerige hand naar onze bezittingen uitsteken? . . . . . Wij zijn het eenigste kleine volk, dat uitgestrekte en rijke bezittingen heeft, waarvan de aanwinst zelfs Engeland zou kunnen bevredigen . . . . . Engeland moet toch ook voor de toekomst zorgen! . . . . . Dat langzaam voortdringen van Engeland in Noord-Borneo is geen gunstig voorteeken.

Naar eene reden, om ons onze koloniën te ontnemen, zal gezocht worden. Daar nu onmacht om zulke uitgestrekte koloniën te besturen een hoofdreden daarvoor kan worden, zoo vloeit daaruit de verplichting voort, *der wereld te toonen, dat wij daartoe alleszins in staat zijn.*

Het is daarom *zoo hoog tijd*, dat wij eindelijk den Atjeh-oorlog beeindigen; tenminste, door elk jaar in de onderwerping van Atjeh vooruit te gaan, te toonen, dat wij het kunnen onderwerpen. Maar, helaas, wij gaan niet vooruit, misschien gaan wij wel achteruit!

Waarom zou de Atjeher, zooals de oorlog nu gevoerd wordt,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zich aan ons onderwerpen? Hij heeft geen reden om dit te doen. Wij maken het hem niet moeielijk, wij dwingen hem niet tot onderwerping, wij benadeelen hem niet. Wij weren slechts *zeer zwak* zijne aanvalsstooten af. Hoe kunnen wij een oorlog ten einde brengen wanneer wij het hoofdprincipe daartoe: *kracht*, *geweld*, zoo in het aangezicht slaan, zoo met voeten treden? Met al onze zachtheid en humaniteit, voeren wij niettemin thans in Atjeh een wreeden oorlog. Wreed, omdat wij hem niet beeindigen, omdat hij zoolang duurt; niet alleen wreed ten opzichte van Atjeh, maar voornamelijk ten opzichte van onze eigen soldaten, die wij doelloos daar laten ombrengen. Wij zeggen doelloos, want wij gaan geen stap vooruit.

Dat de Atjeh-oorlog lang duurt, daartegen is *misschien* niets te zeggen. De onderwerping van een volk, dat zich niet onderwerpen wil, is niet gemakkelijk, uit den aard der zaak duurt zoo'n onderwerpingsoorlog lang. Rusland heeft 20 jaren noodig gehad om Chamyl te onderwerpen, ook heeft het jaren geduurd voordat Abd-el-Kader onderworpen was. Maar, zooals dit moet, men maakte steeds vorderingen in de onderwerping, men bleef niet stilstaan.

Van den generaal SKOBELEFF wordt het ondervolgende verhaald:

„„The duration of peace," Skobeleff said, „is in direct proportion to the slaugther you inflict on opponents; but my system is to strike hard until resistance is over, then to be kind and humane to the prostrate enemy." What he really did was to go on killing long after the actual fighting had ceased; otherwise his slaughter would have been quite inadequate for his purpose, since an Asiatic horde becomes a routed mob as soon at is feels itself beaten. It is the giving no quarter to a flying foe, or to a scattered tribe" (1) . . . . . .

Zonder dergelijke wreede handelingen te willen verdedigen moeten wij vragen, of zulk oorlog voeren toch niet veel beter is dan onze handelwijze in Atjeh; of de schatten en menschen-

(1) *The Edinburgh Review.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

levens, aan Atjeh besteed, in overeenstemming zijn met het verkregen resultaat?

Van de streken, waar SKOBELEFF en andere Russische generaals met hun zwaard gewoed hebben, wordt het ondervolgende verhaald.

Infolge des weitern Vordringens der Russen in Zentral-Asiën haben sich ausgedehnte Länderstrecken, die früher nur selten der Fusz eines europäischen Reisenden betrat, jetzt dem allgemeinen Verkehre erschlossen. Die unsäglicher Leiden und Beschwerden, die Gefahren des Verhungerns und Verdurstens, mit denen der Reisende früher zu kämpfen hatte, sind nicht mehr zu fürchten, seitdem auch durch diese öden Wüsteneien die Schienenstränge der Eisenbahn geleitet worden. Mit einem Schlage ist der Sandwall zusammengestürzt, hinter dem sich eine schon zur Zeit Alexanders des Groszen wegen des Räuberunwesens gefürchtete Gegend in mittelalterlicher Abgeschlossenheit verbarg.

Die neue transkaspische Militärbahn ist die Bahnstrecke, welche sich am weitesten in das Innere Asiens hinein erstreckt (1).

Wat kan op 't oogenblik van Atjeh gezegd worden? . . . .

In trouwe, op de wijze als in Atjeh geschiedt, *zoo mag geen oorlog gevoerd worden* . . . . . De Atjeh oorlog knaagt aan ons koloniaal bezit, *hij moet eindigen!*

Duitschland's politieke taak, als groote Mogendheid in Midden-Europa gelegen, is hoogst moeielijk en belangrijk.

Duitschland wordt ten westen door Frankrijk en aan zijne oostelijke grenzen door Rusland bedreigd; door Rusland, dat niet alleen voor Duitschland, maar voor geheel Europa gevaarlijk dreigt te worden. Duitschland is een voormuur tegen Rusland, het overige Europa heeft er belang bij, dat die voormuur sterk zij; ook in ons belang is het, dat Duitschland zijn machtigen oostelijken nabuur in bedwang kan houden.

Misschien is Duitschland tegen het tegenwoordige Rusland opgewassen, echter niet tegen Rusland en Frankrijk te zamen. Het heeft zich daarom niet alleen met Oostenrijk, maar ook met Italië verbonden.

(1) Ueber Land und Meer, 1890. Vom Newastrand nach Samarkand.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De kolonel MAURICE doet echter, in zijn Balance of military Power in Europe, helder uitkomen, dat Italië, ingeval van een oorlog van het drievoudig verbond aan de eene, Frankrijk en Rusland aan de andere zijde, dan eerst een aanwinst voor het bondgenootschap kan zijn, wanneer Engeland met zijne sterke vloot zich daarbij aansluit.

Italië heeft eene uitgestrekte kust, die op vele punten kwetsbaar is. Zijne legers zullen daardoor de grenzen niet kunnen overschrijden, niet voor aanvallende doeleinden gebruikt kunnen worden, zonder dat deze kust voldoende beschermd is. De Italiaansche vloot (1) is niet opgewassen tegen de Fransche vloot; zij zal dit echter wel zijn wanneer zij door de Engelsche wordt gesteund.

Indien Engeland Italië helpt, dan kan dit rijk een groot gedeelte

---

(1) Italië spant alle krachten in om zijne kusten in verdedigbaren staat te brengen en zijne vloot te versterken.

EMILE CAMAU. *La guerre dans les Alpes.* L'Italie n'a pas borné ses armements à la formation d'une armeé nouvelle et à l'établissement de nombreuses fortifications; comme elle a 6.541 kilomètres de côtes, elle a compris qu'elle ne saurait faire mouvoir librement son armée, ni surtout l'envoyer au delà des frontières, si l'ennemi pouvait ravager son littoral et tenter des débarquements; elle a donc créé une flotte et mis toute sa côte en état de défense. En 1873 son budget de la marine était de 31.368.000 fr., celui de 1888 a été de 103.560.000 fr.

„Les efforts considérables fait par l'Italie pour devenir une puissance maritime, les sacrifices qu'elle s'est imposés, n'ont pas été perdus; elle a maintenant près de 300 navires évalués 400 millions et sur ces trois cents navires il y en a 180 capables de tenir la haute mer; plusieurs sont de forts beaux bâtiments de combat et ont une supériorité de marche incontestable sur les meilleurs cuirassés anglais ou français. *L'Italia*, *le Lepanto*, *le Ruggiero di Lauria*, *L'Andrea Doria*, entre autres, possèdent une artillerie formidable; ils ont des canons de 106 tonnes lançant des projectiles de 908 kilogr. Nos plus gros canons sont de 76 tonnes et nos plus lourds projectiles pèsent 780 kilogr.

L'Italie ne compte pas s'arrêter là puisqu'elle a actuellement sur les chantiers trois cuirassés: *le Re-Umberto*, *la Sicila* et *la Sardegna*, qui seront plus puissants encore que ceux qu'elle possède actuellement".

Raadpleeg ook H. v. LÖBELL: *Jahresberichte über die Veränderungen und Fortschritte im Militärwesen.*

De Fransche marine is in den laatsten tijd achteruitgegaan, niet lang zal het meer duren, zoo daarin geen groote verbeteringen worden aangebracht, of de Italiaansche marine zal haar hebben overvleugeld.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

van zijn leger voor een aanval in het zuiden van Frankrijk bestemmen.

Het is niet te verwachten, dat Engeland zich openlijk bij het drievoudig verbond zal aansluiten. Zoolang er nog vrede is, zal het geen kleur bekennen. In geval van een oorlog echter tusschen het drievoudig verbond en Rusland, of van het drievoudig verbond en Rusland tegen Frankrijk te zamen, zal eene gezonde staatkunde aan Engeland voorschrijven, zich bij het drievoudig verbond aan te sluiten. In dit geval zal dit verbond ook hoogstwaarschijnlijk kunnen rekenen op de hulp van Turkije en eenige staten van het Balkanschiereiland.

Het vermogen tot oorlogvoeren der op elkander naijverige staten is door bondgenootschap, organisatie, bewapening en sterkte der strijdkrachten, thans vrij wel in evenwicht. Dit is een behoud voor de vrede. Voor hoe lang echter?

Rusland streeft voornamelijk naar het bezit van Constantinopel en verder naar de verovering van geheel Turkije. Zal het drievoudig verbond dit op den duur kunnen beletten?

Dat Engeland zich zoo mogelijk tegen eene verovering van Constantinopel, of tegen eenige verovering van Rusland op Turkije zal verzetten, mag wel als zeker worden aangenomen. Evenzoo zal Oostenrijk een voortdringen van Rusland op het Balkanschiereiland trachten te beletten. Gesteld dat thans Turkije, in een oorlog tegen Rusland, door half Europa geholpen wordt — eene eenigszins ver ziende staatkunde schrijft dit gebiedend voor, — zal dit dan ook in de toekomst plaats hebben? Zal bijv. het drievoudig verbond steeds kunnen standhouden? .... Een groot en machtig Duitschland blijft derhalve voor Europa eene gebiedende noodzakelijkheid; een Duitschland, dat Rusland ontzag blijft inboezemen.

Hoe gewenscht een machtig Duitschland voor Westelijk Europa, en daarom ook voor ons, moge zijn, toch kan het niet ontveinsd worden, dat daaruit voor ons groot gevaar kan

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

voortvloeien. Wij gelooven daarom, dat de in het midden van Europa door Duitschland begrensde kleine staten, zooals Denemarken, Nederland en België, zich krachtig moeten wapenen, opdat hunne verovering moeielijk, daarentegen hunne vriendschap en bondgenootschap gewenscht zijn.

Wij wezen er op, dat Rusland voor geheel Europa gevaarlijk dreigt te worden.

Zooals wij zeiden, bevestigt Rusland zijne veroveringen in Midden-Azië hoe langer hoe meer. Het is, na den Krimoorlog, ook bezig om zijne positie aan de Zwarte Zee zoo sterk mogelijk te maken. De Zwarte Zee is nagenoeg een Russisch meer geworden. In de nabijheid van de Zwarte Zee heeft Rusland een sterk leger geconcentreerd; ook bezit het daar eene sterke vloot en belangrijke versterkingen, waarvan Odessa, Sebastopol en Batum de voornaamste zijn.

Omtrent Rusland's strategische positie aan de Zwarte Zee zegt de majoor WACHS:

„Demnach umspannt Russland heute mehr als die Hälfte der Umfassung des schwarzen Meeres und gebietet ausser den eben genannten, gesicherten und selbstständigen Operationsbasen für die Kriegsflotte, denen die Türkei keine ähnliche entgegensetzen kann, über eine vierte neu geschaffene, die von Batum. So bereitet Russland alles sorgsamst vor, sich in den Besitz des Pontus, dessen Wellenschlag keinen stillstand duldet, zu setzen, und den letzten Sprung auf Konstantinopel zu thun. Dies alles um so mehr, als es für die nordische Macht kein Geheimnis sein kann, welcher Gefahr sie im schwarzen Meere durch eine überlegene Flotte ausgesetzt ist, die an den weithin gestreckten Küsten mit Landungen drohen und auf diese Weise starke russische Kräfte zu verankern vermag. Zudem streichen über der Pontus-Fläche wichtige Etappenlinien hin, welche auch im Winter durch Naturgewalten nicht unterbrochen oder gehemmt werden, wohl aber feindlicherseits zu unterbinden sind. Unter ersteren haben aber die Landverbindungen mit Transkaukasien zu leiden, so dass sich hier, der Regel entgegen Winter, Schnee und Eis, — diese sonst so treuen moskowitischen Verbündeten, — in Feinde verwandeln". (1)

Welke gevolgen kan de verovering van Constantinopel door

---

1) OTTO WACHS: *Die politische und militärische Bedeutung des Kaukasus.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Rusland hebben? Op deze vraag tracht BARTHÉLEMY SAINT HILAIRE een antwoord te geven.

„Plaçons-nous un instant dans cette hypothèse qui n'a rien de hasardeux: l'entrée des Russes à Constantinople. Quelles seraient les conséquences immédiates et inévitables de cet événement fatal? A ne consulter que les conditions géographiques, le vainqueur se substitue aussitôt au vaincu, dans toutes ses possessions territoriales en Europe. La Bulgarie, la Roumélie, la Macédoine, l'Albanie, l'Épire avec le Monténégro déjà tout dévoué, tombent sous la domination slave, qui, du même coup, va de la mer Égée à l'Adriatique, et s'assied sur les Balkans nord et sud, sur le bas Danube et sur la Corne d'Or. Est ce là tout? Évidemment, non. Peut-on s'imaginer que le possesseur du Bosphore ne le traversera pas? Le Bosphore, dans les endroits les plus resserrés, a tout au plus un demi-kilomètre; partout ailleurs, il en a moins de deux. Fût-il dix fois plus large, les maîtres de Constantinople le franchiraient à tout prix. Pense-t-on à ce qui accompagnerait l'acquisition de l'Asië Mineure? Sans compter la fertilité proverbiale du pays, la suite de cette facile acquisition, c'est le reste de la mer Noire, complétant par le sud ce qu'on possède à l'est et au nord, avec ce q'on viendrait de conquérir à l'ouest. La mer Noire serait definitivement le lac russe, auquel on songeait dès le règne de Pierre-le-Grand et sur tout dés le règne de Cathérine. Mais cela même, est-ce assez? Non, encore une fois. L'héritier des Sultans n'étendrait-il pas ses droits légitimes fort au delà? Où s'arrête l'Asie Mineure? Les Turcs chassés d'Europe pourraient-ils la conserver contre les Russes? Retiendraient-ils davantage la Syrie, l'Arabie, qui amèneraient leurs vainqueurs sur les bords de la mer Rouge et du golfe Persique, la Perse n'étant déjà qu'un humble vassal?

„La succession de l'Empire Turc anéanti ajouterait à la Russie cinquante millions de sujets nouveaux, et la porterait à cent cinquante millions. Mais un autre résultat, qui toucherait plus directement notre Europe, se produirait non moins infaillible. Devant les maîtres de la mer Noire, du Bosphore, de la Marmara, des Dardanelles, des côtes de la mer Egée, de celles de l'Asie Mineure et de la Syrie, à qui appartiendrait la suprématie dans la Méditerranée, si ce n'est à eux? Que deviennent Malte et Gibraltar? Qui disposerait du canal de Suez, en supposant même qu'on pût le neutraliser?

„Est-ce que tout ceci serait le rêve d'une imagination exaltée, le cauchemar d'esprits pusillanimes? On n'a qu'à jeter les yeux sur la carte du monde, pour se convaincre qu'on est dans la vérité la moins contestable, en prévoyant ces éventualités; elles ne sont chimèriques que pour ceux qui n'osent pas les regarder en face. (1)

---

(1) BARTHÉLEMY-SAINT HILAIRE, *L'Inde anglaise, son état actuel, son avenir.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Op de noodzakelijkheid van een machtigen Staat in Middel-Europa, een sterk Duitschland, hebben onderscheidene groote staatslieden, o. a. Lord PALMERSTON en THIERS, reeds voor lang gewezen.

In 1845 schreef THIERS:

„Quand l'Allemagne aura un jour besoin d'appui contre les dangers qui lui viendront du côté du nord, elle appréciera quel service lui auront rendu ceux qui se sont étudiés à créer des sujets de division entre elle et la France". (1)

Weinige dagen voor zijnen dood (1865) schreef Lord PALMERSTON aan Lord JOHN RUSSEL:

„Avec le temps, la Russie deviendra une puissance presque aussi grande que le fut jamais l'empire Romain. Elle peut, quand elle le voudra, se rendre maîtresse de toute l'Asie, excepté l'Inde Britannique. Quand elle aura su prendre des mesures intelligentes, elle se procurera un revenu proportionné à son étendue; les chemins de fer abrègeront les distances; le nombre de ses sujets deviendra énorme; ses ressources financières gigantesques, et ses moyens de transporter ses armées à de grandes distances vraiment formidables. L'Allemagne doit être forte pour résister à l'agression de la Russie". (1)

Nogmaals hetzelfde uitgangspunt kiezende, n.l. dat Duitschland sterk *moet zijn*, zoo vragen wij: indien Oostenrijk in de toekomst niet sterk genoeg mocht blijken te zijn (zoo wij de dagbladen mogen gelooven, dan heeft nog zeer onlangs Prins BISMARCK gewezen op de noodzakelijkheid van een sterk Oostenrijk) om, in vereeniging met Duitschland, Rusland in bedwang te houden, of het dan zoo geheel onwaarschijnlijk zou wezen, dat Nederland, België en Denemarken *verplicht zullen worden*, om zich, in het algemeen belang, bij Duitschland aan te sluiten? Wanneer wij slechts een klein leger blijven onderhouden en daardoor zwak blijven, zou het dan zoo ondenkbaar zijn, dat Duitschland, door de verovering van Nederland, een middel zoekt om zijne positie in Middel-Europa te versterken, of wel ons dwingt om ons bij den Noord-Duitschen bond aan te sluiten? Dezelfde redeneering is ook op België en Denemarken van toepassing.

(1) BARTHÉLEMY-SAINT HILAIRE, *L'Inde anglaise, son état actuel, son avenir.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Nederland en België te zamen, zouden een aanwinst geven van ongeveer 10 millioen menschen en ± 400.000 soldaten. Duitschland zal geen veroveringen maken uit lust tot veroveren, maar het zal daartoe, om zichzelf staande te houden, misschien verplicht zijn.

Aangaande het Belgische leger zegt de majoor GIRARD:

„Après cet exposé réaliste des éventualités qui peuvent se produire, il est presque inutile de démontrer que, loin de déclarer la guerre au premier envahisseur, nous marcherons de gré ou de force avec lui; de gré ou de force à son choix, hélas, et non au nôtre.

„Nous marcherons de force avec lui s'il juge utile à sa politique de ne prendre aucun engagement envers nous. Unique envahisseur ou vainqueur dans le premier choc, il détachera cent cinquante ou deux cent mille hommes sur Anvers, bombardera la ville et les basins, assaillira l'armée belge en formation dans le camp retranché . . . ma conviction, que je ne suis pas seul à partager, est qu'il réussira dans cette entreprise. Notre armée qui se sera admirablement conduite, j'en réponds, recevra un traitement honorable. Au moyen d'une combinaison politique, dont le vainqueur sera maître d'imposer les bases, l'armée belge cessera d'être ennemie, et dès lors elle poursuivra la guerre côte à côte avec l'envahisseur (1).

Zijn deze woorden ook niet *eenigermate* op Nederland toepasselijk?

Op bondgenooten moeten wij niet rekenen. Want, zooals wij reeds vroeger opmerkten, wie zal ons helpen? Wanneer Engeland dit deed, dan zou het kunnen zijn om de hand te leggen op onze koloniën, eene dergelijke hulp kan niet in ons voordeel zijn. Evenmin moeten wij op Frankrijks hulp rekenen.

Mocht in de toekomst de gang der gebeurtenissen echter anders uitvallen dan wij ons hier voorstellen, en Duitschland zich met Frankrijk vereenigen, (2) dan zullen deze beide landen, met misschien nog andere bondgenooten vereenigd, zeker machtig genoeg zijn om Rusland te wederstaan. Zal een bondgenootschap van Duitschland met het zoo agressieve Frankrijk echter niet

(1) H. GIRARD: *La Belgique et la guerre prochaine.*

(2) Colonel STOFFEL: *De la possibilité d'une future alliance Franco-Allemande.* Internationale revue: Oberst LISSIGNOLO, *Ein deutsch-französische Bündniss.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

met veroveringsplannen gepaard gaan, welke voor ons gevaarlijk zijn?..... Wie zal het voorspellen!

Hoe het ook zij, voor onze onafhankelijkheid is het noodzakelijk, dat wij in Nederland, zoowel als in onze koloniën, een sterk leger onderhouden.

Duitschland heeft, om zijne hooge staatkundige positie in Europa blijvend te kunnen handhaven, zeer sterke strijdkrachten noodig, strijdkrachten, die jaarlijks millioenen en millioenen marken kosten, en die het telkens moet uitbreiden en verbeteren. Het heeft, voornamelijk om aan deze zware eischen te voldoen, behoefte aan meerdere welvaart dan het thans bezit; behoefte aan een uitgebreider wereldhandel, dan waarop het thans bogen kan, behoefte aan rijke koloniën. Om nog andere redenen, wordt, ook ongetwijfeld om het bezit van koloniën voor te bereiden, Duitschland's vloot van jaar tot jaar verbeterd en versterkt.

Afrikaansche of Australische koloniën alleen zullen Duitschland op den duur niet kunnen bevredigen; Duitschland zou dus wel eens een begeerig oog naar onze koloniën kunnen slaan.

In dit geval zal misschien Engeland, zijn belang, dat in een sterk Duitschland gelegen is, ter zijde stellende, Duitschland dat bezit betwisten . . . . . Hoe het ook zij, de zaak zal voor ons er niet beter om worden, want Engeland zal onze koloniën niet aan Duitschland betwisten in ons, maar in zijn eigen belang.

Welke der beide natiën onze koloniën, voor het geval zij niet verdedigd kunnen worden, zal veroveren, dan wel of zij die onderling zullen verdeelen, is natuurlijk moeielijk te zeggen. Het moge genoeg zijn als wij hebben aangetoond, dat de mogelijkheid, dat wij in de toekomst onze koloniën *zullen moeten verdedigen*, niet zoo onwaarschijnlijk is, als velen dit willen doen voorkomen. Wij moeten dus zorgen dat wij onze koloniën, althans dat wij Java kunnen verdedigen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Er zijn op Engelsch Indië na geen rijker bezittingen dan de onze. Tot nu toe is er nagenoeg niets voor de verdediging dier bezittingen zelfs voor die van Java gedaan; het weinige dat er gedaan is, verdient niet in herinnering gebracht te worden.

Is het echter wel mogelijk om een goed verdedigingsstelsel voor Java te ontwerpen? Aan deze mogelijkheid twijfelen wij niet.

Wat ten behoeve van een goede verdediging van Java verricht moet worden, zal niet in twee of drie jaren gereed kunnen zijn; ook niet in vier of vijf, maar wel in tien, twaalf en meer jaren.

De tijd van voorbereiding zal ons, hopen wij, nog wel gegund zijn. Voor het gevaar om in een naasten oorlog betrokken te worden, behoeft men *misschien* niet te vreezen. Misdadig zou het echter zijn, verraad zou het kunnen genoemd worden, zoo men het volk in slaap suste met de geruststellende bewering, dat het gevaar voor de verovering onzer koloniën in het geheel niet bestaat, zelfs niet in eene meer verwijderde toekomst, dat dit gevaar slechts denkbeeldig is; zoo men het volk diets maakte, dat het in verdedigbaren staat brengen van Java slechts geldverspilling zou zijn.

Willen wij in de toekomst met onze verdedigingsmiddelen gereed zijn, dan dienen wij daarmede toch te beginnen en van jaar tot jaar voort te gaan!

In Java moeten wij, met hulp der bevolking, een sterk leger organiseeren en voor zoover noodig onderhouden. Worden wij nog lang voor oorlog bespaard, laat de vrede ons nog voldoenden tijd, dan moet dat leger zoodanig georganiseerd worden, dat het, zonder in vredestijd te veel te kosten, in oorlogstijd zoo sterk kan worden gemaakt, dat de verovering van Java, zelfs voor eene groote mogendheid, eene zeer gevaarlijke onderneming is.

Men zal ons tegenwerpen dat wij geen geld genoeg hebben om zulk een verdedigingsstelsel voor Java te bekostigen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Inderdaad bestaat dit bezwaar, zoo wij onze Koloniën op dezelfde wijze blijven besturen als wij tot nu toe doen. Is het dan niet mogelijk, daarin verandering te brengen? Om dit te leeren zouden wij bij Engeland ter school kunnen gaan, (1) natuurlijk zonder in slaafsche navolging te vervallen.

De wijze waarop het bestuur over onze koloniën thans wordt gevoerd, is naar onze meening niet geschikt om daar de meest mogelijke, steeds toenemende welvaart te verspreiden.

Er is o. i. geen reden om de Indische financiën, welke voor Nederland toch geen winst meer afwerpen, steeds op dezelfde wijze te blijven beheeren als tot nu toe geschied is. Waarom haar niet eindelijk van die van het Moederland gescheiden? Zijn de koloniën dan zoo arm, dat zij geen leening kunnen sluiten? Is daartoe haar krediet op de geldmarkt te gering? Nederland weet toch wel beter en zou voor zijne koloniën borg kunnen spreken.

Java alleen telt meer dan 20 millioen menschen. Het arbeidsvermogen van een zoo groot volk, in een hoogst vruchtbaar land, vertegenwoordigt een grooten rijkdom, een immens kapitaal.

---

(1) Uit eene der afleveringen van *De Gids* nemen wij het ondervolgende over:

„In het vorige jaar vestigde de heer KIELSTRA bij zijne aankondiging der belangrijke „Geschiedenis van de koloniën Essequebo, Demerary en Berbice" door generaal NETSCHER, in dit tijdschrift vooral de aandacht op het feit, dat die vroegere Hollandsche koloniën onder de Engelsche heerschappij rijk en bloeiend zijn geworden, terwijl Suriname, dat Nederlandsch bleef, steeds achteruitging.

Deze onwederlegbare waarheid moet, dunkt mij, bekoelend werken op de velen hier te lande, die zich gaarne inbeelden, dat geen volk ter wereld zoo uitstekend geschikt is voor koloniseeren en beheeren van koloniën als wij, waartoe zij gereedelijk meenen te mogen besluiten uit de resultaten, die zij van onze Oost-Indische bezittingen kennen, bij gewoonlijk volledige onwetendheid wat Engelsch-Indië betreft. Nog beschamender voor ons wordt de vergelijking tusschen het Hollandsche en het Engelsche beleid in Guyana. als men er bijvoegt, dat, zoo er eenig onderscheid in natuurlijke gesteldheid te maken valt tusschen het tegenwoordige Britsch-Guyana en Suriname, dit ten gunste van laatstgenoemde kolonie uitkomt, die minder laag en moerassig, en daardoor uit zichzelf vruchtbaarder dan de Engelsche bezitting is.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Van 100 millioen gulden, welke slechts eene jaarlijksche rente van ± 4 millioen eischt, zou, voor de welvaart der koloniën, vooral voor den landbouw en het wegenstelsel van Java, zoo veel gedaan kunnen worden. Daardoor zou de draagkracht der koloniën en zouden tevens hare inkomsten vermeerderen. Weldra zou het blijken dat zij, door toenemende welvaart, verdere leeningen zouden kunnen sluiten, zonder dat de rentebetaling tot bezwaren aanleiding gaf. Engelsch Australië, eene nog zeer jonge kolonie, op verre na niet zoo vruchtbaar als onze Archipel en met eene dun gezaaide bevolking, heeft eene belangrijke staatsschuld.

Waarom bemoeielijkt men in Nederlandsch-Indië toch zoo het landbezit, terwijl men aan Deli een voorbeeld heeft, hoe daar, waar gemakkelijk land te krijgen is, een vruchtbaar land zich in enkele jaren kan ontwikkelen?

Indien onze koloniën geheel in overeenstemming met haar belang werden bestuurd, en niet bijna uitsluitend naar de bekrompen inzichten in het Moederland, dan zou het al spoedig blijken, dat het niet, zooals men meent, onmogelijk is, om de strijdkrachten en verdedigingsmiddelen van Java op eene alleszins duchtige wijze te organiseeren.

Elke halve maatregel — hieronder kan men het stelsel van den heer BEEGER rekenen — om Java te verdedigen, achten wij nutteloos. Daarvoor millioenen uit te geven, is het wegwerpen dier millioenen. Java moet verdedigd worden met eene *zeer gegronde hoop op succes*. Is dit ons, omdat het stelsel ten behoeve van zulk eene verdediging te veel geld kost, niet mogelijk, dan is het *veel beter* niets voor de verdediging der koloniën te doen, en de militaire aangelegenheden daar maar te laten zooals zij zijn

Het doel mag niet zijn om Java slechts eenigen tijd te verdedigen, het doel moet zijn om Java te *behouden*! Met de eer alleen mag niet gerekend worden, eer en succes moeten samengaan!

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

II.

De heer BEEGER verkondigt (blz. 127):

„In ernst denkt dan ook zeker niemand meer aan het stichten van eene nieuwe hoofdplaats", ...

De stemmen schijnen niet goed opgenomen te zijn, want wij en misschien nog velen met ons denken daarover wel ernstig. Wij zullen ons hieromtrent nader verklaren.

Op eene andere plaats wordt gezegd (blz. 129):

„Mij schijnt het derhalve raadzaam, dat door de Regeering voor den vervolge worde afgezien van ieder plan tot verplaatsing van hoofdplaats of bestuurszetel, 't zij voor goed, 't zij tijdelijk. Zij verklare zulks openlijk. Gaarne erken ik dat door die verklaring aan het beste verdedigingsstelsel voor Java de grondslag ontnomen wordt, maar men zal er ten minste mede hebben gewonnen, dat zekerheid is verkregen ten opzichte van de bedoelingen van het opperbestuur, zonder welke men in den blinde blijft rondtasten of zijne plannen baseert op onderstellingen, die in oorlogstijd voor verwezenlijking niet vatbaar blijken te zijn.

De kapitein BEEGER stelt dus een verdedigingsstelsel voor *dat niet op den besten grondslag* rust, en dit alleen, om zekerheid te hebben ten opzichte van de bedoelingen van het Opperbestuur, opdat men zijne plannen niet baseere op onderstellingen, „die in oorlogstijd voor verwezenlijking niet vatbaar blijken" [de heer BEEGER had hier moeten zeggen: „schijnen"] „te zijn". — Deze laatste zin duidt „voornamelijk" op eene verplaatsing van den bestuurszetel voor het geval Java wordt aangevallen.

De beste grondslag voor een verdedigingsstelsel van Java wordt hier prijs gegeven, „voornamelijk" voor eene reden die niet bestaat, want:

1°. de bestuurszetel moet niet in oorlogstijd verplaatst worden, maar *vóór dat de oorlogstoestand is ingetreden*, dus vóór oorlogstijd.

2°. het is in het geheel niet gebleken, zooals de

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

kapitein BEEGER beweert, dat de bestuurszetel niet in tijds kan verplaatst worden, — want wanneer is dit gebleken?

De *beste grondslag* voor een verdedigingsstelsel van Java wordt door den kapitein BEEGER verder opgeofferd aan het *overdreven belang*, dat hij aan de hoofdstad, Batavia, toekent, zoo zelfs, dat hij N.B. Batavia het *palladium* (1) onzer macht noemt.

Batavia het palladium onzer macht! Een stukje grond van eenige 1000 □ kilometers zou dan zoo'n magischen invloed kunnen uitoefenen, dat men met dat stukje grond te verdedigen een geheel eiland van ± 2300 □ geogr. mijlen kan behouden! Wanneer dit zoo ware, dan zou de strategie wel wat van *tooverkunst* hebben. In de 16de en 17de eeuw, en in het begin der 18de eeuw, in den tijd van de onbewegelijke legers en de methodieke oorlogen, in den tijd toen men nog eene overdreven waarde aan strategische punten hechtte, zou de bewering, dat Batavia ons palladium is, nog ingang kunnen vinden, thans echter *niet* meer! Parijs heeft vrij wat grooter beteekenis voor Frankrijk dan Batavia voor Java, en toch kon men na den slag van Sedan, toen Parijs nog niet gevallen was, zeer goed voorzien hoe de oorlog zou afloopen. En omgekeerd, zoo Frankrijk na den val van Parijs nog een strijdvaardig leger had gehad, zou de veldtocht niet als geeindigd kunnen beschouwd worden. Voornamelijk *op het leger* komt het aan. Daarom moet men voor de verdediging het leger in de *beste condities* plaatsen.

Men moet niet overwegen: „Batavia is voor ons van belang, „dus plaats ik het leger bij Batavia"; maar men moet overwegen: „Het leger is voor ons van belang, dus ik plaats het leger daar, waar het zich het beste kan verdedigen."

De hoofdplaats kan voor de verdediging van een land van

(1) Wij cursiveeren.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

het hoogste belang zijn, maar dan moet zij aan voorwaarden voldoen waaraan Batavia niet voldoet.

BRIALMONT zegt:

„Jusqu'ici nous sommes d'accord avec le lieutenant-colonel Vandevelde, en faisant toute-fois cette réserve à propos de la fortification de la capitale, qu'il peut y avoir des cas ou il soit nécessaire de choisir une autre ville comme pivot central.

Ce cas se présentera pour un grand État, quand la capitale occupera un point stratégique géographique peu favorable . . . . . Il se présentera pour un petit État, quand la capitale ne se trouvera qu'à une ou deux marches de la frontière la plus menacée etc" (1).

En elders:

„La nécessité de fortifier les capitales lorsqu'elle occupent des points stratégiques importants, n'est plus guère contestée aujourd'hui.

. . . . . .

Chaque État, dit le prince Charles, doit avoir une place qui en soit comme la clef, qui en assure l'indépendance et sans la prise de laquelle l'ennemi ne puisse faire que des invasions précaires et ne causer que des maux faciles à réparer.

Il n'est pas douteux que, dans presque tous les cas [dus niet altijd], cette place unique ne soit le siège du gouvernement" (2).

Wanneer Batavia geographisch-strategisch eene gunstige ligging had en men wilde het leger dan in hare nabijheid concentreeren, dan zoude daartegen geen bezwaar zijn; nu wel!

Ten behoeve van de verdediging van Antwerpen in stede van Brussel, heeft BRIALMONT een heftigen pennestrijd gevoerd tegen den overste VANDEVELDE. Wij willen niet beoordeelen wie in dezen strijd gelijk had. Wij wenschen alleen aan te stippen, dat België, door de bevestiging van Antwerpen, een zeer geconcentreerd verdedigingsstelsel heeft gekregen. Zijne strijdkrachten zijn echter op een punt geconcentreerd, dat, wanneer men een aanval van de zeezijde uitsluit, strategisch gunstig kan

---

(1) BRIALMONT. *La défense des États et les camps retranchés.*
(2) BRIALMONT. *Les Régions fortifiées.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

genoemd worden (1). Dit zeer geconcentreerde stelsel heeft er echter toe geleid, om aan de stelling van Antwerpen eene zeer groote uitbreiding te geven, zoo zelfs, dat de majoor GIRARD daarvan het ondervolgende kan zeggen.

„Son application, qui consiste actuellement dans une position militaire tellement vaste que sa garde absorbera toutes les forces du pays, entourée aux trois quarts par des fleuves ou des inondations qui lui font une ligne d'investissement naturelle; dans une place qu'on peut bombarder de trois côtés différents malgré son immense étendue dans un camp retranché ouvert où une armée ennemie peut manœuvrer avec autant de sécurité qu'un promeneur circuler dans un jardin public, — une telle application, dis-je est insensée.

Or, plus l'idée était saine, moins on devait l'abandonner; plus l'application était insensée, moins on devait ajouter à la cause de faiblesse provenant d'une forteresse trop étendue, d'autres causes de faiblesse provenant de places qu'on ne pourra ni défendre ni même garder.

Nous construisons Namur et Liège pour empêcher les Allemands et les Français de passer par la Belgique. Nous ignorons donc que les remparts ne se défendent pas tout seuls; que les belligérants peuvent réclamer le droit de passage sur notre territoire; qu'ils peuvent occuper les forteresses que nous ne sommes pas en état de garder (2) . . . . ."

Maar al zou België met een zeer geconcentreerd verdedigingsstelsel kunnen volstaan, Java, dat veel grooter is, kan dit niet!

Wanneer de hoofdstad voor de verdediging van het land zeer ongunstig gelegen is, en dit is Batavia voor de verdediging van Java, dan is dit reeds op zichzelf een ongeluk, want niet te ontkennen is het, dat de hoofdstad voor de verdediging van een land waarde bezit. Gaat men dan nog al zijne strijdkrachten in de nabijheid van die zeer ongunstig gelegen hoofdstad concentreeren, dan maakt men het ongeluk groot, zeer groot, dan kan men het onherstelbaar maken. Men zou

---

(1) De tijden zijn echter veranderd. Nu België niet meer zoo op de hulp van Engeland kan rekenen, kan Antwerpen niet meer die strategische waarde hebben, die het zou gehad hebben wanneer België zeker kon zijn dat Engeland het in geval van nood de hand reikte en aan de zeezijde dekte. Er gaan dan ook thans in België stemmen op voor het bevestigen van Brussel, *dat in het midden van het land gelegen is.*

(2) H. GIRARD. *La Belgique et la guerre prochaine.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zoo'n handeling kunnen vergelijken met het beproeven van zijn geluk op ééne enkele kaart, nog wel op ééne *slechte kaart*!

Groote landen moeten anders verdedigd worden dan kleine. Ook moeten landen die slechts een klein leger hebben, anders verdedigd worden dan landen die over voldoende strijdkrachten beschikken. Bezat Java een krachtig leger, dan zou het misschien, voornamelijk uit een moreel oogpunt, niet goed gezien zijn, om de hoofdstad, al is zij ook op de uiterste grens van het land gelegen en daardoor zeer blootgesteld, aan haar lot over te laten. Nu echter Java slechts een klein leger heeft, nu moet men dit leger in zijn geheel meer terughouden, nu mag men het niet aan de grenzen blootstellen, nu moet men zorgen dat het niet dadelijk kan worden aangegrepen.

Voor den zwakkere, den verdediger, heeft „tijd winst" eene tegenovergestelde beteekenis, als voor den sterkere, den aanvaller. De aanvaller tracht zijn doel [welk doel hij dan ook heeft, hoe zijn aanval ook moge zijn] in den kortst mogelijken tijd te bereiken; de verdediger tracht, door de verdediging te rekken, dit den aanvaller te beletten. — Op dit principe van „tijd winst" moet de strategische opmarsch van het zwakke verdedigende leger gebaseerd zijn.

Op blz. 127 zegt de heer BEEGER:

„Bovendien is in Midden-Java het terrein voor eene krachtige verdediging gunstiger dan ergens elders; dáár treft men ook de rijkste en welvarendste streken aan van geheel Java, dáár zijn bijgevolg ook de verpleging en het onderhoud van het leger het beste verzekerd. Aan die gewichtige omstandigheden moet het dan ook zeker worden toegeschreven, dat voortdurend door alle legerbevelhebbers geijverd is voor eene verplaatsing van de hoofdplaats naar het midden van het eiland, wijl dan alleen voor Java een deugdelijk defensiestelsel is vast te stellen."

Met deze uitspraak *veroordeelt* kapitein BEEGER zijn verdedigingsstelsel. Geen krijgskundige, geen strateeg die dien naam werkelijk verdient, zal, wanneer deze uitspraak waar is, *en zij is waar*, het verdedigingsstelsel van den kapitein BEEGER *kunnen* goedkeuren. Men wil Java immers verdedigen om het te kunnen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

behouden; men wenscht immers een verdedigingsstelsel waarin men *vertrouwen* kan stellen! En de kapitein BEEGER nu, zonderlinge opvatting! wil het rijkste, het welvarendste gedeelte van Java, het gedeelte waarin de verpleging het *beste* is verzekerd, het gedeelte dat voor de verdediging strategisch het *beste* is gelegen, alwaar men zich *in het belang van het geheele eiland* het *beste* kan verdedigen, onverdedigd laten, prijs geven, ten einde zich te kunnen vastklampen aan het sophisme, *dat voor alles de hoofdstad moet beschermd, moet verdedigd worden.* Neen, niet Batavia moet voor alles verdedigd worden, *maar Java!* Voor het belang van de verdediging van Java *moet Batavia opgeofferd* worden, *niet omgekeerd*!

Verder, op blz. 131:

„Voor een vijand, die de verovering van het eiland Java beoogt, zijn het leger en de hoofdplaats van den verdediger de voornaamste, men kan veilig zeggen, de eerste objecten."

Al zouden leger en hoofdstad de hoofdobjecten zijn, toch kunnen zij, wat belangrijkheid aangaat, niet in een adem genoemd worden. Het doode object, hoofdstad, kan wat belangrijkheid betreft, niet vergeleken worden met het levende object, het leger, hetwelk het vermogen bezit van te kunnen strijden, zich te kunnen bewegen. Eene hoofdstad kan in den oorlog van groot belang zijn, en wel, omdat zij voor een leger groote hulpbronnen voor verpleging en onderhoud aanbiedt; haar belang van object echter ontleent zij voornamelijk aan het leger, dat zij binnen hare muren bergt of dat in hare nabijheid geconcentreerd is. Laat men de hoofdstad aan haar lot over, dan daalt zij als object belangrijk. Daarentegen blijft het leger, waar het zich ook bevindt, voor de tegenpartij steeds een belangrijk, en, wanneer men slechts één leger heeft, het belangrijkste object.

Hoofdstad en leger mogen als objecten niet in een adem genoemd worden, daarvoor zijn zij te ongelijksoortig. Eene zooda-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

nige naast elkander plaatsing geeft aanleiding tot begripsverwarring. De waarde van de hoofdstad als object, wordt naar eene andere maat beoordeeld, als de waarde van het leger als zoodanig. De samenvoeging van beide tot een object, zooals kapitein BEEGER wil, doet het object niet op gelijke wijze in waarde rijzen, zooals het geval zou zijn *indien men twee legers met elkander vereenigde.* Hier vermindert zelfs, door zijne concentreering nabij de hoofdstad, het object, leger, in waarde, en wel omdat de hoofdstad niet op een geographisch-strategisch punt gelegen is.

[V. t/b. v/d. K. W. blz. 127]:

Alle legerbevelhebbers [hebben] geijverd voor eene verplaatsing van de hoofdstad naar het midden van het eiland, wijl dan alleen voor Java een deugdelijk defensiestelsel is vast te stellen."

Derhalve hebben alle legerbevelhebbers eene verdediging in het binnenland gewenscht, dus geen verdediging die voornamelijk aan de kust moet gevoerd worden. Die legerbevelhebbers hadden volkomen gelijk, zij hebben hunnen naam niet, om de eene of andere ondergeschikte reden of redenen, aan slechte raadgevingen, die zij daardoor aan de Regeering moesten opdringen, willen verbinden. — Zij zouden zeker nog veel minder een verdedigingsstelsel voor Java hebben willen onderschrijven, *dat niets anders als een verdedigingstelsel van Batavia kan genoemd worden.*

Deze uitspraak zal kapitein BEEGER misschien met de bewering bestrijden: Dat zijne verdediging na den val van Batavia in het binnenland moet worden voortgezet. Ja, voortgezet! wanneer, ten behoeve van het behoud van Batavia, het Indische leger van stelling tot stelling is teruggedrongen, uit elkander gerukt, opgelost, nagenoeg opgeofferd is. Het is te bezien, of het kleine legertje, [zooals kapitein BEEGER wil organiseeren] zoo om het behoud van Batavia moetende worstelen, wanneer het maar een eenigszins voortvarende vijand tegenover zich

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

heeft, wel ooit de binnenlanden [1e Militaire Afdeeling] zal kunnen bereiken, laat staan verdedigen.

Op blz. 127 zegt de heer BEEGER:

„Neemt men toch in aanmerking dat de door ons overheerschte bevolking sedert meer dan twee en een halve eeuw het gezag zag uitgaan van eene hoofdplaats Batavia, dat de plaats in den loop der tijden zich steeds meer uitbreidde, zoodat de bezwaren, welke vroeger aan eene verplaatsing in den weg stonden, zeker zijn toegenomen; dat de omvang dien het bestuur dáár gekregen heeft, van zooveel meer beteekenis is, dan komt men gereedelijk tot de conclusie dat van zulk eene verplaatsing wel nimmer iets komen zal".

Dat de bevolking sedert eeuwen het gezag van Batavia zag uitgaan, is in een figuurlijken zin gesproken waar; wij zeggen, in een figuurlijken zin gesproken, daar toch een ieder met ons weet, dat de bevolking niet rechtstreeks van Batavia uit geregeerd wordt. De bevolking wordt rechtstreeks geregeerd door hare hoofden, die weder rechtstreeks hunne bevelen ontvangen van de Europeesche ambtenaren in de residentiën, n.l. van de contrôleurs, adsistent-residenten en residenten; deze laatste zijn ondergeschikt aan den Gouverneur-Generaal, *die niet te Batavia*, maar *te Buitenzorg* woont. Het gezag gaat dus ook nu niet van Batavia, maar van Buitenzorg, uit. Alleen de departementen van algemeen bestuur zijn te Batavia; maar of zij daar gevestigd zijn of elders, *is voor de bevolking volkomen hetzelfde*. Wij zijn ervan overtuigd, dat eene verplaatsing van den bestuurszetel haar vrij onverschillig zal laten. Wanneer in Indië de „kabar-angin" niet zoo werkzaam was, zou een groot deel der bevolking niets van deze verplaatsing hooren. En geschiedt zij na eene zorgvuldige voorbereiding, *voor dat de oorlogstoestand is ingetreden*, dan zal de Regeering daardoor *niets* van haar prestige inboeten (1).

(1) De „adat" heeft in Indië eene groote beteekenis. Zij is nog heiliger dan de godsdienst; in vele opzichten wordt de godsdienst door haar beheerscht. In geval van oorlog nu, is het bij de Indische vorsten eene gewoonte om hun verblijf

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

(Hooren wij nu weer den heer BEEGER blz. 129):

„Maakt men nu eene splitsing tusschen hoofdplaats en bestuurszetel, dan zal ook de laatste in oorlogstijd beschermd en daartoe troepen van de hoofdmacht gedetacheerd moeten worden".

De zetel van het bestuur moet op eene plaats gekozen worden, die, na den strategischen opmarsch van het leger, vanzelf beschermd is; dat is in het binnenland.

Wat de hoofdstad betreft, omtrent haar moet men zich afvragen: zijn de bronnen waarover zij beschikt voor de verdediging volstrekt noodig? En zoo hierop, zooals met Batavia het geval is, een ontkennend antwoord gegeven moet worden, en de hoofdstad ligt niet *in* of *achter* het strategisch front van het verdedigende leger, maar geheel en al daarbuiten, zooals Batavia bij eene verdediging in het binnenland, dan moet men, wanneer men slechts over zeer geringe strijdkrachten beschikken kan, dus geen voldoende strijdkrachten bezit om de hoofdstad te verdedigen, *de hoofdstad prijsgeven.*

Om de hoofdstad te verdedigen, mag men de verdediging van het geheel, van het gansche land, niet compromitteeren. De hoofdstad moet zoo noodig voor de verdediging van het land worden opgeofferd, maar *nooit* het land voor de verdediging van de hoofdstad. De opoffering van de hoofdstad is slechts eene tijdelijke opoffering; behoudt men het land, dan krijgt men de hoofdstad vanzelf terug. Daarentegen: zoo het land of het grootste, het voornaamste gedeelte daarvan veroverd wordt, dan is daarmede ook de hoofdstad verloren.

Hoofdsteden met groote hulpbronnen, die in het midden of bijna in het midden van een land gelegen zijn, kunnen bij de verdediging daarvan eene zeer groote rol spelen. Zulke hoofdsteden moet men zoo lang mogelijk vasthouden; — toch

---

te verlaten en zich, met vrouwen, kinderen en verdere omgeving, naar het gebergte, het binnenland, terug te trekken. Zij verliezen door deze verplaatsing niets van hun prestige; men ziet dat thans nog in Atjeh!

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zou men niet om harentwil het leger, het eenige leger dat men bezit, mogen opofferen! — Nog veel minder mag men bij eene verdediging van Java dit voor het behoud van Batavia doen; Batavia, dat voor de verdediging van het eiland zoo uiterst slecht is gelegen.

Volgens den kapitein BEEGER (bl. 127) zou de Gouverneur-Generaal ROCHUSSEN gezegd hebben:

„Eene hoofdplaats is een product van tijd en omstandigheden".

Wij zijn dit volkomen eens. Niemand zal beweren, dat eene hoofdstad, eene groote stad, maar zoo op eens kan geschapen worden. Daarvoor is natuurlijk tijd, soms een zeer lange tijd noodig. Ook de omstandigheden moeten voor het stichten van eene groote stad, en dit is *ook* natuurlijk, gunstig zijn. Arme wilde volken stichten geen groote belangrijke steden. Daarentegen kunnen dit wel rijke volkplantingen in betrekkelijk zeer korten tijd doen. Dit leeren ons Amerika en Australië . . . . .

De Gouverneur-Generaal ROCHUSSEN heeft hier dus onvoorwaardelijk gelijk; maar niet, wanneer hij vervolgt [t. a. p. blz. 127]:

„dat men maar niet [eene hoofdplaats] naar willekeur ergens elders kan overbrengen, en dat men nemen moet zooals het is, dat is dus ook met de in sommige opzichten nadeelige zijde".

Het is zeker, men kan niet eensklaps de hoofdstad vervangen, eene andere stad daarvoor kiezen; ook kan men dit niet in enkele jaren doen, want eene hoofdstad is een product van tijd en omstandigheden; — dus al zou men de hoofdstad van Java naar het binnenland willen verplaatsen, dan nog zou Batavia gedurende eene reeks van jaren de hoofdstad moeten blijven. Zijn de „omstandigheden" echter gunstig, dan zien wij niet in, waarom de hoofdstad door den tijd niet vervangen zou kunnen worden, waarom zich Java dan nog steeds met eene *zeer* ongunstig gelegen hoofdstad zou moeten behelpen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Beweert men, dat Batavia voor den handel zeer gunstig gelegen is, dan nemen wij dit gaarne aan; wij maken daarbij echter de opmerking, dat de voornaamste handelsstad van een land daarom nog niet zijne hoofdstad behoeft te zijn. Als handelsstad heeft bijv. Antwerpen eene veel grootere beteekenis dan Brussel, hebben de steden Hamburg en Bremen eene veel grootere beteekenis dan Berlijn.

Het verplaatsen van den *zetel van het bestuur* in tijd van vrede, en zoo men dit niet wil, het verplaatsen van dien zetel bij het uitbreken van een oorlog, is overigens nog geen reden om de *hoofdstad* te vervangen. — In Nederland is Amsterdam de hoofdstad en 's-Gravenhage de zetel van bestuur.

Bij het uitbreken van een oorlog zal deze naar Amsterdam verplaatst worden. Niet omdat Amsterdam de hoofdstad, maar omdat Amsterdam voor de verdediging van Nederland zeer gunstig gelegen is; omdat Amsterdam door zijne grootte, ligging en omgeving in ons verdedigingsstelsel eene zeer voorname plaats bekleedt, eene plaats, die Batavia in een verdedigingsstelsel van Java niet *kan* bezitten.

Wanneer men den zetel van het bestuur naar Midden-Java heeft verplaatst, dan is Batavia, door zijne ligging, nog maar in naam de hoofdstad van Java. De naam „hoofdstad" is dan slechts een begrip geworden, niets meer. Batavia bezit dan voor de algemeene verdediging van het eiland geen grooter waarde, dan elke andere groote koopstad aan de kust gelegen. Men zou dan om even goede redenen zijne strijdkrachten bij Semarang of Soerabaja kunnen concentreeren als bij Batavia.

In een oorlog heeft, uit een volkenrechtelijk oogpunt, het verlies van de hoofdstad voor den verdediger geen grooter beteekenis dan het verlies van elke andere stad van gelijke waarde. Bij eene verdediging van België is het verlies van Brussel er niet grooter om omdat het de hoofdstad is.

Waarom dan toch zoo'n *overdreven* belang aan het behoud van de hoofdstad gehecht? ..... Men kan vreezen, dat door het

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

verlies van de hoofdstad het moreel der bevolking geschokt wordt. — Dat zal veel minder het geval zijn, wanneer de zetel van het bestuur naar het binnenland verplaatst wordt. Het bestuur zal daardoor gescheiden worden van eene hoofdstad, die door hare ligging, bij het uitbreken van een oorlog, *zoo dadelijk bedreigd is.*

Het verplaatsen van den bestuurszetel naar Midden-Java zal thans met véél minder bezwaren gepaard gaan dan vroeger; toen was het reizen op Java zéér moeilijk en kostbaar, en ging zeer langzaam. Thans is dit niet meer het geval; en naarmate de spoorwegen op Java vermeerderen, zal het reizen natuurlijk hoe langer hoe gemakkelijker en sneller geschieden. Wat kan er nu nog tegen zijn om de residentie van den Gouverneur-Generaal naar Midden-Java te verplaatsen? Aan deze verplaatsing is het groote voordeel verbonden, dat de Gouverneur-Generaal bijna overal even nabij is. En daar hem de treinen in een betrekkelijk zeer korten tijd van het eene einde van het eiland naar het andere kunnen overbrengen, zoo kan Buitenzorg tot zekere hoogte voor den Gouverneur-Generaal blijven wat het thans is, n. l. zijn gewoon verblijf.

Men ziet tegen de kosten op, die eene verplaatsing van den bestuurszetel naar Midden-Java noodzakelijk met zich sleept. Men heeft te Buitenzorg een militair kampement gebouwd dat tonnen gekost heeft; hetzelfde heeft men te Magelang, te Banjoe-Biroe, te Malang, te Padang en elders gedaan. Hoeveel hebben de kampementen en forten te Atjeh niet gekost? Al dat bouwen heeft millioenen en millioenen verslonden. En nu zou men tegen het weinige opzien dat, in vergelijking van die millioenen, eene verplaatsing van den bestuurszetel naar Midden-Java kosten zal? Eene uitgave, die veel noodiger is dan het geld dat aan zeer weelderige en daardoor zeer dure kampementen is besteed geworden!

Wij achten de verplaatsing van den bestuurszetel van Batavia naar Midden-Java van het hoogste gewicht, zoo gewichtig, dat

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

de Regeering, die het besluit daartoe neemt, de uitvoering daarvan regelt en er een begin aan geeft, *aan het land eene groote weldaad zal hebben bewezen, het fundament zal hebben gelegd voor een goed verdedigingsstelsel van Java.*

Niet alleen in het belang van eene toekomstige verdediging, maar ook voor de welvaart van Java zou de verplaatsing van den bestuurszetel naar Midden-Java eene hoogst belangrijke verbetering zijn. Eene compagnieschap, eene vereeniging van kooplieden, kan het voordeelig vinden dat al de groote steden aan de kust gelegen zijn. Hierdoor wordt hare in- en uitvoerhandel in vele opzichten vergemakkelijkt. Maar eene regeering die verder ziet, die meer belangen heeft te behartigen, die ook voor de volkswelvaart der binnenlanden moet zorgen; die industrie in het leven moet trachten te roepen, ten minste daarin behulpzaam moet zijn, die de bestaande industrie moet helpen verbeteren en uitbreiden, en in het algemeen de behulpzame hand moet bieden bij alle pogingen om volkswelvaart te scheppen — eene regeering moet het wenschelijk achten, om ten minste eene groote, voorname plaats in het binnenland te bezitten, in het volkrijkste gedeelte van Java. Eene verplaatsing van den bestuurszetel zou daarvoor de eerste goede stap zijn.

De plaats, waar zich de Gouverneur-Generaal met al de tot de hooge regeering behoorende ambtenaren bevindt, waar eene groote troepenmacht is samengetrokken, en waar de voornaamste militaire établissementen zijn, moet op zichzelve reeds eene stad van beteekenis wezen. Wanneer nu door deze stad een uitgebreide kleinhandel wordt aangetrokken, gelijk zeker het geval zal zijn, en misschien daardoor industrie in het leven zal worden geroepen, dan is het niet onmogelijk dat zij, in het volkrijkste gedeelte van Java gelegen, in enkele tiental jaren eene zoodanige uitbreiding krijgt, dat zij met recht de hoofdstad van Java kan genoemd worden, en door de Regeering ook als zoodanig kan worden erkend.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De verplaatsing van den bestuurszetel zal eerst jaren nadat het besluit daartoe genomen is volbracht zijn; een groot aantal gebouwen zal daarvoor opgericht, nog andere belangrijke maatregelen zullen daarvoor genomen moeten worden.

Hare uitvoerbaarheid is echter slechts eene quaestie van tijd, misschien van betrekkelijk langen tijd. Er dienen derhalve maatregelen genomen te worden, ten einde, voor het geval de oorlog mocht uitbreken zonder dat nog de bestuurszetel definitief verplaatst is, deze verplaatsing naar behooren tijdelijk te kunnen doen.

Om eene zoodanige tijdelijke verplaatsing mogelijk te maken, moeten ter plaatse waar de regeering zich wil vestigen, temporaire gebouwen worden opgericht. Een groot aantal zal wel niet noodig zijn. Tijdelijke huisvesting voor ambtenaren kan allicht elders gevonden worden: in particuliere woningen, in door den oorlog leegkomende officierswoningen enz. Ook vindt men in de ledigkomende kampementen genoeg localiteiten tot tijdelijke opberging van zaken van verschillenden aard, zooals archieven enz, en tot het verrichten van bureauarbeid.

Wil men echter geen blijvende verplaatsing van den bestuurszetel, eene tijdelijke *moet* men willen. Er kan geen verdediging van Java met hoop op succes gevoerd worden zonder *ten minste* eene zoodanige verplaatsing.

Op blz. 116 t. a. p. lezen wij:

„Na 1853 hebben opvolgende legercommandanten voortdurend gewezen op den verkeerden grondslag van het Indische defensiestelsel en op het gevaarlijke van eene tijdelijke verplaatsing van den bestuurszetel in tijd van oorlog; eene verplaatsing, die, wanneer zij te vroeg plaats had, noodeloos onrust zou veroorzaken en, op het laatste oogenblik uitgevoerd wordende, geheel het karakter zou hebben van eene vlucht".

Om de hier opgegevene en nog meer redenen verlangden de legerbevelhebbers eene blijvende verplaatsing van den bestuurszetel. De kapitein BEEGER daarentegen verlangt om deze en andere redenen geenerlei verplaatsing. De legerbe-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

velhebbers waren logisch in hunnen eisch; het is niet hunne schuld, dat de kapitein BEEGER, nadat zij reeds lang overleden zijn, door hunne woorden tot zulk een onlogisch besluit komt!

Wanneer alles tot het verplaatsen van den bestuurszetel in tijd van vrede is voorbereid, en dit, als daarvoor de tijd gekomen is, daardoor met bedaardheid en kalmte kan geschieden, dan *kan* eene dergelijke verplaatsing niet op eene vlucht gelijken. De regeling voor deze verplaatsing kan hoogst eenvoudig zijn. De noodige retro-acten van Gouverneur-Generaal en directeuren worden in kisten gepakt, die daarvoor van te voren naar een bepaalden vorm vervaardigd zijn. Deze kisten kunnen dan gemakkelijk door de treinen overgebracht worden

Al het noodige bureau-meubilair enz. kan even gemakkelijk met deze treinen vervoerd worden.

De Gouverneur-Generaal en zijne ambtenaren reizen met de treinen naar hunne bestemming.

Men kan thans van treinen, stoombooten en telegraphen gebruik maken, om den genomen maatregel zeer spoedig door den geheelen Archipel te verspreiden. *In* 1811 *had men deze middelen niet.*

Het is natuurlijk mogelijk, dat men enkele archiefstukken vergeet in te pakken. De tijdsomstandigheden zijn dan echter van dien aard, dat de nadeelen, welke daaruit kunnen voortvloeien, niet groot zullen zijn. Wanneer men hiervan moeielijkheden ondervindt, dan zal het misschien mogelijk zijn, dat men niet meer uit de archieven van Batavia kunnende putten, in de archieven van de residenten, enz. de noodige inlichtingen kan verkrijgen.

De bestuurszetel zal *noch te vroeg noch te laat* worden verplaatst. Waarom twijfelt men hieraan, en waarom vreest men dan niet dat andere voorbereidende maatregelen, òf te vroeg òf te laat zullen geschieden? Waarom wordt er dan bijv. niet gevreesd, dat de samentrekking der troepen, volgens den kapitein

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

BEEGER, bijna van geheel Java naar Batavia, òf te vroeg òf te laat zal plaats hebben? . . . . Wanneer de strategische opmarsch, de concentreering van het leger begint, zal zich de Gouverneur-Generaal, zal zich de geheele Regeering moeten verplaatsen. Deze verplaatsing moet *vóór de volledige samentrekking van het leger volbracht zijn.*

De verplaatsing van den bestuurszetel zal geen grooter onrust veroorzaken, dan andere voorbereidende maatregelen dit zullen doen. *Zeker geen grooter onrust* dan de samentrekking van bijna alle troepen, ook de barisans en de legioenen der vorsten van Java. Zoo er iets onrust zal veroorzaken, iets ons prestige knakken, dan zou het de hulp kunnen zijn die wij, reeds bij den aanvang van den oorlog, aan de vorsten op Java moeten vragen (1).

Wordt de bestuurszetel tijdelijk, slechts in geval van oorlog verplaatst, dan zal de Gouverneur-Generaal met omgeving zich moeten behelpen. Zij zullen dan niet de gemakken, de weelde hebben waaraan zij gewoon zijn. *Dit zal toch zeker geen bezwaar tegen zoodanige verplaatsing zijn?*

Keizers en koningen, vorstelijke veldheeren, hebben zich in hunne hoofdkwartieren moeten behelpen. Daarin hebben zij zeer veel moeten arbeiden; men is verbaasd over hetgeen FREDERIK DE GROOTE en NAPOLEON I in hunne hoofdkwartieren hebben kunnen doen. Daarin werden niet alleen zaken behandeld op het marcheerende leger betrekking hebbende, maar ook regeeringszaken.

Dat er in het hoofdkwartier van een leger te velde dikwijls veel en hoogst gewichtige arbeid verricht is, met gebrekkige middelen, in soms zeer gebrekkige woningen, dikwijls zonder retroacten (2), leert ons de geschiedenis.

---

(1) De kapitein BEEGER wil ook de legioenen der vorsten op Java en de barisans voor de verdediging gebruiken.

(2) Zie het geschrift van den kapitein BEEGER.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ongetwijfeld heeft ook prins Von Bismarck, toen hij zich in het hoofdkwartier van den koning van Pruisen bevond, veel moeten arbeiden.

Er zijn regeeringen geweest die, in oorlogstijd, in hoogst moeielijke omstandigheden verkeerd hebben. Wij herinneren slechts aan de Fransche regeering te Toulon tijdens het beleg van Parijs . . . .

Toch noemt de kapitein BEEGER de tijdelijke verplaatsing van den bestuurszetel eene fictie. Waarom dit eene fictie moet zijn, begrijpen wij niet. *De redenen die hij daarvoor opgeeft zijn al zeer zwak.*

De Gouverneur-Generaal van Neêrlandsch-Indië, noch zijn raad, noch zijne directeuren, zullen zich in het hoofdkwartier van het strijdende leger behoeven op te houden. Dat zou zelfs niet gewenscht zijn. De Opperbevelhebber mag, wat het commando van zijn leger betreft, niet onder den invloed komen van den Gouverneur-Generaal. Dit zou zeer schadelijk zijn en zijn initiatief verlammen. Het Opperbestuur zal, zoo het zich in geval van oorlog naar het binnenland terugtrekt, rustig kunnen arbeiden, en niet rechtstreeks door de emotiën van den oorlog gestoord worden.

Verlangt men dat de Gouverneur-Generaal steeds, ook zelfs in oorlogstijd, overeenkomstig zijne hooge waardigheid gehuisvest is, dan bouwe men voor hem op Midden-Java eene goede woning, een paleis, met de noodige accessoire gebouwen. Deze laatste moeten dienen voor de hooge ambtenaren van zijne omgeving. Voor de mindere ambtenaren en schrijvers kunnen, zoo deze niet bij particulieren of in ontruimde kampementen huisvesting kunnen vinden, temporaire gebouwen (van bamboe) worden opgericht. Dezelfde soort gebouwen kunnen, zoo noodig, ook voor de bureaux worden aangewezen.

Blijft men vreezen dat de verplaatsing van den bestuurszetel bij het uitbreken van een oorlog een zeer ongunstigen indruk op de bevolking zal teweeg brengen, dan zou men in het oog

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

der bevolking het gewicht van eene dergelijke gebeurtenis zeer kunnen verkleinen, zoo men bepaalde, dat de Gouverneur-Generaal elk jaar eenigen tijd, ter plaatse moet doorbrengen, waar hij in oorlogstijd moet resideeren.

Voor de verdediging van Java moet, volgens den kapitein BEEGER, het gros van het leger bij Batavia worden samengetrokken. De bestuurszetel mag tijdelijk noch blijvend verplaatst worden.

De Gouverneur-Generaal, de leden van den Raad van Indië, de directeuren, de algemeene secretarie met haren stoet van hoogere en lagere ambtenaren en schrijvers, al de regeeringsarchieven, de voornaamste landskassen, zullen derhalve te Batavia moeten blijven; — want gaan al deze ambtenaren naar Buitenzorg en worden de regeeringsarchieven als anderszins daar overgebracht, — *gelijk thans, niet voor het grootste maar wel voor het belangrijkste deel reeds is geschied* — dan is dit eene verplaatsing van den bestuurszetel, *waartegen door den kapitein* BEEGER *zoo geijverd wordt.*

Het Bestuur moet dus te Batavia blijven, in de nabijheid van onze vechtende troepen.

Het zal, bij het gedreun van het kanon, hoogst kalm blijven en rustig kunnen werken. Die kalmte, die rust zal onverstoord blijven, ook wanneer de vijand geland is, en onze troepen verplicht zijn, hunne stellingen te verlaten. Onverstoord blijven, ook wanneer zij Batavia moeten opgeven en naar het binnenland moeten terugtrekken . . . . Ook dan zal, niet waar? het Bestuur nog te Batavia kunnen blijven . . . . of zal het zich dan eindelijk moeten verplaatsen? . . . . En wanneer het zich dan verplaatst, zal dan zoo'n verplaatsing *gemakkelijk gaan, rustiger kunnen geschieden, minder het prestige van het Opperbestuur schaden*, dan wanneer zij in tijds, vóór het uitbreken der vijandelijkheden, had plaats gehad? Zal zoo'n verplaatsing dan minder op eene vlucht gelijken? . . . . . En wanneer het Bestuur zich dan moet verplaatsen, waarheen zal het zich dan begeven? . . . .

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De ontvangst van het Bestuur is niet voorbereid, daarvoor is niets gedaan . . . . . Als de vijand geland is en Batavia genomen heeft, zullen wij dan nog over het spoorwegverkeer kunnen beschikken? . . . . . Natuurlijk niet; als vervoer dan nog mogelijk is; zal alles, archieven, geld enz. op karren geladen moeten worden, misschien onder de *grootste verwarring*, *agitatie* en *angst!* (1) . . . . Zal de vijand dit echter toestaan? . . . . Neen, wanneer de Regeering zich dan redden wil, zal zij moeten vluchten, in overhaasting moeten vluchten, *misschien met achterlating van alles.* Het Groote Huis, de plaats alwaar zich de voornaamste regeerings-bureaux en archieven bevinden, zal door den vijand bezet worden . . . . . Wanneer de vijand het arbeiden toestaat, dit mogelijk maakt, *dan zal de arbeid verricht worden, niet in ons belang, maar in het zijne!*

Indien de bestuurszetel echter voordat de landing gelukt is, naar Buitenzorg verplaatst moet worden, dan vragen wij wederom: Hoe zal *dan* deze verplaatsing geregeld moeten worden? . . . . . *Wanneer* zal zij *dan* moeten geschieden? . . . Zal zij dan niet op eene vlucht gelijken? . . . . Zal dan daaronder het prestige van het Opperbestuur niet lijden? . . . .

Op welk tijdstip de bestuurszetel ook verplaatst wordt, *want verplaatst moet hij worden, te Batavia kan hij niet blijven,* [dit zou alleen mogelijk kunnen zijn, wanneer bij eene verdediging van Batavia de aanval werd afgeslagen, en wie zal *dit met zekerheid kunnen zeggen?*] het is en blijft eene verplaatsing, eene verplaatsing, *die nooit met meer zorg, nooit met meer kalmte, nooit met minder benadeeling van ons prestige kan geschieden, dan wanneer zij tijdig, vóór het uitbreken der vijandelijkheden plaats heeft.*

Wanneer Java verdedigd wordt zooals de kapitein BEEGER dit wenscht, en wij Batavia verliezen, dat al zeer spoedig na de vijandelijke landing kan geschieden, dan verliezen wij met

(1) Dan zullen er zeker retro-acten vergeten worden!!

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

deze stad, met nog zooveel meer, onze grootste arsenalen en kleedingmagazijnen, groote kruitmagazijnen, onze voornaamste landskassen. En indien wij ook niet in tijds voor de oplegging in het binnenland van het baar geld der particuliere banken die zich te Batavia bevinden, hebben gezorgd, dan zijn wij ook verstoken van de hulp, die deze banken ons in tijd van nood zouden kunnen aanbieden (1).

Verder zegt de heer BEEGER, op blz. 146:

„Ziet de verdediger zich ten slotte gedrongen de door hem ingenomen stellingen oost- of westwaarts van Batavia te ontruimen, dan ligt de hoofdplaats voor den vijand open en is deze voor ons verloren. In haren onmiddellijken omtrek is het terrein zoo dicht begroeid, dat nergens eene stelling voor eene troepenmacht van eenige sterkte kan worden gevonden. Kleinere afdeelingen kunnen van dat bedekte terrein gebruik maken om den aftocht der overige troepen te dekken of den vijand nog zooveel mogelijk nadeel toe te brengen Eene krachtige vervolging is evenmin mogelijk. De verdediger trekt slechts zoover terug als noodig is om ongestoord zijne troepen te verzamelen en te ordenen".

De strijd om Batavia wordt derhalve zoolang mogelijk gerekt en nogmaals gerekt; de verdediging moet zoo taai mogelijk zijn Deze eisch wordt aan het Leger gesteld, nadat het reeds zoo groote nederlagen geleden heeft, als het gelukken der vijandelijke landing en de val van Batavia. Wanneer het Leger aan deze moeielijke taak heeft voldaan, dan kan er niet veel strijdbaars meer overschieten: niets meer dan verspreide brokstukken, waarin het tactisch verband verloren is gegaan.

De kapitein BEEGER zegt wel, hoe de verdediger zich na den val van Batavia nog verder verdedigen moet, doch schijnt

---

(1) Te Batavia zijn gevestigd: De Javabank, de Factorij der Ned. Handel-Maatschappij, de Ned. Ind. Escompto-Maatschappij, Agentschappen van de Chartered Bank of India, Australia and China, van de Chartered Mercantele Bank of India, London and China, van de Hongkong and Shanghae Banking Corporation, van de New Oriental Bank.

De drie eersten zijn de voornaamste; de vier laatsten zijn agenturen van te Londen gevestigde banken.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zich bewust te zijn, dat van zoo'n verdere verdediging geen groote verwachtingen meer te koesteren zijn.

De lezer oordeele: t. a. p. blz. 146.

„Al is Batavia voor ons verloren, daarom behoeft nog niet van allen weêrstand te worden afgezien."

Deze woorden zijn niet bemoedigend, zij duiden aan, dat met het verlies van Batavia *reeds* nagenoeg alles verloren is. De kapitein BEEGER had evengoed kunnen zeggen: „Met Batavia is *nog niet alles* verloren, daarom *mag* nog niet van allen weerstand worden afgezien." *Met het verlies van Batavia moest nog niets verloren zijn!!*

Niettegenstaande de kapitein BEEGER zijn strijdkrachten om het bezit van Batavia zoo verbruikt, *zóó zelfs*, dat hij na den val van Batavia aan eene verdere verdediging min of meer wanhoopt, wil hij ons toch nog doen gelooven aan eene verdediging van het binnenland.

Hij zegt, t. a. p. blz. 147:

„In de plaats van den strijd in de vlakte treedt nu een strijd om de accessen, die toegang verleenen tot het bergland van de Preanger-Regentschappen. De behandeling van deze periode van de verdediging zal ik laten rusten, zij zou meer tijd vorderen dan waarover ik heden avond beschikken mag."

Moet uit deze woorden worden afgeleid, dat het Leger na den val van Batavia nog op een goed versterkt punt kan terugtrekken, of moet er uit worden afgeleid, dat er nog slechts kleine gevechten, gevechten om accessen zullen plaats hebben, gevechten, wier uitslag niet twijfelachtig kunnen zijn? . . . . .

Is het eerste waar, dan verbiedt eene *goede tactiek* om zijne krachten zoo bij Batavia te verspillen. De opperbevelhebber moet dan trachten om, onmiddellijk na den val van Batavia, zijne troepen in de beste orde uit het vuur te halen en terug te trekken. Hij moet dan zoo spoedig mogelijk teruggaan. Van elke gelegenheid moet worden gebruik gemaakt, ook van den nacht, om *een goeden voorsprong* op den vijand te winnen. Wanneer dit door het wegennet mogelijk ware, dan zou hier een excen-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

trische terugtocht moeten aanbevolen worden. Het verzamelingspunt moet het versterkt punt zijn.

Verder lezen wij blz. 147:

„De vijand wordt door een en ander eenigen tijd aan Batavia gebonden. Gedurende dien tijd moet hij aanhoudend door den verdediger worden verontrust, nu eens worde op dit, dan weder op een ander punt offensief opgetreden. Geen middel mag onbeproefd, geen gelegenheid ongebruikt worden gelaten. In geen geval mag de verdediger er aan denken al dadelijk het veld te ruimen en af te trekken naar het gebergte; bij en om Batavia moet de strijd worden voortgezet."

Zooals de kapitein BEEGER zijne beschikbare krachten bij Batavia wil gebruiken, laat ons zeggen verbruiken, zal het eene *hoogst moeielijke, zoo niet onmogelijke taak zijn*, om nog eene macht, waarmede de verdediging *met eenig vertrouwen* kan worden voortgezet, uit het vuur te halen.

„Die Vervolkommnung der Feuerwaffen hat zwar nicht blutigere Kriege geschaffen — der Prozentsatz der Gesammtverluste in den Kämpfen der neuesten Zeit ist eher kleiner als derjenige früherer Schlachten —, aber die an entscheidender Stelle kämpfender Truppen sind in verhältniszmäszig kürzer Zeit sehr schweren Verlusten ausgesetzt, von deren standhaftem Ertragen der Ausgang der Schlacht abhängt. Daher ist der Erfolg des Krieges heute mehr denn je abhängig von der Güte der Truppe.

Je mörderischer die Waffen, also je auflösender ihre Wirkung, desto schärfer musz die Disziplin sein, um die Waffen mit ihrer Hülfe durch die Schrecknisse des Kampfes fortzureiszen. (1)

„Eine der charakteristischen Erscheinungen des Gefechtes der Zukunft wird aber die *Unordnung* sein auf dem Schlachtfelde. Die Auflösung der Verbände, der Führermangel, die moralische Depression infolge der gegen früher viel mehr auf kurze Zeiträume zusammengedrängten Verluste, werden es ungemein schwierig machen, in der eigentlichen Gefechtslinie eine Ordnung, einen Zusammenhang in mechanischem Sinne aufrecht zu erhalten." (2)

Met de tegenwoordige zóó ver dragende en zóó juist schietende geweren en kanonnen mag men, zoo men het gevecht wil

(1) GEORGE Freiherr VON DER GOLTZ, *Selbständige Patrouillen.*
(2) VON ESTORFF, *Beiheft zum Militär-Wochenblatt.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

afbreken en nog ordelijk wil terugtrekken, met dit afbreken niet te lang wachten. Troepen die in een scherp gevecht zijn gewikkeld, kunnen niet meer in goede orde daaruit worden teruggetrokken en dit te minder nog, wanneer de overwinnende partij sterk met overmacht opdringt.

Is het zoo ver gekomen, dan moet het gevecht zijn verloop hebben, *daar is niets aan te doen!* — Heeft de aanvaller gewonnen en de stelling genomen, dan werpt zich de verdediger, vervolgd door een krachtig artillerie- en infanterie-vuur en soms ook door verrassend optredende cavalerie, in wilde vlucht op zijne nog in reserve staande eigene troepen. Kan de aanvaller nu sterk opdringen, krachtig vervolgen, dan kan de verdediger geruineerd zijn.

De taaie verdediging bij Batavia in aanmerking nemende, die de kapitein BEEGER wil en die hem verplicht om zijn leger in kleine deelen te splitsen, doet vermoeden, dat hij, na het opgeven van zijne stellingen bij Batavia, derhalve na het eindigen van den strijd in de vlakte, aan niets anders meer denkt dan aan kleine gevechten om eenige accessen, om toegangen, alwaar slechts eene kleine macht in ontwikkeling kan komen. Vergissen wij ons echter, zijn het accessen die zoodanige stellingen aanbieden dat telkens het geheele leger, of een groot gedeelte daarvan zich daarin tot een krachtig gevecht kan ontwikkelen, dan dringt zich de vraag bij ons op of men dan wonderen verlangt van het zoo kleine Indische leger? . . . . Na zich zoo taai te hebben verdedigd en toch telkens geslagen te zijn, vervolgd als het zeker zal worden door het overmachtige, zegevierende aanvallende leger, dat het zeker geen rust noch verademing zal schenken . . . . dan nog van dat kleine luttele legertje te verwachten, dat het telkens weêr gereed zal zijn om zich in slagorde te scharen, den bloedigen strijd weder op nieuw te beginnen, — dit is een wensch, een verlangen, dat niet anders dan eene *illusie* kan genoemd worden.

De zoo juist schietende en vèr dragende artillerie, de repeteer-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

geweren klein kaliber, met hunne bestrijkende banen en het rookzwakke buskruit, *worden hier geheel vergeten.*

De heer BEEGER zegt verder (blz. 147):

„Treedt de aanvaller offensief op om onze troepen te verdrijven, dan trekken zij terug, zoodra bemerkt wordt dat de vijand overmachtig is, en zij hernemen hunne vorige positiën wanneer de aanvaller teruggaat. Breidt de vijand zich uit, bezet hij meerdere plaatsen, des te meer kwetsbare punten verschaft hij ook aan den verdediger."

Wij gelooven, dat de kapitein BEEGER zich al eene zeer scheve voorstelling van de werkelijkheid maakt. Wij zullen hier niet wijzen op de onmogelijkheid om in zeer bedekt tropisch terrein, ook al belet de vijand dit niet, te ageeren zooals de schrijver dit wenscht; wij willen alleen aanteekenen, dat de eenvoudige handeling van den aanvaller, *om op een punt met kracht en groote overmacht door te dringen, den verdediger beletten zal om zoo élastisch te manoeuvreeren.*

„Wanneer de vijand zoo voortdringt", zal men zeggen, „kan de verdediger zich met eene voldoende macht op zijn terugtochtslijn werpen en hem het verder voorwaarts gaan beletten."

Het verdedigende leger is aan het strand in zoo'n breed front opgesteld geweest, en daarna in zulke samengestelde gevechten gewikkeld geworden, dat het niet kan worden aangenomen, dat de aanvaller tot dergelijke handeling den tijd en de gelegenheid zal laten. Ook zijn de beschikkingen daartoe, door den hoogst moeielijken toestand waarin de Opperbevelhebber van het verdedigende leger door zijne gevechten gekomen is, hoogst moeielijk geworden. Zijne bevelen dienaangaande zullen slecht of in het geheel niet worden uitgevoerd. Daar zijn terugtocht ongetwijfeld verward zal zijn, zal hij den toestand van zijn eigen leger niet, dien van den aanvaller nog minder kunnen beoordeelen.

T. a. p. blz. 141 lezen wij:

Voor het samentrekken zijner verspreide troepen achter die stellingen komt den verdedediger de tijd ten goede, dien de aanvaller noodig heeft voor de

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ontscheping van zijne geheele macht en het vestigen van eene basis aan de kust, een tijd, die, naar de krijgsgeschiedenis ons leert, op 3 à 4 dagen kan worden gesteld."

In den toestand waarin de aanvaller zich tegenover den verdediger bevindt, kunnen wij niet aannemen, dat hij zoo lauw, met zoo weinig inzicht zal handelen. Wij gelooven dat hij, doordrongen van het oorlogsbeginsel, dat vooral de aanvaller zeer doortastend en daarom *dikwijls* met spoed moet handelen, ten einde snelle en beslissende resultaten te verkrijgen, met een gedeelte van zijne macht onmiddellijk na de landing zal voorwaarts rukken.

In den toestand waarin hij zich bevindt, zal de aanvaller met zijne *gansche macht* geen drie kostbare dagen aan het strand verspillen, en zoodoende den verdediger in de gelegenheid stellen om zijne geleden verliezen eenigermate te herstellen, en zich tot eene verdere krachtige verdediging voor te bereiden. (1)

Men mag veeleer aannemen, dat de aanvaller bijv. op de ondervolgende wijze zal handelen.

Het gedeelte van het aanvallende leger, dat den verdediger van het strand teruggedrongen heeft, zet, van een dag vivres (brood, rijst en gedroogd Australisch of gezouten vleesch) en van goede gidsen voorzien, zijne overwinning voort, en dringt

(1) In onze brochure „De Verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand", zeiden wij: „Wij hebben berekend dat de vijand wel 8 dagen noodig zal hebben, om, na geland te zijn te kunnen opmarcheeren. Lettende op hetgeen in 1811 gebeurd is, toen de vijand maar half zoo sterk was als thans door ons ondersteld wordt, dan kan de aangenomen tijd van 8 dagen niet te lang genoemd worden. De vijand zal zeer veel te doen hebben alvorens zijn opmarsch te kunnen aanvangen. Hij moet eene groote troepenmacht met eene groote hoeveelheid materieel ontschepen; hij moet zijn subject in orde brengen; voor eene goede dienstregeling op de étapelijn zorgen; misschien levensmiddelen inkoopen, paarden, karren, koelies inhuren, contracten sluiten, enz., enz."

De niet zaakkundige lezer zal ons misschien beschuldigen, dat wij hier met ons zelven in strijd zijn. Dit is echter niet het geval. De toestand van den aanvaller tegenover den verdediger, is bij eene verdedigingswijze als de onze, geheel anders dan bij eene verdedigingswijze naar de inzichten van den kapitein Beeger.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

den verdediger krachtig, met overmacht, *op één punt* terug.

Het zal dit voorste gedeelte (eerste échelon) niet moeielijk vallen, om het in breed front opgestelde verdedigende leger taktisch te doorbreken, en daardoor al zijne maatregelen, welke het tot eene krachtige verdediging van Batavia wilde nemen, te beletten.

Het verdedigende leger zal, door dit krachtig voortdringen van den aanvaller op een punt, verplicht zijn, om, wil het zijne strijdkrachten nog in de hand houden, met snelheid terug te trekken, ten einde die *zoo mogelijk* op een *ver* achter gelegen punt te verzamelen.

Op dit eerste échelon volgt, op een behoorlijken afstand, een tweede of reserve échelon, eveneens van een dag vivres voorzien. Een derde échelon blijft aan het strand achter. Dit échelon zorgt voor het „subject" van het aanvallende leger.

De beide échelons dringen niet verder voort dan tot op een aangegeven afstand; daar versterken zij zich. Te zeggen hoe zij verder moeten handelen, is onnoodig. Zij mogen zich niet zoo ver van het strand verwijderen, dat de communicatie met het subject moeielijkheden zou kunnen veroorzaken.

De beide vijandelijke échelons zullen, omdat zij geen vivrestrein behoeven mede te nemen, snel kunnen handelen. Deze, zoowel als de munitie-trein, kunnen hen later, onder sterk escorte, worden nagezonden.

Wij nemen gaarne aan, dat de verdediger deze beide échelons nadeelen kan toebrengen. Daar echter elk échelon eene voldoende sterkte zal hebben en zij zich niet ver van het strand verwijderen, zoo kunnen deze nadeelen niet zóó groot zijn, dat zulks voor hem, zoowel als voor het échelon dat aan het strand is achtergebleven, gevaarlijk zouden kunnen zijn. Men behoeft slechts de opstellingen der verdedigende troepen aan het strand in herinnering te brengen, om hiervan ten volle overtuigd te zijn.

De aanvallende infanterie, die den verdediger uit zijne stel-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

lingen aan het strand heeft gedrongen en hem tot den terugtocht dwong, kan zeer spoedig verzameld en tot voorwaarts marcheeren gereed zijn. Dit is echter niet met de artillerie het geval. Deze heeft meer tijd noodig, misschien enkele uren, om gedebarkeerd en geheel marschvaardig te zijn. Stel, dat hierdoor eerst na eenige uren de beide échelons [zie boven] hunne voorwaartsche bewegingen kunnen aanvangen, dan zullen zij toch nog tijdig genoeg kunnen aanvallen om de voornaamste plannen van den verdediger te verijdelen. Voor den aanvaller kan het zelfs gunstig zijn, om den verdediger voorloopig in den waan te laten, dat hij, aanvaller, zich eenige dagen werkeloos aan het strand zal ophouden. Zijn eerste voorwaartsche sprong zal dan allicht met weinig tegenstand kunnen geschieden.

Het gevecht, dat de kapitein BEEGER ons om het behoud van Batavia ontrolt, is zeer ingewikkeld. Wij twijfelen er zeer aan of een zoodanig gevecht zich zal afspelen, zooals hij zich dit voorstelt.

De gevechten om terreindeelen en terreinvoorwerpen kunnen zoo grillig in hun verloop zijn, dat wij niet kunnen begrijpen hoe het mogelijk kan zijn, om dit nu reeds, al ware het ook maar in algemeene trekken, aan te geven. Daarbij, het wegennet kan zich nog in zoo vele opzichten wijzigen, thans onbebouwd terrein kan ontgonnen zijn, kampongs kunnen verrezen zijn enz. Ook kan de Opperbevelhebber, die dan, misschien over 20 of 25 jaren, misschien nog later, aan het hoofd van het Indische leger zal staan, omtrent *zijne tactische verplichtingen* geheel andere inzichten hebben dan de kapitein BEEGER thans ten zijnen behoeve heeft.

Men moet zich natuurlijk houden aan de strategische grondslagen waarop eene verdediging berust. Bij deze strategische grondslagen kunnen nog algemeene zaken worden voorgeschreven, bijv. om deze of gene stelling te verdedigen, sommige stellingen tot het uiterste te verdedigen, andere spoediger op

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

te geven, enz.; hier mag men echter niet in tactische détails afdalen.

Hoe de troepen op het gevechtsveld geplaatst, hoe zij daar gebruikt moeten worden, kan niet jaren te voren, al zou dit dan ook maar in zeer algemeene trekken zijn, gezegd worden. Zooals de kapitein BEEGER den a. s. Opperbevelhebber van het Indische leger zijne verplichtingen voorschrijft, zou deze wel eene memorie bij zich mogen dragen, waarin die verplichtingen zijn samengevat en welke hij, tijdens het gevecht, telkens zou moeten raadplegen.

op blz. 147 wordt gezegd:

„Het voorzien in de verpleging van zijne troepen zal den vijand eveneens veel moeite kosten, vooral indien de verdediger zorg draagt dat noch te Batavia, noch in de omstreken een voorraad van aanbelang te vinden is. Een goed deel van dit verplegingsmateriaal zal trouwens wel reeds door den verdediger voor het onderhoud van zijne troepen zijn verbruikt, wat er over is kan en moet weggevoerd of vernietigd zijn. De vijand wordt door een en ander eenigen tijd aan Batavia gebonden."

De aanvaller moet al zeer zorgeloos geweest zijn, zoo hij in zijne schepen niet voor een voldoenden vivresvoorraad heeft gezorgd. Wij houden het er voor, dat hij voor de eerste twee weken en misschien nog voor langeren tijd wèl van voldoende vivres voorzien zal zijn. De groote transportschepen van den tegenwoordigen tijd geven voor het laden van eene *groote hoeveelheid* leeftocht ruimschoots gelegenheid.

De aanvaller, die een vreemd grondgebied binnendringt, zal voor de voeding zijner troepen *niet dadelijk* op dit grondgebied mogen rekenen. Daartoe moet hij een gedeelte er van, hoe klein ook, bezet hebben, en over het bezette gedeelte een *soort* van gezag kunnen uitoefenen. Daar nu een aanvaller er toch wel voor zal waken, dat de zorg voor de voeding zijner troepen zijne operatiën zoo min mogelijk belemmeren zal, zoo zal hij er ook wel voor zorgen, dat hij, althans in den eersten tijd der operatiën, zijn leger geheel uit eigen voorraad voeden kan.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wij kunnen dus niet aannemen, dat een aanvaller, die op Java landt, onnoodig lang met zijne geheele macht aan het strand zal moeten verblijven omdat de verdediger allen voorraad medegenomen of vernield heeft (1).

In het verdedigingsstelsel van den kaptitein BEEGER moeten tusschen Tandjoeng Prioek en Tjilintjing kustbatterijen worden aangelegd.

De 170 M. breede ingang van de buitenhaven van Tandjoeng Prioek moet worden versperd.

Tegenover het midden van kampong Kebon-Baroe, Kaik, Karang-Serang en Kramat moeten kustbatterijen worden opgeworpen.

Te Antjol moet een fort worden gebouwd met eene krachtige geschutbewapening.

Soerabaja moet een oorlogshaven worden en Tjilatjap een vluchthaven voor koopvaardijschepen. Beide havens moeten derhalve geducht worden versterkt.

Al deze versterkingen zullen millioenen kosten, en, omdat de meeste aan de ongezonde kusten van Java moeten worden daargesteld, ook duizenden menschenlevens.

Met de betrekkelijk geringe zeemacht, die wij voor Indië kunnen onderhouden en het Leger waarover wij voor Java kunnen beschikken, hebben al deze versterkingen niet de minste waarde.

De kapitein BEEGER geeft in zijn verdedigingsstelsel aan de Marine de ondervolgende opdracht. [blz. 124]:

„1ste. Beletten dat de vijand al dadelijk met enkele schepen de communicatie

---

(1) De *niet* zaakkundige lezer zal ons misschien wederom beschuldigen [raadpleeg onze brochure: De Verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand, blz. 132] dat wij hier met onszelven in strijd zijn. Wanneer hij echter den toestand van verdediger en aanvaller ten opzichte van elkander, in onze brochure aangenomen, overweegt, en dezen vergelijkt met dien welke in het geschrift van den kapitein BEEGER is aangenomen, dan zal hij inzien dat de de schijnbare tegenstrijdigheid in werkelijkheid niet bestaat.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

tusschen de verschillende eilanden verbreekt of met zulk eene geringe macht onze havens blokkeert, enkele punten bij verrassing bezet en de communicatie met het moederland stremt.

2de. Het verrichten van den verkenningsdienst ter zee.

3de. Steeds trachten den vijand afbreuk te doen en gemeenschap te onderhouden met het moederland of, als dat niet kan, met het buitenland; en

4de. In elk geval later medewerken bij de verdediging van onze havens."

Zoo wij in Indië met eene der groote Mogendheden in oorlog worden gewikkeld, (en wij zullen met geen andere Mogendheid dan met eene zoodanige in oorlog komen, want kleine Mogendheden hebben de macht niet ons in onze koloniën te bedreigen), dan zal de transportvloot, waarin het landingsleger zich bevindt, geëscorteerd worden door eene oorlogsvloot, welke *veel sterker* zal zijn dan die waarover wij in de Indische wateren kunnen beschikken (1). Onze Marine zal derhalve met geen *mogelijkheid* aan de hier gestelde opdracht kunnen voldoen.

Maar gesteld, dat wij in Indië onze Marine zeer sterk konden maken, veel sterker dan zij nu is, haar van veel beter materieel konden voorzien, dan waarover zij thans beschikt, en deze Marine voldoende konden bemannen, — ja voor Indië eene marine konden uitrusten naar de eischen van den tijd, en zoo sterk, dat geen groote Mogendheid ons daar eene sterkere kan tegenoverstellen, zelfs dan nog beweren wij, wat deskundigen daarover ook mogen zeggen, dat onze Marine *nog niet* aan de gestelde opdracht zou kunnen voldoen.

Men overwege nauwkeurig die opdracht, en men zal ons gelijk moeten geven.

Onze Marine zal, om te kunnen doen wat de heer BEEGER van haar verlangt, over den geheelen uitgestrekten Archipel

---

(1) Deze oorlogsvloot moet sterker zijn dan de onze, want de vijand zal toch het succes niet willen compromitteeren, door zijne oorlogsvloot eene gelijke of mindere sterkte te geven dan de onze. Kan hij, met onze oorlogsvloot, in de Indische wateren, vergeleken, niet beschikken over eene *zeer overmachtige oorlogsvloot*, dan zal hij ons *niet* aanvallen; valt hij ons aan, *dan kan hij ook over eene zoodanige vloot beschikken.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

verspreid moeten worden; zij moet zelfs nog schepen afzonderen voor doeleinden buiten den Archipel. Immers, zij moet „gemeenschap onderhouden met het moederland of, als dit „niet kan, met het buitenland" (1).

Zij moet verkenningsdienst verrichten.

Zij moet trachten den vijand afbreuk te doen. In dit woord „trachten" ligt opgesloten, dat zij den vijand afbreuk moet doen waar hij zich ook bevindt.

Zij moet beletten dat de vijand al dadelijk met enkele schepen de communicatie tusschen de verschillende eilanden verbreekt. Om aan deze opdracht te voldoen zal zij zich over eene groote uitgestrektheid moeten verspreiden. Daarbij komt nog, dat, volgens de opdracht, de verspreide deelen sterker zullen moeten zijn dan een schip. De vijand mag immers de *communicatie niet met enkele schepen verbreken.* Wij moeten dus op alle bedreigde punten sterker zijn dan die enkele schepen.

Zij moet beletten dat de vijand met enkele schepen onze

---

(1) En wanneer de bevriende Mogendheid nu geen wijkplaats verleent, wat moet er dan gedaan worden?.... Dan zeker naar de haven van eene andere Mogendheid gaan, die wel wijkplaats verleent?.... In onze nabijheid [in den Indischen Archipel] zijn nog al veel bevriende havens!

Het Internationaal maritiem recht stelt het geven van asyl [asylrecht] voor neutralen niet verplichtend. De generaal DEN BEER POORTUGAEL, geeft in zijn „Internationaal maritiem recht" o. m. daaromtrent het volgende voorbeeld:

„Vooral ten gevolge van een feit, dat bij de toelichting der voorwaarden, waarop gewoonlijk aan oorlogsschepen van oorlogspartijen asyl wordt verleend, zal worden medegedeeld, vaardigde de regeering van Groot-Britannie, 31 Januari 1862, een reglement uit, volgens hetwelk aan de oorlogsschepen der strijdvoerende partijen het gewoon asyl binnen de wateren onder zijn gebied werd ontzegd. Zie deze bepaling in haar geheel bij bedoelde toelichting. Bij het uitbreken van den Duitsch-Franschen oorlog van 1870 werd zij herhaald in punt 2 van den brief van 19 Juli van den Minister van Buitenlandsche Zaken, Lord GRANVILLE, aan de Lords-Commissarissen der Admiraliteit. Toevlucht werd natuurlijk verleend, maar zoodra het gevaar voorbij was moesten deze oorlogsschepen de Britsche wateren verlaten. Andere rijken volgden dat voorbeeld niet na; de Nederlandsche regeering verklaarde, bij art. 4 der neutraliteits-bepalingen van 1870, aan de oorlogsschepen der strijdenden de havens van den Staat voor onbepaalden tijd open te stellen."

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

havens blokkeert. Wij begrijpen niet hoe dit aan de Marine, *met hare vele andere verplichtingen*, mogelijk zal zijn.

„In elk geval", zoo zegt de Kapitein BEEGER, „moet onze marine medewerken bij de verdediging van onze havens."

Onze marine moet dus bij hetgeen zij buitengaats reeds te doen heeft, nog medewerken aan de verdediging van vier havens, die op grooten afstand van elkander verwijderd zijn. Zij zal zich, om aan deze *zware* opdracht te voldoen [indien de ten uitvoerlegging van deze voor haar mogelijk ware], *wederom moeten verdeelen*. Want elke haven zal, om met grond te kunnen hopen dat de Marine aan hare verdediging *zal medewerken*, hare eigene scheepsmacht moeten hebben, hoe gering dan ook.

Te onderstellen, dat de scheepsmacht, die om het behoud van Batavia gestreden heeft, nog zal kunnen medewerken bijv. aan de verdediging van Soerabaja, is eene illusie. Want gesteld, dat deze scheepsmacht ongedeerd uit den strijd komt, wat, vooral in den tegenwoordigen tijd, met geen mogelijkheid is aan te nemen, dan zou de vijand nog eene zoodanige hulp beletten.

Al zoude onze Marine ook veel sterker zijn dan die van den aanvaller, toch zou zij, doordien zij zoo verspreid moet optreden, *op elk punt zwakker zijn dan de laatste.*

Men vergete niet, dat de aanvaller *bij elkander kan blijven*, slechts sterk behoeft te zijn op *één punt*; de verdediger daarentegen moet sterk zijn op alle punten die hij verdedigen wil, ten minste sterk genoeg om die punten tegen den vereenigd gebleven aanvaller te kunnen verdedigen.

De aanvaller behoeft zich niet, wanneer hij dit niet wil, te verdeelen. Hij kan op het voor hem geschiktste punt met vereenigde macht aanvallen; hij heeft het *strategisch initiatief*. Hij zal zich dan slechts verdeelen, detacheeren, wanneer dit niet schadelijk is voor den hoofdaanval, den hoofdaanval niet verzwakt, wanneer het den hoofdaanval vergemakkelijkt; in het algemeen, wanneer zoo'n detacheering bevorderlijk is voor zijne plannen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Laten wij onze Marine in Indië zooals zij is, of breiden wij haar, met verbetering van haar materieel, slechts matig uit, breiden wij haar slechts naar ons vermogen uit, dan mag het wel onder de *hersenschimmen* gesteld worden, om bij de verdediging van onze havens op hare werkdadige hulp te rekenen, terwijl zij nog aan zoovele andere moeielijke en hoogst gewichtige opdrachten moeten voldoen.

In onze brochure *De verdediging van Java zonder marine* hebben wij gezegd, hoe naar ons inzien onze Marine in tijd van oorlog zou moeten handelen. Wanneer zij echter niet aanmerkelijk wordt uitgebreid en haar materieel verbeterd, dan zal zij zelfs niet aan de haar daar gestelde eischen kunnen voldoen.

Wij kunnen voor Indië geen sterke marine onderhouden. Maar al zouden wij ook de groote geldelijke kosten kunnen torschen, welke het scheppen, *en wat nog meer beteekent, het voortdurend in bruikbaren staat houden van zoodanige marine ons oplegt*, dan zouden wij haar nog niet naar behooren kunnen bemannen. Eischt men het onmogelijke, dan zou dit aanleiding kunnen geven tot overspanning; op overspanning moet verslapping volgen. Het *mogelijke* echter *moeten* wij voor de verdediging van Java doen, en dat is: *Het aldaar onderhouden van een sterk, goed gewapend en geoefend leger, dat krachtige middelen van tegenweer ter zijner beschikking heeft.*

Op blz. 124 zegt de heer BEEGER:

„Maar al kan aan *haar alleen* [de Marine] de verdediging van Java niet worden overgelaten, toch kan men de hulp dier marine geenszins ontberen. Geen defensie-stelsel kan goed genoemd worden, waarbij de marine ontbreekt. Nog altijd blijft de stelling van VAN DER WIJCK waar, dat de Marine in Indië niet sterk genoeg kan zijn."

De woorden „dat geen defensiestelsel goed genoemd kan worden, waarbij de marine ontbreekt" gaan wij met stilzwijgen voorbij, want hieromtrent hebben wij genoeg gezegd.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Hier willen wij alleen aanstippen, dat, in den tijd toen VAN DER WIJCK leefde, het voor eene kleine natie nog mogelijk was eene actieve scheepsmacht te bezitten, waarmede eene groote natie in geval van oorlog goed rekening moest houden. Toen was het voor de scheepsmacht eener kleine Mogendheid nog mogelijk, om zich met hoop op succes met de scheepsmacht eener groote Mogendheid te meten. Ten dezen opzichte zijn de tijden echter zeer veranderd Thans moet het maritieme materieel zóó volmaakt zijn, en is het daardoor zóó kostbaar geworden, dat kleine natiën nog maar kunnen denken aan het bezit van eene zoo zuinig mogelijk berekende scheepsmacht, alleen bestemd tot verdediging van hare kusten. Het bezit van zoo'n scheepsmacht gaat voor Nederland reeds met zoovele bezwaren gepaard, dat de wensch, om ook voor de koloniën eene voldoende scheepsmacht te hebben, wel een ijdele zal blijven. Wil men derhalve een verdedigingsstelsel voor Java, waarin ook op eene krachtdadige hulp der Marine gerekend wordt, wil men *absoluut geen ander verdedigingsstelsel*, dan zal men door dit *drijven* middellijk de oorzaak zijn, dat wij *nooit* een verdedigingsstelsel voor Java krijgen; middellijk de oorzaak, dat Java in geval van oorlog veroverd zal worden.

Hier en daar wat aan de Marine verbeterende, in het algemeen slechts kleine verbeteringen aanbrengende, haar eene kleine uitbreiding gevende, en dan te willen beweren, dat zij krachtig aan eene verdediging kan medewerken, door haar daarin fabelachtige eischen te stellen, is hoogst verkeerd.

De toekomstige zeegevechten zullen een hoogst vernielend en beslissend karakter dragen. Wanneer slechts geringe maritieme krachten tegenover veel sterkere krachten van dezelfde soort worden gesteld, en dit zal het geval zijn, wanneer wij, in oorlog met eene groote mogendheid, onze marine voor de kustverdediging van Java willen gebruiken, dan is de vernieling van de eerste *slechts het werk van enkele uren.*

Deze vernieling zal nog spoediger plaats hebben, zal nog

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

volkomener zijn, wanneer de kust verdedigd wordt zooals de kapitein BEEGER dit wenscht. Deze zegt [blz. 138]:

„Met opzet heb ik bij het voorgaande niet over de marine gesproken; ik deed dit wijl ik het voor genoegzaam zeker houd dat de vijand niet aan eene landing denken zal, zoolang de marine van den verdediger nog niet onschadelijk is gemaakt,"

De Marine van den verdediger moet dus eerst onschadelijk worden gemaakt, alvorens de aanvaller aan eene landing kan denken.

De kustbatterijen, die, volgens den kapitein BEEGER, aan het strand, in de nabijheid van Batavia moeten worden opgeworpen, kunnen de verdedigende marine niet ondersteunen, want deze batterijen *dienen slechts tot het beschieten der sloepen.* Hare bewapening is dan ook van dien aard, dat zij de vijandelijke oorlogsschepen geen schade kunnen berokkenen. De verdedigende marine wordt derhalve onschadelijk gemaakt, misschien vernield, *zonder dat de landmacht haar heeft kunnen ondersteunen.* Hoe is het nu mogelijk van zulk eene verdedigingswijze *iets goeds te verwachten*? Uit onderling *krachtdadige ondersteuning* van Marine en Landmacht, zou, *wanneer beide voldoende sterk waren*, iets goeds te wachten zijn. Op zulk eene ondersteuning is dan ook elke kustverdediging gebaseerd. De kapitein BEEGER wil ons *iets nieuws* geven dat onmogelijk goed kan zijn.

[Elders, op blz. 126]:

„alleen wil ik nog opmerken, dat de verdediging dier havens niet uitsluitend mag worden gevergd van de zeemacht, al kunnen daarbij ook enkele vaartuigen moeielijk worden gemist. Deed men dat, bond men de marine aan bepaalde punten, dan zou het onvermijdelijk gevolg daarvan zijn, dat zij niet vrij meer was in hare bewegingen en zich niet daarheen kon begeven, waarop het een of ander oogenblik haar optreden den vijand afbreuk kon doen."

Hier wordt wederom het nut der Marine, door het overschatten van haar vermogen, betoogd. De eischen hier aan de Marine gesteld, zijn *fabelachtig.* Een leek kan ze misschien voor mogelijk houden, een krijgskundige niet. Hoe is het

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

mogelijk om van onze Marine, die in vergelijking met de vijandelijke [welke voor den aanval bij elkander kan blijven] op elk te verdedigen punt zeer zwak zal zijn, te eischen, dat zij niettegenstaande de medewerking die zij bij de verdediging van onze havens biedt, nog zoo vrij in hare bewegingen zal zijn, dat zij zich daarheen kan begeven „waarop het een of ander „oogenblik haar optreden den vijand afbreuk kon doen"?

De enkele schepen die de havens verdedigen moeten, zullen, bij een krachtigen aanval van den overmachtigen vijand, al zeer spoedig naar den grond geramd, gemineerd of geschoten zijn, en dit te zekerder, naarmate zij standhouden en zich dapper verdedigen. Trachten zij zich hiervoor te vrijwaren, dan zal hunne passieve houding, tenzij ondersteund door een overmachtig vuur van kust- en drijvende batterijen, der verdediging niet van nut kunnen zijn.

The mode of opinion among naval architects has lately been that a battle at sea is best terminated by sinking the adversary.....(1)

Zooals wij echter reeds opmerkten, zullen de kustbatterijen, welke de kapitein Beeger wil opwerpen, de vijandelijke schepen geen nadeel toebrengen; of hij deze onmacht wil verhelpen door zwaar bewapende drijvende batterijen, dit hebben wij niet van hem mogen vernemen. Trouwens, loutere kanonnades beslissen slechts zeldzaam gevechten. In zeegevechten zullen dit voornamelijk de ram en torpedo doen; het kanon bekleedt, evenals in het gevecht te land, ook hier slechts eene tweede plaats; evenals in het gevecht te land, beslist ook hier het gevecht van nabij. Als een middel ter voorbereiding van de beslissing echter, zal ook de zee-artillerie hoe langer hoe meer een machtig wapen worden. Evenals dit het geval is bij de artillerie te land, vermeerdert ook haar aanvallend vermogen.

„At present, the 6- inch 100- pounders of this type are only experimental, though the experiments are considered conclusive in their favour; but the

(1) *Edinburgh Review* no. 349.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

4/7- inch gun, throwing a shot of 45 pounds, has been definitely accepted for the naval service. These guns are of surprising power and accuracy; they are able to pierce, at short ranges, 15 and 10 inches of armour respectively; the smaller gun has fired 10 rounds in 47 seconds; and at the reduced rate of 10 rounds per minute, a target 6 feet sqnare, distant 13000 yards, was hit five times running in 31 seconds. Even much smaller quick-firing guns have been proved to be most efficient. In some experiments at Eastbourne, a shell from a 6 pounder Hotchkiss-gun struck the chase of a 10/4 inch gun and penetrated into the bore; and at Shoeburyness a 9/2 inch gun was struck on the chase and a bulge of nearly half an inch raised on the interior of the bore, thus rendering it unserviceable." (1)

„Les puissances maritimes ont dû, pour protéger leurs cuirassés contre les torpilleurs, rechercher une arme réunissant des conditions nouvelles.

„En effet, les torpilleurs ayant une grande vitesse et ne présentant qu'un but très petit, il faut que les pièces destinées à les détruire jouissent d'une rapidité de feu considérable, jointe à une grande justesse de tir, et que de plus leurs projectiles possèdent une force de pénétration suffisante pour pouvoir perforer la coque des torpilleurs ou endommager leurs organes essentiels.

„Les canons à tir rapide, dont nous donnons la description plus loin, semblent répondre entièrement à ces conditions. En effet, ils sont capables de tirer un grand nombre de coups pendant un temps court, et ils possèdent une précision et une efficacité comparables a celles d'un canon de campagne de petit calibre." (2)

De zware rookkolommen welke vroeger na het vuren bleven hangen, en die voornamelijk de zeeartillerie, omdat het schip, de bedding der batterij, zich beweegt, het juist treffen zoo bemoeielijkte, is door de uitvinding van het rookzwakke buskruit bijna geheel weggenomen. Misschien geeft de toekomst zelfs geheel rookvrij buskruit.

„With ordinary powder it would be impossible to fire these large quick-firing guns at their maximum rate of some ten rounds per minute, on account of the hanging smoke from the discharge, which renders aiming impossible. With the so-called smokeless powder (in which nitrate of ammonia is used as a base), the same hindrance is not experienced, the smoke produced by the discharge is very much less in volume, and dissipates very

(1) *Edinburgh Review*, n°. 349.
(2) J. MALENGREAU, *L'Artillerie à l'exposition de* 1889.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

readily. Excellent results have been obtained with it, velocities of about 2.300 feet per second in the 4'7-inch gun being reached, and in the 6-inch gun the extraordinary velocity of 2.500 feet per second has been realised, in both instances with very permissible pressures. But even with this powder, though much reduced in volume, the smoke is still present as a partial hindrance; and extended experiments are now being carried ont to endeavour, if possible, to obtain a powder with a total absence of smoke." (1)

Geschut van het zwaarste kaliber, snelvurende kanonnen, rammen en torpedobooten ..... de zeegevechten zullen in de toekomst verschrikkelijk zijn, zeer kort duren, beslissend wezen (2).

De lage, zwakke, opene aarden strandbatterijen, die de kapitein BEEGER in de nabijheid van Batavia wil opwerpen, en die bewapend zullen zijn met geschut, niet om de schepen te benadeelen, maar slechts om de sloepenflotille te beschieten, zullen, trots traversen en maskes, al zeer spoedig door het vijandelijk vuur der schepen onbruikbaar geschoten zijn. En al zouden nu nog de batterijen zelve niet onbruikbaar zijn, want aarden batterijen zijn door geschutvuur hoogst moeielijk te vernielen, dan kan toch het geschut onbruikbaar geschoten en de bediening gewond en gedood worden.

Om tot zulk een resultaat te komen, is geen groot munitieverbruik noodig. Enkele goed treffende granaten, uit zwaar geschut geschoten, kunnen hiervoor voldoende zijn (3).

Worpvuur uit zware mortieren en houwitsers, en projectielen met brisante springmiddelen gevuld, zullen misschien ook in de toekomst van enkele schepen verwacht kunnen worden.

„„Je regrette beaucoup que nous négligions encore les navires à bombes, dit l'amiral Symonds, malgré l'enseignement que nous pouvons tirer de la guerre turco-russe [1877] quant aux feux verticaux."

---

(1) *Edinburgh review* (n°. 349).

(2) C. SLEEMAN. *Torpedoes and torpedo warfare*: „At this time the only „point accepted as a fact by the majority of naval and military men, is the „vast „moral power" „of the submarine mine, and the torpedo, and even of „the dummy mine. They are the unknown quantity in warfare, and must „materially affect the imagination of any commander who knows or believes „them to be possessed by the opposing force".

(3) Men mag echter wel aannemen dat de munitieaanvulling geregeld zal zijn.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

. . . . . .

Je n'ai pas tout dit sur cette question, que je considère comme fort importante, convaincu que je suis de l'efficacité des feux courbes dans la guerre de siège, mais que l'on veuille bien me faire crédit encore un peu et admettre avec moi qu'il nous faut des navires portant des mortiers, ou si l'on veut, des obusiers à grande puissance; ces navires doivent être construits en vue de cette utilisation spéciale (1).

Het vuur der schepen kan uit sommige vuurmonden tot over de 6000 meter worden afgegeven.

„The maximun range of naval guns, if they fire through portholes, is dependent upon their command as well as the construction of their carriages. The range may be considerably increased by the „heeling" of the vessel to the side opposite the direction of its fire. In the new iron ships, with double bottoms and cellular compartments, „heeling" may be produced by pumping water into the cells on the side towards which the vessel is to list. In ships of older construction, it is produced by shifting the ballast.

Some authors contend that bombardements should be carried on at ranges of 8.000 to 10.000 yards, aad that heavy guns should be mounted on the decks of the ships in order that they may be fired under elevations up to 30° (2).

Vraiment, je crois qu'il y a peu de forts détachés ou de batteries de côte capables de résister longtemps à un navire armé de 4 canons de 100 tonnes qui pulvérisent toutes les cuirasses de 18 canons de 15 centimétres excellents pour un bombardement; et qui se trouve en mesure d'appuyer les effets de cette artillerie par un corps de débarquement aussi sérieux" (1).

Zelfs de grootste oorlogsschepen kunnen, bij Batavia, de Javakust veel dichter dan tot 6000 M. naderen.

Wanneer een groot vlak, een uitgestrekt strand, van uit de zee met vuur overstelpt moet worden, dan kan men dit vuur, omdat men niet nauwkeurig behoeft te richten, reeds op grooten afstand beginnen. De kleinere schepen echter: de kruisers, de éclaireurs, de torpedobooten, misschien ook kanonneerbooten, die allen voldoende zwaar bewapend zijn, en hoogst waarschijnlijk ook snelvurende kanonnen zullen bezitten, kunnen het strand

---

(1) R. Degouy, *Etude sur les opérations combinées des armées de terre et de mer.*

(2) Capt. Edward Maguire, *The attack and defence of Coast-fortifications.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

vrij dicht naderen. Hun vuur kan *misschien* zoo intensief gemaakt worden, dat de verdedigende troepen de door hen ingenomen stellingen moeten ontruimen.

Geheel open aarden kustbatterijen kunnen misschien nog groote waarde bezitten, maar dan moeten zij dik, en vooral zeer hoog zijn.

„On the other hand, Amiral Sir ASTLEY COOPER KEY says, I entirely concur „in the use of earth-works as against ships, in preference to masonry or brick-„work. I think this is one of the most important points we can insist upon. „There are positions, like Spithead and others, where you cannot have earth-„works; but, wherever you can, place earth-works against ships; and I have „for many years come to the conclusion, after considerable personal experience, „that earth-works are far more secure for defence than stone-works. I also „concur in the view of placing the work high above the water level, up to „about one hundred feet. I do not think it is wise to place it above that; but „from sixty to eighty feet is the best height for batteries to be placed." ....

„The Duke of Cambridge says, „In forts in the sea, sometimes, you could „not make them of earth: therefore, with that reservation, I think, that whenever „it can be done, the most efficient sea-batteries as against a fleet are decidedly „earth-batteries.""

„The English text-book says, „Earthen barbette-batteries give wide lateral „range, and if well constructed, and suitably placed, they are perhaps the „best, as they are also the cheapest, form of ordinary coast-battery, even „for very heavy guns. But they should not be less than one hundred feet „above the water, if the guns are to be mounted on ordinary carriages: otherwise „the guns and gunners will be very much exposed"" (1).

Het zou eene hoogst moeielijke en kostbare onderneming zijn, aan het lage en moerassige strand bij Batavia, aarden kustbatterijen aan te leggen als de hier beschrevene. En wanneer zij aangelegd zijn, dan zou het wederom de vraag wezen, of zij ook *in de toekomst* nog goed zullen zijn, of zij dan ook nog aan den voornamen eisch, *behoorlijke bescherming van de bediening der stukken* zullen voldoen.

„We find as high an authority as Gen. GILLMORE saying, „Indeed, in these „open batteries, unless exceptional circumstance favor their being scattered in

(1) Capt. EDWARD MAGUIRE. *The attack and defense of coast-fortifications.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

„single guns over a long line, it might not be possible to serve the guns at „all, even for a brief period, against armored ships showering grape and canister „from large guns, and leaden bullets from machine-guns and other rifles. The „protection of the cannoneers and their pieces is certainly a consideration of „the highest moment. It is indeed an essential consideration"" (1).

Op blz. 136 zegt de kapitein BEEGER:

„Desniettemin verkeert de aanvaller trots zijne numerieke overmacht in een moeielijken toestand; al is de zee ook nog zoo kalm, toch zijn de manschappen in de sloepen nagenoeg weêrloos, van hun geweren kunnen zij òf maar een beperkt, òf geen gebruik maken; door gewapende sloepen en het vuur der oorlogsschepen kunnen zij slechts in geringe mate worden ondersteund wegens het gevaar van de eigen manschappen te treffen; komt daarbij nu nog dat de sloepen overstelpt worden met een krachtig artillerie- en infanterie-vuur, dan acht ik het gelukken der landing weinig waarschijnlijk".

Het vuur der schepen zal de landing krachtig kunnen ondersteunen, hiervan zijn wij overtuigd. De strandbatterijen en de troepenopstellingen zullen vóór en ook nog een geruimen tijd ná dat de sloepen van boord zijn afgestoken, onder vuur kunnen genomen worden. Wanneer het scheepsgeschut goed is ingeschoten en de uitkijk goed geregeld is, — en zoowel voor het een als voor het ander zal zeker gezorgd worden — dan bestaat er voor den aanvaller geen gevaar, dat hij, bij de beschieting van den verdediger, zijne eigene sloepen zal treffen. Hij zal dan het vuur gerust kunnen voortzetten, totdat de sloepen het strand reeds vrij dicht genaderd zijn. (2)

Uit de sloepen zal men voor den verdediger geen gevaarlijk vuur kunnen afgeven. Dit zijn wij volkomen eens. Uit de sloepen mag ook niet gevuurd worden; door dit vuur zou verwarring kunnen ontstaan, de manschappen zouden gevaar loopen om op hunne eigene kameraden te schieten. Uit de stoombarkassen kan misschien gevuurd worden. Een groot

(1) Capt. EDWARD MAGUIRE. *The attack and defense of coast-fortifications.*
(2) De stoombarkassen, die de sloepen slepen, moeten met gelijke snelheid, en in het begin met geen te groote vaart stoomen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

gevaar voor den verdediger kan dit vuur echter om verschillende redenen niet hebben.

Dat de manschappen in de sloepen zóó blootgesteld zullen zijn aan het vuur der verdedigers aan het strand, als de kapitein BEEGER wil doen gelooven, kunnen wij niet aannemen. Er zal levendig op hen gevuurd worden, dit willen wij gaarne toegeven, doch groot nadeel zal dit vuur niet veroorzaken. Wanneer de zee niet kalm is, dan zal telkens een deel der sloepenflotille voor het vuur van den verdediger, die van een laag strand schiet [de Infanterie nog wel uit tirailleurloopgraven], door de golven gedekt zijn, en aan het oog onttrokken worden.

Wanneer de zee kalm is, dan staat er nog altijd eenige deining, ook deze deining zal telkens een deel der sloepenflotille aan het gezicht der in de tirailleurloopgraven liggende verdedigers onttrekken.

Komen de sloepen nader, dan zal telkens een gedeelte door de branding gedekt worden.

Hierbij komt nu nog, dat de sloepen, wanneer zij door stoombarkassen gesleept worden, met vrij groote snelheid naderen. De meeste kogels zullen dan òf over de sloepen heen slaan, òf voor de sloepen in het water ploffen. De verdedigende Infanterie zal telkens haar opzet moeten verminderen, terwijl de Artillerie op de zich snel voortbewegende sloepen nooit goed ingeschoten zal zijn. Ook is het schatten der afstanden over het water niet gemakkelijk.

Verder moet men er op rekenen, dat de aanvaller wel een middel zal vinden (1), om zijne in de sloepen geëmbarkeerde manschappen, althans eenigermate, tegen infanterievuur te dekken. Dit zou misschien kunnen geschieden door ijzeren platen van voldoende breedte en dikte, die, wanneer de sloep ge-

(1) Men is tegenwoordig zoo vindingrijk, dat hieraan niet getwijfeld kan worden. Wij herinneren aan de Nijl-booten, tijdens de expeditie naar Soedan.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

streken is, daaraan bevestigd worden. Voor openingen om de roeispanen door te laten, wordt natuurlijk gezorgd. Bukken de manschappen zich eenigszins, dan zouden zij door zulke platen misschien vrij wel voor het infanterievuur beschermd zijn.

Om minder van het vuur des verdedigers te lijden te hebben, zou de aanvaller zijne troepen vóór het opkomen der zon in de sloepen kunnen doen plaats nemen. Dit zou bij electrisch licht kunnen geschieden. De tijd van het in beweging stellen der sloepen, het afsteken van boord, zou dan zoodanig geregeld kunnen worden, dat de landing bij schemerlicht plaats heeft.

Op blz. 137 wordt gezegd:

„De Infanterie wordt opgesteld als volgt: 1 bataljon tusschen de batterijen 1 en 2, en 3 bataljons tusschen de batterijen 2 en 4. Langs het 8 à 12 M. breede strand worden tirailleur-loopgraven zoodanig aangelegd in het klapperbosch, dat tot op 400 M. vóór de kust een krachtig infanterie-vuur wordt gebracht"

Wij hebben reeds doen uitkomen dat door den lagen stand der verdedigende Infanterie, in de tirailleurloopgraven, haar vuur op de sloepen niet zeer gevaarlijk kan zijn. Dit vuur wordt voor den aanvaller nog minder te duchten, wanneer het slechts tot op 400 M. voor de kust mag worden gebracht (1). Op 400 M. van de kust zullen de sloepen reeds grootendeels door de

(1) De kapitein BEEGER wil het vuur eerst op 400 M. beginnen. Het schijnt dat hij hier door het thans vigeerende: „Schietvoorschrift der Infanterie" [in Indië] beheerscht wordt. In het voorschrift op: „Het salvovuur in gesloten orde" wordt o. a. gezegd: § 127. Als regel wordt beneden den afstand van 600 M. geschoten; bij uitzondering op grooteren afstand . . . . en in het voorschrift op: „Het vuur in verspreide orde": § 130. Met inachtneming, dat alleen het salvo- en het tirailleurvuur worden beoefend, zullen de afdeelingen op de afstanden van 350 M. en daarbeneden het vuurgevecht van infanterie, die tot den aanval oprukt, in de tirailleur-linie nabootsen.

De volle kracht van het achterlaadgeweer mag derhalve niet benut worden. Niettegenstaande het vizier een veel verderen afstand aanwijst [900 M.] zoo stelt men zich bij het salvo en tirailleur met een veel korteren afstand tevreden.

Het hieronder volgende is ten deze opzichte *veel* logischer:

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

branding aan het oog van den verdediger onttrokken zijn. Op ± 300 tot 200 M., misschien nog eerder, zullen de sloepen door de stoombarkassen worden losgelaten, terwijl de troep, door het glooiend strand, reeds op ± 100 M. en misschien nog vroeger uit de sloepen kan springen. De sloepen hebben derhalve *slechts gedurende een zeer korten tijd* het geweervuur van den verdediger te doorstaan. Men vergete niet, dat door de stoombarkassen aan de sloepen eene groote snelheid kan gegeven worden; die snelheid zullen deze, ook al zijn zij losgelaten, niet zoo spoedig verliezen. Wanneer zij die nagenoeg verloren hebben [de snelheid kan door de roeispanen eenigermate onderhouden worden], is de tijd gekomen, dat de troep uit de sloepen kan springen. De troep zal hierdoor in het water moeten plassen, dit heeft echter niets te beduiden: geweer noch munitie worden daardoor onbruikbaar. De aanvaller zal zich niet met vuren inlaten; met de meest mogelijke élan zal hij met de bajonet op den verdediger instormen.

Auszerdem erscheint es als ein Widerspruch, dem Soldaten ein Gewehr in die Hand zu geben, das — wie die neuesten Modelle — selbst auf weitere Entfernungen noch eine sehr gute Treffwirkung aufweist, und ihn dann anzuweisen, von seiner Waffe keinen entsprechenden Gebrauch zu machen. Eine solche Anweisung hatte eine Berechtigung, so lange man im Besitze eines minderwerthigen Gewehres war. Gewisz wird es auch heute noch unter Umständen möglich sein, ohne das Feuer zu eröffnen, ziemlich nahe an den Feind heranzukommen, aber das werden immer nur Ausnahmen bleiben. Aber nach Ausnahmefällen darf man doch keine allgemeinen Grundsätze aufstellen wollen. Es wird nun der Einwurf nicht ausbleiben, dasz aber schlieszlich doch nur dann ein Erfolg zu erzielen sei, wenn man dem Gegner auf den Leib rucke, da sich ein tapferer Feind niemals aus einer Stellung herausschieszen lassen würde. Das ist gewisz richtig, hat aber bei näherem Zusehen mit der Theorie des „Nahe Herangehens", ohne die eigene Feuerwirkung auszunutzen, nichts zu thun. Im Gegentheil wird derjenige den Endzweck jedes ernst gemeinten Angriffes, die *Erschütterung* des Feindes viel eher erreichen, der auf gröszere Entfernungen schon diezes Erschütterungswerk durch das Feuer mit Erfolg beginnen kann, als wer selbst empfindlich erschüttert, dieses erst auf nähere Entfernungen thut. Warum soll eine physisch und moralisch geschwächte Abtheilung mehr Chancen haben, *eher* und *näher* an den Feind heranzukommen, als diejenige, welche ihre Annäherung unter erheblich günstigeren taktischen und moralischen Bedingungen ausführt. (Beiheft zum *Militär Wochenblatt* von Estorff.)"

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Houdt de verdediger stand, is hij zeer dapper, dan zal de aanvaller hier groote offers moeten brengen. Zijne dooden en gewonden echter, zullen telkens en telkens weer door hunne al meer en meer opdringende kameraden, die opvolgend uit de sloepen gesprongen zijn, worden aangevuld. Elke seconde zal van hem misschien groote offers eischen, maar ook elke seconde brengt hem nader bij de stelling des verdedigers. Hier moet zoo noodig de bajonet beslissen.

Een goed doorgezet bajonetgevecht is eene groote zeldzaamheid. Vóór dat het zoover komt maakt eene der partijen gewoonlijk keert, gaat op de vlucht en wordt met vuur vervolgd.

Wij kunnen natuurlijk niet beslissen welke partij stand zal houden, de verdediger of de aanvaller. Aangaande den tactischen toestand waarin zij zich tegenover elkander bevinden, valt noch in het voor- noch in het nadeel van beide partijen iets te zeggen. Het is mogelijk dat de aanvaller in zee gedrongen wordt, maar daartegenover staat, door de groote overmacht van den aanvaller op een punt, de veel grootere waarschijnlijkheid dat de verdediger van het strand wordt verdreven. En in dat geval is, naar ons oordeel, Java ook in enkele dagen veroverd.

Op blz. 134 lezen wij verder:

„Dientengevolge wordt bestemd voor de streek Mauk-Kramat eene troepenmacht bestaande uit: 5 bataljons infanterie, 2 esk. cavalerie, 2 batt. veldartillerie en 1 comp. genietroepen, en voor Tandjoeng Prioek-Tjilintjing 4 bat. infanterie, 1 esk. cavalerie, 1 batt. veld- en 1 batt. berg- (lichte veld)-artillerie en 1 comp. genietroepen. Deze troepen vertrekken naar hunne standplaatsen, zoodra aldaar voor huisvesting voldoende is gezorgd; in tijd van vrede kan en moet worden nagegaan, wat er in die richting te doen is."

De vijand kan dus met groote overmacht eene der stellingen aan de kust aanvallen, zonder dat de troepen, die het andere kustvak bezet houden, de verdedigers dier stelling kunnen ondersteunen. Nu laat de kapitein BEEGER wel onmiddellijk volgen blz. 134: „De overige troepen vormen de reserve". Maar daar deze troepen verschillende opdrachten hebben blz. 134 „zij moet

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dienen om onmiddellijk maatregelen te nemen voor 't geval het den vijand toch gelukt te landen, en voorts om offensief op te treden tegen pogingen om tusschen Tandjoeng Prioek en Moeara-Angkee door te dringen", zoo kan elk deel, het geringe aantal bataljons waaruit het bestaat en hunne geringe sterkte in aanmerking genomen, [zie de organisatie van het veldleger van den kapitein BEEGER] niet sterk zijn. Wanneer de vijand met slechts 15.000 man (1) op een punt landt, zijne macht goed bijeenhoudt en niet detacheert voor nevendoelen, dan kan hij op het punt van aanval eene *verpletterende overmacht* op den verdediger hebben. *Met eenige vasthoudendheid en dapperheid moet de vijand dan slagen.*

Het halve beschikbare veldleger, moet, volgens den kapitein BEEGER, aan het strand onder dak gebracht worden. Het zal wel in geen andere dan in zeer temporaire woningen, van bamboe, rottan en atap vervaardigd, kunnen worden gehuisvest. Wanneer de troepen zoo een week lang aan het ongezonde strand gelegerd zijn, dan zal er onder hen een groot aantal zieken wezen. Hierdoor zal, zelfs wanneer zij, die present onder de wapenen zijn, ook nog werkelijk gezond zijn, het sterktecijfer reeds aanmerkelijk gedund zijn.

Misschien zal men beweren, dat de vijand de plaats onzer stellingen aan de kust niet nauwkeurig genoeg zal weten, om ze met voldoend succes te kunnen beschieten. Wij gelooven, dat hij aangaande onze middelen van verdediging nauwkeurig ingelicht zal zijn, gelijk in 1811 met de Engelschen het geval was. In de *Memoir of the life and public services of Sir* THOMAS STAMFORD RAFFLES, vinden wij het ondervolgende vermeld:

„On the 12th of April 1826, the Court of Directors gave their opinion of the service of sir STAMFORD under the three heads of Java, Sumatra und Singapore.

(1) De kapitein BEEGER neemt aan dat de vijand zeker sterker zal zijn dan 10.000 man.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Of Java — the court admit, that the success of the expedition to Java was promoted by the plans and information of sir STAMFORD RAFFLES." —

Als eene groote Mogendheid Java veroveren wil, dan zal zij geen gebrek hebben aan mannen, even goed ingelicht als RAFFLES dit in 1811 was.

Men kan ervan overtuigd zijn, dat de vijand, alvorens zijne maatregelen van aanval te nemen, eerst op de hoogte zal zijn, zoo niet omtrent alles, dan toch omtrent de voornaamste zaken, onze verdediging betreffende, zoodat hij zijn aanval behoorlijk zal kunnen inleiden.

Er leven op Java vele vreemdelingen die tot den zeer gegoeden stand behooren. Velen hunner, zonder nog spionnen te zijn, zullen den vijand zeer waardeerbare inlichtingen geven. Enkelen hunner zullen, òf reeds in tijd van vollen vrede, of eenigen tijd voor het uitbreken van den oorlog, in 's vijands dienst staan. Ook zal de vijand wel zorgen, dat hij over een voldoend aantal goede spionnen en gidsen kan beschikken.

„On suppose aisément que le gouvernement qui entreprend une opération de ce genre doit peser les chances favorables ou contraires, s'efforcer de connaître exactement le fort et le faible de la place, et proportionner aux ressources de l'ennemi l'importance de celles qu'il doit mettre entre les mains des chefs de l'expédition. Je n'ai pas d'explications à fournir sur les moyens de se procurer, en temps de paix et en pleine guerre, des renseignements précis sur les forces de l'ennemi: ce sont affaires de gouvernement et d'état-major général où la discrétion est de commande. Mais il faut bien avoir des bases assurées, non seulement pour fixer le nombre des bataillons des corps de siège et d'observation ainsi que le nombre et la force des navires, mais encore pour établir la composition des parcs de siège, le chiffre des approvisionnements en poudres et projectiles, pour rassembler les moyens de transport de ces lourds engins, enfin pour fixer la date probable de leur arrivée sur le champ d'action" (1).

Eene nauwkeurige verkenning zal den aanval van den vijand voorafgaan. Deze verkenning zullen wij natuurlijk trachten te beletten; doch het hangt van de sterkte van onze scheepsmacht af, of wij dit zullen kunnen doen.

---

(1) R. DEGOUY. Étude sur les opérations combinées des armées de terre et de mer.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

„De même que le premier soin du général en chef doit être de reconnaître les fronts continentaux, de même la première opération de la flotte sera *la reconnaissance des fronts de mer.*" (1)

„The object of the bombardement is the destruction of the enemy's military and marine establishments, of the ships lying in the harbor, of the magazines, etc. An effective prosecution of the bombardement necessitates a somewhat accurate kwowledge of the location of the objets to be destroyed, and of the means of defence at the disposal of the enemy. As the data of this nature collected in time of peace are not sufficient, reconnaissances should be made, during which the ships approach rather close to the coast-works in order to draw their fire. The reconnaissances are made at night, and with the electric light, by armored ships, or smaller vessels or boats, according to the nature of the channel." (2)

De Marine heeft voor Indië *zeer hooge waarde.* Wij hebben dit in onze beide brochures: *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand* en *De verdediging van Java zonder Marine*, alleszins doen uitkomen. Wij wenschen de Marine niet te verzwakken, maar veeleer te versterken. Na in onze brochure: *De verdediging van Java zonder Marine* te hebben medegedeeld, hoe naar onze meening de Marine in tijd van oorlog in onzen Archipel gebruikt moet worden, zeiden wij: „Wij zijn er van overtuigd dat *de Kolonien* eene sterke marine noodig hebben, vooral eene sterke *actieve marine.* Om het organiseeren van zoodanige marine [natuurlijk slechts voor een beperkt doel] mogelijk te maken, wenschen wij geen kustverdediging voor Java met hare forten, drijvende batterijen, versperringen, vaartuigen *alleen* voor de kustverdediging geschikt enz. want dit alles zou het geld, dat eene actieve marine ten goede kan komen, slechts zonder nut verslinden."

Naast deze actieve marine zouden wij, met afschaffing van de civiele marine, een groot aantal kleinere en grootere, goed bewapende en snelstoomende schepen willen hebben.

---

(1) R. Degouy. *Étude sur les opérattons combinées des armées de terre et de mer.*

(2) Capt. Edward Maguire. *The attack and defence of coast-fortifications.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De kleinste dezer schepen moet nog groot genoeg zijn, om gedurende een paar weken lang, vijftig man infanterie te kunnen embarkeeren.

Deze schepen worden gecommandeerd door een luitenant-ter-zee 1ste en 2de kl., ondersteund door een luitenant-ter-zee 2de kl. en enkele adelborsten. Het kader moet voor het grootste gedeelte uit Inlanders, de matrozen alleen uit Inlanders bestaan.

Deze gezamenlijke schepen zullen voornamelijk de Marine uitmaken, die wij voor onzen gewonen Indischen dienst noodig hebben als: voor oorlogen tegen Inlandsche vijanden, politieke en andere opdrachten, civiele diensten, vervoeren of helpen vervoeren van troepen voor eventueele expeditiën, enz.

Bij een oorlog met een buitenlandschen vijand kunnen zij voor den verkenningsdienst, het zooveel mogelijk open houden der communicatie, het zoo noodig en zoo mogelijk escorteeren van koopvaardijschepen en het zoo mogelijk benadeelen van den handel des vijands, benut worden en zullen zij alsdan misschien onschatbare diensten bewijzen.

Het veldleger, dat de kapitein BEEGER wil bestemmen om Java te verdedigen, moet uit de ondervolgende troependeelen bestaan:

17 veldbataljons. (1)

4 veldescadrons.

3 veld- en 4 lichte veld-batterijen en

4 compagnieën genietroepen.

De garnizoenssterkte der veldbataljons bedraagt 12.412 combattanten.

Die der 4 veld-escadrons 724 combattanten.

Die der 7 batterijen 1213 combattanten, met 42 stukken geschut.

---

(1) Op het veldbataljon dat op Sumatra's Westkust is gelegerd, is bij de verdediging niet gerekend. Want de kapitein BEEGER zegt [blz. 180]: Aangezien de mogelijkheid echter bestaat dat dit bataljon òf niet kan vertrekken òf niet tijdig aankomt, is er bij de verdediging niet op gerekend."

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Die der 4 compagnieën genie 708 combattanten.

Totale sterkte van het geheele veldleger: 15.057 combattanten met 42 stukken geschut.

Van dit veldleger worden gedetacheerd

te Soerabaja, 2 veldbataljons en eene lichte veldbatterij;

te Tjilatjap, 2 veldbataljons, en

te Samarang, 1 veldbataljon.

Totaal gedetacheerd, 5 veldbataljons en 1 lichte veldbatterij.

Stel, dat de 5 gedetacheerde bataljons tot die bataljons behooren, welke, volgens de organisatie des schrijvers, slechts eene garnizoenssterkte hebben van 728 combattanten; de lichte veldbatterij heeft eene sterkte van 166 combattanten. De vijf bataljons en lichte veldbatterij hebben dan te zamen eene sterkte van 3806 combattanten, en er blijven voor het veldleger, dat te Batavia moet geconcentreerd worden, over 11 251 combattanten met 36 stukken geschut.

Wij hebben de garnizoenssterkte genomen, welke grooter is dan die waarop de kapitein BEEGER bij het mobiliseeren rekent.

Hij zegt [blz. 181]:

De mobiele sterkte van het veldbataljon wordt dus: 18 officieren, 194 Europeanen en 420 Amboineezen, of 18 officieren 194 Europeanen en 420 Inlanders. Wil het bataljon met deze sterkte aan officieren en minderen te velde trekken, dan moet de garnizoenssterkte grooter zijn en wel zooveel als het aantal nonvaleurs — de recruten daaronder niet begrepen — bedraagt, dat onder gewone omstandigheden bij ieder bataljon aanwezig is. De ondervinding leert dat men aan nonvaleurs moet rekenen, voor zoover betreft de officieren 9 %, het Europeesch kader 15 %, de Europeesche fuseliers 20 %, de Amboineezen 12 % en de inlanders 10 %.

Van het getal 11.251 moet derhalve nog gemiddeld 13⅕ pct. worden afgetrokken.

Stel echter, dat de gemobiliseerde troep wat sterker zal zijn, en dat er van het bedoelde getal slechts 12 pct. behoeft afgetrokken te worden, dan zal het veldleger eene sterkte hebben van ± 9900 combattanten met 36 stukken geschut.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Dit veldleger [blz. 122] wordt bij de verdediging gesteund in de eerste plaats door de gemobiliseerde barisan, de legioenen van de Inlandsche prinsen, de lijfwachten-dragonders, en in de tweede plaats door de bestaande schutterijen, die òf geheel gereorganiseerd en tevens uitgebreid dienen te worden, òf wel geheel opgeheven en vervangen door korpsen vrijwilligers, op te richten op de drie grootste plaatsen van Java: Batavia, Semarang en Soerabaja, uit de aldaar gevestigde Nederlanders en Indo-Europeanen.

En wanneer het [leger] de opgegevene stelling in de nabijheid van Batavia inneemt, ook door de daar aanwezige vesting-Artillerie.

Vereenigd met deze strijdkrachten, zal het in de nabijheid van Batavia geconcentreerde veldleger niet veel sterker kunnen zijn dan 12.000 man met 36 stukken geschut (1).

Zooals wij reeds hebben opgemerkt, moet het kleine veldlegertje, aan het strand in de nabijheid van Batavia, in stellingen verdeeld worden, die elkander niet kunnen ondersteunen. Wanneer nu de vijand op een door den verdediger bezet kustvak met groote overmacht doordringt, bijv. met een legertje van slechts 20.000 man [Lord MINTO beschikte in 1811 over 11.000 man], dan kan de uitkomst niet twijfelachtig zijn, al zou de aanvaller ook door gebrek aan ruimte zijn leger eerst opvolgend

---

(1) Wij hebben bij het optellen der strijdkrachten van het veldleger niet op de recruten-bataljons [zie de organisatie van den kapitein BEEGER] gerekend. Dit zijn aanvullingsbataljons, die ook in tijd van oorlog, ten minste zoo lang mogelijk, hunne oefeningen moeten voortzetten. Is dit echter noodig, dan moet ook over hen en corps beschikt kunnen worden. Dit mag niet al dadelijk, bij het begin van den oorlog, geschieden, te minder nog bij een leger, georganiseerd volgens de denkbeelden van den kapitein BEEGER. Want men zou dan het reeds zoo luttele, geheel onvoldoende aantal troepen dat men voor de aanvulling bestemd heeft, al dadelijk uit de hand geven en voor het doel geheel ongeschikt maken.

Om dezelfde reden hebben wij bij onze optelling niet op de depôts der andere wapens gerekend.

Bij de 36 stukken geschut moeten nog enkele stukken geschut, die tot de Legioenen behooren, gevoegd worden.

Men zal zeker niet op al de barisans kunnen rekenen; evenmin zal men de Vorsten van Java al hunne troepen kunnen ontnemen. Men zal slechts over een klein gedeelte dezer troepen kunnen beschikken. Hetzelfde is met de schutterij het geval. Een gedeelte der schutterij zal toch wel in de

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

in gevecht kunnen brengen, al zou hij in het begin van het gevecht zijne artillerie niet kunnen benutten.

Wij zeiden hierboven: „Wordt de verdediger van het strand verdreven, dan is, naar ons oordeel, Java ook in enkele dagen veroverd". Wij hebben, nadat de verdediger van het strand is moeten terugwijken, in het minst geen vertrouwen meer op de verdere verdediging.

Reeds deden wij uitkomen wat er gebeuren zal, wanneer de vijand na geland te zijn, onmiddellijk met een gedeelte van zijne macht voorwaarts rukt. De hieruit voortvloeiende toestand zal voor den verdediger nog moeielijker worden, wanneer zich onder zijne troepen slecht geoefende en ongeoefende deelen bevinden, zooals de barisans, de legioenen en de schutterij. Met deze troepen terugtochtsgevechten te leveren, zooals de kapitein Beeger verlangt, en wel onder zeer moeielijke omstandigheden, zal eene hoogst zware taak zijn. Wij gelooven daarom dat op deze hulptroepen niet gerekend zal kunnen worden, dat zij al zeer spoedig uit de hand zullen zijn.

Het veldlegertje, waarop derhalve voor de verdediging *gerekend zal kunnen worden* [zie boven] is nog geen 10.000 man sterk, met 36 stukken geschut.

Zelfs dit geringe sterktecijfer zal het niet lang kunnen behouden.

---

garnizoenen achter moeten blijven. Ook moet men niet vergeten dat onder de schutterijen vele vreemdelingen zijn, vooral Engelschen en Duitschers, die men liever niet bij onze troepen zal willen indeelen.

Wanneer bij Batavia gevochten wordt, welke troepen zullen dan den garnizoensdienst te Weltevreden moeten verrichten en de orde zoowel te Weltevreden als te Batavia handhaven? Deze orde kan toch licht verstoord worden! Moet dit alles aan het korps Politiesoldaten der stad Batavia en aan de burgers worden overgelaten? Wij gelooven dat er dan niet veel van terecht zal komen, en dat daarvoor een paar bataljons van het leger zullen moeten worden afgezonderd. Bij onze organisatie der Indische Infanterie hebben wij met deze omstandigheid rekening gehouden en daarom het organiseeren van plaatselijke bataljons voorgesteld.

Al zouden wij ons in de opgegevene sterkte eenigermate vergissen, en die een weinig geringer genomen hebben dan zij werkelijk is, ver van de waarheid zullen wij niet zijn.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De kapitein BEEGER rekent aan non-valeurs voor de officieren op 9 %, voor het Eur. kader op 15 %, voor de Eur. fuseliers op 20 %, voor de Amboineesche fuseliers op 12 % en voor de Inlandsche fuseliers op 10 %. Eene dergelijke vermindering van het sterktecijfer heeft echter slechts op het garnizoensleven betrekking, wanneer de troep goed gevoed en verzorgd wordt, en niet blootgesteld is aan al de invloeden van het weder. Te velde is dit echter geheel anders; daar zal, na vermoeiende marschen, na zeer bloedige gevechten, na het bivakkeeren in de open lucht, na minder goede en slechte voeding, na het verblijf in een ongezonde luchtstreek, in slechts enkele dagen *een veel grooter cijfer* aan non-valeurs voorkomen, dan de cijfers welke door den kapitein BEEGER zijn opgegeven, en zullen de 4 recruten-bataljons [zie de organisatie van den kapitein BEEGER] al *zeer spoedig* niet meer aan hunne verplichtingen kunnen voldoen. De kleine veldcompagnie [zie de organisatie van den kapitein BEEGER] zal hierdoor in zeer korten tijd tot eene *onbeduidende eenheid* zijn weggesmolten.

Zoo Java in de nabijheid van Batavia met een legertje van ruim 9000 man verdedigd moet worden, een groot gedeelte daarvan aan het ongezonde strand in temporaire gebouwen moet gelogeerd worden, gevechten moeten geleverd worden zooals de kapitein BLEGER verlangt, dan zal binnen 14 dagen nadat de landing van den vijand heeft plaats gehad, dat legertje door dooden, zieken en gewonden, tot minder dan de helft zijn weggesmolten. *Wij zullen Java moeten overgeven omdat wij geen strijdkrachten meer hebben om het te verdedigen.*

De aanvaller zal natuurlijk ook verliezen lijden; wij nemen aan dat zijne verliezen evenredig zijn aan de onzen. Hij zal echter sterker zijn dan wij, en beter voor aanvulling hebben gezorgd. Vier recruten-bataljons voor aanvulling zijn *geheel onvoldoende.* En waar moeten deze recruten-bataljons blijven, wanneer Batavia door den vijand veroverd is? Moeten zij dan de beweging van het vechtende leger volgen?

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wanneer de vijand ons in onze stellingen in de nabijheid van Batavia aanvalt, dan is zijne operatielijn zoo kort, dat hij gemakkelijk voor de aanvulling van zijne verliezen kan zorgen.

Volgens den heer BEEGER zal het veldbataljon eene sterkte hebben van 632 man. Bataljons van deze sterkte zijn veel te zwak!

Von bedeutendem Einflusz wird das *Schmelzen der Zifferstärke* im Kriege. Ein Bataillon, welches zu Beginn des Feldzuges 1000 Gewehre zählt, sinkt am Ende auf 300 herab. Die Armee-Korps werden, der Streiterzahl nach, zu schwachen Divisionen, die Divisionen zu schwachen Brigaden. (1)

Tijdens wij ons in Atjeh bevonden waren de veldbataljons al zeer spoedig van organieke sterkte tot op tweederde daarvan weggesmolten. Waren de bataljons in actie, dan had dit verloop natuurlijk nog veel spoediger plaats. Wij hebben compagnieën gezien die niet veel sterker waren dan 50 man. Toen wij, in 1879, met ons bataljon de XXVI Moekims binnenrukten, was dit compleet (2); na twee maanden te velde te zijn geweest was het nagenoeg opgelost. Het bataljon werd, op een klein gedeelte na, in het hospitaal verpleegd. Slechts enkelen waren overleden, gesneuveld of gewond.

Hoe zal het wel zijn wanneer het Indische leger een beschaafden vijand moet bevechten; dan komen bij het aantal zieken 30, 40 misschien 50 % en nog meer dooden en gewonden .... De behoefte dat de *Kampfeinheit* bij de Infanterie zoo sterk mogelijk zij, zal dan nog meer worden gevoeld.

In zijn meesterlijk geschreven boek: „*Von der Kriegführung*" zegt de generaal VON SCHERFF:

---

(1) COLMAR FREIHERR V. D. GOLTZ. *Das Volk in Waffen.*

(2) Voortdurend werd er van Atjeh naar Java geëvacueerd en werden de bataljons telkens van daar aangevuld. Daar de Generaal van der Heijden ons een geruimen tijd te voren had medegedeeld dat wij den veldtocht in de XXVI Moekims zouden medemaken, zoo hebben wij al onze krachten ingespannen om te zorgen dat ons bataljon steeds goed compleet zou zijn.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

„Die numerische Stärke einer Compagnie als Kampfeinheit der Infanterie variirt in den verschiedenen Armeen zwischen 200 bis 250 Köpfen. Ueber diese letztere Zahl hinauszugehen, erscheint füglich nicht angängig, da dieselbe wohl schon die äuszerste Grenze angibt, bis zu welcher noch ein auf persönlichen Einflusz basirtes Verhältnisz zwischen Führer und Geführten stattfinden kann. Auf dieser gegenseitigen genauen Bekanntschaft beruht ja aber in erster Linie die Bezeichnung der Compagnie als selbständige Kampfeinheit. Weiterhin beschränkt aber auch schon die räumliche Rücksicht, dasz der Führer seine Einheit auch im Kampfe noch übersehen könne, die Gesammtstärke wohl auf dieses Maximum.

„Andererseits erscheint es angesichts der im modernen Kampfe oft so auszerordentlich rasch anschwellenden Verluste auch nicht angezeigt, wesentlich unter jene als zulässig erkannte Stärke hinabzusteigen. Die Kampfeinheit würde sonst an Selbstständigkeit verlieren, sehr rasch als solche untergehen oder die Compagnie überhaupt nicht als solche anerkannt werden können, wie das denn allerdings in denjenigen Armeen der Fall ist, wo man die schwächeren Compagniën zu je zweien zu einer „Division" zusammenschlieszt, ohne doch in der einen oder andern Richtung viel damit gewonnen zu haben."

Maar wanneer de vijand Batavia tot zijn eerste object kiest, zal hij dan de stellingen die wij daar hebben ingenomen zoo maar dadelijk aanvallen? Wij betwijfelen dit zeer. Wij gelooven dat hij dat niet zal doen, maar dat hij eerst beginnen zal met Batavia te bombardeeren, ten einde ons op die wijze te dwingen onze stellingen te verlaten.

Het bombardement heeft in 1870 zeer dikwijls doel getroffen, het zal zulks in de toekomst, door de groote verbeteringen welke na dien tijd aan de artillerie zijn aangebracht, nog veelvuldiger doen.

Welchen Werth haben viele dieser Plätze, welche Rolle haben sie in 1870 gespielt? Die Berichte der 1872er Untersuchungs-Kommission sprechen sich deutlich darüber aus. In Vitry, Laon, Soissons hat die Bevölkerung sich der Fortsetzung der Vertheidigung widersetzt: in Laon, in Neu-Breisach, in Amiens hat die Mobilgarde den Dienst verweigert. Ueberall hat das Bombardement binnen wenigen stunden die Uebergabe des Platzes herbeigeführt. Kein einziges Mal während des Krieges hat die deutsche Infanterie zum Sturm schreiten müssen; das Geschütz hat auf weite Entfernung Alles entschieden.

In La Fère hatte das Geniekorps die Pallisaden, Verhaue, Wolfsgruben vor den Thoren in verschwenderischer Fülle angebracht; nach seinen herkömmlichen Lehrsätzen hatte es die Wirksamkeit eines Bombardements in

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Abrede gestellt und niemals an Errichtung von Kasematten gedacht. Die Deutschen eröffneten am 25 November ihr Feuer und am 26. kapitulirte der Platz, obgleich der Kommandant, ein sehr tapferer, aber in diesem neuen Element etwas unerfahrener Marineoffizier, kurz vorher in einer Proklamation verkündet hatte, er werde den Beweis liefern, dasz die Aera der feigen Kapitulationen nun beendet sei. Was nicht beendet war, das war die Aera der Selbsttäuschungen und der Unkenntnisz über den Gebrauch der Artillerie zum Angriff auf Festungen. Die Besatzung von la Fère hatte nur 40 Todte und Verwundete, darunter allerdings mehrere, die lebendig verbrannt waren in einer Kaserne, in welcher das Geniekorps mit Treppen gegeizt hatte. Die Deutschen verloren keinen Mann; sie hielten einfach eine Schieszübung ab. Der Besitz des zweiten französischen Arsenals im Nordosten war der Preis. Welche Lehre musz das für uns besonders bei den heutigen Melinitgeschossen sein, deren Zerstörungskraft diejenige der 1870 angewandten Geschosse so bedeutend übertrifft!

„La Fère ist jetzt mit einem Fortgürtel versehen; aber Péronne, das 1870 durch Bombardement zerstörte, hat solchen nicht, ebensowenig Montmedy und Longwy. Diese Städte würden nach einem Feuer von höchstens 24 Stunden in Trümmer gelegt, wie 1870 zur Uebergabe gezwungen sein. Es wären nicht 800 Melinitgranaten erforderlich, um sie vollständig und von Grund aus zu zerstören. Die Versuche von La Malmaison — die noch unter Boulangers Ministerium stattfanden — haben den Beweis geliefert, dasz die neuen Granaten vermöge ihrer Explosionskraft, ihres gewaltigen Luftdrucks, wenn sie in einem ein- oder sogar zweistöckigen dünnwändigen Hause, wie solche in kleinen Städten unter zehn Häusern neun sind, zersprängen, diese Gebäude glattweg fortfegen würden, indem sie das Dach in den Keller werfen. Die Bewohner, welche hier einen Zufluchtsort gesucht hätten, würden dort umkommen, sei es zerschmettert von den Mauern, sei es lebendig verbrannt bei dem entstehenden Feuer, sei es erstickt und vergiftet durch die tödtlichen Gase des Sprengstoffes, sei es endlich vom Hunger getödtet, wenn der Widerstand sich verlängert, denn sie würden nicht im Stande sein, sich aus den Trümmern des ganzen Hauses einen Ausweg zu bahnen.

„Man kann aber doch nicht alle diese Städte mit einem Fortgürtel auf 4½ Kilometer Entfernung umgeben; dazu wären 25 bis 30.000 Mann Besatzung erforderlich, denn die zu besetzende Umfassungslinie würde mindestens 15 Kilometer betragen. Die Menschlichkeit und das Interesse der Landesvertheidigung erheischen die schleunigste Auflassung dieser unnützen Plätze.

„Obgleich die Deutschen 1870 verhältniszmäszig geringfügige Mittel dafür entfaltet haben, sind die Zeiträume kurz, die verflossen von Eröffnung des Artillerie-Feuers des Angreifers bis zur Uebergabe der Festungen: bei Toul 10 Stunden, bei Soissons 60, bei La Fère 28, bei Thionville 31, bei Montmedy 36, bei Mezières 27, bei Schlettstadt 24 Stunden, bei Marsal Null (!) Stunden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Der Minister hatte vergessen, Artilleristen in die letztere Festung zu schicken, und der dort vorhandene vortreffliche Park von Belagerungsgeschützen nebst Pulver und Geschossen half den Deutschen, Toul, Soissons und sogar Verdun einzunehmen, — Verdun widerstand 28 Tage, aber das wirkliche Bombardement fand erst in der letzten Woche statt, und die Uebergabe erfolgte bald darauf. Straszburg allein hielt standhaft das 29 Tage ununterbrochen fortgesetzte Bombardement aus. Die Deutschen verbrauchten hierbei an Geschoszmaterial ein höheres Gesammtgewicht als das aller anderen Geschosse, welche ihre Artillerie über die Schlachtfelder in diesem Kriege entsendet hat. Dies Beispiel steht einzig in seiner Art da, und doch konnte die Probe nicht bis an's Ende geführt werden, und die Preuszen brauchten nicht zum Sturm zu schreiten. Man sei überzeugt davon: eine Belagerung wird fortan nichts weiter sein, als ein vom Belagerer fast ohne eigene Gefahr ausgeführtes Zerstörungswerk, ein für den Belagerten unentrinnbares und mit den grausamsten Umständen verquicktes Werk!" (1)

Het bombardement zal hoe langer hoe meer voorkomen, het zal een zeer gewoon oorlogsdwangmiddel worden.

„Le bombardement est le mode d'attaque qui consiste à lancer sur les constructions civiles et militaires des projectiles de toute nature, dans le but de faire subir des pertes à la garnison et de la démoraliser, de détruire les approvisionnements en vivres et en munitions, de répandre la consternation dans l'esprit des habitants, qui exercent alors une pression sur le gouverneur pour le forcer à rendre la place. C'est donc plutôt un moyen d'intimidation, qui peut réussir dans certains cas et diminuer ainsi considérablement la durée de la resistance, en amenant une capitulation prématurée de la place elle même ou d'un de ses forts." (2)

In de Internationale conferentie die in 1874 te Brussel plaats had, werd door den baron LAMBERMONT, afgevaardigde van Belgie, een verzoekschrift van de bevolking van Antwerpen aan de Belgische Regeering overgelegd:

„Cette pétition constate que, d'après le Projet, des mesures sont prescrites pour épargner les édifices du culte et autres d'une destination scientifique ou charitable; mais elle exprime le regret qu'on autorise „la destruction de „propriétés privées" qui abritent une population inoffensive. Elle termine en demandant qu'il soit „admis comme un principe d'humanité qu'on ne „puisse bombarder des quartiers de villes même fortifiées." "

(1) *Neue Militärische Blätter* 1890.

(2) *Attaque et défense des places ou guerre de sièges*, publiée avec le concours d'officiers de toutes armes et sous le patronage de la Réunion des Officiers.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Met betrekking tot dit verzoekschrift zeide de generaal VOIGT RHETZ, afgevaardigde van Duitschland ter conferentie, o. m. het volgende:

„Qu'il soit acté au protocole que le bombardement étant un des moyens les plus efficaces pour atteindre le but de la guerre, il est impossible de satisfaire au désir des interessés."

Volgens dien generaal is derhalve het bombardement: „un „des moyens les plus efficaces pour atteindre le but de la „guerre." Wij mogen dan wel aannemen, dat in de toekomstige oorlogen van *dit afdoende middel een veelvuldig en goed gebruik zal worden gemaakt.*

Wanneer bij een eventueelen oorlog Java volgens het verdedigingsstelsel van den kapitein BEEGER verdedigd wordt, dan zullen wij ons op een bombardement van Batavia moeten voorbereid houden.

De volken eerbiedigen in vredestijd het volkenrecht.

De beschaafde volken staan thans op zoo'n hoog zedelijk standpunt, dat zoo een hunner het volkenrecht moedwillig schendt, de stem der publieke opinie zich ernstig daartegen verheft.

„Rien ne pourrait être plus satisfaisant à cet égard que l'explosion d'indignation qui éclata, en 1870, lorsque le Gouvernement russe prit avantage des difficultés où se trouvait l'Europe, par suite de la guerre entre la France et l'Allemagne, pour rejeter les restrictions imposées par le traité de Paris à l'action maritime de la Russie dans la mer Noire, — restrictions qui n'étaient pas toutes, on doit l'avouer, des plus raisonnables. Le Gouvernement russe dut abandonner sa position; et, lors d'une conférence des puissances représentantes qui avaient été signataires du traité de Paris, il fut déclaré „principe essentiel du droit des gens", qu'aucune puissance „ne peut se délier „des engagements d'un traité ni en modifier les stipulations, qu'à la suite de „l'assentiment des puissances contractantes, au moyen d'une entente „cordiale." " (1)

In oorlogstijd daarentegen, geeft het volkenrecht wel groote maar geen afdoende waarborgen. — In oorlogstijd wordt het

(1) SIR HENRY SUMMER MAINE. *Le droit international, La guerre.* [Uit het Engelsch.]

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

volkenrecht slechts dan nagekomen, wanneer zijne nakoming mogelijk en, niet met de belangen van den oorlog in strijd is.

Zoo zal bijv. de Cavalerie bij eene charge niet keert maken, omdat haar eene ambulance in den weg staat, de Infanterie niet met vuur ophouden, uit vrees eene ambulance te treffen enz. In oorlogstijd te veel op het volkenrecht rekenen, zou tot *bittere teleurstellingen* aanleiding kunnen geven. (1)

. . . . . „enfin, il faudrait affirmer avec des philosophes modernes que la guerre n'a jamais tort; que Dieu en dirige les événements pour en tirer l'enfantement heureux de quelque progrès réclamé par la force au nom de la justice." (2)

Wanneer wij door onze stelling in de nabijheid van Batavia, den vijand beletten om deze stad, wanneer hij haar voor zijn doel noodig heeft, zonder slag of stoot te nemen, dan zal hij haar, wanneer hij het noodig acht bombardeeren, ook al zou het volkenrecht hem dit verbieden.

Het volkenrecht verbiedt hem dit echter niet. Hij heeft het volle recht om Batavia te bombardeeren, wanneer ons leger in zijne nabijheid is geconcentreerd.

In het Project d'une déclaration internationale, concernant les lois et coutumes de la guerre [conferentie van Brussel 1874] wordt in art. 15 en 16 gezegd:

Art. 15. „Les places fortes peuvent seules être assiégées. Des villes, agglomérations d'habitations ou villages ouverts qui ne sont pas défendus ne peuvent être ni attaqués ni bombardés.

Art. 16. „Mais si une ville ou place de guerre, agglomération d'habitations ou village est défendu, le commandant des troupes assaillantes, avant d'entre-

---

(1) JUNG. *La guerre et la société.* „Embargo, manifestes de guerre, lettres de rappel, armements, stratagèmes, ruses de guerre, espionnage, contributions de guerre, droits des belligérants sur les prisonniers de guerre, sur les otages, sur les biens de l'ennemi, droits des neutres à l'égard des belligérants et réciproquement, restrictions apportées à la liberté du commerce, droit de course, ect..... en un mot, tous ces effets de la guerre ont-ils des règles?

„Enfin, quelle est la sanction de tous ces droits? Et cette sanction, comment se formule-t-elle? Autant de questions encore en suspens."

(2) JUNG. *La guerre et la société.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

prendre le bombardement, et sauf l'attaque de vive force, devra faire tout ce qui dépend de lui pour en avertir les autorités."

Wanneer onze troepen in de nabijheid van Batavia worden opgesteld, dan wordt Batavia wel niet direct maar toch *zeker indirect* verdedigd. Immers, de opstelling onzer troepen is voor den vijand een beletsel om Batavia zonder slag of stoot te nemen. Batavia wordt dus verdedigd en het *mag* derhalve gebombardeerd worden.

Aan de mogelijkheid dat dit *kan* geschieden behoeft niet te worden getwijfeld.

„The „Angamos" and „Pilcomayo", re-enforced by the armored ship „Huascar" on April 22, 1880, bombarded Callao, at ranges of 5.000 and 6.500 M. Re-enforced by three other vessels, the bombardment was continued on May 10. While the armored „Huascar" kept off only between 2 000 and 5.000 M., the other vessels bombarded at ranges of 4.000 to 7.000 M. With an expenditure of 300 rounds of ammunitions, those vessels seriously damaged three of the Peruvian ships anchored in the harbor of Callao." (1)

„Le *Bulletin de la réunion des officiers* prétend, en s'appuyant sur l'autorité du général de Rivière, qu' „avec une artillerie dont la portée dépasse actuellement sept kilometres, il n'existe, *sauf Paris*, aucune place à forts détachés capable de recevoir ou de protéger contre les projectiles ennemis une armée même peu nombreuse" (2)

Men mag gerust aannemen dat eene vijandelijke aanvalsvloot van het zwaarste geschutskaliber voorzien zal zijn. Zij zal dus tot over de 6000 M. kunnen bombardeeren.

De eigenlijke stad Batavia is met haar Chineesche kamp dicht aan het strand gelegen. Zij beslaat een groot oppervlak; om haar van uit de reede te bereiken, *zal niet op* 6000 *M. behoeven gebombardeerd te worden.*

Met het bombardeeren van Batavia, zullen hoogstwaarschijnlijk ook de stellingen aan het strand onder vuur genomen worden.

Daar zijn er die niet veel vertrouwen stellen in een bombar-

(1) Capt. EDWARD MAGUIRE, *The attack and defence of coast-fortifications.*
(2) Lt.-général BRIALMONT, *Influence du tir plongeant et des obus-torpilles sur la fortification.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dement uit zee, op verren afstand; wanneer men kleine doelen, bijv. enkele huizen uit zee op zoodanigen afstand zou willen beschieten, dan gelooven wij gaarne, dat dit weinig of geen resultaten zal hebben. Waarom zou echter eene sterke vloot niet eene aan de kust gelegen groote stad, met succes kunnen beschieten?

„Die sich auf der See der *Treffsicherheit* des *Geschützes* entgegenstellenden Schwierigheiten sind folgende:

1. Schnelle Bewegung des Ziels in horizontaler Richtung.
2. Schneller Wechsel der Entfernung des Ziels.
3. Schlingern resp. Rollen des Schiffs, überhaupt schnelle Aenderung der Neigung des Schiffs und des Geschützes." (1)

Van deze drie voor de trefkansen hinderlijke oorzaken, behoeft er voor schepen welke op de reede liggen, slechts met de laatste rekening worden gehouden, en dit nog maar voor een zeer gering gedeelte. In stil water, op eene door vele eilanden goed gedekte reede, slingert, rolt, noch stampt een schip; een groot schip heeft dan op zijn best zeer zachte, weinig merkbare bewegingen. Deze bewegingen zullen al zeer weinig schade veroorzaken aan de trefzekerheid der schoten, bij een bombardement op zeer *groote doelen*.

De vijand zal onzen autoriteiten het voorgenomen bombardement aankondigen.

Deze aankondiging zal hoogstwaarschijnlijk met voorstellen gepaard gaan, bijv. met het voorstel: dat, zoo men het bombardement wil voorkomen, het Leger alsdan geen weerstand mag bieden, de wapenen moet nederleggen en kapituleeren.

Of het ietwat zachtere voorstel: dat het Leger, om het bombardement te voorkomen, zijne stellingen moet verlaten, en zich ver achter Batavia, achter een opgegeven lijn moet terugtrekken.

De Opperbevelhebber van het Indische leger zal natuurlijk geen dezer vernederende voorstellen aannemen.

---

(1) *Neue Militärische Blätter*, 1890.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De vijand zal ons misschien 24 of 2 × 24 uren bedenktijd geven. — Na het verwerpen van het voorstel zal het bombardement beginnen.

Wij nemen gaarne aan dat onze marine de vijandelijke met al de energie en den moed die in haar is, zal bevechten en een bombardement zal trachten te beletten. Daar zij echter, zoo als wij reeds meermalen deden uitkomen, *veel zwakker* zal zijn dan de vijandelijke marine, al zou zij ook *geheel vereenigd* kunnen optreden, zoo zal de *voorzeker zeer bloedige strijd* toch niet lang onbeslist kunnen blijven.

Zal het Leger gedurende het bombardement nog in zijne stellingen kunnen blijven? ..... Zal de opperbevelhebber weêrstand kunnen bieden aan de bij hem uitgeoefende pressie der inwoners van Batavia om 's vijands voorstellen aan te nemen? ..... Zal het prestige van ons gezag door een bombardement, dat onze marine niet kon beletten, niet ten zeerste geschokt worden? ..... Zal de Opperbevelhebber, na het bombardement, nog met énergie zijne stellingen kunnen verdedigen? ..... Zal door het bombardement, zonder dat het Leger nog gevochten heeft, zijn moreel niet ten zeerste geschokt zijn? ..... Zal, nadat de Opperbevelhebber *eindelijk* heeft toegegeven, en zijne stellingen verlaten heeft, nog wel veel terecht komen van de verdere verdediging? .... Wij blijven op deze vragen het antwoord schuldig, wij laten dat den zaakkundigen lezer over.

Volgens den kapitein BEEGER kan de vijand te Anjer, of te Cheribon landen, [blz. 148]:

„Bepalen we ons alleen tot Anjer en Cheribon, dan dient in de eerste plaats gelet te worden op den afstand, waarop beide plaatsen van het object gelegen zijn, bij beantwoording van de vraag waar de vijand landen zal bijaldien de landing niet bij Batavia plaats heeft. Anjer ligt 7, Cheribon 17 marschdagen van het object."

Na ook andere omstandigheden die alle in het voordeel van

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

eene landing bij Anjer zijn, overwogen te hebben, vervolgt de kapitein BEEGER, blz. 148]:

„Alles te zamen genomen is derhalve eene landing bij Anjer het meest waarschijnlijk; toch dient het een punt van overweging uit te maken hoe te handelen voor 't geval de vijand wel op Cheribon landt."

Wanneer de vijand bij Anjer landt, dan moet het Leger stelling nemen bij Tjikandi, blz. 149]:

„Afgaande op de kaart schijnt eene stelling op het heuvelachtige terrein, tusschen paal 17 en 18 van Serang af gerekend, met den rechtervleugel aangeleund aan het moeras Singkajap en den linkervleugel aan het meer Tjikandi het meest aan te bevelen" . . . . .

De troepen van de stelling Tandjong Priok-Tjilintjing moeten te Batavia achterblijven. Dit zijn [t. a. p. blz. 134] 4 bat. Inf., 1 esk. cavalerie, 1 batt. veld- en 1 batt. berg- [lichte veld-] artillerie en 1 comp. genietroepen, totaal ruim 3000 man.

Wij deden hierboven uitkomen dat het te Batavia geconcentreerde veldleger, met de hulptroepen medegerekend, niet veel sterker kan zijn dan 12000 man; hiervan gaan ruim 3000 man voor Batavia af; blijft voor de stelling van Tjikandi ruim 9000 man over.

Onder deze 9000 man bevinden zich, ongeveer voor $^1/_6$ deel, slecht geoefende, weinig bruikbare troepen.

De kapitein BEEGER meent, dat de aanvaller zeker sterker zal zijn dan 10.000 man. Wij gelooven echter, dat zoo eene groote Mogendheid Java veroveren wil, zij dit met niet minder dan 25.000 man zal doen.

Hierin kan men het met ons oneens zijn; ongetwijfeld wordt de mogelijkheid, dat de vijand met eene geringere macht zal landen, des te grooter naarmate het met ons krijgswezen op Java ellendiger gesteld is. Door de aanneming van het verdedigingsstelsel van den kapitein BEEGER zal hierin geen noemenswaardige verbetering gebracht worden.

Blijft het met ons krijgswezen zoo ellendig gesteld als thans, dan zal Java gemakkelijk te veroveren zijn en die verovering den vijand *in het geheel geen inspanning kosten.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wij houden ons niettemin aan de mogelijkheid vast, dat het vijandelijke landingsleger wel 25.000 man sterk zal zijn. *De vijand zal zeker van zijne overwinning willen wezen.*

Voor eene groote mogendheid is, ten behoeve van eene maritieme expeditie, het uitzenden van 25.000 man zeker geen te groote inspanning.

Nu moet men niet meenen dat de vijand deze macht door demonstratiën zal verzwakken. Ach neen! De vijand zal met zijne geheele macht te Anjer landen, wel wetende dat, zoo hij het verdedigende leger verslaat, Batavia, waaraan de verdediger zooveel waarde hecht, *het heilige Batavia*, vanzelf in zijne handen valt, en met Batavia geheel Java (1).

In het onderstelde geval is het derhalve mogelijk, dat de verdediger in zijne stelling te Tjikandi, met een legertje van ruim 9.000 man, waaronder een gedeelte slecht geoefende troepen, tegenover een leger zal staan van ± 25.000 man. *De uitslag zal hier niet twijfelachtig zijn!*

Het verdedigende leger zal natuurlijk zorgen niet totaal geslagen, niet vernield te worden; het zal dus intijds terugtrekken.

Is er met de geringe strijdkrachten, waarover de verdediger, na geslagen te zijn, nog zal beschikken; met strijdkrachten, die dagelijks door non-valeurs verminderen zonder dat de opengevallen plaatsen naar evenredigheid [wij herinneren aan de 4 rekrutenbataljons] kunnen worden aangevuld, *nog wel eenige hoop op een gunstig verloop van den oorlog?* . . . . .

Het te Tjikandi vechtende leger is op Batavia gebaseerd.

Batavia echter kan, want een gedeelte van het verdedigende

---

(1) Napoleon zegt: „Il y a en Europe beaucoup de bons généraux, mais ils voient trop de choses à la fois, moi je n'en vois qu'une: ce sont les masses. Je tâche de les détruire, bien sûr que les accessoires tomberont ensuite d'eux-mêmes.

Ook zegt Napoleon: „Il en est des systèmes de guerre comme des sièges des places: il faut réunir ses feux contre un seul point. La brèche faite l'équilibre est rompu, tout le reste devient inutile, et la place est prise. Il ne faut pas disséminer les attaques, mais les concentrer."

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

leger blijft daar achter (1), [dus Batavia wordt nog altijd indirect verdedigd] door de vijandelijke vloot gebombardeerd worden.

Het terugtrekkende leger is derhalve gebaseerd op eene stad, die uit zee *hoogstwaarschijnlijk* gebombardeerd wordt. Daarbij biedt Batavia het terugtrekkende leger geen zoodanige versterkte stellingen aan, dat het lang tegenover *zeer overmachtige* strijdkrachten het veld zal kunnen houden.

Een enkel gevecht dus, een gevecht, waarvan [wanneer de vijand met 25.000 man landt] *de uitslag in ons nadeel niet twijfelachtig kan zijn, moet over het lot van Java beslissen.*

Wanneer de stelling bij Tjikandi moet worden opgegeven, dan moet, volgens den kapitein BEEGER, de verdediger op Tangerang terugtrekken.

Men mag bij zijne tegenpartij niet op groote fouten rekenen. Eene groote fout zou het van haar zijn, zoo zij ons kalm liet terugtrekken. Neen, met een deel van haar leger, al zou het ook met opoffering van dat deel zijn, zal zij voeling met ons houden, zal zij trachten ons op de hielen te blijven. De verdediger zal zeker den nacht niet onbenut laten, om een voorsprong op den aanvaller te winnen. Men vergete echter niet, dat ook de aanvaller den nacht niet onbenut zal laten. De aanvaller moet, en zal ook wel zorgen, dat het gevecht te Tangarang *zoo spoedig mogelijk* op het gevecht te Tjikandi volgt.

Indien de vijand (2) te Cheribon landt, dan moet, volgens den kapitein BEEGER, t. a. p blz. 151], de helft van het verdedigende leger te Batavia blijven, terwijl de andere helft, ruim 6.000 man, stelling moet nemen tusschen Poerwakarta en Tjianting.

De vijand zal na zijne landing te Cheribon, alvorens deze

(1) Zoo de ingenomen stelling te Tjilintjing al verlaten wordt, een deel van het verdedigende leger blijft te Batavia, natuurlijk met het doel om deze plaats zoo noodig te verdedigen.

(2) Wij zullen steeds van de veronderstelling uitgaan dat de vijand met ± 25.000 man geland is.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

stelling te bereiken, eenige weken op marsch moeten zijn. Stel dat de vijand, omdat hij zijne troepen niet te veel wil vermoeien, slechts korte marschen maakt, en hen na elke drie marschdagen twee à drie dagen rust gunt (1). De achterblijvers hebben dan ook gelegenheid om zich weder bij hunne korpsen aan te sluiten. De vijand zal dan misschien voor den af te leggen afstand ongeveer eene maand noodig hebben.

Al zou men ook op vele achterblijvers, door ziekte als anderszins, moeten rekenen, en aannemen dat een gedeelte voor de bewaking van de étappenlijn en het subject achterblijft, dan zal de vijand toch zeker wel met ± 15.000 man op het punt van aanval kunnen aankomen.

Te Cheribon behoeft de vijand, evenmin als bij eene landing te Anjer, eene groote macht achter te laten. De vloot dekt zijn subject uit zee, terwijl geen macht op Java aanwezig is, die hem van de landzijde kan bestoken. Immers, nagenoeg het geheele leger is in de nabijheid van Batavia samengetrokken; *slechts luttele strijdkrachten* bevinden zich te Soerabaja, Semarang en Tjilatjap, dus op een grooten afstand van zijn subject verwijderd.

Wat de werkkrachten betreft die de vijand voor de inrichting van zijn subject noodig heeft, deze zal hij gedeeltelijk kunnen trekken uit de bemanning van zijne transportvloot; het andere gedeelte kan bestaan uit ingehuurde koelies, of koelies die hij zelf heeft medegebracht; verder kunnen zijne marine-matrozen hulp verleenen.

Voor den étapen-dienst zal hij ongetwijfeld afzonderlijke troepen beschikbaar hebben, zoodat ter bescherming van zijn étapenlijn niet veel troepen behoeven te worden achtergelaten. Voor volkswapeningen, voor guerillabenden zal hij niet bevreesd behoeven te zijn; immers, voor zoodanige benden is in het verdedigingsstelsel van den Kapitein Beeger geen plaats.

---

(1) De vijand zal misschien vredesmarschen kunnen maken.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Stel dat de vijand *slechts met* 12000 *man* onze stelling zal kunnen aanvallen.

De verdediger zal dan geen 6000, waarschijnlijk niet meer dan 4000 man meer sterk zijn; want ook hij heeft moeten marcheeren, bivakkeeren enz. (1)

Twaalf duizend man van den aanvaller zullen dan staan tegenover ruim 4000 man van den verdediger. Ook hier zal de uitslag niet twijfelachtig kunnen zijn.

Na het gevecht zal de vijand krachtig vervolgen; wel zal hij na enkele uren halt moeten houden, daar het verplegen van zijn leger door de lange operatielijn met bezwaren gepaard zal gaan, doch er mag niet aan getwijfeld worden of hij zal van het behaalde voordeel zooveel mogelijk partij trekken; door het verplaatsen of gedeeltelijk verplaatsen van zijn subject kan hij de bezwaren van eene zeer lange operatielijn eenigermate wegnemen.

Kiest hij den postweg voor zijne operatie, dan zou Bandong zijn hoofdsubject kunnen worden. Van hier uit kan hij over Tjimahi-Tandjong op Tjianting, de linkervleugel van de stelling des verdedigers, opereeren.

Kiest hij echter den weg Indramajoe-Panaroekan-Tjiasem, dan kan zijne transportvloot hem in het opvoeren van zijne vivres ondersteunen.

Ook kunnen de vivres dan in prauw-majangs worden overgeladen en deze door stoomschepen gesleept worden.

De vivres kunnen in de bocht van Tjiasem ontscheept en naar de plaats van dien naam vervoerd worden, die dan een hoofdsubject wordt.

Van Tjiasem kan de aanvaller over Poerwadadi, Kalidjati, Tjidjoged op den weg naar Poerwakarta opereeren. Hij zal dan

---

(1) Men vergete niet dat ook de verdediger een gedeelte van zijne troepen zal moeten afzonderen voor de bewaking van zijne étapelijn.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

uitkomen op den rechtervleugel van het verdedigende leger. (1)

Het zal wel niet behoeven gezegd te worden, dat, al ondersteunt de vloot ook het opvoeren van vivres, de aanvaller toch een grooten vivrestrein zal moeten medevoeren.

De aanvaller zal voor zijne operatiën, welke operatielijn hij ook kiest, een langen tijd noodig hebben, doch dit kan voor de uitvoerbaarheid er van niet als een onoverkomelijk bezwaar gelden; allicht kan hij zich voor de verovering van Java enkele maanden gunnen.

Batavia blijft, zooals de Kapitein BEEGER zegt, door de helft van het disponible veldleger bezet, en moet dus zoo noodig verdedigd worden. De aanvaller kan zijne operatie over land derhalve ook hier gepaard doen gaan met een bombardement van Batavia.

Eene operatie als de hier bedoelde zal zeker met moeielijkheden gepaard gaan; zij is, zooals wij reeds opmerkten, daarom niet minder mogelijk. Engeland o. a. heeft wel grootere moeielijkheden moeten overwinnen! Wij herinneren slechts aan zijne oorlogen in Abessinië, Zoeloeland en Soedan; aan zijne vele moeielijke oorlogen in Britsch-Indië, o. a. tegen de secten der Wahabieten; aan den marsch, in 1880, van den generaal ROBERTS van Caboul naar Candahar, waarbij 120 mijlen in 20 dagen werden afgelegd; aan de verschillende vermoeiende en moeielijke marschen tijdens den grooten soldatenopstand, vooral aan de marschen van den reeds bejaarden Generaal HAVELOCK.

Op blz. 130 zegt de heer BEEGER:

„Ik acht het daarom zeer goed mogelijk, dat de vijand trachten zal zich van die hulpbronnen (n.l. die van Semarang) te verzekeren" terwijl hij „met zijne hoofdmacht tegen het hoofddoel ageert. Hij kan daartoe bijv. aan een 2 à 3tal oorlogsschepen, welke voor het oogenblik gemist kunnen worden, opdragen zich door een coup de main van Semarang meester te maken."

(1) De verdediger zal misschien de wegen, die op zijne flanken uitkomen, voor zooveel noodig onbruikbaar hebben gemaakt. De aanvaller kan echter nog andere wegen voor zijne operatie benutten.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

En op blz. 153:

„Wat nu betreft de waarschijnlijkheid van een gelijktijdigen aanval op Batavia en Semarang, deze is alleen denkbaar, wanneer de vijand zoowel te land als ter zee over een zeer groote overmacht beschikt. Is dit niet het geval, dan zal een ieder mij wel toegeven dat eene splitsing van land- en zeemacht, met de bedoeling te gelijk Batavia en Semarang aan te vallen, uit een krijgskundig oogpunt van 's vijands zijde een fout zou zijn, die moeielijk is te onderstellen, en die, werd zij gemaakt, in allen gevalle de taak der verdediging belangrijk verlicht." (1)

Indien de vijand Batavia aanvalt, dan zal hij dit doen met zijne geheele macht. Hij zal trachten op het aanvalspunt zoo sterk mogelijk te zijn, wel wetende (zooals wij herhaaldelijk opmerkten) dat alles afhangt van eene beslissende overwinning op dat punt. Wij kunnen derhalve niet gelooven, dat hij, bij

---

(1) Wat noemt de kapitein BEEGER eene groote overmacht? Hij zal toch niet onderstellen dat, zoo hij den vijand met eene macht van slechts ± 12.000 man, waaronder voor een gedeelte slecht geoefende troepen, *meent te kunnen tegenhouden*, wij daarom *zeker* kunnen zijn, dat ook de vijand ons slechts met eene geringe macht zal aanvallen. Een overdreven vrees kan het niet genoemd worden, dat, al zouden wij slechts over onbeduidende strijdkrachten kunnen beschikken, de vijand ons, omdat hij zeker zal willen zijn van zijn succes, met een 25.000 man sterk leger zal aanvallen. Is dit het geval, dan staan wij reeds tegenover eene groote overmacht. De vijand kan dan een 5.000 man ter verovering van Semarang, *dat slechts door een bataljon Infanterie verdedigd wordt*, detacheeren, en houdt dan nog 20.000 man voor zijn hoofdaanval over. Of de taak van den verdediger door deze detacheering „zoo belangrijk verlicht is," als de kapitein BEEGER wil doen gelooven, betwijfelen wij zeer.

Ook kan de vijand, *wanneer hij daarin voordeel ziet*, met een gedeelte zijner macht, eerst het zeer zwak verdedigde Semarang aangrijpen; en na dit genomen te hebben, en aldaar een klein detachement te hebben achtergelaten, [*wij kunnen dat detachement daar geen leed doen*] Batavia aanvallen. *De verovering van Semarang zal den vijand nagenoeg geen inspanning en slechts zeer weinig tijd kosten.*

Dit zijn alle onderstellingen die mogelijk zijn. De vijand zou door zoo te handelen niet gezegd kunnen worden eene noemenswaardige fout te hebben gemaakt.

Het verdedigingsstelsel van den kapitein BEEGER is blijkbaar op de onderstelling gebaseerd, dat het vijandelijke leger niet veel sterker zal zijn dan de door hem aangenomen sterkte van het verdedigende leger: ± 12.000 man. Is hij hiervan zeker? . . . . . .

De coup-de-main theorie schijnt nog niet geheel vergeten te zijn!

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

een gelijktijdigen aanval op Batavia, zich nog met een coup-de-main op Semarang zal inlaten. Wanneer hij eene beslissende overwinning bij Batavia behaalt en daarmede Java verovert, dan valt immers Semarang hem vanzelf in handen.

Evenmin zal hij, al zou hij ook zeer overmachtig zijn, zijne krachten splitsen om Semarang gelijktijdig met Batavia aan te grijpen (1); hetzij hij nabij Batavia, hetzij hij te Samarang landen wil, — altijd zal hij dat doen met zijne geheele macht.

Wanneer de verdediger bijna zijn geheele leger in de nabijheid van Batavia heeft samengetrokken, *derhalve in een zeer klein hoekje* van Java, en Semarang slechts met een enkel bataljon bezet houdt, dan zou het zeer goed mogelijk kunnen zijn, dat de vijand, Batavia voor het oogenblik latende voor hetgeen het is, met zijn geheele leger bij Semarang ging landen (2).

In onze brochure: *De verdediging van Java zonder Marine*, zeiden wij:

„Uit het bovenstaande mogen wij wel besluiten, dat bij een aanval op Java het *aanvallende leger het verdedigende zoo spoedig mogelijk zal opzoeken, wel wetende dat de oorlogen op de slagvelden beslist worden.*"

Wij zeiden dit in de onderstelling, dat een krachtig leger eene zeer sterke strategische positie in het midden van Java heeft ingenomen; eene positie, die de vijand eerst na moeielijke marschen, waarbij wij hem vele hinderpalen in den weg kunnen leggen, kan bereiken, en die wij zoodanig hebben ingericht dat hare verovering hoogst moeielijk is. De vijand moet met zulk een leger, in zulk eene stelling opgemarcheerd, *goed rekening*

---

(1) Men moet steeds rekening houden met de omstandigheid dat kapitein BEEGER nagenoeg zijn geheele kleine macht bij Batavia heeft samengetrokken. Men behoeft dus slechts daar overwinnaar te zijn, om *alles* te hebben wat men hebben wil. Onze beschouwingen gaan steeds van ditzelfde gezichtspunt uit. Ware de *verdediging* anders geregeld, dan zoude zulks misschien tot geheel andere beschouwingen aanleiding geven.

(2) Hiermede willen wij niet zeggen, dat de vijand eventueel zoo opereeren zal; alleen dat hij het zal *kunnen* doen, en met deze mogelijkheid moeten wij in onze beschouwingen rekening houden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

houden. Dit is echter met het legertje, dat kapitein BEEGER in een uiterst hoekje van Java wil vereenigd hebben, *niet het geval*; hij kan dat gerust voor een tijd lang aan zijn lot overlaten.

Napoleon heeft gezegd: „Ne vouloir jamais ce que veut l'ennemi." (1) Tegenover deze grondstelling staat dat men zijn vijand zooveel mogelijk moet noodzaken om te doen wat men verlangt dat hij doen zal. Door met een voldoend sterk leger, in Midden-Java, in zeer sterke stellingen op te marcheeren, waardoor men den vijand, van welke zijde hij ook aanvalt, het hoofd kan bieden, voldoet men zoo veel mogelijk aan de hierboven aangehaalde krijgskundige grondstelling. Dit is echter niet het geval wanneer men, zooals de kapitein BEEGER dit wil doen, met een zeer klein legertje in een uiterst klein hoekje van Java kruipt.

De aanvaller behoeft dus niet, zooals de heer BEEGER dit wenscht, bij Batavia te landen, hij kan dit ook bij Semarang doen.

Op blz. 153 zegt de kapitein:

„Daarbij dient nog te worden opgemerkt dat eene landing te Semarang met groote bezwaren gepaard gaat. De oorlogs- en transportschepen moeten op een afstand van ruim 3 KM. uit den wal blijven, van eene ondersteuning der landing door het vuur der oorlogsschepen zal bijgevolg moeielijk sprake kunnen wezen. Is nu te Semarang eene stranddefensie georganiserd, waardoor de verschillende accessen en het strand westwaarts van de stad krachtig onder vuur worden genomen op het oogenblik dat de landingsvaartuigen de kust naderen, dan blijft eene landing te Semarang eene hoogst moeielijke operatie die weinig kans van slagen heeft." (2)

Hoe kan hij zoo iets beweren!

Duizend en nog meer voorbeelden weet de krijgsgeschiedenis

---

(1) Général JUNG, *La guerre et la société.*

(2) De kapitein BEEGER heeft deze woorden geuit, naar aanleiding van de onderstelling die hij maakte, dat de vijand, *zeer overmachtig zijnde*, zijne macht zoude splitsen, om tegelijkertijd te Batavia en te Semarang te landen. Hij denkt hier dus *niet* aan eene coup de main met eene kleine macht, maar aan eene landing te Semarang met een *groot* gedeelte van het aanvallend leger.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

te verhalen van moed, van opoffering, van plichtsbetrachting in het algemeen En nu zou men moeten gelooven, dat een zich op eene transportvloot bevindend *sterk* landingsleger, of zoo men wil, sterk gedeelte van dit landingsleger, geëscorteerd en geholpen als het zal worden door eene sterke oorlogsvloot, *zoude kunnen terugdeinzen* voor eene landing, omdat de schepen op 3 KM. uit den wal moeten blijven, omdat er *eene zoogenaamde* stranddefensie is georganiseerd, omdat Semarang door *één bataljon*, van nog geen 700 man sterk, verdedigd wordt, omdat uit die strandbatterijen en ook door dat bataljon op de sloepen kan geschoten worden. . . . . *Welk een tamme vijand zou dat zijn!*

„„Go a head!" Ce cri de guerre sublime de l'amiral Ferragut, s'avançant, intrépide et calme, au milieu des torpilles détonant autour de lui, restera celui de la lutte maritime. C'est à ce cri si français de „En avant", que nos braves marins et leurs intelligents officiers conduisent nos flottes à la victoire" (1) . . . . . .

Dit is andere krijgsmanstaal!

Wij achten het geheel overbodig om nog stil te staan bij de landingsmaatregelen van den aanvaller. Wij nemen *eenvoudig* aan dat hij, de vijand, met het grootste gedeelte van zijn leger ± 20.000 man te Semarang geland is (2) en dat de kleine bezetting [na een dapperen tegenweer] *ontwapend en gevangen genomen is.*

Zijn er, om Semarang te helpen verdedigen, aldaar een paar schepen, dan kunnen wij veilig aannemen dat ook deze schepen (natuurlijk na eene heldhaftige verdediging) òf genomen òf in den grond geboord zijn.

Hier, te Semarang, richt de vijand zich in. Het zich op de

(1) Général JUNG. *La guerre et la société.*

(2) Wanneer Semarang met zulke geringe strijdkrachten verdedigd wordt als de kapitein BEEGER wenscht, dan zal de vijand zijne geheele macht daar niet noodig hebben.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

transportvloot bevindend materieel van allerlei aard en overvloedige levensmiddelen worden hier ontscheept.

Terzelfder tijd dat het gros van des vijands leger te Semarang landt, kan een gedeelte ervan gedetacheerd worden ter verovering van Soerabaja. Dit gedeelte blijft aan boord en stoomt, onder escorte van een voldoende sterk oorlogsescader, zoo spoedig mogelijk weg.

Dit landingsdetachement moet zóó sterk zijn, dat het geen échec kan lijden. Wij stellen het daarom op ± 5000 man.

Te Soerabaja liggen 2 bataljons infanterie ter sterkte van nog geen 1400 man en misschien een paar honderd Barisans.

Daar de plaats in den rug moet genomen worden; landt de aanvaller te Sidajoe of Grissee en marcheert hij van daar op.

Wanneer Soerabaja genomen is, wij nemen gaarne aan dat dit eerst na eene dappere verdediging geschiedt, dan keert het grootste gedeelte van het aanvallend detachement over zee naar Semarang terug, terwijl een klein gedeelte te Soerabaja achterblijft.

De aanval te land is natuurlijk gepaard gegaan met een krachtigen aanval ter zee. De vijand zal, om zeker van de overwinning te zijn, hiervoor misschien het grootste gedeelte van zijne maritieme macht moeten bezigen.

Het grootste gedeelte van het te Semarang gelande leger (1), is inmiddels naar Willem I, Ambarawa en Banjoe-Biroe gemarcheerd. Hier vindt het een groot aantal gebouwen, verlaten kampementen, voor troepenlogies; voor het gedeelte dat niet onder dak gebracht kan worden, kunnen in zeer korten tijd barakken worden opgericht.

De vijandelijke Intendance zal intusschen genoeg tijd en gelegenheid hebben gehad om zich met de bevolking in aanraking te stellen.

Van Willem I uit kan ter verovering van Tjilatjap een sterk

---

(1) Het landingsleger zal zeker wel een voldoend sterk en goed, voor den étapendienst geschikt personeel bij zich hebben.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

detachement worden uitgezonden. Deze plaats wordt eveneens in den rug genomen.

Te Tjilatjap liggen 2 bataljons infanterie ter sterkte van nog geen 1400 man en nog eenige andere troepen van geringe sterkte.

De verdediger zal ook hier, al verdedigt hij zijne stelling dapper, tegen een vier- of vijfmaal sterkere macht niet lang bestand zijn.

Het aanvallend detachement keert na de verovering van Tjilatjap zoo spoedig mogelijk naar de hoofdmacht terug.

Misschien zal ook hier de marine van den aanvaller tegen de marine van den verdediger moeten optreden. De aanvaller heeft echter het voordeel, dat hij dit achtereenvolgens, *dus steeds met groote overmacht kan doen.* Want eerst nadat hij te Soerabaja met de verdedigende marine heeft afgerekend, zal hij zulks te Tjilatjap doen.

Bevindt zich de verdedigende marine in de haven van Tjilatjap, dan kan de aanvaller haar niet bereiken. Deze zal haar dan door een bombardement tot rede trachten te brengen. Dit bombardement zal ook voor de koopvaardijvloot, die zich wellicht in de haven bevindt, groote schade ten gevolge hebben. De haven kan misschien het gemakkelijkst uit de Schildpaddenbaai gebombardeerd worden.

Wanneer Tjilatjap veroverd is, dan treedt voor het grootste gedeelte, het $^3/_4$ gedeelte, van Java, den oorlogstoestand in, waarvan het volkenrecht [conferentie te Brussel] zegt:

Art. 1. „Un territoire est considéré comme occupé lorsqu'il se trouve placé de fait sous l'autorité de l'armée ennemie.

„L'occupation ne s'étend qu'aux territoires où cette autorité est établie et en mesure de s'exercer.

Art. 2. L'autorité du pouvoir légal étant suspendue et ayant passé de fait entre les mains de l'occupant, celui-ci prendra toutes les mesures, qui dépendent de lui en vue de rétablir et d'assurer, autant qu'il est possible, l'ordre et la vie publique."

Geen leger, zelfs geen enkel soldaat kan dan meer (of het

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zouden *misschien* moeten zijn de manschappen van de strafdetachementen te Ngawie en Klatten, van het pupillenkorps te Gombong of van den kleinen post te Patjitan, die nog in hunne garnizoenen zijn gebleven) Oost- en Midden-Java aan het gezag van den vijand betwisten.

Wij gaan de handelingen van den aanvaller, om dit gezag aan zich te trekken, met stilzwijgen voorbij. Wij laten hier slechts volgen wat de veldmaarschalk VON MOLTKE, in een brief aan BLUNTSCHLI, omtrent den hier onderstelden oorlogstoestand zegt:

„Alle Hülfsquellen der feindlichen Regierung müssen in Anspruch genommen werden, ihre Finanzen, Eisenbahnen, Lebensmittel, selbst ihr Prestige. Dazu müssen alle nicht gerade zu verwerfliche Mittel freistehen."

Men kan er zeker van zijn dat deze woorden, uitgesproken als zij zijn door iemand als VON MOLTKE, *eene zeer groote beteekenis hebben.*

En wanneer zoo $^1/_3$ gedeelte van Java *geheel* aan ons gezag onttrokken is, hoe zal dan de bevolking zich daaronder wel houden?..... Wij voor ons twijfelen niet aan de trouw der bevolking; voornamelijk zij die hieraan twijfelen, *kunnen met geen mogelijkheid het zoo zwakke verdedigingsstelsel van den kapitein* BEEGER *goedkeuren.*

Op blz. 152 zegt hij:

„Houdt men toch in het oog welke groote uitgaven de uitrusting vordert van iedere overzeesche expeditie, en zeker eene van den omvang als noodig is om Java te veroveren; dat het onderhoud van zulk eene krijgsmacht op een grooten afstand van het land of de kolonie niet minder groote financieele offers vergt, dat de uitgaven met den langeren duur van den oorlog belangrijk toenemen, dan komt het mij voor, dat bij iedere poging om Java te veroveren, altijd het leger en de hoofdplaats 's vijands objecten zullen zijn en geen aanvaller den oorlog noodeloos zal rekken of zich tevreden stellen met het twijfelachtige voordeel, hetwelk hem het bezetten van eenige residentiën oplevert, waardoor hij geen schrede nader komt tot zijn doel, d. i. de verovering van het eiland."

Indien de aanvaller te Semarang landt en hierdoor de oorlog gerekt wordt, dan zal het grootste gedeelte van de meerdere

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

kosten, die daaruit voor hem voortvloeien, niet betaald worden door hem, maar door den verdediger. Ook bij het eindigen van den oorlog zal aan dezen, die het pleit verloren heeft, eene groote oorlogsschatting worden opgelegd, waarmede hoogstwaarschijnlijk des aanvallers uitgaven *ruimschoots* gedekt worden. En wanneer de aanvaller meester is van het grootste en rijkste gedeelte van Java, dan onttrekt hij daarmede den verdediger het grootste gedeelte der bronnen waarvan hij, verdediger, moet leven, en wat misschien nog erger is, *zijn prestige.*

Daar dan het grootste gedeelte van het telegraafnet van Java in handen des aanvallers gekomen is, zoo zal de Regeering ook ten opzichte van het ontvangen van berichten geheel afgesneden zijn, en zal haar gezag, naarmate de aanvaller voorwaarts dringt, hoe langer hoe meer ingekrompen worden.

De kapitein Beeger zal misschien zeggen: „Het Indische leger kan den aanvaller toch tegemoet rukken." Dit zal het kunnen doen, maar dan toch slechts met eene zeer kleine macht; immers de helft [vergelijk hetgeen kapitein Beeger wil doen ingeval van een vijandelijke landing bij Cheribon] zal bij de hoofdstad moeten achterblijven. Dus slechts ± 6000 man zullen den aanvaller te gemoet kunnen rukken.

Deze 6000 man zullen, wanneer het tot een gevecht komt, door lange marschen en het bivakkeeren in de open lucht, zeker tot op 4000 man zijn ingekrompen.

Wij gelooven dus, dat de aanvaller *niets liever zal wenschen* dan dat de verdediger hem tegemoet rukt, want dit zal hem in staat stellen, om diens strijdkrachten *telkens* met groote overmacht, op het lijf te vallen en bij gedeelten te verslaan.

De verdediger zal dus hoogstwaarschijnlijk met zijne geheele macht in de nabijheid van Batavia blijven, om te trachten den aanvaller *met* vereenigde krachten te weêrstaan, en deze zal hem dan dáár moeten opzoeken en trachten te verslaan.

Welke operatielijnen het aanvallende leger, om dit doel te bereiken, zal kiezen, zullen wij in het midden laten; wij willen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

alleen er van zeggen, dat de operatie lang zal duren, en dat de aanvaller veel en lang zal moeten marcheeren.

Dat een oorlog enkele maanden duurt, en dat in een oorlog lang en veel gemarcheerd moet worden, is geen zeldzaamheid; de krijgsgeschiedenis wemelt van voorbeelden om aan te toonen, dat dagen achtereen marcheeren, zoowel met groote als met kleine troependeelen, — dat geforceerde marschen, onder de grootste moeielijkheden, alleszins mogelijk zijn.

Tijdens den marsch van de Noordelijken tegen Richmond (1862) waren de wegen door den regen in een modderpoel herschapen. Elke 10 of 15 minuten moest halt worden gemaakt, ten einde de pioniers in de gelegenheid te stellen, om de slechtste deelen van den weg, door het omhakken van boomen en het daarop laten nedervallen der stammen, die dan kruiselings over elkander werden gelegd, eenigzins bruikbaar te maken.

De Generaal Sherman (1865) had, gedurende zijnen marsch door Zuid-Carolina, met groote moeielijkheden te worstelen. Gedeeltelijk hadden aanhoudende zware regens, gedeeltelijk had de vijandelijke cavalerie, met hulp van negers, de wegen geheel onbruikbaar gemaakt. Het pionierbataljon, dat bij de colonne was ingedeeld, moest den weg voortdurend begaanbaar maken.

Indien de verdediger niet voor het onbruikbaar maken der wegen heeft gezorgd, dan zal, in den goeden moesson, een door Java marcheerend leger dergelijke bezwaren niet ondervinden. De wegen op Java zijn over het algemeen zeer goed. De aanvaller zal te lijden hebben van hitte, van stof, soms van zware regens; maar moet een leger dan in Europa in geval van een zomerveldtocht, niet lang marcheeren, en zal dit niet even goed last hebben van hitte, stof en soms plasregens?

In sommige streken van Britsch-Indië is het in den zomer, wanneer de dagen lang zijn, veel warmer dan in onzen Archipel, die slechts dagen heeft van 12 uren, waarop koele nachten van

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

gelijke lengte volgen. En toch zijn er genoeg voorbeelden uit de krijgsgeschiedenis van Britsch-Indië aan te wijzen, dat daar, met belangrijke troependeelen, dagenlang is gemarcheerd; dikwijls langzaam, soms zeer langzaam, maar *het doel werd niettemin bereikt* (1).

En wat moet een leger in Europa bij een winterveldtocht al niet doorstaan? Deze veldtochten komen thans, nu er geen winterkwartieren meer betrokken worden, telkens voor.

Van den veldtocht van 1812 zwijgen wij, want daar hebben wij misschien met eene exceptioneele gebeurtenis te doen, — doch wij wijzen op het lijden van het Duitsche leger om Parijs, in den winterveldtocht van 1870—71, en dat der legers in den laatsten Russisch-Turkschen oorlog.

Zonder behoorlijke beschutting is barre koude zeker moeielijker te verdragen dan felle hitte!

„Die härtesten Kämpfe der Menschen gegen die Kälte finden statt in den Polargegenden, die ja wegen ihrer zu niedrigen Temperatur teilweise für den Menschen unerreichbar bleiben, doch werden nicht selten auch die Bewohner wärmerer Länder der gemässigten Zonen durch harte Winter schwer getroffen; denn wo die Mittel der Abwehr mangelhaft sind, können schon mässige Kältegrade ernsten Schaden bringen. Die mit allen bezüglichen Hülfsmittel versehenen Mitglieder mancher Polar-expeditionen haben Temperaturen bis zu — 40° Celsius ohne jeden Schaden Trotz bieten können, während z. B. im letzten russisch-türkischen Kriege viele Tausende der in Plewna kriegsgefangenen türkischen Soldaten bei einer Kälte von etwa 15° Celsius erfroren sind". (2)

Groote, goed doordachte voorbereidingen zullen den marsch moeten voorafgaan. Een lange trein van levensbehoeften, van

---

(1) In onze brochure „De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand", zoeken wij den vijand voornamelijk op te houden door hem te chicaneeren en te harceleeren, in het algemeen, door hem te plagen, te alarmeeren. Hier is daarvan echter geen schijn of schaduw; *het zal een toeval mogen heeten wanneer de vijand een Ned. Ind. soldaat tegenkomt.* Terreinmoeilijkheden worden, hoe groot die ook mogen zijn, eindelijk overwonnen. In het klein heeft het Ind. leger de moeielijkste marschen overwonnen; wij herinneren aan onzen marsch [1878] van Segli naar Telok Kadjoe [Gigiëng, Atjeh.]

(2) C. KOETTSCHAU, *Irrtümer des Friedenssoldaten im Feld.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

behoeften voor ziekenverpleging enz. zullen het aanvallende leger moeten volgen.

Alle benoodigdheden zullen echter niet medegevoerd behoeven te worden. Wanneer het bestuur van het grondgebied, waarop de aanvaller opereert, in zijne handen is overgegaan, dan kan hij bevelen geven, die gehoorzaamd zullen worden.

Zijne Intendance, misschien geholpen door een stoet van ambtenaren, kan dan werkzaam optreden.

De wegen, welke gevolgd zullen worden, kunnen in étapen worden afgedeeld, terwijl door den generalen staf aan de troepen itineraires kunnen worden uitgereikt.

Tot op zekeren afstand van den verdediger behoeven er geen oorlogsmarschen gemaakt te worden, zonder gevaar kunnen dan vredesmarschen plaats hebben.

De Cavalerie, met een groot aantal goede spionnen en agenten in dienst van den vijand, kunnen vooruitgeschoven worden. De Intendance met haar personeel volgt, onder dekking van ruiterij, van afstand tot afstand.

Op de étapen kunnen levensmiddelen en materialen, voor het bouwen van afdaken, verzameld worden. De afdaken worden, nog *voor de komst der troepen*, door ingehuurde koelies gebouwd.

De aanvaller trekt rijkbevolkte streken door; hij zal dus op vele étapen, voor gedeeltelijk nachtlogies der troepen, voor ambulances als anderszins, van de kampongs, die gewoonlijk niet ver van elkander gelegen zijn, kunnen gebruik maken.

Op eenige marschdagen van den verdediger verwijderd, moeten de troepen, ten behoeve der oorlogsmarschen, geconcentreerd en ingedeeld worden.

Een paar dagen rust zal het begin der oorlogsmarschen moeten voorafgaan.

Zoo schrijdt de aanvaller langzaam maar zeker voort, en dringt hij den verdediger hoe langer hoe meer terug.

Ook deze wijze van aanval kan zoo noodig, ter gelegener tijd, met een bombardement van Batavia gepaard gaan.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Niettegenstaande alle voorzorgsmaatregelen zal het aanvallende leger misschien toch nog, door zijne opvolgende marschen, in een heet klimaat, sterk door dooden en zieken gedund worden. De vijand zal, om dit zooveel mogelijk te verhoeden, zijn leger goed voeden, slechts korte marschen maken en zoo min mogelijk bivakkeeren.

Wij kunnen hem, uithoofde van het concentreeren van ons leger bij Batavia, *niets van dit alles beletten.* Wij kunnen hem niet harceleeren, niet plagen, *in het algemeen zijn marsch niet bemoeilijken.*

Is nu het verdedigende leger, in het midden van het eiland, strategisch zoodanig opgemarcheerd, dat het *zoolang mogelijk* eene uitgestrekte landstreek, waar het alle middelen ter verdediging vindt, bezet houdt, en zich dus eerst concentreert wanneer het punt van aanval bekend is (1), dan kan niet het grootste gedeelte van Java, zonder dat er een gevecht van belang geleverd is, door den aanvaller als bezet beschouwd worden, want de verdediger staat gereed om dit te beletten. Hij (de aanvaller) zou kleine deelen, brokstukken van Java naar de regelen van het volkenrecht als bezet kunnen beschouwen, maar *niet een groot, niet een afgerond deel.* Dit zou hij misschien kunnen doen, zoo hij onze stelling in Midden-Java kon omtrekken, omsingelen en insluiten, doch dit is onmogelijk, daarvoor zouden 50.000 man nog lang niet voldoende zijn.

Laat ons, om dit hooge cijfer te rechtvaardigen, nagaan op welke wijze zoo'n insluiting zou moeten geschieden.

Zoo de vijand ons wil insluiten dan landt hij zeker niet op een punt, want hiertoe zou hij zich te veel boogsgewijze moeten uitbreiden; deze uitbreiding zou, om in den rug van ons leger te komen, moeten gepaard gaan met eene dubbele strategische omtrekking.

---

(1) Zie onze brochure: *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Deze boogsgewijze uitbreiding om ons leger heen, al zou het ook langzaam, zeer langzaam geschieden, onderstelt bij den vijand (aannemende dat de wegen op Java zulk eene wijze van ageeren toelaten, wat echter niet het geval is) zoo'n fabelachtige manoeuvreervaardigheid, dat aan zulk een handeling met geen mogelijkheid gedacht kan worden.

Ook voelt men, dat de vijand, om zoo te kunnen ageeren, wil hij niet op elk punt van de insluitingslijn zeer zwak zijn, zeer overmachtig moet wezen.

Men zal wellicht de opmerking maken, dat de insluitingsdetachementen slechts op de wegen zullen postvatten. Aangenomen. Hiertegenover staat echter, dat Java een aantal wegen heeft die wij voor eene doorbreking zouden kunnen benutten, en er dus een groot aantal detachementen zou moeten zijn. Hoe sterk zouden deze niet moeten wezen, om elk voor zich, ten einde niet geëcraseerd te worden, eenige duizenden tegen te houden; want wij breken, *zooveel mogelijk met vereenigde krachten op één punt door*, en zij kunnen elkander niet tijdig ondersteunen. Wanneer men de kaart van Java raadpleegt, dan ziet men dat daartoe niet genoeg geschikte wegen zijn; en al bestond dit bezwaar niet, dan zouden de detachementen toch te ver uit elkander liggen.

De vijand zal derhalve, zoo hij ons wil insluiten, op *verschillende punten* moeten landen. Ook hiervoor zal hij zeer overmachtig moeten zijn; de gelande deelen zullen zich, ten einde den insluitingskring te kunnen samenstellen, boogsgewijze moeten uitbreiden. De insluitingsmanœuvre zal *hoogst moeielijk, zoo niet onmogelijk wezen.*

De nieuwere krijgsgeschiedenis geeft slechts enkele voorbeelden van capitulatiën in het veld aan: Hohenlohe bij *Prentzlau*, Blücher bij *Rathau*, Dupont bij *Baijlen*, Görgey bij *Villagos*, Mac-Mahon bij *Sedan* en Osman Pacha bij *Plewna.* Tal van factoren hebben samengewerkt om deze capitulatiën te doen gelukken.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wanneer men over geen *groote* overmacht beschikt, dan zou het een te groot vertrouwen op eigen kracht, maar vooral eene te groote geringschatting van de middelen waarover de tegenpartij beschikt verraden, wanneer men reeds bij het openen van den veldtocht zou willen trachten om zijne tegenpartij in te sluiten, om hem tot eene capitulatie in het veld te dwingen. Zoodanig plan zou getuigen van een overmoed, dien men wel het allerminst bij eenen bekwamen en ernstigen veldheer zal veronderstellen.

De heer BEEGER zegt, op blz. 125:

„Behalve een oorlogshaven dient er op Java eene vluchthaven te wezen, waar de handels- en koopvaardijschepen kunnen binnenloopen om bescherming te vinden tegen de hen vervolgende vijandelijke kruisers. Geen haven is daarvoor beter geschikt dan die van Tjilatjap, zoowel om hare ligging aan de zuidkust van Java achter het eiland Noesa-Kembangan en aan het spoorwegnet, als om het ruime vaarwater met eenen gemakkelijk te verdedigen toegang. Wel is waar laat de gezondheidstoestand op die plaats vaak te wenschen over, maar ik twijfel er niet aan of deze is voor verbetering vatbaar, wanneer daartoe de ernstige wil bestaat".

In de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap werd, naar aanleiding van deze bewering, door een der sprekers gezegd:

„Maar daarom juist, vraag ik hem of het niet mogelijk ware nog een stap verder te gaan, door n.l. Tjilatjap niet onder de te verdedigen permanente versterkingen te begrijpen.

„Wanneer men toch de hoofdkracht der verdediging moet zoeken in Batavia, dan is Tjilatjap op te grooten afstand gelegen om van veel nut te kunnen zijn. De ligging op de zuidkust van Java is hoogst ongunstig voor oorlogsschepen, die daarheen mochten uitwijken; de vijand kan hun dan gemakkelijk beletten, naar de Javazee terug te keeren. De straat Sunda en de straat Bali liggen er een geheel eind vandaan, en andere toegangen liggen nog op grooteren afstand".

Ook wij hebben in onze brochure *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand*, het in verdedigbaren staat brengen van Tjilatjap ontraden. Tjilatjap moet, naar ons oordeel, geheel worden losgelaten; ook als vluchthaven voor koopvaardijschepen kan het niet dienen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Gesteld dat wij van Tjilatjap eene zoodanige vluchthaven hadden gemaakt, dan zouden in oorlogstijd slechts een paar zeer snel stoomende vijandelijke kruisers, zooals onderscheidene groote mogendheden van Europa die in menigte hebben, op een geschikten afstand van de haven, met gebankte vuren behoeven te liggen, en zoo dit niet kan, op en neder te stoomen, *om al onze koopvaardijschepen de haven te doen vermijden.*

Nu is het misschien mogelijk, dat onze koopvaardijschepen de vijandelijke oorlogsschepen, bij nacht en mistig weder, kunnen verschalken, en, met goede loodsen aan boord, de haven binnenstoomen; geen koopvaardij-stoomschip zal zich echter, al zou hij het ook kunnen doen, daaraan wagen.

Welk nut heeft dan de vluchthaven Tjilatjap voor ons gehad? . Geen ander, dan dat zij een paar vijandelijke kruisers heeft geparalyseerd.

Men zal misschien zeggen: „Onze koopvaardijvloot zal moeten binnenloopen, voor dat de oorlog begonnen is, dus voor dat de vijand de haven kan blokkeeren." Enkele koopvaardijschepen kunnen dit misschien doen, het grootste aantal niet. Zij zijn bij het uitbreken van den oorlog nog heinde en ver verspreid.

Mocht onze marine de blokkade trachten te beletten, dan zal de vijand, om dit te voorkomen, een grooter aantal kruisers voor deze blokkade bestemmen. Laten wij ons hierdoor verleiden om onze marine te Tjilatjap zoo sterk mogelijk te maken, *dan heeft deze vluchthaven het nadeel gehad, dat zij, voor een zeer ondergeschikt doel, een groot gedeelte van onze toch reeds zwakke marine heeft vastgehouden.*

Op blz. 155 lezen wij:

Men begrijpe mij wel, niet in 't minst versmaad ik de hulp, welke de bevolking ons bieden kan bij de verdediging. Wellicht is 't zeer goed mogelijk, uit haar, onder daartoe geschikte en aan ons gezag gehechte Inlandsche hoofden, partijgangerskorpsen te vormen om het leger ter zijde te staan, zoodra Java verdedigd moet worden tegen een aanval van buiten, maar ik beschouw die hulp van geheel toevalligen aard en zou er zeker bij het maken van een plan van verdediging al dadelijk niet op willen rekenen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wanneer men niet reeds van te voren op volkswapeningen rekent, daaromtrent in tijd van vrede geen bepalingen maakt, maar die slechts beschouwt als eene hulp van heel toevalligen aard, dan zal men aan die hulp ten slotte ook niets hebben.

De hulp van het volk bij eene verdediging van Java mag niet van het toeval afhangen; heeft men in tijd van vrede niet gezorgd, dat men er in tijd van oorlog gebruik van kan maken, *dan is men verplicht de aangeboden hulp af te wijzen.*

Eene gewapende volksmassa zal, volgens het volkenrecht, dan alleen als oorlogsvoerende partij erkend worden, wanneer zij de oorlogswetten en oorlogsgebruiken eerbiedigt. Hoe is nu deze kennis te verwachten van Inlandsche Hoofden, die het besluit nemen om ons te ondersteunen, in een tijd die geen gelegenheid meer geeft om hen die oorlogswetten en gebruiken in te prenten?

Officieren en minder kader uit het Leger, of vroeger tot het Leger behoord hebbende, moeten, zooal niet het bevel, dan toch een gedeelte van de leiding van de detachementen, die uit de volkswapening worden georganiseerd, op zich nemen. Om dit kader in tijd van oorlog te kunnen aanwijzen, moet in tijd van vrede het noodige worden voorbereid.

Ook moet gezorgd worden dat, zoo men de volkslichtingen niet wil kleeden, men ze ten minste naar behooren kan wapenen. Haar moet een goed bruikbaar geweer in handen gegeven worden, want doet men dit niet, dan zullen zij, zoo zij een paar maal het slachtoffer zijn geworden van het moorddadig vuur uit 's vijands *volmaakt repeteergeweer, voornamelijk moorddadig, omdat zij door haar slecht geweer het vuur niet naar behooren konden beantwoorden, al zeer spoedig uit elkander gaan.*

Het bij de volkswapeningen ingedeeld kader moet eenigen tijd beschikbaar hebben om de manschappen althans eenigszins in het gebruik van het geweer te oefenen.

De volkswapeningen moeten ruimschoots over munitiën kunnen beschikken.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Naar aanleiding van de op blz. 156 en 157 voorkomende woorden van den kapitein BEEGER, zeide een der sprekers in de Vereeniging ter beoefening van de krijgswetenschap o. m. het ondervolgende:

„Hetgeen de spreker heeft gezegd over het voeren van den partijgangersoorlog beaam ik ten volle, en ik vind het uitstekend dat hij in dat opzicht is opgekomen tegen alle optimistische beschouwingen die sommigen daaromtrent hebben geuit. Een partijgangersoorlog kan men alleen voeren in zijn eigen land, wanneer men volkomen zeker is van den materieelen en moreelen steun van de bevolking in elk opzicht, vooral ook voor den kondschapsdienst. In dien gunstigen toestand nu verkeeren wij niet en zullen wij nimmer verkeeren, en dus is elk denkbeeld van partijgangerskorpsen uit de bevolking gewrongen en kunstmatig. Wanneer eventueel mocht blijken dat in die richting iets gedaan kan worden, des te beter; men neemt dat als winst, maar elk stelsel, dat daarop rekent, moet verworpen worden".

Deze uitspraak overigens latende voor hetgeen zij is, komen wij alleen op tegen de bewering: dat men een partijgangersoorlog *alleen* in zijn eigen land kan voeren.

In onze brochure: *De verdediging van Java zonder Marine* zeiden wij:

„In goed geleide guerillastreken zien wij voor de verdediging van Java eene groote kracht. Op Java, waar wij thuis zijn, kunnen wij den guerillaoorlog tegen een buitenlandschen vijand *zeer* goed voeren. Op Atjeh hebben wij het niet kunnen doen; *daar waren wij ook niet* thuis en daar stonden wij tegenover eene bevolking die haar geboortegrond, dus waar *zij thuis behoort*, aan ons betwistte".

Wij gelooven wel, dat bij eene verdediging van Java, een guerillaoorlog mogelijk is; maar dan moeten in vredestijd daarvoor de noodige maatregelen genomen worden.

De evenbedoelde spreker meent dat wij bij eene verdediging van Java, *zelfs niet eens op den partijgangersoorlog* mogen rekenen; wij waren van oordeel dat wij bij eene verdediging van dat eiland, een grooten steun in goeduitgevoerde partijgangersstreken zouden kunnen vinden.

Een guerilla oorlog is dikwijls een partijgangersoorlog, maar toch bestaat er groot onderscheid tusschen beide.

Partijgangerskorpsen behoeven niet altijd uit de bevolking

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

getrokken te worden, niet altijd guerillakorpsen te zijn. Bijna elke oorlog van de laatste eeuwen kan goede partijgangers aanwijzen.

In vele gevallen, zelfs in de meeste, worden de partijgangers-detachementen *niet* uit de bevolking getrokken, bestaan zij *niet* uit guerillas, maar worden zij uit het opereerende leger genomen.

Rustow geeft de ondervolgende zeer goede definitie van den partijgangersoorlog:

„Parteien werden von den Heeren oder einzelnen Armeekorps entweder nur für eine *kurze bestimmte Frist* und für *eine bestimmt begrenzte einfache* Aufgabe entsendet, wie z. B. die Besetzung einer Stadt, die Wegnahme eines feindlichen Convois, die Störung einer feindlichen Fouragirung, die Geleitung eines Convois oder Deckung einer Fouragirung oder sie werden entsendet für eine *lange Zeitfrist*, mit einer ausgedehnteren und allgemeineren Aufgabe, welche sich wesentlich bezieht auf das Unsichermachen von *Flanken und Rücken* des gegnerischen Heeres, womit immer das Einziehen von Nachrichten über den Feind oder von detachirten Korps unserer Armee aus Entfernungen, in welche der gewöhnliche Nachrichtendienst seiner gewöhnlichen Organisation nach nicht reicht, verbunden sein kann. Es können nun auch Parteien im Rücken der *eignen* Armee oder in deren Flanken entsendet werden, um das Treiben der jetzt eben erwähnten feindlichen einzuschränken, unmöglich zu machen, um dieselben aufzuheben.

Die mit *bestimmter einfach begrenzter* Aufgabe entsendeten Parteien erhalten diejenige Zusammensetzung nach Waffengattungen, diejenige Stärke und etwa nothwendige besondere Organisation und Ausrüstung, welche sich aus ihrer Spezialaufgabe ergibt.

Als *Basis* ihrer Operationen haben sie das Heer oder das Armeekorps zu betrachten, von welchem sie entsendet worden sind; mag dieses sich nun in *Stellung* befinden oder mag es in *Bewegung* sein. Die detachirte Partei wird stets die Verbindung mit demselben zu erhalten suchen müssen und ihre Operationslinien sind bestimmt durch die Lage des *bestimmten Objektes* ihrer Thätigkeit *einerseits* und den jedesmaligen Standort des entsendenden *Armee korps andererseits.*

„Fur die mit *allgemeinerer Aufgabe für lange Zeitfristen* entsendeten Parteien wird stets auch als *Hauptregel* diejenige festzuhalten sein, dasz sie als Basis ihrer Operation das *eigene Heer* oder das Armeekorps anzusehen haben, von welchem sie entsendet worden sind, dasz sie also mit diesem *Verbindung* halten sollen. Dieser Bedingung ist, wie man leicht sieht, nur sehr *ideell*, nicht *materiell*, in dem Falle zu entsprechen, in welchem ein Parteigängerkorps im Rücken des feindlichen Heeres agiren soll, in dem

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Falle also gerade, wo sich für ein Parteigängerkorps die fruchtbarste, lohnendste Aufgabe, der weiteste Boden findet". (1)

Hoe, ten behoeve van den partijgangersoorlog, zelfs zeer kleine detachementen, op verren afstand van het opererende hoofdleger kunnen worden uitgezonden, leert de krijgsgeschiedenis op menige bladzijde.

Een paar voorbeelden slechts:

„Pendant les deux campagnes de 1806 et 1807, nos hussards furent de vrais partisans. Lasalle semble avoir soufflé à chacun d'eux sa bravoure, son audace, son intelligente initiative. La plaine baltique est parcourue en tous sens par ces infatigables cavaliers. Ainsi tandis que le 3e corps, au début de novembre, séjournait à Francfort sur l'Oder, des détachements de sa cavalerie légère poussaient en Pologne jusqu' à quarante lieues du front, et un parti de 100 chevaux, du 1e chasseurs, pénétrait en Silésie et y ramassait des prisonniers. A la tête de ces détachements brillent surtout Piré, Curély, Lamarche, Maignet, etc., encore officiers subalternes, mais bientôt élevés à des grades plus dignes de leur valeur.

. . . . . .

„On jugeait de même dans les hautes conseils militaires du roi de Prusse, avant les coups de foudre d'Jéna et d'Auerstaedt. Le généralissime datait de la guerre de Sept-Ans. Il était imbu des principes de Frédéric. C'est par de savantes manœuvres que l'on comptait triompher de Napoléon. Mais, deux défaites, le même jour suffisent, pour ruiner l'armée prussienne. Le roi, fuyant jusqu' aux limites extrêmes de ses possessions, cherche un asile dans les rangs russes. L'honneur de l'armée prussienne se réfugie dans quelques partisans qui veulent encore lutter, même sans espoir. Schill, Wedel, Hirschfeld se mettent à la tête de troupes légères et ne cessent d'inquiéter la ligne des communications françaises qui se déroule de Mayence à Varsovie.

. . . . . .

„Les partisans prussiens incommodaient suffisamment la grande armée, pour que l'empereur écrivît le 12 Mars 1807, à Lefebvre, alors occupé au siège de Dantzick: „Si vous avez des officiers saxons intelligents, donnez-leur 2 ou 300 chevaux et promettez leur la croix de la Légion d'honneur s'ils arrêtent les partisans." Le plus célèbre de ces partisans était alors le baron de Kakow." (2)

In ons verdedigingsstelsel van Java (3) hebben wij de organi-

---

(1) Rüstow. *Die Lehre vom kleinen Kriege.*
(2) A. Quinteau. *La guerre de surprises et d'embuscades.*
(3) *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

satie van 20 lichte compagnieën Infanterie voorgesteld. Dit aantal van 20 moet, zooals wij reeds in onze lezing in de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap opmerkten, (1) als een minimum worden beschouwd. Dit aantal moet, door den tijd tot het grootst mogelijke cijfer worden opgevoerd. (2)

„Le 15 Octobre 1872, le général Ricotti, ministre de la guerre d'Italie, faisant décider la création de quinze compagnies alpines devant être affectées à la défense de la frontière franco-italienne. Depuis dix-sept ans que cette création a été faite, nos voisins n'ont cessé un seul instant de la perfectionner. „Ils ont introduit dans l'organisation des corps de montagne," ainsi que l'a écrit un savant critique militaire, „au triple point de vue des effectifs, de „l'instruction pratique et de la préparation complète à la guerre, tous les per„fectionnements nécessités par les conditions dans lesquelles se dérouleront „vraisemblablement, les compagnes futures."

„Le petit corps de quinze compagnies seulement formé en 1872 a fait rapidement „boule de neige" et il comprend aujourd'hui sept régiments constituant vingt-deux bataillons et soixante et quinze compagnies avec un effectif total de 10.000 hommes présents sous les drapeaux.

„Un décret royal du 22 mars 1885 a établi définitivement la répartition de ces troupes alpines: la frontière des Alpes, qui s'étend en un giqantesque demi-cercle de Savone à Trieste, a été divisée en vingt-deux circonscriptions, chacune correspondant à un bataillon. Mais c'est la France qui est spécialement surveillée, d'ailleurs, toutes les sommes, tous les millions votés par le Parlement italien depuis un certain nombre d'années pour assurer, soi-disant, la sécurité du pays, ont été uniquement consacré à renforcer les défenses de la frontière franco-italienne.

„Le recrutement des troupes alpines italiennes est fait avec le plus grand soin; ce recrutement est essentiellement régional. Les 75 compagnies sont composées de montagnards nés sur le sol qu'ils sont appelés à défendre, et connaissant par conséquent le pays dans ses moindres détails. Ce sont des hommes robustes, comme il en naît dans les montagnes, habitués dès leur

---

(1) Vergadering van 20 Dec. 1888.

(2) Wanneer men een voldoend aantal compagnieën lichte infanterie heeft georganiseerd en geoefend, zooals wij wenschen, dan zou men ze niet eens alle voor de verdediging behoeven te gebruiken. In tijd van oorlog zouden enkele, ter handhaving van rust en orde, in de minder rustige residentiën en op de uiterste grenzen van het land kunnen samengetrokken worden; b. v. een drietal compagnieën op de grens van de Preanger en Bantam en een drietal compagnieën in den Oosthoek. Elk verzet zou dan in zijne geboorte gesmoord kunnen worden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

enfance à fouler le sol inégal des vallées ou à gravir les pentes raides des monts; ils possèdent une agilité peu commune qu'accroissent encore des exercices incessamment répétés, les préparant à la rude vie du soldat en campagne.

„En hiver, les troupes alpines italiennes tiennent garnison dans les villes et les bourgs voisins de la frontière. Dès que la saison le permet, elles se rendent dans la haute montagne où elles passent plusieurs mois à étudier et à parcourir les secteurs de défense auxquels elles sont attachées. Elles font des manœuvres speciales: défense de cols, de chemins, de passages, ascension de points escarpés, appréciation des distances, etc. Elles sont chargées de la défense mobile des Alpes et de la surveillance des vallées et chemins y aboutissant; les montagnes, où elles séjournent presque incessamment, deviennent ainsi pour elles le théâtre permanent d'exercices stratégiques. Il n'est pas douteux que ces troupes spéciales ne soient, en temps de guerre, d'un grand secours à l'armée italienne.

„Leurs officiers, choisis spécialement, explorent continuellement le pays, complètent et rectifient les cartes, apprennent les noms des lieux, des passages, étudient les points d'attaque et de défense, les moyens d'enlever ou de tourner une position, apprécient enfin à leur juste valeur les difficultés qui, tout d'abord, peuvent sembler insurmontables à un homme étranger au pays. Plusieurs de ces officiers sortent de l'école supérieure de guerre." (1)

De lichte veldcompagnieën moeten ook zoo mogelijk van eene voor haar geschikte artillerie voorzien zijn. Het „canon à tir rapide" beveelt zich misschien daarvoor aan.

„Les canons à tir rapide pourront rendre de grands services en accompagnant les corps indépendants de cavalerie envoyés à un jour de marche ou plus en avant de l'armée . . . . . .

. . . . . .

„Enfin, les canons à tir rapide, en raison de leur extrême mobilité, n'entraveront en aucune façon les mouvements de la cavalerie à laquelle ils sont attachés.

„Ces canons peuvent encore trouver leur utilité dans les batteries accompagnant l'infanterie." (2)

De lichte veldcompagnieën zullen bij eene verdediging van Java, wanneer zij goed gewapend (3) en geoefend zijn, *voor-*

(1) Emile Camau. *La guerre dans les Alpes.*

(2) J. Malengreau. *L'artillerie à l'exposition de* 1889.

(3) Zie aangaande de bewapening der lichte Infanterie onze brochure : *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

namelijk in den partijgangersoorlog, uitstekende diensten kunnen bewijzen.

De eventueele volkswapeningen moeten zich bij deze compagnieën aansluiten.

Aan de oefening dezer compagnieën moet de grootst mogelijke zorg worden besteed.

Zij moeten, wat het schieten betreft, voornamelijk geoefend worden in het vereenigd vuren: het bundel- en het salvovuur, ook op verre afstanden. De oefeningen in het individueel vuren moeten op den achtergrond treden.

„Die Wirkung dieser modernen Waffen" [magazijngeweren klein kaliber met rookzwak buskruit] „ist eine so grosze, dasz selbst Schützenlinien auf das Höchste gefährdet sind, wenn sie sich nicht eines deckenden Geländes bedienen können. Nehmen wir selbst an, dasz die beiderseitigen Artillerien sich gegenseitig in Schach halten, so kann die Infanterie des Vertheidigers bis auf 2000 m. doch ein so wirksames Massenfeuer abgeben, dasz die zum Angriff sich vorbewegende Schützenlinie bald den groszten Verlusten ausgesetzt sein wird, zumal sie nicht daran denken darf, das Feuer zu erwidern, weil der eingegrabene Vertheidiger nur Kopfziele bietet." (1)

Voornamelijk moeten de lichte veldcompagnieën geoefend worden in het *lang en snel marcheeren*. Bij goede wegen moeten zij ten minste 6 k. m. in het uur kunnen afleggen. Men moet het bij haar zoo ver trachten te brengen, dat 8 en 10 uren marcheeren in het etmaal, *en dit gedurende eenige dagen achtereen, geen zeldzaamheid meer is.*

Ook zullen zij geoefend moeten worden om lang in den versnelden pas en in den looppas te marcheeren. Zij moeten in den versnelden pas, met gemak één uur lang kunnen loopen, en in den looppas $^1/_4$ uur. Na eene dergelijke oefening moeten zij nog zóó op adem zijn, dat zij onmiddellijk daarna een vrij goed gericht salvovuur kunnen afgeven.

Ook moeten deze compagnieën de nachtmarschen ijverig beoefenen.

---

(1) Georg Freiherr von der Goltz. *Selbständige Patrouillen. Eine Forderung der Tactik der neuen Waffen und des rauchschwachen Pulvers.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

„Die Felddienstordnung enthält in ihrem über die Uebungen im Felddienst handelnden Theil folgende Stelle: „Nacht übungen sind für das Ueben des Sicherheitsdienstes unentbehrlich, auch gehören Märsche *und Gefechte bei Nacht zu den nicht seltenen Vorkommnissen im Kriege*, deren besondere Schwierigkeiten und Eigenart einen beachtenswerthen Gegenstand der Uebung bilden."

„Dasz die Nachtgefechte zu den nicht seltenen Vorkommnissen gehören, werden auch die hier folgenden Ausführungen nachweisen. Sie würden es in noch sehr bedeutenderem Masze thun, wenn ich auf das umfangreiche Gebiet des Kleinen Krieges hätte eingehen wollen, in welchem der nächtliche Ueberfall eine so grosze Rolle spielt. Gewisz war in allen bisherigen Feldzügen auf dem Gebiet des Groszen Krieges das Nachtgefecht nur ein ausnahmsweises Ereignisz und nur in Festungs- und in Positionskämpfen, wie namentlich auch im Kleinen Kriege, eine häufigere Erscheinung. Sicher wird es auch bei zukünftigen Feldzügen im Wesentlichen so bleiben.

„Immerhin drängt sich der Gedanke auf, ob in Folge der Vervolkommnung aller Schuszwzaffen und der Artilleriegeschosse, sowie in Folge der gesteigerten Bedeutung der Artillerie die Gefechtsleitung fortan nicht *häufiger* als bisher vor den Entschlusz gestellt werden dürfte, — selbstverständlich nur wo die besondere Lage überhaupt dazu anregt — dem verlustreichen, im Gelingen fraglichen Angriff am hellen Tage das nächtliche Unternehmen vorzuziehen, in der Nacht zu versuchen, was der Tag zu versagen scheint oder bereits versagt hat." (1)

Bij de lichte veldcompagnieën moeten prijzen worden uitgeloofd, *niet* voor het goed schieten, *maar voor het goed marcheeren.*

Gedurende drie maanden van het jaar, in den drogen moesson, moeten deze compagnieën uitsluitend in het marcheeren geoefend worden. De oefeningen in het beoordeelen der afstanden, kunnen met die in het marcheeren gepaard gaan.

Die in het schieten [voornamelijk gevechtschieten], in het aanleggen van vluchtige werken, het vervaardigen van loopbruggen enz. (2) kunnen in de overige maanden van het jaar plaats hebben.

In de drie bovenbedoelde maanden gaan de compagnieën, gedurende eenige opvolgende dagen van de week, 's morgens zeer vroeg uit hare garnizoensplaatsen, voor eenige uren, op marsch. Het eten, dat des nachts gekookt is, wordt mede-

(1) CARDINAL VON WIDDERN. *Das Nachtgefecht im Feld und Festungkrieg.*
(2) Zie onze brochure: *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

genomen. De marschen gaan niet alleen over gebaande wegen, maar ook over voetpaden en het meest ongebaande terrein: berg op, berg af.

Gedurende dien tijd moeten er, ten minste eenmaal in de week, lange nachtmarschen worden gemaakt.

Aangaande de plaats gehad hebbende [zoowel dag- als nacht] marschen en de daarbij gehouden oefeningen, kleine tactische onderstellingen, moeten nauwkeurige aanteekeningen [in een journaal] worden gehouden.

Elke compagnie verlaat eenmaal in het jaar, voor eene maand lang haar garnizoensplaats en trekt de residentie, waarin zij gelegerd is, (1) in verschillende richtingen door.

De bagage en gereedschapskarren worden dan medegenomen.

Het civiel bestuur zorgt voor huisvesting, de compagnieën zorgen zelve voor hare voeding.

Om in geval van oorlog zooveel mogelijk van de volkswapeningen verzekerd te zijn, en alsdan hare organisatie mogelijk te maken, bevelen wij de hierondervolgende maatregelen aan.

Men geve jonge, aanzienlijke Javanen, [zonen van regenten en andere hoofden] die daar prijs op stellen, de gelegenheid om met de officiersuniform te kunnen pronken.

Daartoe worde in Midden-Java, in den geest van de school tot opleiding van Inlandsche geneeskundigen, eene militaire school, met 2 jarigen cursus, voor Indische hoofden gesticht.

Nadat de kweekeling aldaar zijne studie heeft volbracht, ontvangt hij den honorairen rang van officier, 1e of 2de luitenant, en klimt *langzaam* op tot den rang van majoor. Daar de Regenten geassimileerd zijn aan den rang van luitenant-kolonel, zoo is het raadzaam, om bij bevordering van deze officieren beneden dien rang te blijven.

Aan deze Inlandsche officieren, waarvoor eene organieke

(1) Zie onze brochure: *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

sterkte moet worden bepaald, behoeven in tijd van vrede geen groote verplichtingen te worden opgelegd; zij behoeven zich slechts op de hoogte te houden der reglementen, en, zoo dit mogelijk is, (1) eene enkele maal in het jaar de militaire oefeningen bij te wonen.

Indien een oorlog met een buitenlandschen vijand uitbreekt, moeten zij zich na oproeping, onmiddellijk bij het departement van oorlog aanmelden, waar zij hunne instructiën ontvangen.

De hoofdinhoud van deze instructie zal moeten zijn: Het werven, commandeeren en leiden van vrijkorpsen, die door het gouvernement gewapend, betaald en gevoed worden.

Elk man moet een duidelijk zichtbaar teeken dragen, bijv. een rooden band om den arm of een rooden hoofddoek.

De hoofden moeten, door enkele Europeesche officieren en eenig Europeesch kader, in het commandeeren, leiden en administreeren van hunne korpsen ondersteund worden. Voor een gedeelte, zoo mogelijk voor het kleinste gedeelte, moet het Leger hierin voorzien; het grootste gedeelte moet op eene andere wijze gevonden worden.

Subalterne officieren, die, omdat hun diensttijd verstreken is of om andere redenen, den dienst wenschen te verlaten, moeten in de gelegenheid gesteld worden, om, wanneer zij nog gezond van lijf en leden zijn, tot hun 50 levensjaar, als *reserve officieren* in dienst te blijven. Hiervoor genieten zij boven hun pensioen. eene zekere toelage.

Zij zullen aan de ondervolgende verplichtingen moeten voldoen:

Zich op Java vestigen.

Aan het departement van oorlog steeds kennisgeven van de plaats waar zij verblijf houden.

Zoo zij zich in een garnizoensplaats of in de nabijheid

---

(1) Dit kan alleen van hen geeischt worden wanneer zij in, of in de nabijheid van eene garnizoensplaats wonen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

daarvan hebben gevestigd, een enkele maal in het jaar de oefeningen der troepen bijwonen.

Zich op de hoogte houden van de militaire instructiën en reglementen.

In geval van het uitbreken van een oorlog met een buitenlandschen vijand, zich, onmiddellijk na oproeping, melden bij het departement van oorlog.

Geheel op dezelfde wijze en onder dezelfde voorwaarden kan eene categorie van *reserve-onderofficieren* in het leven geroepen worden.

Men wil bij het Indische leger hier en daar *kleine* verbeteringen aanbrengen, *groote* verbeteringen *echter niet*. Vooral mogen er geen veranderingen plaats hebben, die *niet* op den bestaanden, ouden, vermolmden grondslag rusten. Zoo blijft alles bij het oude, dat uitgediend en daardoor slecht is geworden. . . . . Kan het onverstandiger?

Wanneer men in het verjongde Europa zoo gedacht had, als men in Indië en ook hier te lande omtrent Indische militaire zaken *steeds gedacht* heeft en *nog denkt*, dan zouden zeker niet die grootsche veranderingen in bijna alle legers hebben plaats gehad, die men thans zoo bewondert.

Sedert wij den Indischen archipel voor de tweede maal bezitten, dat is $^3/_4$ eeuw, heeft er geen ingrijpende verbetering in de organisatie van het Leger plaats gehad.

Zoo werd de bewapening van de Infanterie van het Leger eerst verbeterd, nadat een langer uitstel onmogelijk was geworden, nadat een langer uitstel *misdadig* zou geweest zijn.

Het grootste gedeelte der Infanterie van de eerste expeditie naar Atjeh moest zich nog met voorlaadgeweren behelpen. Wie zal het zeggen, hoeveel beter zij zich had kunnen verdedigen, wanneer zij in het bezit ware geweest van een achterlaadgeweer? . . . . Wie zal het zeggen, hoeveel minder dooden wij dan, door klewanghouwen veroorzaakt, zouden hebben gehad? . . . .

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Elke verbetering die in het Indische leger werd ingevoerd, moest *afgeperst* worden. — En, o ongeluk! de veranderingen, die verbeteringen heetten te zijn, waren dit niet altijd.

Wij herinneren slechts:

Aan de depôtbataljons, die de kapitein BEEGER den naam van rekrutenbataljons wil geven. Wij hebben aangaande deze *rekruten-magazijnen* in onze brochures: *De Indische Infanterie* en *De Indische Infanterie, Nadere beschouwingen*, reeds het noodige gezegd.

Aan de bataljons van te geringe sterkte.

Aan de kaderscholen.

„Was nun die *Tradition* angeht, so hat dieselbe eine hohe Bedeutung und verdient gewisz aufmerksame Pflege in Allem, was die Geschichte eines Heeres und dessen einzelner Truppentheile, den richtigen Waffenstolz, die Ueberlieferungen der Ehre und des Ruhmes betrifft, aber in technischen und taktischen Dingen soll man sich billigerweise nicht auf sie berufen. Sonst würde man volgerichtig niemals von dem Spiesze oder dem Gewalthaufen losgekommen sein". (1)

De depôtbataljons en kaderscholen hebben geen *traditie*. Men kan ze dus gerust afschaffen.

De overige bataljons kunnen gereorganiseerd en versterkt worden, zonder in het minst hunne *traditie* aan te randen.

Door het supprimeeren (2) van de detachementen Pradjourits, de Barisans van Madura, de schutterijen op Java en nog enkele andere korpsen, die alle zeer weinig hebben bijgedragen tot den roem van het Indische leger, zal toch zeker de *traditie* van dat Leger niet geschaad worden.

Bij de Indische Infanterie kunnen tal van verbeteringen worden aangebracht, zonder dat hare *traditie* in het minst zal worden aangerand.

De overgroote moeielijkheid om ten behoeve van het Indische leger verbeteringen te erlangen, zal wel de oorzaak zijn, dat zoo-

(1) *Beiheft zum Militär Wochenblatt*, von ESTROFF.

(2) Zie: *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

vele kundige militairen hunne eischen, ten behoeve van dat Leger, hoe langer hoe lager stellen. *Wij gelooven dat dit hoogst verkeerd is. In hunne eischen mogen zij niet beneden hetgeen noodzakelijk is, gaan.*

Zij, die voor de belangen van het Leger en de verdediging van de Koloniën moeten waken, zullen zich dan ten minste niet, ten einde hunne *indolentie te rechtvaardigen*, op hen kunnen beroepen.

„Doch, al is onze regeling in alle opzichten duurder, wij laten ons daardoor niet weerhouden onze meening openbaar te maken, want hoezeer het gebruik van halve maatregelen steeds afkeuring moet verdienen, nergens is aan hunne toepassing een zoo groot gevaar verbonden, als bij alle zaken, welke tot het krijgswezen in betrekking staan.

„Indien namelijk het doel, dat men zich met de vestiging en instandhouding van het krijgswezen gesteld heeft, gemist wordt; d. i. indien het blijkt, dat dit laatste der Regeering niet die middelen heeft kunnen verschaffen, welke noodig zijn om de rechten van den Staat te handhaven, dan loopt de onafhankelijkheid van den laatste, bij iederen aanslag, welke daarop gewaagd wordt, gevaar.

„Maar niet alleen de groote omvang van het gevaar dwingt reeds tot het aanwenden der juiste, dat zijn dus geen *halve* maatregelen, er komt bij, dat wanneer de ongenoegzaamheid der verkregen uitkomsten *feitelijk* blijkt, de onmogelijkheid ontbreekt om de begane fouten nog tijdig te herstellen.

„Belangrijke fouten in de legerinrichting kunnen, gedurende de tegenwoordig zoo snel verloopende oorlogen, niet verbeterd worden.

„Verder neme men in acht, dat, uit een moreel oogpunt, geen regeering zich tot het voeren van een oorlog — zelfs een verdedigings-oorlog — gerechtigd *kan* achten, als zij niet de vaste overtuiging heeft, alles gedaan te hebben, wat denkbaar is, om de weerbaarheid van den Staat zoo groot mogelijk te doen zijn.

„Want het mag ten hoogste immoreel geacht worden om duizenden aan den dood te offeren, duizenden voor hun leven verminkt of in hun gezondheid geknakt te doen worden, om de tallooze rampen welke een oorlog onvermijdelijk met zich brengt, over geheel een volk te doen komen, zoolang men niet zeggen kan: „het mogelijke is verricht."

„Een volk, dat te zorgeloos of te flauwhartig is om zich in vredestijd die offers te getroosten, welke noodig zijn om tot den oorlog voorbereid te zijn, heeft niet langer recht op een zelfstandig bestaan en, hoezeer het ook zou getuigen van een groot, zedelijk verval, achten wij het beter, dat een dergelijk volk zijn rol consequent afspele, en dus bij naderend oorlogsgevaar aan alle

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

eischen der tegenpartij — zelfs de meest vernederende — voldoet, dan dat het *dan* duizenden offers vraagt voor een reeds van den aanvang verloren zaak.

„Tot verdediging van een zóó heilig goed als het onafhankelijk volksbestaan is, moet beschikt kunnen worden over de uiterste krachtsinspanning, waartoe het volk op elk gebied in staat is". (1)

Deze woorden zijn in vele opzichten ook op de verdediging van Java van toepassing.

Onder de regeering van Frederik Wilhelm II en Frederik Wilhelm III bracht Pruisen in de organisatie en oefeningen van zijn leger wel verbeteringen aan; zij waren echter *geheel* onvoldoende. Men ging met den tijd niet mede, men miskende het gevaar dat van uit Frankrijk dreigde.

De ongelukkige veldslag van Jena en zijne *allernoodlottigste gevolgen* voor Pruisen zijn bekend.

In zijn hoogst belangrijk werk: „Rossbach und Jena", toont de baron Colmar v. d. Goltz op overtuigende wijze aan, dat de regeering de ongelukken, die in dien tijd over Pruisen gekomen zijn, zoo niet geheel dan toch voor het grootste gedeelte had kunnen voorkomen.

Pruisen heeft zich weder opgericht. Zullen wij, wanneer wij zoo'n „nekslag" ontvangen, ons kunnen oprichten? . . . . Wij twijfelen daaraan!

Laat ons dus in tijds ervoor zorgen, dat wij zoo'n „nekslag" kunnen pareeren.

Vroeger werd Java veroverd en ons teruggegeven; wij kunnen niet hopen dat de staatkundige toestand van Europa voor ons weêr zoo gunstig zal zijn. — De staatkunde der groote mogendheid, die in de toekomst Java verovert, zal wezen: *om er te zijn en te blijven*!

---

(1) Vox Clamantis *Het Leger als deel der staatsgemeenschap.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

III.

In onze brochure over *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand*, zeiden wij:

„De hoofdstellingen, dus de punten waar men den vijand met de hoofdmacht een gevecht zal kunnen aanbieden, moeten in het binnenland gelegen zijn. Ook deze stellingen zullen, althans voor zoover dit mogelijk is, op de detailkaarten geprojecteerd moeten zijn Daarenboven moeten van deze stellingen nog afzonderlijke kaarten worden vervaardigd, die ook nauwkeurig de afstanden in het voorterrein aangeven.

„Hier moeten de noodig geachte tijdelijke werken door de pionniers reeds in tijd van vrede worden daargesteld, en wel zoodanig, dat, bij het uitbreken van een oorlog, daaraan slechts de laatste hand behoeft gelegd te worden. Ook zullen hier reeds in tijd van vrede de noodige materialen, ijzer, hout enz. voor bekleedingen, blindeeringen, versperringen enz., aanwezig moeten zijn. Evenzoo het noodige geschut.

„De hoofdstellingen mogen *vooral* niet omgetrokken kunnen worden, zij mogen echter het offensief niet beletten, een terugtocht moet gemakkelijk kunnen geschieden.

„Om het tactisch omtrekken der stellingen te beletten, zullen vele wegen onbruikbaar worden gemaakt, vele bruggen moeten worden opgebroken."

En op eene andere plaats:

„Daar eene landing te Batavia, Semarang of Soerabaja kan verwacht worden, zoo zullen de hoofdstellingen ten Zuiden van deze hoofdplaatsen gelegen moeten zijn

„Voor Batavia in de residentie Preanger Regentschappen.

„Voor Semarang in de residentie Kadoe.

„Voor Soerabaja-Grissee in de residentie Kediri of Madioen.

„Het leger moet daarom in *drie groote legergroepen*, in dezelfde residentiën als waarin deze hoofdstellingen gelegen zijn, opmarcheeren. De groepen moeten front naar het Noorden maken."

„Een groep zal derhalve geplaatst worden in de Preanger, met vooruitgeschoven detachementen in de richting van Batavia;

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

„een groep in Kadoe, met vooruitgeschoven detachementen in de richting van Semarang;

„een groep in Madioen of Kediri, met vooruitgeschoven detachementen in de richting Soerabaja-Grissée."

„De spitsen der drie groepen moeten gevormd zijn uit Cavalerie en lichte Infanterie."

De hoofdstellingen, waarin het Leger zich á outrance verdedigen moet, zijn derhalve, volgens ons verdedigingsstelsel, zooveel mogelijk naar het Zuiden teruggetrokken.

De haven van Tjilatjap moet daarbij in zoo'n toestand worden gebracht (1) dat de vijand er niet aan denken zal om daar te landen, hetgeen natuurlijk niet belet dat de verdediger maatregelen nemen moet voor het geval dat die landing toch plaats heeft.

Het leger moet volgens ons verdedigingsstelsel in drie groote groepen opmarcheeren; er moeten dus ook drie groote groepen versterkingen zijn.

Deze versterkingen kunnen reeds in tijd van vrede zoo worden aangelegd, dat, wanneer dit noodig is, daaraan nog slechts de laatste hand behoeft gelegd te worden; een voldoend aantal materialen vooral chicane-middelen, moet daartoe steeds beschikbaar zijn.

De vluchtige werken, tusschen de tijdelijke werken noodig, worden eerst aangelegd, wanneer het landingspunt voldoende bekend is

In hoever men ten behoeve van het in verdedigbaren staat brengen van stellingen, in de toekomst van veldpantserkoepels gebruik zal kunnen maken, durven wij niet beslissen. Daaromtrent is het oordeel van BRIALMONT niet gunstig.

„„Il est permis de se demander, dit le général bavarois von Sauer, s'il ne serait pas plus judicieux de préparer les matériaux pour improviser une place répondant aux besoins du moment et aux derniers progrès accomplis, et située sur le point où son action serait le plus efficace.

(1) Men kan door *de merken* weg te nemen, eene landing te Tjilatjap voorkomen. Zie onze brochure: *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

„„Une *forteresse mobile* ne serait autre chose qu'un grand dépôt de tous „les matériaux nécessaires pour créer une place du moment. On les entrepo- „serait à un nœud de voies ferrées qui serait en même temps une grande ville."

„Au nombre des partisans de ces forteresses se trouve le général PIERRON, qui s'exprime ainsi:

„„Une armée peut aujourd'hui porter avec elle un rempart mobile dont „elle pourra se couvrir là où le besoin s'en fera sentir, si elle est munie d'ex- „plosifs propres à ouvrir rapidement de longues tranchées dans le sol."

„Pour rendre cette idée plus facilement réalisable, le lieutenant-colonel SCHUMANN a inventé de petites coupoles à éclipse de 1m 30 de diamètre, pouvant être transportées et conduites aux endroits qu'elles doivent occuper, à l'aide d'un seul cheval, sur un véhicule à deux roues. Ces coupoles ne pèsent que 900 kilogrammes et sont armées d'un canon de 37 millimètres tirant 20 coups par minute. Deux hommes suffisent pour en assurer le service. Le cuirassement n'a que 25 millimètres d'épaisseur; il ne peut donc résister qu'aux balles et aux petits éclats d'obus.

„Le major SCHEIBERT prétend que „ces coupoles ont fait faire un grand pas en avant à la fortification en lui donnant la souplesse que l'art de la guerre moderne exige impérieusement;" c'est-à-dire en permettant d'ériger des places fortes, au moment du besoin, sur les points où il est utile d'en avoir, soit dans l'offensive, soit dans la défensive. L'auteur allemand veut qu'on établisse à cet effet de grands dépôts centraux, non fortifiés, pour canons lourds, coupoles légères et wagons spéciaux servant à transporter rapidement canons et coupoles à pied d'oeuvre."

„Bien mal inspiré serait l'ingénieur qui, avec de pareilles coupoles et des matériaux tenus en réserve dans des dépôts, s'engagerait à construire des places de guerre, aujourd'hui surtout que les armées n'ont besoin que de cinq à six jours pour se mobiliser et du même laps de temps pour opérer leur concentration stratégique." (1)

Met dergelijke uitvindingen is het echter reeds zoo dikwijls gebeurd, dat deskundigen hetgeen zij in den aanvang afkeurden, later moesten roemen, dat het niet zoo onwaarschijnlijk kan geacht worden, dat de veldpantserkoepels nog eene toekomst hebben; mocht dit het geval zijn, dan zullen zij misschien zeer goed in ons verdedigingstelsel passen. Hoe het ook zij, de hoofdstellingen moeten zoo sterk mogelijk worden gemaakt. Vooral moet men zijn kracht in goed gekozen en goed aangelegde chicane-middelen zoeken, waaronder wij ook mijnen met

(1) BRIALMONT. *Les régions fortifiées*..

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

brisante springmiddelen geladen rekenen. De aanvaller moet gedwongen worden om *veldbelegeringsmaterieel* mede te voeren.

Wij zeiden, dat de tijdelijke werken reeds in tijd van vrede zoodanig worden aangelegd, dat daaraan, wanneer dit noodig is, slechts de laatste hand behoeft gelegd te worden. Dit kan opvolgend van jaar tot jaar door de pioniersbataljons (1), geholpen door de Infanterie van het naastbij liggend garnizoen geschieden. Op dezelfde wijze kunnen de reeds aangelegde versterkingen op profiel gehouden worden.

De vooruitgeschoven stellingen behoeven niet alleen uit vluchtige werken, maar kunnen in vereeniging met deze ook uit tijdelijke werken bestaan, die reeds in vredestijd worden opgeworpen. Men doet dit op dezelfde wijze als voor de tijdelijke werken in de hoofdstellingen gezegd is.

Het is moeielijk te bepalen hoever de laatste verschansingen, namelijk de vooruitgeschoven stellingen die het dichtst bij de hoofdstellingen gelegen zijn, van deze verwijderd moeten blijven. Dit zal voornamelijk van het terrein afhangen. In deze zijn de ondervolgende woorden behartigingswaardig.

„Vielmehr wird der Vertheidiger bestrebt sein müssen, seine Stellung als nicht allzu stark erscheinen zu lassen. Und was noch besser wäre, er würde gern schwache Kräfte vorschieben, die den Gegner auf seine Stellung leiten sollten. Hieran aber hindert ihn mit Recht die Erfahrung der Kriegsgeschichte, welche das Gefahrvolle von Vorstellungen lehrt, die meistens nur dazu führen, dasz die Vortruppen in geschlagenen Zustande zurückfluthen, das Schuszfeld der Hauptstellung maskiren, den schnell folgenden Angreifer hinter sich herziehen und oft sogar Panik unter den eigenen Truppen hervorrufen." (2)

De vooruitgeschoven stellingen mogen niet door eene te groote macht bezet worden. (3)

---

(1) Zie onze brochure: *De Verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand.*

(2) Georg Freiherr von der Goltz. Selbständige Patrouillen.

(3) Alhoewel de vooruitgeschoven stellingen niet zoo hardnekkig behoeven verdedigd te worden als de hoofdstellingen, zoo zullen er zeker ook enkele van deze à outrance verdedigd moeten worden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De hoofdstellingen daarentegen moeten zoo sterk mogelijk gemaakt en zoo sterk mogelijk bezet worden. Alles moet in het werk worden gesteld om den vijand te dwingen de bezette hoofdstellingen in front aan te grijpen Eene omtrekking moet hem eenige marschdagen kosten. — Daarom zeiden wij in onze brochure: *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand*:

„Thans [n. l. wanneer de vijand geland is] zal ijverig, zoo mogelijk ondersteund door vrije koelies, aan de hoofdstelling [hoofdstellingen] en vooruitgeschoven stellingen worden gearbeid. De noodige wegen zullen worden onbruikbaar gemaakt, houten bruggen opgebroken, steenen bruggen vernield. Ook de spoorweg, waarvan de vijand zich bedienen kan, zal onbruikbaar worden gemaakt."

In onze lezing (1) zeiden wij:

„De vijand zou te Batavia, Semarang of Soerabaja landende, eenige naar het Zuiden [Westen] voerende wegen, al loopen zij ook niet door, kunnen benutten voor den eersten opmarsch van zijn leger. Ook zou hij op onderscheidene punten van de Noordkust (Oostkust) gelegen, in de nabijheid van het hoofddebarquementspunt, materieel als anderszins kunnen ontschepen, en verschillende naar het Zuiden (Westen) voerende wegen, van een zeker punt tot een zeker punt, als étapelijnen kunnen benutten. Dit alles moeten wij hem beletten. — Intijds moeten duizenden koelies zijn ingehuurd. Deze koelies zijn ter beschikking van de genie, worden gesteld onder genieofficieren en geniewerklieden, en in groote groepen verdeeld, die op bepaalde punten gestationneerd zijn. Is het landingspunt van den vijand bekend, dan worden de groepen samengetrokken, en vangt men *onmiddellijk* aan met het onbruikbaar maken der van te voren aangewezen wegen, en het zoo mogelijk inunderen van bepaalde terreindeelen. Het zal dan zeker te gelijkertijd noodig zijn, om, ten behoeve van onze lichte troepen, colonne wegen (marsch-colonnewegen) en voetpaden aan te leggen. De colonnewegen behoeven niet veel breeder te zijn dan een voetpad, en moeten om werk te besparen en gemakkelijker te kunnen verdedigd worden, zooveel mogelijk door de kampongs heen aangelegd worden; ditzelfde geldt ook voor de voetpaden. De marsch-colonnewegen behoeven derhalve niet zoo breed te zijn als de pionierkunst voorschrijft."

(1) Lezing in de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, dato 20 Dec. 1888.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wij wenschen den vijand derhalve te dwingen, om voor zijne operatiën, van slechts enkele, door ons te bepalen wegen, gebruik te maken

Wij kunnen de plaatsen, alwaar de hoofd- en vooruitgeschoven stellingen moeten worden gekozen, de juiste punten alwaar de tijdelijke werken moeten worden opgeworpen, *en dit is ook* natuurlijk, niet aanwijzen. *Een nauwkeurig plaatselijk onderzoek moet dit beslissen.*

Mocht men, nadat men zijne keuze bepaald heeft, wijziging willen aanbrengen, dan zal de schade, die daaruit voortvloeit, zeer gering zijn, want de pionierbataljons, geholpen door Infanterie, hebben ze bij *hunne jaarlijksche oefeningen opgeworpen.*

Zoo heeft men dan een verdedigingsstelsel, waarin men, wanneer dit noodig is, wijzigingen en verbeteringen kan aanbrengen.

Men kan de te verdedigen positiën van jaar tot jaar sterker maken, en daaraan, naarmate men het Leger organiseert en vergroot, de noodige uitbreiding geven.

Zonder al te groote kosten, kan men alle goede uitvindingen op het gebied van versterkingskunst, op deze positiën toepassen; ook zonder te groote kosten kan men langzamerhand eene geduchte positie artillerie (1) en een geducht materieel, ten behoeve van chicane middelen, enz verzamelen.

Men moet er voor zorgen dat men, afgescheiden van de bergartillerie (2), in de hoofdstellingen, over eene *zeer sterke positie* artillerie, zoowel kanonnen als mortieren, kan beschikken.

Men kan tegenwoordig zonder eene *zeer sterke* en *goede* artillerie geen stellingen meer goed verdedigen. De verdediger kan steeds overtuigd zijn, dat de aanvaller eene zeer sterke artillerie medevoert, ten einde de stellingen des verdedigers met vuur te kunnen *overstelpen. De artillerie is in het begin van het gevecht hoofdwapen.*

---

(1) Zie onze brochure: *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand.*

(2) Zie idem.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De lichte troepen kunnen zeer ver vooruitgeschoven worden (1). Uit deze troepen worden onze partijgangersdetachementen gevormd.

Wij hebben er reeds op gewezen hoever dergelijke detachementen, zelfs zeer kleine, van het hoofdleger kunnen worden vooruitgeschoven, en hoe zij in de flanken en den rug van 's vijands leger kunnen werkzaam zijn.

Mits de lichte troepen in voldoend aantal, in tijd van vrede goed gevormd en geoefend aanwezig zijn, verwachten wij, bij eene goede aanvoering, in den oorlog de grootste diensten van hen.

In tijd van vrede moet men vooral op de moreele vorming van den soldaat letten. Nog meer dan voorheen, zal in de toekomst, onder beschaafde volken, de oorlog, door de steeds volmaakter vuurwapenen en het rookzwakke buskruit, koelbloedige doodsverachting eischen. Men moet, door de vorming van den soldaat, er zorgvuldig voor waken, dat de groote oorlogsgevaren hem niet overvallen of verrassen.

Telkens en telkens moet bij de vredesoefeningen op deze groote gevaren gewezen worden. Door voortdurend op des soldaats moreel te werken, voortdurend op het verachtelijke van de lafhartigheid te zinspelen, moet men trachten hem op te leiden tot een *fanatiek* militair, die, wanneer het vaandel zich boven zijn hoofd ontplooid heeft, met gelatenheid, met kalme berusting den dood tegemoet gaat. De soldaat van den tegenwoordigen tijd moet van de gedachte doordrongen zijn, dat hij in den oorlog door de grootste gevaren omringd zal wezen; dan zullen deze hem niet verrassen. Een troepengedeelte (compagnie, bataljon, batterij) moet zich ten volle bewust zijn, dat wanneer het in het vuur gaat, 60 tot 75%, en misschien nog een grooter

(1) Zie onze brochure: *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

percent zijner sterkte, kan vallen. . . . . Hoe ver de mensch het in doodsverachting kan brengen, leert ons voornamelijk de geschiedenis der godsdiensten. De Turken zijn, voornamelijk omdat zij Mahomedanen zijn, goede soldaten (1).

„Dieses ist aber nur zu erreichen einerseits durch eine strenge aber gerechte Behandlung, andererseits, indem man die Untergebenen nicht nur zu Soldaten körperlich ausbildet, sondern zu solchen sie auch moralisch erzieht, ihnen Gesittung und Ehrgefühl, Vaterlandsliebe und Treue beibringt. Nur auf der Grundlage dieser Tugenden ist eine gute Disziplin zu erreichen. Ohne eine hervorragend gute Disziplin aber können wir nicht mit sicherer Aussicht auf Erfolg und mit gutem, reinem Gewissen in den Kampf ziehen. In der Waffentechnik, Zahl und Kriegserfahrung werden wir auf eine Ueberlegenheit über unsere Gegner ohne Weiteres nicht rechnen dürfen; mit der besseren Disziplin allein müssen wir das Uebergewicht erringen. Möge ein Jeder an seinem Platze dazu beitragen, dasz uns dieses Uebergewicht gesichert bleibe!" (2)

Er moeten achter de hoofdstellingen goede repli-stellingen zijn. In één woord, er moet gezorgd worden, dat de verdediging zoolang mogelijk gerekt kan worden.

Zoo dit doenlijk is, dan moet men den naar onze stelling oprukkenden vijand door eene sterke flankstelling bedreigen. Dit zal hem ophouden, of tot eene groote detacheering aanleiding geven. Onze lichte troepen zullen dan nog des te werkzamer kunnen zijn.

De goede stellingen, die als zoodanig kunnen dienen, moeten reeds in tijd van vrede aangewezen en voor zoo ver noodig ingericht worden. Een terugtocht van daar naar de hoofdstellingen moet door goede wegen gemakkelijk wezen.

„Une excellente position de flanc est celle que les Turcs ont créée en Bulgarie, sur le versant méridional des Balkans, et qui se compose des places de Silistrie, Roustschouk, Schoumla et Varna. „Ce quadrilatère," dit le général Jomini, „arrêta l'armée russe pendant toute la campagne de 1828

(1) In het *Militär-Wochenblatt*, 1889, vindt men een zeer goed geschreven artikel over de Turksche soldaten en den invloed, die het mahomedanisme op hunne koelbloedigheid in het vuur heeft.

(2) Georg Freiherr von der Goltz. *Selbständige Patrouillen.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

et l'eût empêchée d'arriver à Andrinople dans la campagne suivante, s'il y avait eu une bonne place forte en arrière des Balkans, à Fakih."

„Lorsque, en 1829, le général DIEBITSCH passa le Balkan, il possédait Varna et Silistrie, mais Schoumla était encore au pouvoir du Grand-Vizir. Bien que ce camp retranché ne renfermât plus que peu de troupes et que le général russe eût une armée numériquement trop faible, celui-ci n'hésita pas cependant à le faire observer par 10.000 hommes, avant de marcher par Aïdos sur Andrinople.

„Le général DE MOLTKE a publié, en 1854, un livre sur *les campagnes des Russes dans la Turquie d'Europe.* Il y reconnaît l'importance des positions de flanc en faisant observer que si le Grand-Vizir, au lieu de prendre l'offensive en 1829 et de se faire battre à Kulewtscha, avait occupé Schoumla, le général DIEBITSCH n'eût pu franchir le Balkan, parce qu'il aurait dû laisser au moins 20.000 hommes devant cette place et que son armée eût été trop faible alors pour marcher sur Andrinople." (1)

Wij zeiden in onze brochure: *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand:*

„Landt de vijand — of is het landingspunt met zekerheid bekend — dan worden de groepen samengetrokken . . . . . .

. . . . . .

„De Cavalerie en Lichte Infanterie zullen onmiddellijk in de richting van den vijand worden vooruitgeschoven. Deze troepen zijn thans op het operatietooneel versterkt door het grootste gedeelte van de Cavalerie en Lichte Infanterie der beide andere groepen."

Er zal derhalve zoolang mogelijk een uitgestrekte landstreek in bezit gehouden moeten worden. Want tusschen de residentiën Preanger-Regentschappen, alwaar de westelijke groep gelegerd is, (2) en Kedoe, alwaar zich de middengroep bevindt, liggen de residentiën Banjoemas en Bagelen, en tusschen de residentiën Kedoe en Madioen, legerplaats van de oostelijke groep, de residentiën Soerakarta en Djocdjacarta (3).

---

(1) BRIALMONT, *Les régions fortifiées.*

(2) Zie onze brochure: *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand.*

(3) Het is misschien beter dat de groepen wat dichter bij elkander gelegen zijn; een plaatselijk onderzoek moet dit beslissen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Elders zeiden wij, in dezelfde brochure:

„Wij eischen als communicatielijn eene spoorlijn, die het smalste gedeelte van het eiland in nagenoeg twee gelijke helften deelt. Laat ons aannemen eene lijn: *Bandjar* (*Preanger*), *Probolingo*, *Bandjarnegara* (*Banjoemas*), *Magelang*, (*Kedoe*), *Soerakarta*.

„Deze lijn loopt van *Soerakarta* door naar *Madioen* en *Kediri*, en van *Bandjar* naar *Bandoeng* en *Tjandjoer*. *Zij moet noodzakelijk een weg met dubbelspoor zijn.*"

De drie legergroepen moeten derhalve door een strategischen spoorweg met dubbelspoor verbonden worden.

Wanneer wij het kunnen betalen, zouden twee gelijke spoorwegen, op een zekeren afstand en ongeveer evenwijdig loopende, zeker nog beter zijn (1). *Wij moeten voor de verdediging in de snelheid van onze opératiën eene groote kracht zoeken.*

Wanneer de vijand ons daartoe dwingt, dan moeten deze spoorwegen ons in de gelegenheid stellen, om, terwijl wij hem met eene kleine macht bezig houden, onze grootste macht met spoed naar eene andere te verdedigen residentie (bijv. van de Preanger-Regentschappen naar Kedoe of van Kedoe naar Madioen) over te brengen, om daar de verdediging voort te zetten. Hiervoor behoeven de troepen *niet* het gansche te doorloopen traject, per spoor vervoerd te worden; het is genoeg wanneer zij een goeden voorsprong op den vijand krijgen. Aangezien de thans bestaande en geprojecteerde spoorwegen van Java (2) voor de verdediging van weinig of geen nut zullen zijn, zoo zal in tijds moeten worden gezorgd, dat van daar op de strategische spoorwegen een groot aantal rollend materieel wordt verzameld.

---

(1) Duitschland heeft dicht langs den rechter- en den linker-Rhijnoever een spoorweg.

In tegenstelling met Frankrijk, dat een oneindig aantal versterkingen heeft, zoekt Duitschland, bij een eventueelen oorlog tegen Frankrijk, zijne *voornaamste kracht* in zijn spoorwegnet.

(2) Zie onze brochure: *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Er moeten naast de spoorwegen breede wegen loopen die, wanneer de Infanterie met vieren daaroverheen marcheert, nog voldoende ruimte overlaten om de artillerie, met stukken in colonne, of voertuigen van den trein te laten passeeren.

De residentiën waarin de hoofdstellingen gekozen zijn, de Preanger-Regentschappen (oostelijk gedeelte, misschien met het zuidelijk deel van Cheribon), Kedoe en Madioen of Kediri, moeten door goed aangelegde breede strategische wegen doorsneden zijn.

Het noodige materieel, moet, ten einde achter de stellingen een spoorbaan te kunnen aanleggen, op bepaalde punten in voldoende hoeveelheid verzameld zijn (1).

Deze banen moeten in verbinding gebracht worden met de hierbovenbedoelde strategische spoorwegen.

Het zal dan mogelijk zijn om het artillerie- en ander oorlogsmaterieel van de niet aangevallen hoofdstellingen naar de aangevallen hoofdstellingen te vervoeren.

In onze geschriften (2) hebben wij doen uitkomen, dat, zoo de vijand ons niet in onze stellingen aanvalt (wat bijna ondenkbaar is), wij hem zullen aantasten.

Daar zeiden wij, wat de vijand van ons te wachten kan hebben, wanneer hij op eenigen afstand van de kust stelling neemt en zich aldaar versterkt.

Ook merkten wij op, dat men door eene lijdelijke houding geen landen verovert, maar dat men daarvoor actief handelen, den verdediger opzoeken en aanvallen moet.

Wanneer wij in het onverwacht geval, met verlating van onze stellingen, dadelijk aanvallend moeten optreden, dan is het natuurlijk niet onmogelijk, dat wij bij de eerste ontmoeting met den vijand échec lijden. Een voor zijne taak berekend Generaal zal echter, menschelijkerwijs gesproken, door goede beschikkingen en terreinkennis, er voor waken, dat hij een totale nederlaag lijdt.

---

(1) Dit zullen misschien slechts paardenspoorwegen behoeven te zijn.

(2) *De verdediging van Java zonder Marine* en lezing in de *Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap* dato 20 Dec. 1888.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Worden wij van verdediger aanvaller, dan behoeven wij ons nog niet aan het toevalsgevecht, aan het rencontre-gevecht te wagen. De opperbevelhebber moet bekwaam genoeg zijn om den vijand te dwingen, het gevecht aan te nemen op een voor ons, voordeelig terrein.

Daar zijn er die meenen, dat Java geen terreinen zoude bezitten, waarop groote troepenafdeelingen zich tot een eenigzins omvangrijk gevecht kunnen ontwikkelen. Wij zijn echter van het tegendeel overtuigd.

Mocht men zich bij eene ontmoeting niet kunnen ontwikkelen, dan ondervinden beide partijen daarvan in gelijke mate de nadeelen; doch meer dan de aanvaller zal de verdediger in de gelegenheid zijn zich in dat opzicht geschikte terreinen te kiezen.

Moet dus de verdediger ook met zijne hoofdmacht een bewegingsoorlog voeren en tot den aanval overgaan, dan zal hij niettemin nog dikwijls het terrein in zijn voordeel kunnen hebben.

Daarbij moet men niet vergeten, dat de tegenwoordige vuurwapenen gebiedend eischen, dat de gevechts- en slagvelden door vluchtige fortificatiewerken worden versterkt. Steenen muren en huizen, dorpen uit steenen huizen bestaande, hebben voor het gevecht niet meer die waarde welke daaraan vroeger kon worden toegekend.

Als tijdelijke residentie van den Gouverneur-Generaal bevelen wij Poerwaredja aan, de hoofdplaats van de residentie Bagelen. (1)

De residentie van den Opperlandvoogd komt dan achter de hoofdstelling in de residentie Kedoe te liggen, echter [*zoo als het ook moet*] op een nog geruimen afstand daarvan verwijderd.

Een spoorweg verbindt Poerwaredja met Magelang [alwaar in vredestijd de hoofdkrachten van ons leger zijn samengetrokken] en met Tjilatjap. Van Tjilatjap loopt een spoorweg naar

(1) Ook de generaal KROESEN heeft deze plaats aanbevolen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Batavia. Wanneer de door ons gewenschte strategische spoorweg werd aangelegd, dan zou het traject van Poerwaredja naar Batavia vrij wat korter zijn.

Omtrent Poerwaredja zegt professor VETH, in zijn standaardwerk *Java*:

„Poerwaredja ligt aan de Bagawanta, over welke hier een fraaie steenen brug ligt. Tijdens den Java-oorlog waren hier een paar schansen gebouwd, Brenkelan en Kedong-Kebo genaamd, waarbij eene regelmatige en gedeeltelijk vrij onoogelijke dessa lag. Na de inlijving van Bagelen in het Nederlandsch gebied werd deze plaats, om hare schoone ligging in een vruchtbare vlakte en aan een frissche rivier, tot de hoofdplaats der nieuwe residentie bestemd, en ontving zij den naam van Poerwaredja, „ontluikende bloei."

. . . . . .

„Ofschoon Poerwaredja, ten gevolge der krijgsgebeurtenissen in 1825—1830, een militair centrum geworden was, heeft men echter spoedig afgezien van het plan om er belangrijke versterkingen op te richten. Er is dan ook slechts een klein fort of blokhuis nabij de rivier gebouwd, dat de wegen naar Semanggi en Keboemen bestrijkt. Toch heeft Poerwaredja nog altijd een talrijk garnizoen, wat waarschijnlijk is toe te schrijven aan de steeds voortdurende onzekerheid omtrent het voor Java het best passende defensie stelsel. Men heeft er onder anderen op gewezen, dat, in geval van een oorlog, Poerwaredja de meest geschikte plaats zou zijn voor de vestiging van de Hooge Regeering, en dat het daarom raadzaam zou zijn reeds in vredestijd haar daarvoor in te richten."

Wanneer wij zoover gekomen zijn, dat voor de verdediging van Java in het binnenland een goed stelsel bestaat, en wij in het bezit zijn van een voldoend sterk, goed georganiseerd en goed gewapend leger, en men wil dan eene oorlogshaven bezitten, zoo kunnen wij niets daartegen hebben; Soerabaja is dan de aangewezen plaats.

Men zal haar dan zoowel aan de zee- als aan de landzijde, zoo sterk mogelijk moeten maken, en, uitsluitend ter harer verdediging, eene sterke marine en een voldoende sterke legermacht, ± 10.000 man, moeten aanwijzen Soerabaja met 2 zwakke bataljons te verdedigen, dat noemen wij met onze strijdkrachten morsen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

IV.

In onze brochure *De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand* zeiden wij:

„Voor eene krachtige verdediging van Java is het hoog noodig, dat men zooveel mogelijk op eigen krachten steunt (1) en dus, voor de aanvulling der levende strijdkrachten van het leger, zooveel mogelijk alleen rekent op wat het land aan menschenmateriaal aanbiedt. Men moet derhalve er naar

---

(1) Wanneer wij voor Java eischen, dat het voor zijne verdediging zooveel mogelijk op eigen krachten kan steunen, dan worden wij door geen onafhankelijkheids-ideeën bezield.

De Indische Archipel onafhankelijk van het Moederland, in het algemeen onafhankelijk van Europeesche overheersching, *'t is te dwaas om er van te spreken!* Dat de Inlanders zichzelven niet kunnen regeeren, dit bewijst hunne geschiedenis, en dat er nog wel een paar eeuwen, wanneer deze tijd ooit mocht aanbreken, zullen verloopen, alvorens zij daartoe in staat kunnen geacht worden, is even zeker.

Van het luttel aantal Europeanen dat zich in Indië bevindt te verwachten, dat het zonder de hulp van het Moederland, den Indischen Archipel zoude kunnen besturen, is wel een wat al te groot denkbeeld hebben van zijne énergie en bekwaamheid. Ook bestaat er onder de Europeanen geen voldoende eensgezindheid, geen voldoend vertrouwen op elkander, om zoo iets van hen te kunnen verwachten, zoo iets van hen te kunnen vreezen. De Europeanen in Indië kennen elkander niet genoeg, daarvoor is het een te onophoudelijk va et vient, daarvoor zijn zij te dun, over een zeer uitgestrekt oppervlak, verspreid . . . . *Wie toch zal daar de kat de bel durven aanhangen!* Mannen, die een voldoenden invloed op het geheel kunnen uitoefenen om eene revolutie in het leven te roepen en te doen gelukken, vindt men er niet, en zal men er ook wel nooit krijgen; de aldaar heerschende maatschappelijke toestand belet hunne ontwikkeling.

Al zou Nederland ook aan Java met milde hand geven wat het ter zijner verdediging noodig heeft, dan toch nog, wij zijn geneigd te zeggen, des te meer nog, blijft het in *vredestijd* voor zijne verschillende behoeften van het Moederland afhankelijk. De onafhankelijkheid van de hulp van het Moederland in oorlogstijd is slechts eene kortstondige onafhankelijkheid; om deze zoo volkomen mogelijk te maken, moeten de zorgen van het Moederland daarvoor in *vredestijd* vermeerderen en daarmede ook de *afhankelijkheid* der Koloniën.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

streven, het benoodigd getal Europeanen bij het leger tot een minimum te reduceeren. Doet men dit niet, dan zal men bij een oorlog tegen een buitenlandschen vijand al zeer spoedig voor een *onrustbarend* incompleet staan, dat niet kan worden aangevuld, maar met den dag vermeerdert."

Wij halen deze woorden niet aan, ten einde op den daarin bedoelden grondslag eene organisatie voor het Indische leger te ontwerpen, want daaromtrent hebben wij in onze geschriften (1) genoeg gezegd; ten minste in zoo verre genoeg, dat, zoo men onzen raad wil opvolgen, wij, voor een goed militair organisateur, voldoende gegevens geleverd hebben om eene organisatie van het Indische leger te ontwerpen. (2) Meer dan hetgeen wij ten behoeve van eene, naar ons oordeel, goede organisatie van het Indische leger gedaan hebben, kan men niet verwachten van iemand, die geheel buiten het te organiseeren leger staat, en over geen enkel gegeven beschikt. -- Wij willen slechts aan de aangehaalde woorden enkele beschouwingen vastknoopen.

Onze fuseliers moeten voornamelijk uit Inlandsche kinderen en Inlanders bestaan; slechts voor zoover uit Europeanen, als noodig is om daaruit het kader te trekken.

De officieren en het kader daarentegen, moeten voornamelijk bestaan uit Europeanen en Inlandsche kinderen. Inlanders, mogen slechts bij volkomen geschiktheid een graad bekleeden.

Ook voor de Inlanders moet men de kans openen om officier te kunnen worden, dit zal enkele zonen van Regenten en andere Hoofden, naar het Leger trekken. Onze positie op Java zal hierdoor versterkt worden

---

(1) *De Indische Infanterie. — De Indische Infanterie, nadere beschouwingen. — De verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand. — De verdediging van Java zonder Marine.* En Lezing in de *Vereeniging ter beoefening van de krijgswetenschap*, van 20 Dec. 1888.

(2) Het zal wel overbodig zijn te zeggen, dat wij ons met de organisatie voorstellen van den kapitein BEEGER, *in het geheel niet kunnen vereenigen.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Men houdt bij het Leger aan eene zekere verhouding tusschen Europeanen en Inlanders vast, ook omdat men meent dat de Europeanen aan de Inlanders in het gevecht moreelen steun geven. Die steun is echter in het infanteriegevecht *al zeer gering*.

Stel, dat een bataljon, bestaande uit 2 compagnieën Europeanen en 2 compagnieën Inlanders, in gevechtsorde wordt geformeerd — Twee compagnieën worden dan vooruitgeschoven, twee compagnieën vormen de reserve (1) Neem aan dat het vooruitgeschoven gedeelte uit eene Europeesche en eene Inlandsche compagnie bestaat, en deze beide compagnieën dus naast elkander vechten. In gevechtorde beslaat eene compagnie nog al een vrij uitgestrekt front. De in verspreide orde vechtende manschappen der Inlandsche compagnie, zullen in het gewoonlijk zeer bedekt terrein, niets van de aan hunne zijde, eveneens in verspreide orde opgelost, strijdende kameraden der Europeesche compagnie bemerken. Alleen aan de binnenvleugelgroep der Inlandsche compagnie is misschien dit geluk beschoren.

Niet alleen dat de Inlanders niets van deze Europeesche kameraden bespeuren, zij zullen zelfs niet eens op hen letten. Zij hebben daarvoor veel te veel met zichzelven met hun eigen kader en officieren te doen.

De officieren en het kader, die met hen bij dezelfde compagnie zijn ingedeeld, *die zijn het die invloed uitoefenen op hun moreel, in oorlog zoowel als in vrede, zelfs in het moorddadigste gevecht!*

De Europeesche fuseliers doen dit niet, en zij kunnen dit ook niet doen; hunne ontwikkeling, hunne positie, dikwijls hun gedrag en ook de gevechtswijze van het wapen, *beletten dit volkomen*.

---

(1) Wij behandelen hier natuurlijk niet het infanteriegevecht in al zijn momenten.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Onder meer hebben wij ook op deze omstandigheden gelet, toen wij onze beschouwingen en voorstellen ter reorganisatie van de Indische Infanterie ter nederschreven. Wij hebben in dat geschrift er zoo op aangedrongen om, met eene groote vermindering van het getal Europeesche fuseliers, het Europeesch kader bij de compagnieën aanmerkelijk te vermeerderen, dit beter op te leiden voor den te bekleeden graad dan men thans doet, en vooral het eene *betere moreele vorming* te geven.

Goede moreele vorming van den soldaat, werpt voor den oorlog *de gezondste en meeste vruchten af*. En wat wordt er in het Indische leger aan de moreele vorming van den soldaat gedaan? . . . Niets! De man vormt zichzelven door de omgeving waarin hij zich dagelijks bevindt, de expeditiën doen de rest.

Had de man eenige jaren gediend, dan bleek de moreele vorming, ontvangen door de indrukken uit het soldatenleven, vrij wel voldoende te zijn. Maar het Leger heeft tot nu toe alleen tegenover Inlandsche vijanden gestaan . . . . Zal deze moreele vorming ook voldoende blijken wanneer het Leger eenmaal tegenover een Europeeschen vijand zal moeten staan; wanneer het een oorlog te voeren zal hebben, waarin, op enkele manschappen na, geheele compagnieën den dood kunnen vinden (1)?

---

(1) Welk een moorddadig vuur in de toekomstige oorlogen te wachten zal zijn, daarvan kan het ondervolgende een klein denkbeeld geven.

Schieszvorschrift für die Infanterie 1889 (Duitsche Infanterie) A. Das gefechtsmäszige Einzelschieszen. Feuerwirkung. Bei richtiger Verwendung der Waffe kann noch von jedem Schusz ein Treffer erwartet werden:

Innerhalb 250 m gegen alle Ziele,
bis 350 m gegen einen einzelnen, knieenden Gegner,
bis 500 m gegen eine knieenden Rotte (die Leute dicht nebeneinander),
bis 600 m gegen eine stehende Rotte (die Leute dicht neben einander) und einen einzelnen Reiter.

B. Das gefechtsmäszige Abtheilungschieszen. — Feuerwirkung. Beim

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

„Beschäftigt man sich mit einem Manne, so musz man vor allem daran denken, dasz im Gefecht seine Füsze mehr oder weniger unerschrocken marschiren, seine Arme mehr oder weniger sachgemäsz arbeiten, in Abhängigkeit nicht allein von ihrer Dressur, sondern weit mehr davon, wie ihm das Herz schlägt, wie der Kopf denkt. Deshalb musz man vor allem diese beobachten und bilden. Jene zeit, wo man durch die Arme und Füsze auf das Herz und den Kopf wirken zu können glaubte, ist für immer vorüber, und deshalb vorüber, weil es falsch war so zu denken, was auch durch eine Reihe von Feldzügen bewiesen worden ist. Allerdings giebt es ja auch jetzt noch Leute welche so denken, wie das beim Uebergange von alten zu neuen Ansichten

---

Abtheilungsschieszen breiten sich die Geschosse auf einer lang gestreckten Fläche — in der Mitte dichter als an den Enden vertheilt — aus . . . .

. . . . . .

Gegen *niedrige Ziele* ist auf Entfernungen bis 600 m (nahe Entfernungen) Erfolg zu erwarten, auf Entfernungen über 600 m aber nur unter Einsetzung einer bedeutenden Munitionsmenge durchschlagende Wirkung zu erlangen. *Hohe Ziele* können noch zwischen 600 und 1000 m (mittlere Entfernungen) mit gutem Erfolg beschossen werden.

Das Feuer über 1000 m (weite Entfernungen) erfordert im Verhältnisz zum wahrscheinlichen Treffergebnisz viel Munition und darf daher nur gegen solche Ziele angewendet werden, welche vermöge ihrer höhe und gleichzeitigen Ausdehnung nach Breite und Tiefe günstige Trefflächen bieten.

Dr. Paul Bruns zegt in zijn boek: *Die Geschoszwirkung der neuen Kleinkalibergewehre* (Duitschland): Op 100 m afstand doorboort de kogel 4—5 gelederen, zelfs wanneer het sterkste gedeente van het lichaam getroffen wordt; Op 400 m afstand 3—4 gelederen, op 800—1200 m afstand nog 2—3 gelederen. Ongeveer dezelfde uitkomsten zijn verkregen in Frankrijk met het Lebel-geweer en in Oostenrijk met het Mannlicher-geweer.

Omtrent het artillerievuur zegt Fritz Hoenig in zijn werk: *Untersuchungen über die Taktik der Zukunst* o a.:

„Die Einzelnheiten derselben werden hier übergangen, jedoch dürften die allgemeinen Hinweise bereits genügen, an dieser Behauptung nicht zweifeln zu lassen, wenn die grosze Vervollkommnung der Shrapnelwirkung und die Einführung der Brisanzgeschosse in Erwägung gezogen werden. Das Shrapnel hat bekanntlich, so vollkommen es ist, nur eine nach vorwärts-seitwärts streuende Geschoszgarbe, die immerhin heute so grosz ist, dasz es, bei einigermaszen richtig geschätzten Entfernungen, alle Eigenschaften des ehemaligen Kartätschschusses in sich vereint und zwar bis zu den weitesten Entfernungen. Hierzu tritt für alle Entfernungen die ebenfalls erheblich gesteigerte Granatwirkung und als ganz neu die Wirkung der Brisanz- geschosse. Es entzieht sich meiner Kenntnisz, in welchem Umfange die Feldartillerie mit solchen ausgerüstet ist, aber dasz sie mit Brisanzgeschossen versehen in den nächsten Krieg zieht, dürfte einem Zweifel nicht unterliegen. Die Wirkung dieser Geschosse ist nun keine lediglich nach vorwärts streuende, sondern eine solche nach *allen Seiten*, d. h. nach vorwärts, seitwärts, rückwärts und unten."

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

stets zu sein pflegt, aber sie fallen allmählich von ihren Ueberzeugungen ab und werden Tag für Tag, Schritt für Schritt gezwungen, vieles anzunehmen, was früher für nicht zu duldende Ketzerei gehalten wurde.

„Es is nicht zu bestreiten, dasz durch die Arme und Füsze auch irgend etwas in das Herz und in den Kopf geräth; aber dieses irgend etwas ist erstens nicht ausreichend für einen Menschen, der berufen ist, sein Leben für das Vaterland zu opfern; zweitens hat es manchmal ganz unerwartete, den erwünschten entgegengesetzte Folgen. Der Compagnie-Chef begeht daher einen groszen Fehler wenn er sich einbildet, dasz er alles nothwendige gethan hat, wenn er seine Compagnie im Bajonettfechten, Schieszen, Exerzieren, in der Anwendung des Geländes ausbildet, da das übrige sich dann von selbst macht." (1)

Niet alleen bij de Infanterie moet men zich zooveel mogelijk losmaken van de werving in Nederland, men moet dat ook bij de andere wapens doen.

Wij zijn het ons bewust, honderd bezwaren voor één zullen daartegen gemaakt worden. Alle deze bezwaren mogen echter, in het belang van eene goede verdediging van Java, niet wegen.

Ook moet het Leger zoodanig worden georganiseerd, dat, zoo noodig, Europeesche minderen door Inlanders kunnen vervangen worden; bij eene Europeesche compagnie moeten dus ook Inlanders kunnen worden ingedeeld.

Men wil beweren dat de Inlanders physiek niet sterk genoeg zijn om alle diensten bij de Artillerie en Genie goed te vervullen. De gezonde, goed gebouwde Inlander, kan zeer zware lasten, uren lang, op den schouder dragen; zware lasten tillen, opheffen, kan hij echter niet zoo goed als de Europeaan. Zijne armspieren zijn niet zoo ontwikkeld. Wij gelooven echter, dat oefeningen, gestadige dagelijksche oefeningen, zooals vooral bij de Vesting-Artillerie vanzelf voorkomen, hierin veel verbetering kunnen aanbrengen.

De legerorganisatie van den kapitein BEEGER berust op een zonderlingen grondslag.

---

(1) DRAGOMIROW. *Leitfaden für die Vorbereitung der Russischen Truppen zum Kampf.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ter bepaling van de sterkte van het Leger vraagt hij zich niet af: Met welke strijdkrachten zal de vijand waarschijnlijk landen? Hoe sterk moet het Leger zijn om Java met kans op succes te kunnen verdedigen? In plaats van met dergelijke overwegingen rekening te houden, gaat hij slechts na hoe groot het aantal Europeanen is, dat jaarlijks met zekerheid kan geworven worden!

Na dit getal gevonden te hebben, neemt hij eene verhouding tusschen Europeanen en Inlanders aan, en bepaalt daarop de sterkte van het Leger; niet van het Leger dat hij voor Java, hetwelk verdedigd moet worden, noodig heeft, maar de sterkte van de gansche Indische krijgsmacht. Op deze wijze is hij tot het getal van 37.500 gekomen.

Eene legersterkte van dit cijfer lijkt nog al hoog. Gaat men echter na dat onze geheele Archipel van troepen moet voorzien worden, dan kan men licht begrijpen (wat ook werkelijk het geval is) dat er voor Java niet veel kan overschieten.

Derhalve: omdat wij jaarlijks slechts zóó weinig Europeanen kunnen werven, *moet* het leger zwak blijven. Het bezit van betrekkelijk veel Europeesche soldaten wordt als van zóó *overheerschend* belang beschouwd, dat zelfs het bezit van Java daaraan moet opgeofferd worden!

Hoe sterk het eventueel vijandelijk leger zal zijn, is natuurlijk slechts bij benadering te bepalen. „Zij kan derhalve slechts geschat worden", zal men ons tegenwerpen; „welke waarde kan eene schatting hebben; de vijand kan immers met eene sterkere macht komen dan waarop hij geschat is". Volkomen juist! Het is voor ons daarom zoo noodzakelijk om, voor de verdediging van Java, voornamelijk onze krachten te wijden aan, en ons geld te besteden voor, een *sterk, goed georganiseerd en goed bewapend leger*. Dàt is de hoofdzaak; eerst in de tweede plaats komen in aanmerking de stellingen en versterkingen, die wij in het binnenland moeten bezitten.

Wanneer een vijand ons in Java's binnenland aanvalt, dan

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zijn wij, zoo wij een even sterk, goed georganiseerd en bewapend leger hebben als hij, al zouden wij ook geen van te voren aangelegde versterkingen bezitten, in het voordeel; hij komt op vreemden, wij staan op bekenden bodem.

Het steunen op eigen krachten (zie boven) moet zich niet alleen bepalen tot de werving. Indië moet ook zijne eigen militaire en militair-technische inrichtingen hebben, zijne eigene inrichtingen van militair onderwijs. Derhalve: zijne eigen buskruitmolens, patroonfabrieken, pyrotechnische werkplaatsen, inrichtingen voor het herstellen en vervaardigen van sommige deelen van het oorlogsmaterieel; zijne eigen militaire scholen, enz.

Men is er tegen, dat Indië zijne eigen inrichtingen voor hooger militair onderwijs (opleiding voor den officiersrang) heeft; ten 1ste, omdat hierdoor schade zou worden toegebracht aan dezelfde inrichtingen hier te lande; ten 2de, omdat men onderstelt dat dergelijke inrichtingen in Indië geen voldoende levensvatbaarheid hebben.

Wanneer het leger in Nederland eene groote uitbreiding zal hebben ondergaan, en hiertoe zal het wel moeten komen, dan zal het hooger militair onderwijs alhier geen groote behoefte meer hebben aan den materieelen steun dien Indië kan aanbieden. En wat Indië betreft, wanneer men de inrichtingen voor dit militair onderwijs goed organiseert, dan twijfelen wij niet aan hare levensvatbaarheid.

Wat doet Engeland al niet, *en met succes*, voor het middelbaar en hooger onderwijs in Britsch-Indie? Wij blijven in alles achterlijk, in onze koloniën is geen vooruitgang te bespeuren!

Ook al zouden wij niet onbevoegd zijn om over het hooger militair onderwijs een oordeel te vellen, dan nog zou het ontwerpen van eene organisatie daarvan voor Indië hier geheel misplaatst zijn, enkele vluchtige beschouwingen daarover houde men ons echter ten goede.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Java bezit thans een gymnasium te Batavia en twee hoogere burgerscholen eene te Semarang en eene te Soerabaja. Het doel waarmede deze inrichtingen van middelbaar onderwijs in het leven zijn geroepen, was voorzeker hoogst loffelijk. — Heeft de Regeering echter hierin haar doel bereikt? — Is met het stichten van deze scholen aan de behoeften aan middelbaar onderwijs in Indië voldaan? . . . . Wij twijfelen daaraan zeer.

Wie bezoeken deze scholen? Slechts op enkele uitzonderingen na de zonen van ambtenaren, officieren en particulieren, woonachtig ter plaatse alwaar deze inrichtingen zich bevinden. Hoe vele kinderen zijn er echter in Indie — zonen van ambtenaren, officieren en particulieren, die om financieele redenen der ouders, van dit middelbaar onderwijs geen nut kunnen trekken? Deze kinderen blijven óf van dit onderwijs verstoken, òf de ouders getroosten zich, dikwijls met te *kort doening* van zichzelven, de *groote geldelijke offers* om hunne zonen naar Nederland te sturen, want deze geldelijke offers zijn *toch nog altijd veel kleiner*, dan die welke van hen geëischt zouden worden, zoo zij hunne zonen te Batavia, Semarang of Soerabaja, ter bijwoning van de hoogere burgerschool, in de kost deden. Hoe velen der knapen die voor hunne opvoeding naar Nederland worden gezonden, komen, door gebrek aan goede leiding en toezicht, niet te recht? . . . .

Wij zouden daarom wenschen dat op Java cadettenscholen worden gesticht. *Vooral het leger zou hierdoor gebaat worden.*

Willen cadettenscholen voor Indië werkelijk nut stichten, dan moeten daaraan, onder bepalingen, die buiten ons bestek liggen, de ondervolgende bepalingen verbonden worden.

Dat de geldelijke eischen aan de ouders gesteld, voor de plaatsing hunner zonen op eene der cadettenscholen, zoo gering mogelijk moet zijn.

Drie à vier honderd gulden per kind in het jaar.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Voor dit geld moeten de kinderen ontvangen huisvesting, voeding, kleeding, leermiddelen en onderwijs. (1)

Dat de ouders, ter plaatsing hunner zonen op eene der Cadettenscholen, zich niet behoeven te verbinden, hen voor den militairen stand te bestemmen.

Zij moeten de vrijheid behouden om hunne op de Cadettenschool geplaatste zonen, op welk tijdstip zij dit verlangen, van de school te nemen, en hen, zelfs nog wanneer zij hunne studiën volbracht hebben, eene andere loopbaan te doen volgen.

Dat aan de Cadettenscholen zoowel lager als middelbaar onderwijs wordt gegeven.

Dat er zoovele Cadettenscholen moeten zijn als de behoefte eischt.

Dat een zeer licht examen over de admissie beslist.

Dat een geneeskundig onderzoek naar lichamelijke gebreken achterwege blijft.

Dat, indien er ter woonplaatse der ouders van den aspirant een gouvernementsschool is, het admissie-examen te dier plaatse kan worden afgenomen, en wel door een der gouvernementsonderwijzers.

Dat de kinderen zeer vroeg, b.v. reeds op hun 9de jaar, moeten kunnen geplaatst worden, terwijl de maximum-leeftijd voor eene plaatsing op 12 jaren kan gesteld worden.

De cursus in het lager onderwijs kan 3, die in het middelbaar onderwijs 5 jaar duren. Deze laatste cursus moet gelijk zijn aan die der hoogere burgerscholen met 5 jarigen cursus. (2)

---

(1) In de *Aufnahme-Bestimmungen und Lehrplan des Königlichen Cadettencorps* [Pruisen] vinden wij onder meer de ondervolgende bepaling, die alleszins aanbeveling verdient: „Zur Aufnahme der etatsmäszigen Cadetten sind Freistellen, sowie Stellen mit einem jährlichen Erziehungsbeitrage von 90, 180, 300, und 450 Mark bestimmt."

(2) Nederland zal weldra zijne Cadettenschool hebben. Wij lezen in de wet, die ook het onderwijs aan deze school te geven regelt, o. a.:

Art. 2. Voorbereidend onderwijs wordt gegeven:

a. voor toelating tot de Koninklijke Militaire Akademie: aan de Cadettenschool;

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wij zouden voor Indië 2 militaire scholen wenschen.

Eene militaire school, ter opleiding voor officier, van leerlingen herkomstig van de hoogere burgerscholen met 5jarigen cursus en de Cadettenscholen, en eene militaire school ter opleiding voor officier, van onderofficieren en korporaals der Infanterie en Cavalerie.

De eerste militaire school moet uitsluitend een vakschool zijn. Aan deze school worden, ten behoeve van de verschillende wapens, leerlingen tot officier opgeleid.

De tweede school daarentegen, mag *niet* uitsluitend een vakschool zijn. (1)

Boven deze beide scholen moet eene krijgsschool staan. Hier moet de officier, zoo hij daarvoor de bekwaamheden bezit en voldoenden aanleg heeft, zijne studiën, die hij later voor de hoogere en hoogste rangen noodig heeft, kunnen voltooien.

Wil men Java goed, wil men het met succes kunnen verdedigen, dan moet de Opperbevelhebber van het Leger over een uitgebreiden, deugdelijk geoefenden Generalen Staf en Intendance kunnen beschikken. Zooals thans in Indië de Generalen Staf en Intendance zijn georganiseerd, zijn zij geheel onvoldoende Zij bestaan uit een veel te gering aantal officieren.

---

b. voor toelating tot den Hoofdcursus: aan eenen cursus bij het wapen der Infanterie.

Eene Cadettenschool als de hierbedoelde zou voor Indië niet de waarde kunnen hebben, die de door ons voorgestelde Cadettenscholen kunnen bezitten.

Alhoewel aan de leerlingen van onze Cadettenscholen een uniform moet worden gegeven, zij exerceeren en voornamelijk gymnastiek moeten leeren en aan hunne opvoeding eene militaire richting moet worden gegeven, waardoor de leerlingen zich tot het Leger aangetrokken zullen voelen, zoo mogen deze scholen [zie boven] toch niet uitsluitend als militaire scholen beschouwd worden.

(1) Door de inrichtingen van onderwijs tot opleiding van officieren in Indië en Nederland van elkander te scheiden behoeft de band, die het officierskorps van beide legers aan elkander verbindt, nog niet verbroken te worden. Deze kan op voldoende wijze onderhouden worden door detacheeringen en overplaatsingen van het eene naar het andere leger.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wij vragen ons af, of het geen overweging zou verdienen, om Generalen Staf en Intendance in Indië tot één korps te vereenigen, en er dan een gesloten korps van te maken.

Daartoe stellen wij de ondervolgende algemeene bepalingen voor:

De adspirant moet dadelijk bij zijne komst op de militaire school zijne keuze op den Generalen Staf kunnen bepalen, evenals een ander Artillerie, Genie enz. kiest

Bij bevordering tot officier wordt hij dan onmiddellijk officier van den Generalen Staf, maar moet hij alvorens daarbij definitief geplaatst te worden, eerst bij elk wapen ten minste een jaar [boven de formatie] dienen. Hij zal dus, eerst na 6 of 7 jaren dienst bij den troep, definitief bij den staf geplaatst kunnen worden.

Het zal wel niet behoeven gezegd te worden, dat tot toelating op de militaire school voor de studiën van den Staf, aan den aspirant hooge eischen van physieke en intellectueele ontwikkeling moeten worden gesteld.

Aan den maatregel, om reeds den adspirant-officier voor den Generalen Staf te bestemmen, zijn naar ons inzien groote voordeelen verbonden, o. a.:

Dat aan des adspirants studiën reeds dadelijk zoodanige richting kan worden gegeven, dat hij datgene het zorgvuldigste bestudeeren kan, wat hij voor zijne aanstaande betrekking het meest noodig zal hebben, zooals o. a. krijgsgeschiedenis toegepast op de strategie.

Dat men voldoenden tijd heeft om den jeugdigen officier bij de verschillende wapens te detacheeren.

Dat hij later geen voorliefde zal hebben voor het eene of andere wapen. Thans heeft men officieren van den Generalen Staf, die altijd, misschien te veel, de indrukken behouden van het wapen waaruit zij zijn voortgekomen, en waarbij zij later weêr moeten terugkeeren.

Dat de Generale Staf bij de andere wapens geen afgunst

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

meer zal opwekken. (1) De officier van den Generalen Staf zal dan bij dien dienst geplaatst worden, evenals de genieofficier bij de Genie, de cavalerieofficier bij de Cavalerie enz.

Op den langen duur zal de stafofficier meer volmaakt staf-officier zijn, dan thans het geval kan wezen.

De diensten, welke de kapiteins en de luitenants van den Generalen Staf moeten vervullen, behoeven niet van elkander te verschillen. Men zal misschien niet kunnen vermijden, hen dezelfde diensten op te dragen, doch dit kan geen bezwaar zijn.

De Intendanten, ook de Hoofdintendant, worden uit de hoofd-officieren van den Generalen Staf gekozen, evenzoo zij die voor politieke missiën bestemd zijn.

De Hoofdintendant en de Intendanten kiezen hunne adjuncten uit de kapiteins en luitenants van den Generalen Staf.

Elk belangrijk eiland of elke eilandengroep van den Indischen Archipel, moet zijn hoofdofficier van den Generalen Staf hebben.

Deze officier moet eene bijzondere studie maken van land-, taal- en volkenkunde van het land alwaar hij zich bevindt. Hij moet aangaande dat land de in alle opzichten vertrouwbare voorlichter van Regeering en Departement van Oorlog zijn.

Wanneer wij steeds dergelijke officieren over den Archipel verspreid hadden gehad, dan zouden er misschien vele dwaze expeditiën niet georganiseerd — vele oorlogen voorkomen zijn geworden.

Het moet den hoofdofficier van den Generalen Staf als verplichting worden opgelegd, om het land, waarin hij zich bevindt, zoowel te voet als te paard, in alle richtingen te doorkruisen, en op onbekend of minder bekend terrein opnemingen te be-

---

(1) Thans zijn er officieren, die de krijgsschool hebben bijgewoond, en bij den generalen staf geplaatst zijn; anderen, die óók de krijgsschool hebben bijgewoond, die bij hun oorspronkelijk wapen blijven.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

werkstelligen. Periodieke rapporten moeten getuigenis afleggen van zijn arbeid ten deze.

Een goed verdedigingsstelsel van Java moet, naar ons oordeel, aan de ondervolgende algemeene eischen voldoen:

I De verdediging moet zooveel mogelijk op eigen krachten kunnen steunen. Zij moet zooveel mogelijk van het Moederland onafhankelijk zijn.

II. Het verdedigende leger moet eene zoodanige sterkte hebben, dat het niet waarschijnlijk kan zijn dat een vijand het met eene groote overmacht zal aanvullen.

III. Het leger moet goed bewapend, het mag in dit opzicht bij andere legers niet achterstaan.

IV. De verdediging moet zooveel mogelijk in het midden, in het welvarendste gedeelte van het eiland, plaats hebben.

V. De verdediger moet daar over zeer sterke stellingen kunnen beschikken.

VI. Deze stellingen moeten zoodanig gekozen worden, dat de verdediger, op welk punt het vijandelijk leger ook aanvalt, het steeds behoorlijk het hoofd kan bieden.

VII. Des verdedigers stellingen mogen niet omgetrokken kunnen worden. (1)

VIII. De vijand mag eerst na zeer moeielijke marschen de stellingen, waarin het verdedigende leger is geconcentreerd, kunnen bereiken.

IX. De verdediger moet, door de wijze waarop hij zijne

(1) Wij bedoelen dat de stellingen niet tactisch omgetrokken kunnen worden en strategisch moeielijk. Dat eene strategische omtrekking zoo zij al gelukt met *veel tijdverlies* gepaard moet gaan.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

stellingen heeft verstrekt, den aanvaller dwingen belegeringsveldmaterieel mede te voeren.

X. In tijd van vrede moet gezorgd zijn, dat het organiseeren van volkswapeningen in tijd van oorlog mogelijk is.

XI. De zetel van het bestuur moet, ten minste tijdelijk, naar het binnenland verplaatst kunnen worden. Hiervoor moet in tijd van vrede worden gezorgd.

XII. De plaats, waar de Gouverneur-Generaal zich in tijd van oorlog moet ophouden, moet achter de hoofdstellingen van het leger liggen, zoover mogelijk verwijderd van het mogelijke gewoel van den strijd.

Vraagt men ons nu, of wij er zeker van zijn, dat indien Java een in alle opzichten goed verdedigingsstelsel bezit, het niet veroverd kan worden, dan moeten wij hierop het antwoord schuldig blijven.

Wij hebben hier niet met een eenvoudig vraagstuk uit de wiskunde te doen, dat men volledig kan oplossen.

„Alle vraagstukken der krijgskunde" zegt NAPOLEON „zijn onbepaalde natuurkundige-wiskunstige vraagstukken, die verschillende oplossingen hebben" [de veldheer die aan het hoofd van het leger staat, het leger, de omstandigheden wijzigen de oplossing] „en die niet door de formules der gewone meetkunde kunnen opgelost worden. Leert men in de taal een zang der Iliade of een treurspel van Corneille samenstellen?"

Tusschen de wetenschap, die ons de kunst leert, en den kunstenaar is nog een groot verschil. Iemand met gezonde hersenen kan de wetenschap deelachtig worden, hij is daarom nog geen kunstenaar. Welnu, evenzoo is er een groot verschil tusschen het ontwerpen en het ten uitvoer leggen van een verdedigingsstelsel en de verdediging zelve. Is de kunstenaar, de veldheer, een slecht kunstenaar, of deugt het instrument [het leger] niet, waarmede hij moet werken, dan is het mogelijk dat zelfs het beste verdedigingsstelsel *niets baat.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Dat er ten allen tijde een goed legerbevelhebber aan het hoofd van het Indische leger zal staan, en dat dit leger ten allen tijde deugdelijk zal zijn, wie kan daarvoor instaan! *En toch kunnen deze beide factoren den doorslag geven.*

Ook moet de bevolking ons trouw blijven. Wanneer zij ons bij een vijandelijken inval niet trouw blijft, maar op verschillende punten van Java de vaan van den opstand ontrolt, *dan is het met ons gezag gedaan, ook al hadden wij eene zeer sterke marine, een zeer sterk leger en een oneindig aantal forten. Bij elk verdedigingsstelsel hebben wij, ten einde ons met succes te kunnen verdedigen, de trouw van de bevolking van Java dringend noodig. Die trouw mag ons niet begeven. Met alle krachten moeten wij daarvoor waken en blijven waken.*

Geen zorg, oplettendheid, moeite of geld, mogen wij, om die „trouw" te behouden, sparen; die trouw is, onder welke omstandigheden ook, de krachtigste hefboom voor het behoud der Koloniën!

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

V.

Daar zijn er die beweren dat een al te groot vertrouwen in de trouw der Javanen gevaarlijk zou zijn, tot zorgeloosheid zou voeren.

Ons vertrouwen in de trouw van het Javaansche volk is groot genoeg om de overtuiging te hebben, dat, zoo wij dat volk niet door wanbestuur noodzaken om naar een anderen meester te verlangen, het eerder ons trouw zal blijven, dan dat het bij een vijandelijken inval de zijde van den aanvaller zou kiezen.

Zoo'n vertrouwen zou gevaarlijk zijn. De vrees echter, dat, ingeval van een oorlog met een buitenlandschen vijand, de Javanen in alle richtingen van het eiland de vaan van den opstand zullen opsteken, zou niet gevaarlijk zijn? Ons vertrouwen zou tot zorgeloosheid voeren, deze vrees daarentegen zou eene tegenovergestelde uitwerking hebben? Juist deze vrees is gevaarlijk, juist zij zal tot *zorgeloosheid, tot onverschilligheid voeren!*

Wanneer het volk nu nog, nadat wij eeuwen lang het gezag hebben uitgeoefend, zoover van ons verwijderd staat, dat wij, wanneer wij in ongelegenheid komen, nog steeds bevreesd moeten zijn dat het ons gezag zal afwerpen, laat ons dan ook maar voor de toekomst niet meer beproeven zijne genegenheid te winnen, want het zal toch vergeefsche moeite zijn. Nu kan men wel zeggen, wij moeten om die genegenheid te erlangen, geen druk meer op het volk leggen. *Groote woorden, zonder de minste waarde!* De Regeering heeft, om te kunnen regeeren, geld noodig, dit geld moet het volk opbrengen. De regeeringsbehoeften vermeerderen van jaar tot jaar; deze be-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

hoeften zullen op het volk blijven drukken, *daar is niets aan te doen!* (1)

Zoo het volk ons daarom haat, dan zal het ons blijven haten, want de redenen voor dien haat *kunnen met geen mogelijkheid worden weggenomen.* Wat baten nu al onze zorgen, wanneer het *zwaard van Damocles*, „een opstand over geheel Java" in geval van een vijandelijken inval, *toch steeds boven ons hoofd blijft hangen*? Zulk een opstand beletten, onderdrukken of aan den toestand iets veranderen, kunnen wij toch niet, want wij staan slechts met *enkele duizenden* tegenover eene bevolking van 22 *millioen menschen.* En wanneer de bevolking werkelijk zoo *afkeerig* van ons is, als sommigen meenen, *dan is ons vonnis geteekend,* en zal zij toch ter gelegener tijd, misschien over enkele tientallen jaren, ook *zonder een vijandelijken inval,* haar juk afschudden. De vloekzang, dien de fantazie van een ROORDA VAN EIJSINGA schiep, zou dan blijken, de voorspelling te zijn geweest van een profeet! . . . .

Kan het goed genoemd worden om onze jongelingschap, om de mannen, die in verschillende betrekkingen naar *Indië* moeten gaan, Indië moeten besturen, bestemd zijn om de Javanen te leiden en tot meerdere beschaving te brengen, op te voeden in vrees voor den Javaan? — Vrees kweekt op den duur haat, minachting, verachting! Uit haat ontstaat wederkeerig haat, haat voedt haat!

Kunnen de mannen, in vrees voor den Javaan opgegroeid, zijne aangewezen bestuurders en leiders zijn? — Voorwaar neen! — Want om een volk goed te besturen, behoort, zooal geen liefde voor — dan toch groote belangstelling in dat volk, daartoe behoort genegenheid, welwillendheid! Hoe is het mogelijk

---

(1) Wij willen hiermede niet zeggen, dat wij niets meer voor den Inlander kunnen doen, dat ons bestuur volmaakt zou zijn. Dat niet, wij zijn te zeer ervan overtuigd, dat wij nog veel, zeer veel in het belang van den Inlander kunnen doen, dat ons bestuur vele en groote gebreken aankleven. Wij willen alleen zeggen, dat men niet het onmogelijke mag eischen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dit alles te eischen van mannen die misschien de vrees koesteren, dat het volk de martelaar, de moordenaar van hunne vrouwen en kinderen zal zijn? Want het zal hun niet onbekend zijn, dat, zoo er een geduchte opstand op Java uitbreekt, deze met de gruwelijkste moorden gepaard zal gaan.

Om deze reden, en ook omdat zij zoo demoraliseert, noemen wij de voortdurende vrees voor opstanden *hoogst treurig*.

Deze voortdurende vrees zal ons, ten nadeele van land en volk, van het nemen van elken grooten, elken ingrijpenden maatregel terughouden; vrees om ontevredenheid te verwekken, zal ons doen vasthouden aan de bestaande sleur.

Wanneer wij angstig zijn, vrees koesteren voor het volk, verdienen wij dan wel, als kleine natie van slechts 4½ millioen menschen, de grootsche opdracht om aan meer dan 30 millioenen andere menschen wetten te schenken en door hen ons gezag te doen eerbiedigen?

Een zeer klein volk, dat aan een groot volk wetten schenkt en het dwingt die na te leven, zoo'n volk moet, hoewel het zeer klein is, veel zelfvertrouwen bezitten. Wel het allerminst mag angst, vrees voor het overheerschte volk binnensluipen. Beter, veel beter is 't dan nog, wat daarvan ook de gevolgen mogen zijn, een te groot vertrouwen. Zulk een vertrouwen althans belet niet om te handelen, en te doen wat in het belang van land en volk noodig is; het maakt niet afkeerig van dat volk dat aan onze zorgen is toevertrouwd, het doet dat volk niet vreezen en daardoor ook niet haten. Het verlamt ons niet!

Het vertrouwen van een Jan Pietersz. Koen, dat, toen hij in den meest benarden toestand verkeerde, zijn volk toch het trotsche: *desespereert nooit* deed toeroepen, dat vertrouwen legde den grond voor ons koloniaal bezit. — Een fier, een grootsch vertrouwen mag ons ook nu niet begeven.

Wanneer wij dan toch bevreesd moeten zijn dat de Javaan, in geval van een buitenlandschen inval, de vaan van den

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

opstand zal opsteken, dan is het beter dat er geen millioenen worden uitgegeven; dan is geen defensiestelsel voor de Koloniën noodig, want wanneer de vijand komt zijn deze toch verloren! — Tegen den stoot van een dubbelen overmachtigen vijand, één van buiten en één van binnen, zijn wij toch niet bestand! Men organiseere Marine en Leger dan slechts zoodanig, dat in den Archipel het gezag in gewone omstandigheden kan worden gehandhaafd.

Wij sluiten de mogelijkheid niet uit, dit hebben wij ook in onze lezing (1) doen uitkomen, dat er op Java nu en dan, hier en daar, kleine opstanden [opstootjes] zullen plaats hebben. Deze kunnen echter door ons zeer gemakkelijk bedwongen worden. In den tegenwoordigen tijd nog gemakkelijk dan vroeger. Tegenwoordig is het Indische leger met achterlaadgeweer gewapend, en misschien ontvangt het in de naaste toekomst een repeteergeweer. Wanneer van den snellader een doeltreffend gebruik wordt gemaakt, dan is, zelfs met eene kleine macht, elke beginnende opstand in den kortst mogelijken tijd te bedwingen.

Het civiel bestuur moet er voor waken, dat een voorgenomen opstand niet kan uitbreken, of dat een beginnende tijdig ontdekt wordt; hij zal dan spoedig gesmoord kunnen worden.

De Regeering moet er voor zorgen, dat steeds de noodige troepen bij de hand zijn. Dit zal het geval wezen, wanneer, zooals wij in onze *Verdediging van Java tegen een buitenlandschen vijand* voorstelden, compagnieën lichte Infanterie over Java worden verspreid.

Wij beweren [wat wij ook in onze lezing beweerd hebben], zonder de mogelijkheid van kleine opstanden uit te sluiten,

---

(1) In de *Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap* van 20 December 1888.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dat op Java de godsdienst niet de kracht bezit om een godsdienst-oorlog te doen ontstaan, en dat er op dat eiland evenmin een gevaarlijke opstand om politieke redenen te vreezen is.

Nu mogen sommigen volhouden dat er op Java veel ontevredenen zijn, dat wij ook de woelingen van godsdienstige genootschappen te vreezen hebben; deze genootschappen zouden zelfs in verbinding staan met die welke in Algiers en Soudan worden gevonden. Het kan mogelijk zijn, wij zullen het niet bestrijden. Wij beweren dan ook niet dat opstanden op Java onmogelijk zijn; wij beweren alleen, dat het voor ons niet moeielijk is om die opstanden te bedwingen. Ook zal door de vermeerdering van het Inlandsche element in het Leger, de vrees voor opstanden niet grooter behoeven te zijn dan thans. Al wordt dit element in het leger ook vermeerderd, deze opstanden zullen even spoedig en even zeker onderdrukt worden als thans het geval zou zijn.

Wij bezitten Java nu voor de tweede maal ruim 70 jaren, en welke opstanden hebben er op dit eiland, met uitzondering van den Java-oorlog, gedurende dien tijd plaats gehad? *Slechts onbeduidende opstanden*, het eiland bleef rustig, hoewel wij op andere deelen van den Archipel telkens oorlog moesten voeren. Het eiland bleef rustig, niettegenstaande den Padri-oorlog, den Atjeh-oorlog, niettegenstaande tal van oorlogen van minderen omvang, de invoering van het cultuurstelsel en nog zoo vele andere moeielijkheden meer!

Ook de Java-oorlog kunnen wij in ons voordeel aanhalen. Immers, niettegenstaande hij vijf jaren lang woedde, bleef het niet door den krijg aangetaste deel van het eiland toch rustig. Hierdoor werden wij in staat gesteld, den oorlog te bedwingen niet alleen, maar ook ons gezag zoo te bevestigen dat de herhaling van een dergelijken oorlog voor de toekomst schier onmogelijk gemaakt werd.

„De commissarissen voor de zaken der Vorstenlanden werden door VAN DEN BOSCH voorzien van eene instructie, welke bovendien van eene uitvoerige

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

memorie van toelichting vergezeld ging. „Die toelichtende memorie" [schreef VAN DEN BOSCH] „bevat niets anders dan mijne wijze van zien en de uit-„voering van mijn ontwerp, maar de voordracht is dermate ingericht, dat „daarbij wel eens een vooroordeel gespaard is. De rust duurzaam te ver-„zekeren door de machten, die dezelve kunnen storen, te splitsen; dezelve „zich onderling te doen paralyseeren, en voor het Gouvernement en in het „belang van den Javaan de beschikking te verkrijgen over alle gronden „tot de Progo aan de westzijde en de rivier van Madioen aan den anderen „kant, is het hoofddoel dat men beoogt, en zoo dat bereikt wordt, dan is het „overige van weinig belang."

. . . . „Wij hebben reeds het gevoelen van BAUD in 1827 medegedeeld omtrent de vruchten, die wij konden plukken van de door Nederland gebrachte offers bij het herstel van den vrede op Java. In het driejarig tijdvak, sedert verstreken, had de overtuiging zich hoe langer zoo meer algemeen gevestigd, dat bij dien vrede maatregelen moesten beraamd worden, geschikt om eenen oorlog als die van 1825 en volgende jaren op Java schier onmogelijk te maken, door aan het Nederlandsch gezag een beslissend overwicht van meer rechtstreeksche aard op de landen, die tot der Vorsten zetel en gebied behoorden en op de Vorsten en hunne onderhoorigen zelven te verzekeren. (1)

De voorgenomen schikkingen zijn, zooals bekend is, volkomen gelukt.

Zooeven deden wij de vraag: welke opstanden hebben er op Java in de laatste 70 jaren plaats gehad? Wij zullen trachten deze vraag kortelijk te beantwoorden.

Er hebben gedurenden dien tijd slechts onbeduidende opstanden plaats gehad. De meeste vielen voor in de residentie Bantam.

Nadat RAFFLES de Vorstenlanden op Java tot rust had gebracht, maakte hij ook een einde aan de voortdurende woelingen in Bantam en Cheribon. Deze gewesten werden door hem onder Europeesch bestuur gebracht. Er werden met de Sultans van Bantam en Cheribon overeenkomsten aangegaan. In deze overeenkomsten deden zij afstand van den troon; zij ontvingen, met behoud van hunne titels, eene jaarwedde.

---

(1) Mr. P. MIJER. *Het leven van* JEAN CHRÉTIEN BAUD [onderhandelingen na den Java-oorlog.]

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ook na dezen afstand hadden er in Bantam nog voortdurend woelingen plaats. Zij werden door rooverhoofden en eerzuchtigen, die den vroegeren toestand terugwenschten, aangestookt.

Zoo bewerkten, in 1817, twee rooverhoofden een oproertje in Pandeglang. Dit oproertje werd gemakkelijk onderdrukt.

In 1818 zwierven er in de bovenlanden van Bantam muitelingen rond. Een paar hunner hoofden werden gedood en de overigen door onze troepen uit elkander gedreven.

Daarna verzamelde een zekere NJAI GEMPARA in het zuiden van de Preanger eene bende oproerlingen. Niet moeilijk was het dit opstootje te bedwingen.

In 1820 hadden eenige woelingen plaats, waarvan ontevredenheid over de vaccine de oorzaak was.

In 1822 beraamde eene bende van ongeveer 500 gewapenden een aanslag op Anjer. — Zij werd door onze troepen met verlies van hunnen aanvoerder en vele dooden teruggedreven.

In 1825 had er een verzet plaats tegen de landrente. Het werd spoedig onderdrukt.

In 1827 ontvluchtte een zekere DJAHARIA, het hoofd van vroegere woelingen, de gevangenis te Batavia. Hij wist een menigte volk aan zich te trekken en bedreigde Pandeglang. Zijne bende werd door onze troepen uiteengejaagd. DJAHARIA werd gedood. Zijn mede opstandeling, MOHAMAD genaamd, bleef daarna nog eenigen tijd tegenstand bieden. Ook zijne bende werd kort daarop uiteengedreven.

In Bantam hadden er in de jaren 1831—32 en 1833 telkens kleine rustverstoringen plaats.

In 1836 verwekte NJAI GEMPARA wederom een oproertje. Het werd spoedig onderdrukt.

In volgende jaren hadden enkele woelingen, welke echter niet tot uitbarsting kwamen plaats.

In 1845 vermoordde eene bende muitelingen den landheer

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

van Tjikandie-Oedik met diens gezin. De resident, aan het hoofd van een detachement djajangsekars, trok tegen hen op; hij [resident] moest wijken. De militaire macht dreef de muitelingen echter spoedig uiteen.

In 1850 had de bekende expeditie naar Bantam plaats. Deze was door de beleidvolle handelingen van den luit.-kolonel DE BRAUW spoedig geëindigd.

In 1851 werden er bewijzen voor een plan van een opstand gevonden.

Zoo werd ook in volgende jaren nu en dan getracht om een opstootje te bewerken. In 1864 wilden ontevredenen Rankas Betoeng aantasten. Het plan werd echter tijdig ontdekt en daardoor verijdeld.

Ontevredenen trachtten in 1866 een oproertje op touw te zetten. Het zou in het Tjikandische beginnen en zich over Pandeglang en Lebak uitbreiden. Het werd echter voorkomen.

Wij hebben, tijdens wij militaire commandant van Anjer waren, ook over een voorgenomen opstootje hooren spreken doch er niets van gemerkt; officieel hebben wij geen kennis ervan bekomen. Wel een bewijs, dat het niet veel te beduiden had. De energieke resident VAN DER PALM, toen hoofd van het gewestelijk bestuur in Bantam, kende zijn volkje, en maakte niet meer drukte dan noodig was.

Toen wij het militair commando van Anjer overnamen, zaten er eenige uitgeteerde gevangenen in het provoosthuis van het fort; aanstokers of vermeende aanstokers tot verzet!

Na het jaar 1866 verliepen er voor Bantam tal van rustige jaren.

In het jaar 1876 wilde een Javaan, zich uitgevende voor een afstammeling van het Bantamsche Sultanshuis, in Bantam een opstand verwekken. Van dit plan is niets gekomen.

Ook nu volgde wederom tal van rustige jaren. In 1886 speelde Sakam zijne rol en leerden wij zijne euveldaden en zijn proces kennen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

In het jaar 1888 had de moord te Tjilegon plaats. Over deze treurige geschiedenis is reeds veel geschreven. Uitgemaakt is, gelooven wij, dat de aldaar plaats gehad hebbende onlusten, geen politieke beteekenis hadden, en dat de godsdienst er niets mede te maken had. Wel is de godsdienst, zooals altijd in Indië gebeurt, er wederom bijgehaald; — blijkbaar echter waren de gepleegde moorden slechts het uitvloeisel van haat tegen sommige Europeesche en Inlandsche ambtenaren. Eenmaal aan het moorden, kende de moordlust geen grenzen meer [mata glap] Die moordenaars waren lage misdadigers en niets meer; godsdienstdwepers waren zij niet. Dat zij dit niet waren, moet ook uit het gerechtelijk verhoor gebleken zijn.

Opmerkenswaardig is het feit, dat de bevolking ons heeft geholpen bij het opvatten der misdadigers.

Na zulk een drama mogen wel de voornaamste vragen zijn, of het moordtooneel had kunnen voorkomen worden, en wat er gedaan moet worden om dergelijke tooneelen voor de toekomst onmogelijk te maken?

Volgens vele Indische bladen had het bestuur de moorden, ten minste voor een groot gedeelte, kunnen voorkomen. Indien Bantam een resident had gehad als Buijn, van der Palm of Spaan, dan zoude het opstootje waarschijnlijk niet zoo moorddadig zijn afgeloopen.

Het overige gedeelte van Java was, na onze tweede overheersching, over het algemeen zeer rustig.

Den Java-oorlog hebben wij opgeteekend.

De Vorstenlanden schijnen niet altijd even rustig te zijn geweest.

In 1864 kwamen er woelingen in het Tangerangsche [residentie Batavia] voor; in 1872 in Pekalongan; 1885 bracht verontrustende berichten van Soekaboemi [residentie Preanger-Regentschappen], enz.

In 1886 had het bekende opstootje op het landgoed Tjiomas [residentie Batavia] plaats. Verscheidene inlanders zijn toen door onze moorddadige salvo's gevallen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Na het moordtooneel te Tjilegon is het verklaarbaar, dat het vertrouwen der Europeanen in de Inlanders min of meer geschokt is. Hieraan zal dan ook wel voornamelijk de bekende paniek in 1888 onder de Europeanen, waaromtrent de dagbladen ons de noodige mededeelingen gedaan hebben, moeten worden toegeschreven.

Voor het evengenoemde jaar moeten wij ook de onlusten in Soerakarta opteekenen. Uit de hieronder volgende mededeeling, getrokken uit de *Staatscourant*, blijkt dat deze onlusten al zeer onbeduidend waren:

Blijkens telegraphisch bericht van de Indische Regeering, vernam de resident van Soerakarta, in den nacht van 11 op 12 dezer, dat een dertigtal Inlanders, als priesters gekleed, zich meester gemaakt hadden van de pasangrahan te Tawangmangoe in het district Karangpandan, nabij de grens van Madioen, en door de politie niet waren te verdrijven.

Terstond werden militairen derwaarts gezonden, met een gedeelte van de lijfwacht — dragonders en van het Legioen van pangeran Prang Wedono, terwijl zich ook de resident en genoemde pangeran daarheen begaven. Ten gevolge van dit krachtig optreden werd de poging tot verzet in hare geboorte onderdrukt."

Van de bende in de pasangrahan gaven zich 42 personen, waaronder vrouwen en kinderen, over, terwijl de leider der bende en tien anderen, die zich niet wilden overgeven, werden gedood. Niemand is ontkomen. De bevolking is volkomen rustig."

Wanneer het werkelijk een opstand is geweest, dan noemen wij het vreemd, dat vrouwen zelfs kinderen daarbij tegenwoordig waren, en dat de bevolking zoo volkomen rustig bleef. Wanneer Inlanders het voornemen koesteren om een opstand te maken, dan worden gewoonlijk de vrouwen en kinderen eerst in veiligheid gebracht.

Zoo volkomen konden wij op de Javanen in het algemeen vertrouwen, dat het zelfs na het aanvankelijk door de politie geleden échec overal in de residentie volkomen rustig bleef!

Geen der hierboven vermelde opstanden, onlusten of beroeringen heeft ons gezag of prestige kunnen schokken.

Nu is het zeker niet opwekkend, een land te regeeren

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

waar telkens opstanden kunnen voorkomen, al zijn deze dan ook van plaatselijken aard, zooals die welke wij in herinnering brachten.

Men vergete echter niet, dat, gelijk wij reeds opmerkten, het meerendeel dier opstanden, en vooral de voornaamste, in slechts één, en wel het armste gewest, de residentie Bantam, plaats hadden. De overige residentiën waren nagenoeg voortdurend, zeer rustig. Dat de Bantammers niet altijd tevreden zijn, is natuurlijk. De arme bevolking in Bantam wordt dikwijls door hongersnood en, ten gevolge daarvan, door ziekten geplaagd. In den laatsten tijd is de bevolking door veepest, koortsen en de Krakatau-ramp geteisterd geworden. Wanneer de ernstige wil bestaat, om deze residentie op te beuren uit het verval waarin zij verkeert, dan zullen zeker de woelingen, welke daar thans voorkomen, gaandeweg minder worden en na verloop van tijd ophouden.

Wat den politieken toestand van de Buitenbezittingen aangaat, deze kan, met uitzondering van dien van Atjeh, evenmin ongunstig genoemd worden. Wat op deze bezittingen gebeuren kan, dat kunnen wij, wanneer het Indische leger slechts voldoende sterk en goed geoefend is, blijkens de ondervinding wel aan, al zouden er dan ook in dat Leger meer Inlanders zijn dan nu . . . . . Onze Inlandsche compagnieën hebben ons nooit verloochend! (1)

Onze oorlogen op de Buiten-bezittingen waren slechts „locaal-oorlogen." (2) Al zijn sommige dier oorlogen ook zeer hardnekkig geweest, zij hebben zich toch nooit in die mate kunnen

---

(1) Dit hebben wel de Europeesche vreemdelingen gedaan; men denke slechts aan den opstand te Semarang.

(2) Wij noemen locaal-oorlogen [opstanden] die oorlogen, welke zich alleen tot de landstreek hebben bepaald waarin zij uitgebroken zijn, zich alzoo niet over andere landstreken van hetzelfde eiland hebben uitgebreid of naar andere eilanden zijn overgeslagen.

Wel is het enkele malen gebeurd, dat de vaan van den opstand van de eene naar de andere landstreek of van het eene naar het andere eiland werd overgeplant. Veel te beduiden had dit echter voor ons niet.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

uitbreiden, dat zij ons tot eene zoodanige machtsverdeeling verplichtten, die ons in alle deelen van den Archipel te *zwak* zouden hebben gemaakt. De oorlogen in het eene deel van den Archipel hebben geen der andere deelen kunnen medeslepen.

De Java-oorlog kon zelfs op Java gelocaliseerd worden; de Padri-oorlog heeft zich slechts tot Sumatra's Westkust bepaald, en dit nog wel niettegenstaande zijn godsdienstig karakter.

De oorlogen die wij op Palembang, Celebes, Bali en Borneo voerden — de kleine expeditiën kunnen wij gerust onvermeld laten — zijn eveneens locaal-oorlogen gebleven. Dit is ook het geval met den Atjeh-oorlog. Zelfs een Tengkoe-di-Tirou heeft aan dezen oorlog geen groote uitbreiding kunnen geven. (1)

Het bewijs van het feit, dat een oorlog in het eene deel van den Archipel het andere deel niet aansteekt, is nog onlangs geleverd. Niettegenstaande den hardnekkigen en woesten Atjehkrijg, welke reeds jaren lang duurt en dien wij maar niet onder de knie kunnen krijgen, die ons leger heeft verzwakt, en onze kracht dreigt te ondermijnen, heeft Wadjo (Celebes), het sterke, machtige Wadjo, de eischen van het Neder landsch-Indisch Gouvernement ingewilligd. Door de erkenning van ons gezag door Wadjo is mede het bewijs geleverd, dat de rust in het eene deel van den Archipel, jaren en jaren achtereen, ernstig verstoord kan zijn, en dat wij niettemin in een ander deel van dien Archipel eene groote politieke overwinning kunnen behalen. . . . . Wel een bewijs van de taaiheid van ons gezag in den Indischen Archipel!

---

(1) Tijdens de 2de Atjehsche expeditie gingen de Legioenen van Mangkoe-Negoro en Pakoe Alam [troepen uitsluitend uit Javanen bestaande, ook wat de officieren en het kader betreffen] vol geestdrift met ons mede. Een Mangkoe-Negoro sprak zijn Legioen voor het vertrek toe, en maande het daarin tot plichtsbetrachting aan. Ongelukkig waren het slecht geoefende en daardoor weinig bruikbare troepen.

Toen de Atjeh-oorlog reeds ongeveer 15 jaren geduurd had, zond het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in het volle vertrouwen op de trouw dier troepen, de Barisans van Madoera [deze troepen bestaan uitsluitend uit Madoereezen] naar het oorlogstooneel.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wij mogen ook voor de toekomst hopen, de geschiedenis geeft daartoe reden genoeg, dat de oorlogen welke wij nog op de Buitenbezittingen te voeren zullen hebben, slechts „locaal-oorlogen" [een oorlog als de Atjeh-krijg is uiterst zeldzaam] zullen zijn. Dus ook hier kunnen wij met een sterk en goed geoefend leger [al zou in dat Leger het Inlandsch element zeer sterk vertegenwoordigd wezen] de toekomst met *gerustheid* te gemoet gaan. Ook voor de vrees, dat de Buitenbezittingen ons, in geval van een vijandelijken inval op Java, zoo maar dadelijk den rug zullen toekeeren, bestaat, naar onze meening, geen houdbaren grond.

Men vreest het Mahomedanisme op Java. Bestaat hiervoor wel voldoende reden?

Omtrent het Mahomedanisme op Java zeide RAFFLES, nu meer dan eene halve eeuw geleden:

„The natives are still devotedly attached to their ancient institutions, and though they have long ceased to respect the temples and idols of a former worship, they still retain a high respect for the laws, usages, and national observances which prevailed before the introduction of Mahomedanism. And although some few individuals among them may aspire to a higher sanctity and closer conformity to Mahomedanism than others, it may be fairly stated, that the Javans in general, while they believe in one supreme God, and that Mahomed was his Prophet, and observe some of the outward forms of the worship and observances, are little acquainted with the doctrines of that religion, and are the least bigoted of its followers." (1)

De Javanen, zegt VAN HOGENDORP in zijne *Mémoires* aangaande Java, zijn niet zoo fanatiek als de Mahomedanen gewoonlijk zijn.

Kan, ten opzichte van den Mahomedaanschen godsdienst, thans van de Javanen beter getuigd worden? . . . Wij gelooven dit niet

Op gezag van vertrouwbare schrijvers verhaalt ons de Hoogleeraar VETH van de Javanen als Mahomedanen het volgende:

(1) Sir THOMAS STAMFORD BAFFLES: *The history of Java.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

.... „Dit geldt ook nog van de massa der Javanen. Mahomedanen in naam, zijn zij — is althans de groote hoop — in het wezen der zaak aan den ouden natuurgodsdienst getrouw gebleven. Wel hebben vreemde overheerschers of kolonisten achtereenvolgens het Brahmanisme, het Boeddhisme en het Islamisme naar Java overgebracht, en voor het uiterlijke aan de Javaansche maatschappij een vorm gegeven, die meer of min met de voorschriften dier verschillende stelsels in overeenstemming was; maar het is hun niet gelukt het hart des volks voor deze leeringen te winnen of ze zelfs door zijn verstand te doen bevatten. Met de namen der Hindoe-godheden, en zelfs van den eenigen en almachtigen Allah op de lippen, bleef de Javaan de onzichtbare geesten die de lucht, de bergen, de bosschen, de wateren bewonen, nevens de geesten zijner afgestorvenen vereeren; aan hunne gunst bleef hij het goede danken dat hem ten deel viel, aan hunnen toorn, de rampen wijten die hem troffen."

„Indien vroegere en latere schrijvers, die zich alleen met het uitwendige der Javaansche maatschappij hadden bekend gemaakt, dikwijls van Java als van een door en door Mahomedaansch land gesproken hebben, de afgevaardigden van het Nederlandsch zendelingsgenootschap, die sedert eenige jaren in Soerabaja, Kediri, Pasoeroean en Semarang onder de Javanen werkzaam waren, en de gunstigste gelegenheid hadden om met de godsdienstige denkwijze en het gemoedsleven van dit volk bekend te worden, hebben ons in dit opzicht beter onderricht." (1)

Het is mogelijk dat de priesters op Java eene macht in den staat zijn geworden, waarmede rekening moet gehouden worden. Kan men echter de fanatieke Mahomedaansche secten weren, zorgen dat zij onder die priesters niet binnensluipen, dan zullen zelfs deze voor ons niet gevaarlijk zijn.

Hoe echter hiervoor te waken?

Wij gelooven door ambtenaren gelijk Dr. C. Snouck Hurgronje naar Indië te zenden, die de Arabiesche, Perzische, Javaansche en Maleische talen goed kennen, en eene zorgvuldige studie hebben gemaakt van den Koran en den Mahomedaanschen godsdienst met zijne verschillende vertakkingen. Deze ambtenaren, uitsluitend bestemd voor den Mahomedaanschen godsdienst, zullen zich met gemak onder de priesters en de bevolking kunnen bewegen, en zullen steeds nauwkeurig kunnen weten wat er onder hen omgaat.

(1) Veth. *Java.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Zij zullen de priesters kunnen leiden, en door hunne bekwaamheden en geestesgaven spoedig over hen een overwegenden invloed kunnen uitoefenen. Hierdoor zullen zij in staat zijn er voor te waken, dat er geen gevaarlijke leerstellingen in den godsdienst binnensluipen, althans dat deze leerstellingen niet geëerbiedigd en daardoor gevaarlijk worden.

HUNTER geeft ons in zijn boek: *The Indian Mussulmans*, eene hoogst belangrijke uitspraak te lezen, waarvan ook wij partij kunnen trekken:

„One of these Decisions declared that India would remain a Country ot Islám only so long as the Muhammadan Judges, whom we have abolished, continued to administer the Law. But perhaps the two most important were those of Sháh Abdul-Aziz, the Sun of India, and of his nephew Maulavi Abd-ul-Hai. As we gradually transferred the administration to our own hands, pious Musalmáns were greatly agitated touching the relation which they should hold to us. They accordingly consulted the highest Indian authorities on the point, and both the celebrated men above mentioned gave forth responses. Here are their decisions word for word: —

„„When Infidels get hold of a Muhammadan country", Abd-ul-Azíz declared, „and it becomes impossible for the Musalmáns of the country, and of the „people of the neighbouring districts, to drive them away, or to retain „reasonable hope of ever doing so; and the power of the Infidels increases „to such an extent, that they can abolish or retain the ordinances of Islám „according to their pleasure; and no one is strong enough to seize on the „revenues of the country without the permission of the Infidels; and the „(Musalmán) inhabitants dont longer live so secure as before; such a country „is politically a Country of the Enemy (Dár-ul-Harb.)""

„When we consolidate our power, the decisions of the Doctors became more and more distinct as to India being Dár-ul-Harb. Maulavi Abd-ul-Hai, who belongs to the generation after Abd-ul-Azíz, distinctly ruled as follows: „The Empire of the Christians from Calcutta to Dehli, and other countries „adjacent to Hindustán proper (i. e. the North-West Provinces), are all the „country of the Enemy (Dár-ul-Harb), for idolatry (Kufr and Stirk) is every-„where current, and no recourse is made to our holy law. Whenever such „circumstances exist in a country, the country is a Dár-ul-Harb." It is too long here to specify all conditions; *but the opinions of all lawyers agree in this, that Calcutta and its dependencies are the Country of the Enemy [Dár-ul-Harb.*"]

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Deze aangelegenheid besprekende zegt de Hoogleeraar VETH:

„De Islam is dus op Java hoofdzakelijk slechts als eene kerkelijke instelling te beschouwen, en wordt als zoodanig door het Gouvernement niet slechts geduld, maar beschermd."

„Voor een Europeesch gouvernement, dat gezag oefent over millioenen Mahomedaansche onderdanen, kan de vraag niet onverschillig zijn, in hoeverre de Moslem zulk een toestand als wettig beschouwen en er volgens de voorschriften van zijnen godsdienst in berusten kan. De vraag kan, met uitdrukkingen aan het Mahomedaansch recht ontleend, scherp geformuleerd worden in de woorden, of een land als Java, waarin de vrije uitoefening van den Mahomedaanschen godsdienst is gewaarborgd, maar staats- en rechtsinstellingen veelzins daarvan afwijken, onder den invloed van een oppergezag door ongeloovigen uitgeoefend, tot de Daroe-'l-islam of tot de Daroe-'l-hharb moeten gerekend worden. Het Mahomedaansch recht verdeelt n. l. de geheele wereld in de Daroe'l-islam, het gebied van den Islam, waar de voorschriften van den Koran en Sonna geëerbiedigd worden, en de Daroe'l-hharb, het gebied van den oorlog, waartegen de Moslemen krijg moeten voeren, totdat er de heerschappij van den Islam gevestigd is. Naar den geest der oude instellingen zou Java ongetwijfeld tot de Daroe-'l-hharb behooren, en naar de strenge opvatting der Wahhabieten zou zelfs niet alleen de Nederlandsche opperheerschappij, maar ook reeds de gebrekkige opvolging der voorschriften van den profeet in staatsinrichting en eeredienst het daartoe stempelen . . . .

. . . . . .

Doch van de gevestigde priesterschap op Java is niets van dien aard te vreezen. Gehandhaafd en beschermd in het genot harer bezittingen en voorrechten, zou zij ongetwijfeld aan Wahhabietische woelingen even vijandig zijn, als dat bij de gevestigde geestelijkheid in Britsch-Indië het geval is. Een der merkwaardigste hoofdstukken in HUNTER's *Indian Mussulmans*, een boek dat ook de bijzondere aandacht van de beheerschers van Nederlandsch-Indië waardig is — geeft ons een overzicht van de fatwa's, die door de voornaamste juridische autoriteiten in Britsch-Indië in de jaren 1870- en 71 over dit vraagstuk gegeven zijn. Ofschoon van verschillende stellingen uitgaande, komen zij daarin overeen, dat verzet tegen het Britsch gezag ongeoorloofde rebellie zou wezen, omdat dit de Moslemen beschermt en hun vrijheid van godsdienst schenkt. Maar vooral verdient het opmerking, dat ook van de hoofden der Schafe'ietische, Hanefietische en Malekietische scholen te Mekka fatwa's zijn uitgegaan die overeenstemmen in de verklaring, dat een land als Daroe-'l-islam is te beschouwen, zoolang er ook maar sommige instellingen van den Islam worden gehandhaafd. Intusschen moet men niet uit het oog verliezen, dat de strekking dier uitspraken is, zich in het onvermijdelijke te schikken, en dat, zoo eenmaal de omstandigheden een gunstiger gelegenheid voor omverwerping van het Europeesch gezag aanboden, op de

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

trouw der geestelijkheid niet meer te rekenen zou zijn. Waakzaamheid blijft dus plicht." (1)

Wij gelooven dat deze waakzaamheid het beste betracht zou kunnen worden, indien de hierboven [blz. 181—182] door ons aanbevolen maatregel werd ingevoerd.

Wij moeten echter niet uit het oog verliezen, dat, zoo wij in Indië tegen eene Europeesche mogendheid moeten oorlogen, dit tegen eene Christen-mogendheid zal zijn. Scheuren zich de Javanen dan van ons los, dan kan het slechts zijn, om van de eene hand in de andere over te gaan, en het is niet aan te nemen dat zij daartoe zullen medewerken wanneer ons bestuur zich niet gehaat heeft gemaakt. Iets anders zou het zijn wanneer de mogelijkheid bestond dat eene Mahomedaansche Mogendheid bijv. Turkije, Java trachtte te veroveren. Dan zou het gevaar van losscheuring misschien voor ons groot zijn, — maar die mogelijkheid bestaat gelukkig niet.

Het verwijt, dat ons verdedigingsstelsel niet voor verwezenlijking vatbaar, niet meer dan eene illusie is, — zulk een verwijt zullen wij zeker niet ontgaan.

Dat onze plannen tot verdediging van Java uitvoerbaar zijn, — daarvan zijn wij volkomen overtuigd; het is echter mogelijk, dat de wensch om zulk een verdedigingsstelsel te bezitten, slechts eene illusie kan genoemd worden. De traagheid toch van Nederland om zich in het belang van zijne Koloniën in te spannen, is voldoende bekend.

Bij het samenstellen van een goed verdedigingsstelsel voor Java *is het niet meer mogelijk*, uitsluitend zich af te vragen: wat wil Nederland daarvoor doen? want het wil liefst nagenoeg niets doen, het ziet ten behoeve daarvan tegen elke inspanning en opoffering op; men moet zich *blijven* afvragen: wat is daarvoor noodig, wat is mogelijk? Is de wensch om het mogelijke voor

(1) Veth. Java.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

de verdediging van Java te doen eene illusie, het zij zoo! Wil Nederland niet het noodige geven, beter is het dan maar, wij herhalen het, *niets* te doen . . . . In deze zijn halve maatregelen het nutteloos wegwerpen van millioenen, en, zoo Java wordt aangevallen, het nutteloos opofferen van duizenden menschenlevens! Blijvende binnen het bereikbare, moet het wachtwoord zijn: *òf niet, òf goed!*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Uitgaven van de Gebroeders van Cleef

TE 'S-GRAVENHAGE.

DE GRONDWET toegelicht uit de gewisselde stukken in beide Kamers der Staten-Generaal, met verwijzing naar de Verslagen der Handelingen, door W. ROOSEBOOM, Lid van de Tweede Kamer. *f* 7.50

DE NEDERLANDSCH-INDISCHE WETBOEKEN, door Mrs. F. G. A. REITZ en L. A. DE FILLIETTAZ-BOUSQUET. Met voorbericht van Mr. L. W. C. KEUCHENIUS. *f* 6.—

DE ZES REGEERINGSREGLEMENTEN van Nederlandsch-Indië, van 1815, 1818, 1827, 1836 en 1854, met verwijzing naar de gelijkluidende artikelen. Derde druk. *f* 1.50

DE ALGEMEENE VERORDENINGEN tot regeling van het rechtswezen in de gewesten Celebes en onderhoorigheden, Timor, Menado, Amboina en Ternate (De Groote Oost), toegelicht uit officieele bescheiden, door Mr. A. D. W. DE VRIES. Uitgegeven ingevolge machtiging van den Minister van Koloniën Eerste deel . *f* 4.—

STAATSREGELING VAN ONS VADERLAND, van het jaar 1428 tot op onzen tijd. Kort overzicht door Dr. L. R. BEIJNEN. Zesde druk . . . . *f* 1.50

HET NEDERLANDSCH STAATSBESTUUR en dat der Overzeesche Bezittingen, geschetst door Mr. L. ED. LENTING. Vijfde uitgave, bewerkt door Mr. B. H. PEKELHARING. *f* 3.50

VOLK EN REGEERING. Enkele hoofdstukken uit onze Grondwet, door Mr. L. ED. LENTING . . . . . *f* 1.25

BEGINSELEN DER STAATHUISHOUDKUNDE, door Mr. J. L. DE BRUIJN KOPS. Vijfde herziene druk. Twee deelen. . . . . *f* 3.90

CONFÉRENCE DE BRUXELLES, Projet d'une convention internationale concernant les lois et coutumes de la guerre. — Protocoles des séances etc. . . . . *f* 2.—

OORLOGS-STAATKUNDE EN KRIJGSGEBRUIKEN, (Oorlogsrecht) Handleiding ten gebruike van het Nederlandsche leger, door R. G. MOERBEEK . *f* 1.25

HANDLEIDING ten dienste van het onderwijs in het militair recht, door G. J. W. KOOLEMANS BEIJNEN . . . . . *f* 2.60

HET OORLOGSRECHT en zijne toepassing in den Fransch-Duitschen oorlog 1870—71, door Jhr. Mr. R. A. KLERCK. Met een voorwoord van den Generaal-Majoor P. G. BOOMS, en gevolgd door eenige beschouwingen van den Luitenant-Generaal W. J. KNOOP . *f* 1.90

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

RECUEIL MILITAIR voor het Nederlandsch Oost-Indische Leger, bewerkt door A. LUIJMES en C. H. W. BOERS. 1831—1882. 2 deelen. Gebonden . . . . . *f* 17 50

TARIEVEN behoorende bij de verschillende administratieve Reglementen voor het Leger in Ned. Indië, door C. H. W. BOERS en B. W. C. G. VRIES. Tweede uitgave. . . . . *f* 6.—

BESCHRIJVING VAN DEN ATJEH-OORLOG. Met gebruikmaking der officieele bronnen, door het Departement van Koloniën daartoe afgestaan, samengesteld door E. B. KIELSTRA. 3 deelen. Gebonden . . . . . *f* 30.—

DE VIER EERSTE JAREN VAN DEN ATJEH-OORLOG, door A. W. K. TER BEEK, Kapitein O. I. Leger. Met 10 kaarten. (*Uitverkocht*) *f* 2.50

DE GECONCENTREERDE STELLING in Groot-Atjeh. Met schetskaart . . . . . *f* 0.65

GROOTE MANOEUVRES OP JAVA in Augustus 1888, geïllustreerd en beschreven door J. P. DE VEER, Majoor. . . . . *f* 7.—

DE INDISCHE INFANTERIE. Beschouwingen en voorstellen van W. A. COBLIJN, Kolonel O. I. Leger. *f* 1.—

DE INDISCHE INFANTERIE. Nadere beschouwingen van W. A. COBLIJN, Kolonel O. I. Leger. . . . . *f* 1.70

DE VERDEDIGING VAN JAVA tegen een buitenlandschen vijand door W. A. COBLIJN, Kolonel O. I. Leger *f* 1.50

DE VERDEDIGING VAN JAVA ZONDER MARINE. Repliek van W. A. COBLIJN, Kolonel O. I. Leger . . . . . *f* 0.60

WERKDADIGE MEETKUNST, voornamelijk voor de aanstaande Officieren der Infanterie bij het Ned. Indische Leger, door P. J. BRANDENBURG, 1e Luitenant-Adjudant. Met 18 platen . . . . . *f* 5.—

VERSLAG eener zending naar Opper-Burma, van J. F. BREIJER . *f* 7.50

DRAGOMIROFF, voorbereiding der compagnie voor het gevecht. Uit het Fransch en in aansluiting bij de N. I. exercitie-reglementen en voorschriften, bewerkt en toegelicht door E. K. A. DE NEVE. . *f* 1.25

LEESBOEK VOOR MILITAIRE SCHOLEN. Hoofdzakelijk samengesteld voor het Ned. Indische leger, door een oud-officier van het leger . . . . . *f* 1.20

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

WAPENLEER. Leidraad voor de leerlingen van de cursussen bij de Infanterie, samengesteld door H. H. RINK. Tweede druk, bewerkt door A. M. KLERK DE REUS. Met 6 platen . . . . . ƒ 3.75
Eerste Bijvoegsel . . . . . ƒ 0.75

HEDENDAAGSCHE HANDVUURWAPENEN. I. Ontwikkeling en Inrichting. II. Vermogen en gebruik; door J. E. H. HANCKAR. Gebonden . . . . . ƒ 3.55

ALGEMEENE ARTILLERIE-WETENSCHAP. Leidraad ten behoeve van de Leerlingen van den Hoofdcursus, samengesteld door W. R. H. WAKKER, 1e Luitenant. Met 13 platen . . . . . ƒ 6.20

DE DRAAGBARE WAPENEN der Nederlandsche Landmacht, door Jhr. C. K. VAN DER WIJCK. Met 5 platen . . . . . ƒ 2.25

BEKNOPT OVERZICHT van proeven en oefeningen, welke in het jaar 1873 bij het wapen der artillerie hebben plaats gehad . . . . . ƒ 1.—

DE KOGELBAAN der getrokken vuurwapenen, door J. VAN DAM VAN ISSELT. Met eene wiskundige inleiding. *Uitverkocht.*

DIE BALLISTIK DER GEZOGENEN FEUERWAFFEN, mit einer mathematischen Einleitung von J VAN DAM VAN ISSELT. Aus dem Hollaendischen übersetzt mit Genehmigung des Verfassers von Major H. WEYGAND. . . . . ƒ 5.20

INFANTERIEVUUR OP GROOTE AFSTANDEN. Opmerkingen en denkbeelden omtrent de waarde en het gebruik, door J. VAN DAM VAN ISSELT. . ƒ 0.60

TACTISCHE INSTRUCTIE voor het gebruik van het Infanterievuur op groote afstanden . . . . . ƒ 0.10

EENIGE BLADZIJDEN naar aanleiding der Taktische Instructie voor het gebruik van het Infanterievuur op groote afstanden door L. BRENDER À BRANDIS . . . . . ƒ 0.50

DE WAARDE VAN HET INFANTERIEVUUR op groote afstanden, door CARL GROSMANN. ƒ 0.60

PROEVE tot het plaatsen van taktische traceerbaken in zake het geweervraagstuk, door L. BRENDER À BRANDIS . . . . . ƒ 0.20

VOORSTEL tot regeling der indirecte richting en der waarneming in haren geheelen omvang, bewerkt in verband met het Handboek Hoofdstuk VI . . . . . ƒ 0.50

ONTWERP-HANDLEIDING tot het beoefenen van het richten op bewegende doelen . . . . . ƒ 0.30

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

STUDIËN OVER TROEPENLEIDING. Naar het Hoogduitsch van J. von Verdy du Vernois, bewerkt door J. H. Kromhout. Met zeven platen . . . . . *f* 6.—

HET HEDENDAAGSCHE GEVECHT. Gevechtsvormen der Infanterie, Cavalerie en Artillerie, door W. Rooseboom. Eerste deel. Inleiding. Het gevecht der Infanterie. — Tweede deel. Het gevecht der Cavalerie; het gevecht der Artillerie. Tweede verbeterde druk . . . . . *f* 12.15

STRATEGIE EN KRIJGSGESCHIEDENIS, door M. H. J. Plantenga. Met 5 kaarten. Tweede druk. *f* 3.75

TACTIEK DER DRIE WAPENS, door N. J. Roelants en L. de Vlaming. Eerste deel. Elementaire tactiek. Met 98 figuren. 5e druk . . . . . *f* 2.60
Tweede deel. Toegepaste tactiek. Met 14 platen. 4e druk . . . . *f* 2.15

LEIDRAAD bij het onderwijs in de tactiek op de Hoofdcursussen, door L. de Vlaming . . . . . *f* 160

DE NIEUWERE GEVECHTSLEER, door W. K. L. van Helden. *f* 1.50

THEORIE OVER DEN KLEINEN OORLOG, door A. H. Schade van Westrum . . *f* 1.—

ZAKBOEKJE VOOR DEN OFFICIER TE VELDE, samengesteld door W. Rooseboom. . . . . *f* 2 90

VADEMECUM VOOR OFFICIEREN van alle wapenen, ten gebruike bij het uitvoeren van werkzaamheden van verschillenden aard in tijd van oorlog, door J. H. Kromhout. *f* 4.50.

VELDVERSTERKINGSKUNST, door K. Eland. Met een atlas van 26 platen. 5e druk . . . . . *f* 6.70

DUURZAME EN TIJDELIJKE VERSTERKINGSKUNST, door K. Eland. Met een atlas van 39 platen. 5e druk . . . . . *f* 10.—

LEIDDRAAD bij het onderwijs in de versterkingskunst en de pionierkunst, door K. Eland. Met een atlas van 57 platen . . . *f* 3.70

LA FORTIFICATION DU CHAMP DE BATAILLE, par le Lieut-Général A. Brialmont. Avec un atlas de 19 planches. . . . . *f* 7.40

VELDWERKEN EN FORTEN Handleiding bij het onderwijs in de Versterkingskunst aan de onderofficieren enz. door C. G. Kamerling. Met drie platen. Derde verbeterde druk . *f* 0 30

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

DIENST DER INFANTERIE ALS FORTBEZETTING. Beknopt overzicht voor de Onderofficieren der Vestingbataljons, door J. H. A. NIERSTRASZ . ƒ 0.25

VOORSCHRIFT VOOR PIONIER ARBEID ten dienste van het Korps Genietroepen. Uitgegeven op last van het Departement van Oorlog. Met 104 platen . . . . ƒ 6.—

INDEELING EN GEBRUIK VAN DE GENIETROEPEN bij het Leger te velde (Genietroepen-tactiek) door J. H. A. MIJSBERG . . . . . ƒ 1.25

HANDLEIDING TOT DEN DIENST DER GENIE, door I. J. H. GIJSBERTI HODENPIJL . . . . . ƒ 7.50

VELDZAKBOEKJE VOOR DE CAVALERIE, door W. E. A. WÜPPERMANN . . ƒ 1.—

HANDLEIDING tot de paardenkennis door W. C. SCHIMMEL. Met een atlas van 14 platen. . . . . ƒ 9.50

PAARDENFOKKERIJ EN REMONTEERING, door E. VAN GENDT. Met 13 fraaie afbeeldingen van paardenrassen. . . . . ƒ 2.75

DE REMONTEERING VAN DE OFFICIEREN, door J. VAN KUYK. ƒ 1.20

ORGANISATIE DER CAVALERIE bij de wettelijke regeling onzer strijdkrachten, door F. DE BAS. ƒ 0.70

DE TWEEDE BRIGADE bij de manoeuvres in Overijsel (17—24 Augustus 1876) . . . . . ƒ 0.50

MILITAIRE TELEGRAPHIE beschouwd met het oog op de verdediging van Nederland, door C. F. H. PUTMAN CRAMER . . . . . ƒ 1.50

DE TELEGRAAF EN LUCHTBALLON in den oorlog, door C. P. J. VAN VLIERDEN. Met 3 platen. ƒ 1.80

HET TORPEDO-WEZEN TE BRIELLE, door J. G. F. VAN HOUTUM, bij het einde van 't jaar 1869. ƒ 0.80

RIVIERVERSPERRINGEN EN TORPEDO'S. Beknopte verhandeling door P. K. P. J. VAN SLOTEN . . . . . ƒ 1.20

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

DE GRAPHISCHE METHODE in hare toepassing op militair gebied, door P. A. VAN BUUREN. Met 9 platen. *f* 1.90

TERREINLEER, door G. P. VAN DER GARDEN . . . . . *f* 1.90

HET VERVAARDIGEN VAN TERREINSCHETSEN op het oog en den pas. Samengesteld door C. G. KAMERLING. Met 2 platen . . . . . *f* 0.50

GIDS VOOR DEN MILICIEN DER INFANTERIE, door W. L. DE PETIT en H. C. BRANDT. Met gekleurde platen . . . . . *f* 0.60

GIDS VOOR MILITIE- EN SCHUTTERIJ-OFFICIEREN der Infanterie, door W. L. DE PETIT en H. C. BRANDT. Met kaarten en platen. Geb. *f* 1.80

SEMPER PARATUS (Altijd gereed). Open brief van „Sprokkelaar" aan de lezers der brochure van den Kapt. A. J. PRINS. *f* 0.25

KANTTEEKENINGEN op de brochure „*de opleiding der compagnie*" van A. J. PRINS, door J. J. G. Baron VAN VOORST. *f* 0.30

METHODISCH ONDERRICHT in de Recrutenschool der Infanterie, door JAC. VAN DER MEER. . . . . *f* 0.20

LEESBOEK ten dienste van mingevorderde leerlingen op de huishoudelijke school van het Regiment Grenadiers en Jagers . . . *f* 0.50

NEDERLAND BIJ EEN OORLOG TEGEN PRUISEN IN 1877, door A. R. KRAYENHOFF VAN DE LEUR, Kapitein. I, Mobilisatie en Concentratie van Troepen. . . . . *f* 1.50

OORLOGVOERING OP NEDERLANDSCHEN BODEM. Studiën van A. R. KRAYENHOFF VAN DE LEUR, Kapitein. I, 1, 2, 3, Vervolg op Mobilisatie en Concentratie van Troepen . . . . . *f* 5.25

EEN SCHEMA VAN DE LANDSVERDEDIGING. Inleiding tot eene studie over oorlogvoering op Nederlandschen bodem, door A. R. KRAYENHOFF VAN DE LEUR, Kapitein . . . . . *f* 1.—

OORLOGVOERING OP NEDERLANDSCHEN BODEM, Eene studie van A. R. KRAYENHOFF VAN DE LEUR, Kapitein . . . . . *f* 1.90

DE VESTING HOLLAND IN STAAT VAN BELEG. Een betoog ten gunste eener actieve Marine, door A. R. KRAYENHOFF VAN DE LEUR, Kapitein . . . . . *f* 1.—

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

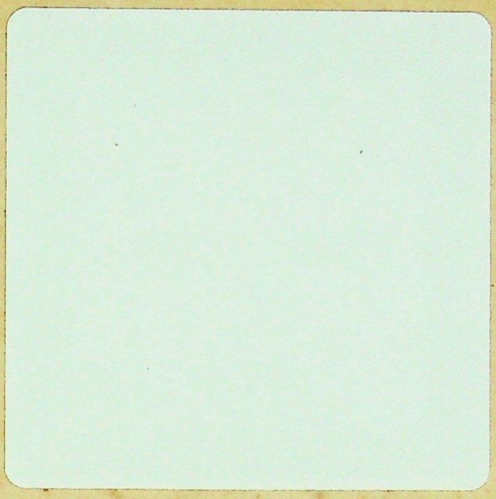

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Nieuwste Uitgaven van de Gebroeders van Cleef.

Beginselen der Werkdadige Meetkunst, voornamelijk voor de aanstaande Officieren der Infanterie bij het Nederlandsch-Indische leger, door P. J. Brandenburg. Met een atlas van 18 platen. *f* 5.—

Voorschrift voor Pionierarbeid ten dienste van het korps Genietroepen. Uitgegeven op last van het Departement van Oorlog Met een atlas van 104 platen. . . . . *f* 6.—

Leidraad ten behoeve van de leerlingen van den hoofdcursus bij het onderwijs in de Algemeene Artillerie-wetenschap, samengesteld door W. R. H. Wakker. Met een atlas van 13 platen. *f* 6.20

Conférence de Bruxelles. Projet d'une convention internationale concernant les lois et coutumes de la guerre. Protocoles des séances etc. . . . . *f* 2.—

Verslag der Staatscommissie, ingesteld bij Kon. Besluit van 10 Juni 1888 n°. 26, tot voorbereiding der wettelijke regeling van den militairen dienstplicht . . . . . *f* 0.48